

Dhammapada

Reči mudrosti

DHAMMAPADA

REČI MUDROSTI

Izdaje

Theravada budističko društvo “Srednji put”

Novi Sad - Beograd

www.yu-budizam.com

budizam@yahoo.com

Slika na koricama

Bhikkhu Anandađoti: Angkor Vat

**Ova knjiga je štampana zahvaljujući velikodušnoj pomoći donatora
i namenjena je isključivo za BESPLATNU distribuciju, kao dar Dhamme.**

DHAMMAPADA

REČI MUDROSTI

Drugo, popravljeno izdanje

*Preveo sa pālija i
komentare prepričao*

Branislav Kovačević

SADRŽAJ

Predgovor	7
1. Parovi / Yamaka vaggo	19
2. Pažljivost / Appamāda vaggo	31
3. Um / Ćitta vaggo	38
4. Cvetovi / Puppha vaggo	46
5. Budala / Bāla vaggo	55
6. Mudrac / Paṇḍita vaggo	66
7. Probuđeni / Arahanta vaggo	74
8. Hiljade / Sahassa vaggo	81
9. Zlodelo / Pāpa vaggo	93
10. Štap / Daṇḍa vaggo	102
11. Starost / Darā vaggo	112
12. O samome sebi / Atta vaggo	119
13. Svet / Loka vaggo	125
14. Budni / Buddha vaggo	133
15. Sreća / Sukha vaggo	142
16. Naklonost / Piya vaggo	147
17. Bes / Kodha vaggo	152
18. Prljavština / Mala vaggo	159
19. Pravednik / Dhamatṭha vaggo	168
20. Put / Magga vaggo	174
21. Razno / Pakiṇṇaka vaggo	181
22. Čistilište / Niraya vaggo	188
23. Slon / Nāga vaggo	194

24. Žudnja / Taṇhā vaggo	199
25. Monah / Bhikkhu vaggo	209
26. Braman / Brāhmaṇa vaggo	221
 Bibliografija	 245

PREDGOVOR

Biser svetske duhovne baštine, koji stoji rame uz rame sa, recimo, Lao Ceovom *Knjigom o putu i vrlini*, *Upaniśadama* ili Isusovom *Besedom na gori*, zbirka Budinih pouka, koju su njeni priređivači nazvali *Dhammapada* ili *Reči mudrosti*, najpoznatije je i najomiljenije delo budističke književnosti. U zemljama theravāda budizma kao što su Šri Lanka, Burma ili Tajland, uticaj *Dhammapade* je ogroman. Mnogi predani budisti znaju je celu ili dobar deo njezinih stihova napamet, ona je izvor inspiracije za nebrojene propovedi i diskusije budističkih monaha, ali i vodič mnogim svetovnjacima u rešavanju dilema koje donosi svakodnevni život. Ova knjiga ostavljala je svojom poetičnošću, realističnošću i beskompromisnim moralnim stavom snažan utisak i na čitaoce van budističkog sveta. Tako je do danas doživela bezbroj prevođa na niz svetskih jezika, a sasvim neverovatno zvuči činjenica da samo na engleski jezik ima skoro pedeset prevođa.

Inače, nije moguće utvrditi tačan datum nastanka ove kompilacije, ali je ona do nas stigla kao deo theravādskog budističkog kanona *Tipitake* (*Tri košare*), sačinjenog kao što mu i ime kaže od tri dela: *Vinaya pitake*, *Sutta pitake* i *Abhidhamma pitake*. Sama *Dhammapada* se nalazi u drugoj “košari”, u okviru njezinog dela nazvanog *Khuddaka nikaya* (*Manja zbirka*). Obuhvata stihove koje je Buda u različitim prilikama izgovorio kao poduku svojim učenicima i ohrabrenje u duhovnom naporu da se oslobode patnje neizbežne u krugu rođenja i umiranja i dostignu stanje savršenog spokojstva i slobode, koje je Buda nazivao *nibbāna* (sansk. *nirvāna*) ili “utrnuće (strasti)”, “smirenje”.

Dhammapadu čine 423 strofe, podeljene u 26 tematskih poglavlja (*vaggo*), naslovljenih ili po svojoj strukturi (“Parovi”) ili po zajedničkoj temi (“Starost”, “Mudrac” itd.). No, nit koja povezuje sve ove poetske iskaze jeste pitanje moralnog i nemoralnog življenja, odnosno puta ka sreći ili ka propasti. Skoro četvrtinu ovih stihova moguće je pronaći i u drugim knjigama Kanona, naročito u ostalim poetskim delovima *Khuddaka nikāye*, kao što su *Sutta nipāta* ili *Theragatha* i *Therigatha* (*Pesme monaha i monahinja*). Zajedno sa ostalim delovima Pāli kanona, i ovi

stihovi su vekovima bili prenošeni usmeno, da bi u prvom stoleću pre naše ere na Šri Lanki bili zapisani na pāli jeziku.

U njima sadržano Budino učenje, *Dhamma*, samo po sebi je savršeno koherentan sistem mišljenja i delovanja, koji jedinstvo crpi iz svog krajnjeg cilja, a to je izbavljenje od patnje u njenim najrazličitijim oblicima. No, to učenje svoje polazište ima u konkretnim situacijama ljudskog življenja, koje su naravno jedinstvene i toliko raznolike. Otuđa i potreba da se to učenje izrazi na više načina, kako bi lakše doprlo do ljudskih bića koja su na različitim nivoima duhovnog razvoja, sa specifičnim problemima, ciljevima i namerama, kao i različitom sposobnošću razumevanja. I upravo takva razućdenost Budine poruke, koja se površnom oku može učiniti čak i kao nedoslednost, a uočljiva još u njegovim proznim govorima, u najvećoj meri dolazi do izražaja upravo u kondenzovanoj i spontanoj poetskoj formi *Dhammapade*.

U dubljem analiziranju ove razućdenosti, možemo poći od maksime drevnih tumača Kanona da je Budino učenje stvoreno da bi ostvarilo tri primarna cilja: čovekovu dobrobit ovde i sada, povoljno rođenje u narednom životu i dostizanje krajnjeg cilja, a to je potpuno oslobaćdanje od patnje. Ako ovaj poslednji cilj podelimo na dve faze: put i krajnji plod, tada je moguće uočiti četiri nivoa na kojima stihovi *Dhammapade* komuniciraju sa svojim čitaocem.

(1) Prvi nivo je težnja da se ostvari duhovno blagostanje i sreća u neposredno vidljivoj sferi ljudskih odnosa. Dakle, pitanje je kako živeti u miru sa samim sobom i sa svojom okolinom, ispuniti poroćićne i društvene obaveze, kako ograničiti neprijateljstvo, zavist i nasilje, koji ugrožavaju odnose među ljudima i donose ogromne patnje, kako pojedincima i društvu, tako i svetu u celini. Modeli ponašanja na koje ovde Buda ukazuje uglavnom su identični sa osnovnim etičkim postulatima na kojima se zasnivaju i druge velike svetske religije. Ipak, razlika je u tome što Buda odbacuje teističke postavke o vrhovnom božanstvu koje stvara i upravlja ovim svetom, a presućuje ljudima. Umesto toga, on svoj stav zasniva na dva neposredno proverljiva temelja: brizi za sopstvenu dobrobit i brizi za dobrobit onih koji mogu biti pogoćeni našim postupcima (stihovi 129-132). Tako čuveni stihovi, koji se često navode i kao esencija celokupnog Budinog učenja, glase: “*Od svega rćdavog se okreni, svako dobro u sebi neguj, srce i um svoj proćisti, to je poruka Budnih*” (183). Sem ovako generalnih stavova, drugi stihovi daju i konkrećnija uputstva kako se ponašati u odrećđenim situacijama. Treba izbegavati nasilje učinjeno telom, govorom i u mislima, te ispoljiti

obuzdanost (231-234). Takođe se treba pridržavati pet osnovnih pravila moralnog ponašanja (*pañca sīla*), kao temeljnog moralnog kodeksa budizma, a to znači izbegavati ubijanje, krađu, preljubu, laž, kao i alkohol i druga opojna sredstva, jer ko prelazi tu granicu taj “*već u ovom životu sopstveni koren seče*” (246-247). Velik broj stihova na ovom, prvom nivou tiče se i razrešavanja konflikta i neprijateljstava. Svađe treba prevazići tolerantnošću i opraštanjem, jer na mržnju odgovoriti mržnjom znači zapravo vatrom gasiti vatru, uvećavati opštu nesreću (4-6).

(2) Na drugom nivou učenja *Dhammapada* pokazuje da se etičnost ne iscrpljuje samo u tome što doprinosi čovekovoj sreći ovde i sada, već zapravo ima mnogo dalekosežniji uticaj. Naši postupci ponavljanjem prelaze u naviku, naše navike vremenom prerastaju u naš karakter, a od toga kakav nam je karakter zavisi i tok čitavog našeg života. Štaviše, u skladu sa zakonom *kamme* (*karme*), svaki postupak je samo jedna od kapljica koje lagano pune riznicu naših dobrih ili loših dela. A ona dalje boji naš život, da bi na njegovom kraju odredila i mesto našeg preporađanja u narednom. Zahvaljujući moralnoj intuiciji koju svaki čovek poseduje, a koja se ogleda u onome što se budističkim terminima označava kao *hiri* (stid od činjenja nemoralnih dela) i *ottappa* (strah od njihovih posledica), mi vrlo dobro osećamo da i pored prividnih nepravdi na koje nailazimo, svesno učinjeni moralni i nemoralni postupci imaju dalekosežni značaj i da će svaki od njih pojedinačno doneti svoj prijatan, odnosno neprijatan plod (*vipāka*) onoga trenutka kad se za to steknu odgovarajući uslovi.

Ovde svakako treba napomenuti da površno razumevanje *kamme* svodi taj prirodni zakon na neku vrstu „sudbine“, što je potpuno pogrešno razumevanje Budinog učenja. *Kamma* znači voljni postupak, delo koje nastaje iz naše namere, a manifestuje se kroz telo ili govor, odnosno ostaje u nama u vidu misli, želja ili emocija. Buda, takođe, *kammu* deli na dva etički različita tipa: štetnu *kammu*, delo koje je podstaknuto takvim razarajućim mentalnim stanjima kao što su pohlepa, mržnja i obmanutost, a sa druge strane korisnu *kammu*, delo čiji je izvor u mentalnim stanjima kao što su velikodušnost ili nevezivanje, zatim dobronamernost i na kraju razumevanje. Svaki naš voljni postupak, iako izbledi u našem sećanju, ipak ostavlja svoj otisak ili trag u umu, neku vrstu semena koje kao i svako drugo ima potencijal da, u povoljnom okruženju, u budućnosti donese svoj plod. I naravno, od vrste tog semena zavisi hoće li i njegov plod biti sladak ili gorak. Izloživši na sasvim jasan način ovaj zakon, Buda je ukazao ljudima na koji način mogu da

ostvare svoju prirodnu težnju da budu srećni i izbegnu nesreću. Sam sadržaj ovog učenja se u suštini ne razlikuje od prvog nivoa, reč je o istom skupu etičkih normi, o odustajanju od lošeg i negovanju dobrog u nama. Razlika je jedino u perspektivi iz koje se te norme predstavljaju i ciljevima zbog kojih bi ih se trebalo pridržavati. Ovoga puta perspektiva je jedan sveobuhvatni, kosmički zakon koji povezuje ne samo ljude, već i sva živa bića i usmerava njihovo neprekidno kruženje iz jedne egzistencije u drugu. Na taj način moralno ponašanje postaje opravdano i pored svih poteškoća i prividnih neuspeha, jer sleđenje etičkog zakona vodi nagore, ka unutrašnjem razvoju, srećnijem preporadanj u bogatijem iskustvu smirenja i radosti. Kršenje tog zakona, postupanje iz sebičnosti i mržnje, vodi nadole, ka kvarenju ljudskog karaktera, ka patnji i preporadanj u svetu još većeg bola. Ovu temu na veličanstveni način objavljuju čuveni početni stihovi *Dhammapade* (1-2), da bi se ona, na razne načine formulisana, i kasnije javljala u stihovima 15-18, 117-122, čitavom 22. poglavlju itd.

(3) Etičko učenje zasnovano na želji za povoljnim preporadanj u i srećom ne predstavlja celokupno Budino učenje, te se otuda program ličnog duhovnog usavršavanja iznet u *Dhammapadi* njime ne iscrpljuje. Naime, pomno istraživanje otkriva da bilo koji oblik postojanja unutar ciklusa preporadanja, pa čak i oni najviši, nebeski, ne poseduje istinsku vrednost, jer je svako od njih prolazno, bez ikakve trajne suštine (*anattā*) i otuda, za onoga ko se za njega veže, predstavlja potencijalni izvor patnje. Tako Budin sledbenik, prethodnim iskustvima dovoljno pripremljen za Učiteljevo specifično izlaganje *Dhamme*, ne žudi za preporadanj u čak ni među bogovima. Uvidevši suštinsku neadekvatnost svake uslovljene stvari, njegova glavna težnja postaje izlazak izvan kruga preporadanja (*samsāra*). To je krajnji cilj ka kojem pokazuje Buda, kao neposrednoj mogućnosti za one dovoljno zrele i kao dugoročnom idealu za one koji moraju sebe još usavršiti. To je, dakle, *nibbāna*, nerođeno, nestvoreno, besmrtno, stanje neuslovljenosti, u kojem nema više rođenja, starenja i smrti, a onda ni patnje.

Tako treći nivo učenja izložen u *Dhammapadi* postavlja teorijski okvir i praktičnu disciplinu nastalu na težnji za takvim krajnjim oslobođanj u. Taj okvir pre svega čine Četiri plemenite istine (190-192, 273), koje je Buda izložio još u svom prvom govoru *Dhammaćakkapavattana sutta* (*Pokretanje točka Učenja*), a kasnije toliko često isticao u svojim drugim govorima. Te istine takođe čine i temelj učenja svih budističkih škola koje su se do danas razvile, a tiču se patnje (*dukkha*)

kao činjenice koja karakteriše život neprobuđenog čoveka ne samo kroz osećaj bola ili tuge, već kao obeležje svega što je uslovljeno, što je nastalo na osnovu nekih uzroka, i što će se neminovno promeniti kada ti uzroci prestanu da postoje (202-203). Tako prva istina nabroja različite oblike patnje – rođenje, starost, bolest i smrt, neugodnost susreta sa neprijatnim ili razdvojenosti od onoga što nam je prijatno.

Druga istina ukazuje da je uzrok ove patnje zapravo žudnja (*taṇhā*), želja za čulnim zadovoljstvima i postojanjem, koja nas goni kroz krug rođenja i smrti, donoseći čitav okean tuge, strepnje, nemira i očajanja (212-216, poglavlje 24). Treća istina objavljuje da se upravo iskorenjivanjem takve žudnje oslobađamo patnje, dok četvrta izlaže korake koje treba načiniti da bi se stiglo do slobode neuslovljenog. Ti koraci čine Plemeniti osmostruki put: ispravno razumevanje, ispravna misao, ispravan govor, ispravno delovanje, ispravno življenje, ispravan napor, ispravna svesnost, ispravna koncentracija (poglavlje 20).

I dok se naglasak na nivou Učenja premešta sa etičkih principa *kamme* i preporadjanja ka Četiri plemenite istine, odgovarajuće pomerenje težišta se odigrava i u sferi prakse. Sada naglasak nije više na pridržavanju osnovnih moralnih principa i izgradnji pozitivnih osobina karaktera, već pre na integralnom razvoju Plemenitog osmostrukog puta, koji nas vodi ka iskorenjivanju žudnje, kao „motora“ našeg kretanja iz jedne u drugu egzistenciju. Iz praktičnih razloga, u klasičnim prezentacijama učenja osam elemenata Puta podeljeni su u tri grupe, na osnovu kojih se vidi postupnost u vežbanju: 1. *moral* (ispravan govor, ispravno delovanje, ispravno življenje), 2. *koncentracija* (ispravan napor, ispravna svesnost, ispravna koncentracija) i 3. *mudrost* (ispravno razumevanje, ispravna misao). Vežbanje u moralu otklanja najgrublje mentalne nečistoće, one koje često buknu u vidu sebičnih, nasilnih postupaka i reči. Vežbanjem koncentracije um postaje smiren, čist i sabran, pročišćen od bujice nasumičnih i zbrkanih misli i emocija. Tako mu je lakše da se usredsredi na željeni objekat i detaljno ga istraži. I na kraju, kroz vežbanje u mudrosti koncentrisani zrak pažnje se okreće sastavnim elementima iskustva, kako bi upoznao njihove osnovne karakteristike. Ta mudrost će postupno sazreti u razumevanje stvarnosti u kojoj živimo, a ono potom donosi potpuno pročišćenje i oslobađanje uma.

U principu, praktikovanje Puta otvoreno je za ljude u svim životnim situacijama. Buda je svoju *Dhammu* neumorno, tokom poslednjih 45 godina života, izlagao i nezaređenima i monasima i mnogo je onih iz obe grupe koji su stigli do cilja. Međutim, neosporno je da je napredo-

vanje Putem najbrže kod onih koji su se okrenuli od drugih preokupacija i svim srcem se posvetili duhovnom vežbanju, življenju „svetačkim životom“ (*brahmačariya*). Jer da bi ponašanje bilo potpuno pročišćeno, da bi se istrajna kontemplacija i prodorna mudrost razvijale uz što manje prepreka, usvajanje jednog drugačijeg životnog stila postaje imperativ. Zato je Buda i uspostavio zajednicu monaha i monahinja (*sangha*), kao priliku za one spremne da svoj život posvete praktikovanju Puta. Ne čudi da kroz čitavu *Dhammapadu* odjekuje poziv na jedan takav radikalan, dalekosežan, ali i plodonosan korak. On podrazumeva raskidanje porodičnih i socijalnih veza, napuštanje svetovnih zadovoljstava i odlazak u beskućništvo (83, 87-89, 91). Podalje od vreve svakodnevice, zadovoljan i najjednostavnijim materijalnim stvarima, ali u društvu iskusnog učitelja, monah boravi u neprekinutoj svesnosti i time sve više smiruje uobičajene erupcije misli i osećanja (185, 375). Kad jednom um postane jasan i postojan, on se vežba u posmatranju nastanka i nestanka svih stvari i tako ga „*nadljudsko blaženstvo obuzima*“ (373-374). Život jednog takvog kontemplativca svoj vrhunac dostiže u sticanju mnogobrojnih uvida (*vipassanā*) i *Dhammapada* izlaže tri osnovna među njima: da su sve uslovljene stvari, one nastale na osnovu nekih uzroka, neizbežno prolazne, osuđene na promenu pre ili kasnije, zatim da nas takve stvari otuda nikada ne mogu trajno zadovoljiti i, na kraju, da u nama, uprkos onoga što nam se na prvi pogled čini, ne postoji nekakvo trajno sopstvo, „ja“ ili ego, da je ono pre proces nego jedan stabilni, večni entitet (277-279). Kada učenik u te istine jednom prodre zahvaljujući sopstvenom iskustvu, žudnja, neznanje i sa njima povezani mentalni okovi nestaju i on je tada na pragu potpune slobode, *nibbāne*.

(4) Četvrti nivo učenja u okviru *Dhammapade* ne daje neki novi element učenja ili prakse, već pre nadahnute reči onih koji su stigli na cilj ili su mu se toliko približili da je njihov dolazak na kraj pute pre ili kasnije neminovan. Takvi se, prema Pāli kanonu, dele na četiri stupnja. Prvi se naziva ulazak u tok (*sotāpanna*), kada Budin učenik uočava prve nagoveštaje „besmrtnog“ i to je znak da će najviše za sedam narednih života postati slobodan. Već to dostignuće *Dhammapada* označava kao „*bolje od vlasti nad čitavim svetom, bolje od odlaska na nebo*“ (178). Za ovim slede dva druga stupnja, na kojima još više slabe i nestaju mentalne nečistoće, a cilj postaje još vidljiviji. Jedan se zove stupanj jednom-povratnika (*sakadāgāmi*), dakle učenik će se samo još jednom roditi među ljudima, a drugi je stupanj ne-povratnika (*anāgāmi*), kada se on više neće rađati kao ljudsko biće, već kao božanstvo, i odatle se

osloboditi kruga rađanja i umiranja. Poslednji stupanj na ovoj četvorodelnoj lestvici jeste *arahant*, savršeni, potpuno probuđeni mudrac. On je ideal ranog budizma i glavni junak *Dhammapade*, kojem je posvećeno čitavo sedmo poglavlje, kao i završno, 26. poglavlje, gde se naziva *braman*, sveti čovek, živo otelovljenje *Dhamme*, istine koju je Buda uvideo sopstvenim naporom.

Četiri nivoa učenja koji su ovde izloženi predstavljaju ključ grupisanja raznovrsnih formulacija Budinog nauka na koje nailazimo u *Dhammapadi* i tumačenja mnogobrojnih saveta praktične prirode. Isprepletene sa njima, tekst sadrži i mnoštvo drugih stihova bez neposredne veze sa bilo kojim od pojedinačnih nivoa, već pre primenljivih na svaki od njih. Svi oni zajedno pružaju nam jedan specifičan uvid u pogled na svet koji je zastupao rani budizam, u njegove postulate i stanovišta sa kojih govori koliko o svetu oko nas, to još više o svetu u nama. A najupečatljivije njihovo obeležje jeste da je taj svet u večnom kretanju, da predstavlja jedan proces, pre nego stabilnost, da je pre tok neprekidnog nastajanja i nestajanja, koji poput ogromne bujice nosi sve sa sobom. Od zrna peska do Himalaja, od bogova i ljudi do životinja, od ove naše male planete do galaksija, sve to je jedan večni karusel promene, koji se i pored toga što nam naš privid govori drugačije, ne zaustavlja ni za tren. Ne postoji tvorac ovog prirodnog procesa, niti neko ko njime upravlja i svet vodi ka nekom veličanstvenom cilju. Ovaj kosmos je bez početka i kraja, njegovo kretanje iz jedne u drugu fazu odvija se tek prema bezličnim, neumitnim zakonima nastanka, promene i nestanka svih stvari.

I kako je u svetu oko nas, tako je i u nama, sa svim našim težnjama, strahovima i nadama. Tragajući za srećom, plašeći se bola, gubitka i smrti, čovek korača delikatnom stazom između dobrog i lošeg, čistote i prljanja, napredovanja i nazadovanja. I njegovi postupci kreću se u rasponu ovih moralnih antipoda i pošto pri tome ne može izbeći obavezu da bira kako će postupati, on mora snositi i punu odgovornost za svoje odluke. Ta moralna sloboda je razlog i ushićenja i strepnje, jer njome određujemo i sopstvenu budućnost, ne samo u ovom, već i u životima koji su pred nama. Pri tome, Buda se ukazuje kao veliki osloboditelj, neko ko pokazuje put ka „drugoj obali“, mestu koje jedino nudi trajnu sigurnost, ali je na svakom od onih koji se odluče da poslušaju njegov savet da sami taj put pređu. *Dhammapada* se takode može razumeti kao jedan od takvih, vrlo rečitih putokaza, koji nam govori da smo sami svoji gospodari, svoji najveći zaštitnici, ali i neprijatelji (160, 165,

380). I pri svemu tome, ključnu ulogu ima naš um, čije je upoznavanje, kroćenje i na kraju ovladavanje zapravo čitav budistički put. Otuda i tvrdnja da loše usmeren um donosi više štete od bilo kakvog neprijatelja, a dobro usmeren um nam obezbeđuje više dobra nego najbliži srodnik ili prijatelj (42, 43). Um je nepostojan, težak za kroćenje, ali ulaganjem napora u svesnost i samodisciplinu, moguće je savladati njegovu ćudljivost, umiriti bujicu strasti i „*sebe ostrvom načiniti, koje ni bujica preplaviti neće*“ (25). Takva pobjeda, pobjeda nad samim sobom jeste, za razliku od svake druge, neopoziva, te otuda veća od pobjede i nad najmoćnijom vojskom (103-105). U njoj, najefikasnije oružje jeste pažljivost (*appamada*), te ne čudi da joj je posvećeno i čitavo poglavlje (broj 2). Pažljivost obuhvata takođe kritičko promišljanje i neiscrpnu energiju u procesu neprekidnog posmatranja uma i njegovog čišćenja od negativnih tendencija kad god im se ukaže prilika da se ispolje. U svetu u kojem čovek nema drugog spasioca sem sebe samoga i gde je sredstvo izbavljenja mentalne prirode, pažnja postaje ključni faktor u našem održavanju na pravom putu, uprkos zavodljivom zovu čulnih zadovoljstava ili ka stagnaciji okrenute lenjosti i konformizma. Sve ovo *Dhammapada* na briljantan način izražava svojim stihovima: „*Pažnja je put u besmrtnost, nepažnja put u smrt. Gde pažljivi ne umiru, nepažljivi su već mrtvacu nalik.*“ (21)

Kao što je već pomenuto, *Dhammapada* je često prevedena i ta istorija je prilično duga. Prvi prevod na neki od evropskih jezika načinio je danski orijentalista Viktor Fausbel 1855. godine i to prvo na latinski, a potom i na nemački. Godine 1869. slavni orijentalista Maks Miler prevodi *Dhammapadu* na engleski i objavljuje kao poglavlje u knjizi *Budističke parabole* E. V. Burlingema. Dvanaest godina kasnije štampa je i u okviru čuvene serije *Sacred Books of the East* (tom X), koju je sam uređivao.

Kod nas je prvi prevod *Dhammapade*, ali u prozi, objavila Vesna Krmpotić u knjizi *Hiljadu lotosa* (1973), ali očigledno ne sa originalnog predloška, već sa nekog drugog prevoda. Sledi prilično slab prevod Tomislava Longinovića (1981) i na kraju našeg uglednog budologa Čedomila Veljačića (1990), koji je budući da je rađen sa izvornika, to jest sa pālija, i najprecizniji. Ovaj, najnoviji prevod, urađen je takođe sa pāli jezika, a paralelno je dat i izvorni tekst prema verziji Kanona konsolidovanog na Šestom theravādskom saboru, održanom u Rangu-nu, Burma, od 17. maja 1954. do 24. maja 1956. Ovakvo jedno paralelno izdanje načinjeno je u nameri da se, koliko je to na ovaj način

moгуće, podstakne interes za proučavanje Budinog učenja bazirano na izvornim tekstovima i time možda u perspektivi ožive kod nas potpuno zamrle budističke studije. Sem toga, a radi boljeg razumevanja same *Dhammapade*, uz svaku strofu dodati su sažeci iz prozних komentara, *Dhammapada attakatha*, koji se po prvi put objavljuju na srpskom jeziku. Naime, poput ostalih delova Pāli kanona, i *Dhammapada* ima svoj komentar, čiji je autor Bhadantačarija Budaghosa (“Glas Budin”), slavni budistički erudita iz V veka, najpoznatiji po svom kapitalnom delu *Visuddhimagga* (“Staza pročišćenja”). Komentar čini ukupno 305 priča i one daju kontekst u kojem je izgovorena svaka od strofa. Time se bolje osvetljava i samo značenje stihova i Budina namera sa kojom ih je uputio svojim učenicima.

Na kraju, možemo reći da vrednost ovog kompendijuma praktične etike nije moguće proceniti na osnovu jednog čitanja, makoliko ono bilo pomno. On nas poziva da mu se iznova vraćamo i pažljivo proučavamo, i što je najvažnije pokušavamo da njegove univerzalne principe primenimo u sopstvenom životu. Tek tada ćemo biti u stanju da shvatimo pravi značaj Budine besmrtnе poruke. Otuda, sugestija je da se *Dhammapada* koristi kao neka vrsta duhovnog vodiča i priručnika za kontemplaciju. To znači da pročitavši nekoliko strofa treba o njihovom značenju dobro promisliti, istražiti njihovu relevantnost u svakodnevnom životu, eksperimentisati sa njima, pa ih tek tada primeniti kao merilo sopstvenog ponašanja. Tek na taj način upotrebljena, *Dhammapada* će biti u stanju da našem životu podari jednu novu dimenziju i osećanje svrhovitosti, tek tada ova dragocena zbirka mudrosti učvrstiće u nama osećaj samopouzdanja i otvoriti nam put ka trajnom miru i slobodi, a čije postojanje smo do tada mogli tek da naslućujemo.

Dhammapada
Reči mudrosti

1. PAROVI

Yamaka vaggo

PATNJA U UMU NASTAJE

1. *Um je izvor svih stvari, um im prethodi, um ih stvara.
Ko sa rđavom namerom govori il' radi,
tog patnja u stopu prati, kao točak volovsku zapregu.*
1. *Manopubbaṅgamā dhammā, manoseṭṭhā manomayā.
Manasā ce paduṭṭhena, bhāsati vā karoti vā,
tato naṃ dukkhamanveti, cakkamva vahato padaṃ.*

Komentar

Jednom je monah Ćakkhupāla, koji je bio oslepeo od nekakve infekcije očiju, posetio Budu u Ćetinom gaju, kraj Sāvattijja. I dok je jedne noći vežbao meditaciju u hodu, slučajno je zgazio više insekata. Ujutru, neki su monasi prolazili kraj mesta gde je Ćakkhupāla prethodne noći vežbao i videše mrtve insekte. Misleći da su namerno ubijeni, rekoše to Budi. On ih upita jesu li svojim očima videli kad su insekti bili ubijeni. Kada monasi odgovoriše odrično, Buda im reče: “Baš kao što vi niste videli Ćakkhupālu kako ih ubija, tako ni on nije video te insekte. Sem toga, ovaj monah je već postigao stanje svetosti (*arahant*), tako da u njemu više nema namere da ubija.” Kada ga znatiželjni monasi dalje upitaše kako se uopšte dogodilo da Ćakkhupāla u ovom životu bude slep, iako je arahant, Buda im ispriča sledeću priču:

U jednom od prošlih života, Ćakkhupāla je bio lekar. I dogodi se da mu dođe neka poluslepa žena ne bi li je izlečio. Uz to mu obeća da će, ukoliko joj povрати vid, i ona i njena deca postati njegove slugе. Lečila se jedno vreme dobijenim kapima za oči i vid joj se zaista povratio. No, sada se ona predomislila u vezi sa ranije datim obećanjem, te počе da laže kako joj je vid još gori nego što je bio. Lekar je naravno prozreo njen trik i to ga toliko razbesni, da joj dā nove kapi, od kojih je kasnije oslepela. Posledica ovakvog užasnog postupka bila je da je lekar tokom više narednih života i sam bio slep.

SREĆA U UMU NASTAJE

2. *Um je izvor svih stvari, um im prethodi, um ih stvara.
Ko sa dobrom namerom govori il' radi,
tog sreća nikad ne napušta, kao ni sopstvena senka.*
2. *Manopubbaṅgamā dhammā, manoseṭṭhā manomayā.
Manasā ēe pasannena, bhāsati vā karoti vā,
tato naṃ sukhamanveti, cchāyāva anapāyinī.*

Komentar

Mladi braman Maṭṭhakuṇḍāli bio je sin jedinac bogatog, ali izuzetno škrtog Adinnapubbake iz Sāvattḥija. Toliko škrtog da čak i kada mu se sin razboleo od žutice nije želeo da pozove lekara da ne bi morao da ga plati. Tako je Maṭṭhakuṇḍāli bivao sve nemoćniji, dok na kraju nije mogao ni da ustane iz kreveta. Onda je otac izneo njegov ležaj na verandu, da Maṭṭhakuṇḍālijevi prijatelji koji su dolazili da ga obidu ne bi videli kakvo sve bogatstvo drži u svojoj kući i možda pomislili da ga opljačkaju.

Jednoga jutra Buda je, tokom jutarnje meditacije, svojim duhovnim vidom, kojim je mogao da sagleda čitav svet, video i Maṭṭhakuṇḍālija kako na samrti leži na verandi. I tako, dok je prosio hranu u Sāvattḥiju, stade kraj ulaza u Adinnapubbakinu kuću. Odgore, sa svoga ležaja, iznemogli mladić ugleda Budu, ali pošto u njemu nije bilo snage, samo mentalno je bio u stanju da mu iskaže poštovanje i potom izdahnu čista srca. Ovako povoljno stanje uma u trenutku smrti rezultiralo je time da se preporodi u nebeskom svetu.

Tek gubitak sina slomio je srce Adinnapubbaki i on je svakoga dana odlazio na grob svog jedinca. Tako se jednoga dana pred njim stvori božanstvo u vidu mladića koji počeo da plače. Kada ga Adinnapubbaka upita zašto plače, mladić odgovori da želi točkove za svoju kočiju, ali da nema novca da ih plati. Bogataš mu ponudi da mu kupi točkove kakve god poželi. Božanstvo odgovori da su mu potrebni Mesec i Sunce kao točkovi za njegovu kočiju. Na to se bogataš začudi i reče kako je to sasvim šašava želja zbog koje plače, jer ju je nemoguće ispuniti. Tada božanstvo prekori Adinnapubbaku: “Ti si još luđi od mene kad plačeš za svojim pokojnim sinom. Ja barem mogu da vidim i Mesec i Sunce, ali ti svog mrtvog sina ne možeš.” Bogataš shvati da zapravo razgovara sa svojim jedincom i u njemu se rodi poverenje u Istinu. Tako sledećeg

dana on priredi bogati obrok za monašku zajednicu, a tu se pojavi i ono božanstvo, da bi monasima ispričalo kako je svoje stanje blaženstva zaslužilo u samom času smrti.

OSVETA NIKAD NE DONOSI SMIRENJE

3. *Psovao me je, tukao, pobedio me je i orobio,
u onima koji tako misle, mržnja se nikad ne smiruje.*
4. *Psovao me je, tukao, pobedio me je i orobio,
u onima koji tako ne misle, u njima se mržnja smiruje.*
3. *Akkoćchi maṃ avadhi maṃ, aḍini maṃ ahāsi me,
ye ča taṃ upanayhanti, veraṃ tesam na sammati.*
4. *Akkoćchi maṃ avadhi maṃ, aḍini maṃ ahāsi me,
ye ča taṃ nupanayhanti, veraṃ tesūpasammati.*

Komentar

Tissa beše Budin brat od tetke, sa majčine strane, i kada se u poodmaklim godinama zamonašio, zbog svog porekla odmah se ponašao kao stariji monah, očekujući da ga drugi poštuju. Kako je jedno vreme živeo kraj Bude, njegovoj taštini je naročito godilo kada bi ga neki monasi koji bi došli da posete Učitelja upitali da li mogu nešto i za njega da učine. Sa druge strane, nije ispunjavao obaveze koje se očekuju od tek zaređenog monaha. A kada bi ga neko na to podsetio, strašno bi se uvredio i često žalio Budi.

Tako je jednom prilikom, zajedno sa još nekim po stažu starijim monasima, došao do njega i žalio se kako su ga prekorevali. Ispostavilo se da ih Tissa, pošto su stigli u manastir, nije dočekao kako dolikuje mladom monahu, niti ih je pozdravio, niti im je ponudio pomoć. “On je vrlo tvrdoglav monah”, rekoše stariji monasi. Na to Buda reče da je on takav bio i u prošlom životu, kada je bio asketa po imenu Devala. Putujući, jednom je zajedno sa asketom Nāradam prespavao u radionici nekog grnčara iz Benaresa. Kad je usred noći Nārada izlazio iz prostorije, slučajno nagazi na Devalu. Ovoga je to toliko razbesnelo, da Nāradu u gnevu prokle da mu sa prvim jutarnjim zracima glava prsne na sedam delova. No, kasnije tokom noći, kada se malo smirio, sažali se i uz malo dovrtljivosti obojica uspeše nekako da izbegnu dejstvo izrečene kletve.

MRŽNJA SE POBEĐUJE NEMRŽNJOM

5. *Mržnjom se mržnja zaista nikad ne smiruje,
mržnja se nemržnjom smiruje; to je zakon večni.*
5. *Na hi verena verāni, sammantīdha kudācaṇaṃ,
averena ca sammanti; esa dhammo sanantano.*

Komentar

U Sāvattihiju je neki čovek imao dve žene. Jedna je mogla da rađa, a druga nije. Kad je ova prva zatrudnela, druga joj iz ljubomore i straha da će je muž oterati dade napitak od kojeg je dva puta pobacila. Kada se sve to ponovilo i treći put, nesrećna žena umre na porođaju, ali se zavetova da će se makar u sledećem životu osvetiti svojoj rivalki. Tako su se one preporučale kao kokoška i mačka, srna i leopard i na kraju kao kći plemića iz Sāvattihija i ženski duh po imenu Kālī Yakkhinī, koji ju je stalno proganjao i pokušavao da joj otme tek rođeno dete. Kada žena ču da Buda drži govor u Đetinom gaju kraj Sāvattihija, otide do njega sva očajna i požali mu se. Duh koji ju je sve vreme pratio takođe bi pušten pred Budu i on im prvo ispriča njihovu zajedničku prošlost, kako bi uvidele šta im je kroz sve te živote donosila mržnja. Onda ih posavetova ovim stihovima da svoju mržnju mogu prevazići jedino prijateljstvom, razumevanjem i dobronamernošću. Na kraju reče devojci da dete preda u ruke duha. Ona se prvo prepade, te poče da se predomišlja, ali pošto je imala poverenje u Budu, na kraju ipak ispusti dete iz ruku. Kālī ga prihvati sa mnogo ljubavi, kao da joj je rođeno, te ga posle nekoliko poljubaca i nežnih reči, vrati majci. I mržnja nestade.

SUKOB UNIŠTAVA OBE STRANE

6. *Mnogi ne razumeju ovde da sebe obuzdati treba,
ali oni koji to shvate, svađe svoje smiruju lako.*
6. *Pare ca na vidānanti, mayamettha yamāmase,
ye ca tattha vidānanti, tato sammanti medhagā.*

Komentar

Monasi koji su živeli u Kosambiju podeliše se u dve grupe oko nekih doktrinarnih pitanja. Jedni stadoše uz monaha koji je tumačio samo

učenje, a drugi uz onoga koji je bio specijalista za tumačenje monaških pravila (*vinaya*). Čak ni Buda nije mogao da ih umiri, toliko su dve strane bile uporne u svojim stavovima, te odluči da umesto u gradu, period monsuna (*vassa*), koji monasi obično provode na jednom mestu, provede u šumi.

Kada nezaređeni sledbenici čuše za neslogu među monasima, koji nisu hteli čak ni Budu da poslušaju, počеше da se okreću od njih. Neki su prestali da im dalje daju hranu i ukazuju poštovanje. Sve to je monasima stvorilo velike probleme i navelo da dobro razmisle kuda sve to vodi.

Na kraju *vasse* velika grupa monaha, predvođena Ānandom, otide do Bude sa molbom velikog dobrotvora Anāthapindike i ostalih građana Kosambija da se vrati. Kada je na kraju to i učinio, monasi mu priznadoše grešku i zatražiše oprostaj. Ovi stihovi su Budin odgovor na to. Tako su uspeli da ponovo zadobiju poverenje ostalih sledbenika.

SLAB PODLEŽE ISKUŠENJU

7. *Onog ko za zadovoljstvima juri, čula neobuzdanih,
tako proždrljivog, lenjog i bezvoljnog,
smrt će oboriti kao vetar drvo bez korena.*
8. *Onog ko za zadovoljstvima ne juri, čula obuzdanih,
umerenog u jelu, marljivog, predanog i u naporu istrajnog
toga smrt ne pomera, kao ni vetar planinu.*
7. *Subhānupassim viharantaṃ, indriyesu asaṃvutaṃ,
bhoḍanamhi cāmattaññuṃ, kusītaṃ hīnavīriyaṃ,
taṃ ve pasahati māro, vāto rukkhamaṃva dubbalaṃ.*
8. *Asubhānupassim viharantaṃ, indriyesu susaṃvutaṃ,
bhoḍanamhi ca mattaññuṃ, saddhaṃ āradhaviīriyaṃ
taṃ ve nappasahati māro, vāto selaṃva pabbataṃ.*

Komentar

Jednom su živela tri brata trgovca. Najstariji i najmlađi su išli i kupovali robu po selima oko Sāvattihija, a srednji ju je dalje preprodavao. Na jednom od tih putovanja, najstariji brat Mahākāla vide grupu monaha kako idu uveče da slušaju govor Budin. Pridruži im se i toliko se oduševio

onim što je čuo, da je odlučio da se zamonaši. Kada je to čuo najmlađi brat Ćulakāla, odluči da se i on zamonaši ne bi li uspeo da nagovori brata da se vrati porodici i trgovačkom životu.

Istrajan u vežbanju, koje je obuhvatalo čak i meditaciju na groblju kako bi se oslobodio vezanosti za čulne užitke, Mahākāla nedugo zatim postade probuđen. U međuvremenu, njihove porodice pozvaše monahe da predvođeni Budom dođu u posetu, u nadi da će ih nekako privoleti da se razmonaše. Posle obeda, monasi i buda su krenuli u svoje boravište, a dva brata ostadoše još nakratko sa svojim porodicama. U tom dve bivše Ćulakāline supruge uspeše da mu skinu ogrtač i time ga razmonaše. Ali Mahākālinim osam to nije pošlo za rukom. Kad su jurnule da sa njega strgnu monaški ogrtač, on se snagom svojih psihičkih moći izdiže u vazduh i pojavi pred Budom. Na to učitelj izreče ove dve strofe.

NEUMERENI NISU DOSTOJNI MONAŠKOG OGRTAČA

9. *Ko pročišćen nije, a žuti ogrtač nosi,
neumeren i od istine daleko, tog ogrtača dostojan nije.*
10. *Ko je pročišćen, u vrlini ustaljen,
umeren i istini blizu, tog ogrtača dostojan je.*
9. *Anikkasāvo kāsāvaṃ, yo vattham paridahissati,
apeto damasaćcena, na so kāsāvamarahati.*
10. *Yo ēa vantakasāvassa, sīlesu susamāhito,
upeto damasaćcena, sa ve kāsāvamarahati.*

Komentar

Jednom prilikom su domaćini iz Rāḍagahe odlučivali kome će od monaha pokloniti skupocen komad platna za ogrtač. Većina je bila za to da on pripadne Sāriputti, najistaknutijem Budinom učeniku. Ali pošto je on retko dolazio u Rāḍagahu, druga grupa, posle duge diskusije, uspe da nametne svoje mišljenje da platno pripadne monahu Devadatti, pošto je on stalno boravio u njihovom gradu. Neki od Budinih sledbenika, videvši Devadattu kako ispunjen gordošću nosi svoj novi ogrtač i hvali se njime, rekoše mu da ga ne zaslužuje i da nosi ogrtač koji je trebalo da pripadne Sāriputti. Kad je Buda čuo za ovo, reče kako se Devadatta i u prethodnom životu slično ponašao. Onda izreče stihove o tome ko je zapravo dostojan da nosi monaški ogrtač.

ISPRAVNA MISAO VODI DO PROBUĐENJA

11. *Privid smatraju stvarnim, a stvarno prividom, takvi, hraneći se pogrešnom mišlju, stvarno ne nalaze.*
12. *Stvarno smatraju stvarnim, a privid prividom, takvi, hraneći se ispravnom mišlju, stvarno pronalaze.*
11. *Asāre sāramatino, sāre cāsāradassino, te sāraṃ nādhigačchanti, mičchāsāṅkappagocharā.*
12. *Sārañca sārato ñatvā, asārañca asārato, te sāraṃ adhigačchanti, sammāsāṅkappagocharā.*

Komentar

Monasi Sāriputta i Moggallāna, pošto su se priključili Budinoj monaškoj zajednici, nisu nikako uspevali da i svog nekadašnjeg učitelja Sañđaju ubede da se sretne sa Budom i sasluša njegovo učenje. U ovome je gordost bila mnogo jača od želje za znanjem. Kad su se zbog toga požalili svom novom učitelju, Buda im reče da sujeta njihovog učitelja sprečava da stvari vidi kakve jesu, te zato on privid smatra istinom.

STRAST PRODIRE U NEUVEŽBAN UM

13. *Kao što u loše pokrivenu kuću kiša prodire, tako i u um slabo uvežban strasti prodiru.*
14. *Kao što dobro pokrivenu u kuću kiša ne prodire, tako ni u um dobro uvežban strasti ne prodiru.*
13. *Yathā agāraṃ dučchannaṃ, vuṭṭhī samatividdhati, evaṃ abhāvitāṃ cittaṃ, rāgo samatividdhati.*
14. *Yathā agāraṃ sučhannaṃ, vuṭṭhī na samatividdhati, evaṃ subhāvitāṃ cittaṃ, rāgo na samatividdhati.*

Komentar

Jednom je Buda posetio Kapilavatthu, svoj rodni grad, i tom prilikom ga pozvaše da uveliča svadbu svog polubrata, princa Nande. No, posle obroka, i pre nego što je ceremonija venčanja bila gotova, Buda se podiže sa svog sedišta, predade svoju monašku zdelu u ruke Nandi i krenu

natrag u manastir. Princ iz poštovanja prema Budi nije se usuđivao da ga upita kad će tu zdelu uzeti natrag, već ga je u stopu pratio sve do manastira. Kad su stigli, Buda ga upita bi li voleo da postane monah, na šta Nanda, opet iz poštovanja, odgovori potvrdno. Međutim, i posle zaređenja, neprekidno je mislio na svoju verenicu, sve dok jednog dana to nije i javno rekao drugim monasima.

Kad je Buda čuo za to, koristeći svoje psihičke moći, povede Nandu do Tāvātimsa neba, gde mu pokaza nebeske nimfe. Reče mu da će, ako bude uporno meditirao, biti u stanju da i sam boravi u društvu tih prekrasnih božanstava.

Očaran njihovom lepotom, Nanda više nije mislio na verenicu, već je marljivo meditirao u samoći, i pored toga što su mu se drugi monasi podsmevali i nazivali ga “plaćenim radnikom”. Pošto je poticao iz plemenite loze, teško mu je padalo ovo poređenje sa običnim najamnikom. No, taj osećaj sramote samo ga je učvrstio u odluci da istrajno vežba i tako je ubrzo stigao i do probuđenja.

Na to je Buda njegovo prethodno stanje požude uporedio sa loše pokrivenom kućom, a dostignutu mentalnu čistotu sa onom koja ima pouzdan krov.

ZLOČINAC NARIČE I OVDE I TAMO

15. *Dok živi nariče, kad umre nariče, zločinac nariče i ovde i tamo, nariče, očajava, kad sagleda zlodela svoja.*

15. *Idha soṇḍaṭi peṇḍa soṇḍaṭi, pāpakārī ubhayattha soṇḍaṭi, so soṇḍaṭi so vihañṇaṭi, disvā kammakiliṭṭhamattano.*

Komentar

Beše jednom neki okrutni mesar, koji nikada u životu nije učinio nešto milosrdno. Posao mu je bio da kolje svinje i voleo je da to radi, ali tako što ih je često prvo mučio, pre nego što bi ih ubio.

No, jednoga dana se razbole, te posle kraćeg vremena i umre. Ali pre nego što je umro, trpeo je takve bolove da se valjao po podu i puzao četvoronoške po sobi skičeći kao svinja pred klanje.

Desilo se da je njegova kuća bila u blizini manastira u kojem je boravio Buda sa svojim učenicima i monasi bi na te strašne krike iz mesareve kuće samo vrteli glavom i sažaljivo komentarisali da mesar i

dalje obavlja svoj posao.

Buda ih ču dok su tako razgovarali i reče im: “Monasi, mesar više ne kolje svinje, već je toliko bolestan da urla poput onih životinja koje je svojom rukom ubijao. Konačno ga je sustigla loša *kamma* koju je stvorio. Danas je umro i ponovo se rodio u svetu patnje.”

Onda Buda izreče gornje stihove o tome da ko god učini nešto loše, moraće i da istrpi posledice toga. Svojim rđavim delima zaista ne možemo umaći.

DOBROČINITELJ SE RADUJE I OVDE I TAMO

16. *Dok živi raduje se, kad umre raduje se,
dobročinitelj se raduje i ovde i tamo,
raduje se, srećan je, kad sagleda dobročinstva svoja.*
16. *Idha modati pećća modati, katapuñño ubhayattha modati,
so modati so pamodati, disvā kammavisuddhimattano.*

Komentar

U Sāvattthiju je živeo verni Budin sledbenik Dhammika, koji se isticao svojom darežljivošću kako prema monasima i monahinjama, tako i prema svima koji su u nevolji. Kada mu se približio trenutak smrti, monasi iz Sāvattthija se okupiše oko samrtne postelje da odrecituju čvenu *Ma-hāsatiipathāna suttu* ili *Govor o temeljima sabranosti pažnje*.

Dok su recitovali, Dhammika je video kako mu dolaze razna nebeska bića i iz poštovanja za sva dobra dela koja je učinio pozivaju ga da dođe u njihov svet. Ali pošto nije želeo da prekine recitovanje, zamolio ih je da sačekaju. Monasi su pomislili da se njima obraća i uvređeni što ih ometa prekinuše recitovanje, te se vratiše u manastir. Na to se Dhammika silno oneraspoložio, sve dok nije kasnije uspeo da im objasni o čemu se zapravo radi. Potom je mirno izdahnuo i preporodio se u Tusita nebeskom svetu.

ZLOČINAC SE MUČI I OVDE I TAMO

17. *Dok živi muči se, kad umre muči se, zločinac se muči i ovde i tamo.
"Zlo učinih", muči ga misao. Još mu je gore kad u zlu se ponovo rodi.*

17. *Idha tappati pećca tappati, pāpakārī ubhayattha tappati,
pāpaṃ me katanti tappati, bhiyyo tappati duggatiṃ gato.*

Komentar

Jednom prilikom kada je Buda posetio svoj dom, šest prinčeva iz plemena Sakya, iz kojeg je poticao i Buda, pridružili su se monaškoj zajednici. Bili su to Bhaddiya, Anuruddha, Ānanda, Bhagu, Kimbila i Devadatta, kao i njihov berberin Upāli. Devadatta je vrlo brzo napredovao u meditaciji i uskoro stekao i izvesne natprirodne moći kao sporedni efekat koncentracije uma. No i pored toga, nije bio toliko omiljen među nezaređenim sledbenicima kao njegovi rođaci sa kojima je postao monah. To ga je ispunjavalo zavišću, te je počeo da koristi svoje natprirodne moći da opseni princa Ađātasattua, sina Bimbisāre, kralja Magadhe, i zadobije njegovu naklonost.

Kada je Buda zašao u godine, Devadatta počeo da ga nagovara da se povuče i postavi njega za starešinu monaškog reda. Buda mu na to odgovori: "Neću na to mesto postaviti čak ni svoja dva najbolja učenika, Sāriputtu i Moggallānu, a kamoli zavidljivca kao što si ti." Ovo je razjarilo Devadattu, pa je kasnije u nekoliko navrata neuspešno pokušavao da ubije Budu. Pred kraj života se pokajao i pozeleo da ga vidi. Ali dok su ga onemoćalog nosili do Učitelja, otvorila se zemlja i progutala ga. Kasnije se preporodio u mukama, u čistilištu.

DOBROČINITELJ UŽIVA I OVDE I TAMO

18. *Dok živi uživa, kad umre uživa, dobročinitelj uživa i ovde i tamo,
"Dobro učinih", u takvoj misli uživa.*

Još više uživa kad se u dobru ponovo rodi.

18. *Idha nandati pećca nandati, katapuñño ubhayattha nandati,
puññaṃ me katanti nandati, bhiyyo nandati suggatiṃ gato.*

Komentar

Pre nego što je izdahnula, Sumanā, najmlađa kćer velikog Budinog dobrotvora Anāthapindike, oslovila je svog oca sa "mlađi brate". Ovaj bi time vrlo uznemiren, pomislivši da je izgubila razum. Kada je to pomenuo Budi, on mu objasni da je zahvaljujući svojim dobrim delima Sumanā dostigla stupanj probuđenja jednom-povratnika, dakle nekog ko će se preporoditi još samo jednom pre nego što napusti ovaj krug večnog rođenja i umiranja. Pošto je time takođe stekla sposobnost sećanja svojih prošlih života, znala je da je u jednom od njih Anāthapindika bio njezin mlađi brat. Na kraju, da bi olakšao bol neutešnom ocu, Buda mu objasni da se njegova kćer, u skladu sa svojim dobrim delima, preporodila među drugim srećnim božanstvima na Tusita nebu. Tamo se ona raduje i uživa u svojim dobročinstvima, baš kao što je to činila i dok je bila u njegovoj kući.

UČENJE BEZ VEŽBANJA JE BESKORISNO

19. *Ko mnogo svetih stihova recitovati zna,
ali u skladu sa njima ne živi, lakomislen,
takav je pre nalik pastiru što tuđe krave broji,
takav ne ubira plodove asketskog života.*
20. *Ko malo svetih stihova recitovati zna, ali u skladu sa Istinom živi,
bez požude, mržnje i obmane, ispravnog znanja, slobodnog uma,
nevezan ni za šta u svetu ovom, u svetu onom,
takav uživa u plodovima asketskog života.*
19. *Bahumpi će saṃhita bhāsamāno, na takkaro hoti naro pamatto,
gopova gāvo gaṇayaṃ paresaṃ, na bhāgavā sāmaññassa hoti.*
20. *Appampi će saṃhita bhāsamāno, dhammassa hoti
anudhammačārī,
rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, sammappaḍāno suvimuttačitto,
anupādiyāno idha vā huraṃ vā, sa bhāgavā sāmaññassa hoti.*

Komentar

Od dva prijatelja monaha jedan je bio neobuzdanog uma, ali učen, dok je drugi malo znao o samom učenju, ali je redovno praktikovao meditaciju i to ga dovede do potpunog oslobođenja. Neprijatno iznenađen

takvim razvojem događaja, ućeni monah napravi plan da će različitim pitanjima zbuniti svog prijatelja kad budu u Budinom prisustvu. Znajući unapred šta smeru, Buda probuđenom monahu postavi nekoliko praktičnih pitanja u vezi sa ućenjem. Arahant na sve njih odgovori u skladu sa sopstvenim iskustvom, što nije bio u stanju da učini i ućeni monah, pošto je njegovo iskustvo bilo zanemarljivo. Tada Buda pohvali *arahanta* zato što je dobijeno ućenje upotrebio na pravi naćin.

2. PAŽLJIVOST

Appamāda vaggo

NEPAŽLJIVI SU POPUT MRTVACA

21. *Pažnja je put u besmrtnost, nepažnja put u smrt.
Gde pažljivi ne umiru, nepažljivi su već mrtvacu nalik.*
 22. *Kad sasvim razumeju pažnje važnost, mudraci se
pažljivosti vesele, uživaju u svetu plemenitih.*
 23. *Oni koji meditiraju neprekidno, napora nesmanjenog,
takvi mudraci smirenje dosežu, od okova krajnju slobodu.*
-
21. *Appamādo amatapadaṃ pamādo maćcuno padaṃ.
Appamattā na mīyanti ye pamattā yathā matā.*
 22. *Evaṃ visesato ñatvā appamādamhi paṇḍitā
appamāde pamodanti ariyānaṃ goḥare ratā.*
 23. *Te dhāyino sātatikā nićcaṃ dalhaparakkamā
phusanti dhīrā nibbānaṃ yogakkhemaṃ anuttaraṃ.*

Komentar

Buda je odbio Māgandiyinu ruku, kad mu njeni roditelji predložiše da je oženi. Zato ga je ona zamrzela iz dna duše. Kasnije je postala jedna od supružnica Udene, kralja iz Kosambīja. Među kraljevim supružnicama bila je i Sāmāvatī, verna Budina sledbenica, te Māgandiyā odluči da se osveti Budi tako što će nauditi Sāmāvatī i njezinim pratiljama. Prvo je ubeđivala kralja da ga Sāmāvatī vara sa drugim muškarcima. Zatim da pokušava da ga ubije. Kad nijedan plan nije uspeo, uz pomoć rođaka podmetnula je požar u odajama gde su Sāmāvatī i pratilje zajedno meditirale. Pošto su bile vrlo napredne u obuzdavanju uma, nijednu od žena čak ni plamen nije mogao da natera da izađu iz meditativnog zadubljenja i tako su žive izgorele.

Kada je kralj otkrio o čemu se radi, kaznio je Māgandiyu i njezine rođake pogubljenjem. Čuvši za ovu priču Buda je rekao da oni koji su sabrani u suštini ne umiru, jer stižu do *nibbāne*, a da su oni nepažljivi,

iako još žive u ovom svetu, slični mrtvacu. Nemaju pravi kontakt sa životom, već žive u iluziji i košmaru, stvorenim sopstvenim žudnjama i strahovima, strastima i mržnjama.

MARLJIVI NAPREDUJU

24. *Onome ko je uporan, pažljiv, čistih dela, promišljen,
živi potpuno obuzdan, u istini, budan, tome dobar glas raste.*
24. *Uṭṭhānavato satīmato sućikamassa nisammakārino,
saññatassa dhammaḍṭvino appamattassa yasobhivaḍḍhati.*

Komentar

Kumbaghosaka beše sin imućnog bankara iz Rāḍagahe. Kada je jednom u gradu izbila kuga, roditelji nagovoriše sina da pobjegne što dalje, ne bi li spasao život, a oni će na dogovorenom mestu zakopati ogromno porodično blago. Mladić je tako proboravio u šumi dvanaest godina i tek potom se vratio u grad. U strahu da će ga osumnjičiti da je nekog orobio, mladić nije odmah iskopao ono blago, već je radio fizičke poslove da preživi.

Jednom ga je sreo Bimbisāra, kralj Rāḍagahe, i odmah po glasu prepoznao da mladić nije niskog roda. Uz pomoć svoje služavke i njezine kćeri, uspeo je da otkrije ko je zapravo Kumbagosaka. Na kraju je zbog mladićevih kvaliteta, stekao poverenje u njega, postavio ga za rizničara i dao mu svoju kćer za ženu. Prilikom jedne posete Budi, kralj mu je ispričao o mladiću koji je i pored bogatstva koje je imao svojim radom zarađivao za život. Buda je to iskoristio da opiše osobine onoga ko ima izgleda da napreduje.

MUDRI SEBE ŠTITE

25. *Postojan i istrajan, obuzdan, čula ukroćenih
nek mudrac sebe ostrvom načini, koje ni bujica preplaviti neće.*
25. *Uṭṭhānen' appamādena saṃyamena damena ēa
dīpaṃ kayirātha medhāvī yaṃ oghe n' ābhikīrati.*

Komentar

Monah Ćūlapanthaka je imao problema sa memorijom, tako da i pored

četvoromesečnih napora nije mogao da zapamti ni četiri stiha koje su monasi redovno recitovali. Zbog toga mu njegov brat, takođe monah, predloži da napusti *sanghu*, ali ovaj nije bio spreman da odustane. Kada je zamolio Budu za pomoć, on mu, znajući njegov karakter, dade čist komad tkanine i reče da kroz njega svakog jutra posmatra izlazak sunca.

Pošto ju je svakog dana držao znojavim rukama, tkanina ubrzo postade prljava. Ova vidljiva promena za kratko vreme poslužila je Čūlapanthaki kao objekat meditacije o nestalnosti života. Uporan u meditaciji, uskoro je dostigao probuđenje. Time je od sebe načinio ostrvo koje čak ni četiri bujice (čulna želja, pogrešna uverenja, žudnja za večnim postojanjem i neznanje) ne mogu preplaviti.

BUDI PAŽLJIV

26. *Nepažnji se prepuštaju lude i neznalice,
a mudrac pažljivost k'o najveće blago čuva.*
27. *Ne prepuštaj se nepažnji, ne vezuj za užitke,
pažljiv u zadubljenju stiće obilje sreće.*
26. *Pamādam anuyuñḍanti bālā dummedhino ḍanā,
appamādam ēa medhāvī dhanam seṭṭham va rakkhati.*
27. *Mā pamādam anuyuñḍetha mā kāmaratisanthavaṃ,
appamatto hi dhāyanto pappoti vipulaṃ sukhaṃ.*

Komentar

Priča povezana sa ove dve strofe dešava se tokom praznika koji je slavljen u Sāvattihiju, u vreme kad je u tom gradu boravio Buda.

Njegovi sledbenici upozorili su ga da tih dana ne ulazi u grad, a ni sami nisu napuštali svoje domove, jer su se u raspojasanoj gomili mogle doživeti razne neprijatnosti. Kada je posle nedelju dana slavlje okončano, Buda ponovo ode u Sāvattih i prošenje hrane. Ispričao mu na koje su se sve načine mladi, poneseni slavljem, ponašali nepromišljeno i neobuzdano. Na to je izgovorio ove dve strofe, ukazujući na vrednost umerenosti.

NEPAŽLJIVOST POBEDI PAŽLJIVOŠĆU

28. *Kad nepažnju pažnjom ukloni,
ispevši se na mudrosti vrh, srećnik nesrećne vidi
kao sa planine mudrac što gomilu u nizini gleda.*
28. *Pamādam appamādena yadā nudati paṇḍito,
paññāpāsādam āruyha asoko sokiniṃ paḍaṃ
pabbataṭṭho va bhūmaṭṭhe dhīro bāle avekkhati.*

Komentar

Jednom je Mahā-Kassapa, jedan od glavnih Budinih učenika, meditirao pokušavajući da ustanovi koja su bića na svetu sabrana, a koja nepažljiva. Takođe je pokušavao da vidi koja će bića biti rođena, a kojima je vreme da umru.

Kada je Buda čuo za ovo, reče mu da ne gubi vreme na takve stvari, jer one ne vode do probuđenja. Sem toga, tako nešto je moguće da učini samo Buda, jer je bića na ovome svetu nebrojeno. Potom je izgovorio ove stihove.

Nepažnja se naravno najbolje uklanja pažnjom. Kada smo to u stanju da učinimo, tada ćemo se ispeti na “vrh mudrosti”, dostići ćemo *nibbānu*. Sa te tačke možemo lako prepoznati sve one koji su još uvek omađijani neznanjem.

PAŽLJIV DALEKO NADMAŠUJE LENJOGA

29. *Pažljiv među nepažljivima, budan među pospanima,
mudrac odmiče napred k'o hitar konj međ' kljusadi.*
29. *Appamatto pamattesu suttesu bahuḍāgaro,
abalassaṃ va sīghasso hitvā yāti sumedhaso.*

Komentar

Bila jednom dva prijatelja monaha. Kada su dobili objekat meditacije od Bude, zaputiše se u neki manastir u šumi da vežbaju sabranost. No, jedan od njih beše prilično lenj. Pošto je bila zima, prvi deo noći grejao bi se pored vatre, a ostatak bi proveo u priči sa ostalim monasima i iskušenicima. Nasuprot njemu, onaj drugi monah beše marljiv i sabran. Po čitavu noć proveo bi u meditaciji i uskoro je postao arahant.

Na kraju kišnog perioda, vratiše se obojica kod Bude. Onaj lenji brže-bolje optuži svog prijatelja za lenjost! Reče da dok se on grejao kod vatre i potom “ostajao budan”, njegov prijatelj je samo sedeo i žmurio, dakle dremao sve vreme. Buda je naravno znao istinu o obojici i izreče im ove stihove.

PAŽLJIVOST VODI DO PRVENSTVA

30. *Pažljivošću Indra među bogovima postade prvi,
pažljivost se hvali, a nepažnja oduvek kudi.*
30. *Appamādena maghavā devānaṃ seṭṭhatam gato,
appamādaṃ pasamsanti pamādo garahito sadā.*

Komentar

Mladi princ po imenu Mahāli iz države Lićchavi poseti jednom Budu. Želeo je da čuje pouku i ovaj mu tom prilikom izloži *Sakkapañha suttu* (Govor o Sakkinim pitanjima). Mahāli se čudio otkud da Buda toliko zna o Sakki, kralju bogova. Je li ga ikada sreo?

Buda potvrdi da je zaista sreo Sakku i ispriča Mahāliju priču o Sakkinom prethodnom životu. Tada se on zvao Magha. Bio je vrlo pošten i činio mnoga dobročinstva, sa prijateljima gradio puteve i podizao odmorišta za putnike. Na sebe je preuzeo sedam obaveza: da pomaže roditelje, da poštuje starije, da bude blag na rečima, da izbegava uvrede, da bude široke ruke, a ne škrt, istinoljubiv i strpljiv. Uz pomoć neprekidne sabranosti, pridržavao se svih ovih pravila. Tako je u narednom životu postao Sakka, prvi među bogovima.

PAŽLJIV BRZO NAPREDUJE

31. *Pažljivosti sklon monah, što od nepažnje zazire,
napreduje poput požara, spaljujući okove, i male i velike.*
31. *Apamādarato bhikkhu pamāde bhayadassi vā,
saṃyoḍanaṃ aṇuṃ thūlaṃ ḍaḥaṃ aggī va gaćchati.*

Komentar

Beše neki monah koji je, pošto je dobio objekat meditacije od Bude, naporno vežbao. Ali bez mnogo uspeha. Otuda postade vrlo potišten i frustriran, pa krenu do Bude po pomoć i savet. No, usput naiđe na veliki šumski požar. Uspeo se na vrh brda i posmatrao ga, kad mu u jednom trenutku sinu da kao što vatra spali sve oko sebe, bilo da je malo ili veliko, isto tako i uvid koji dolazi sa praktikovanjem meditacije spaljuje sve naše okove, bilo da su mali ili veliki.

Buda ga još izdaleka ugleda kako se približava i dočeka rečima da je izbio na pravi put i da se samo njega drži. Monah tako i učini, kontemplirajući ideju koja mu je sinula dok je posmatrao požar, te uskoro postade probuđen.

Prema Budinom učenju, postoji deset okova (*saṃyođana*) koji nas vezuju za krug preporađanja. Prvih pet se nazivaju “nižim” ili “velikim” okovima, a drugih pet “višim” ili “malim”.

Pet velikih su:

- 1) verovanje u postojanje trajnog sopstva (*sakkāya-diṭṭhi*),
- 2) sumnjičavost, kolebljivost (*vicikicchā*),
- 3) vezivanje za pravila i rituale (*sīlabbata-paramāsa*),
- 4) čulna žudnja (*kāma-rāga*),
- 5) zlovolja (*vyāpāda*).

Pet malih okova su:

- 1) žudnja za postojanjem u obliku suptilne materije (*rūpa-rāga*),
- 2) žudnja za postojanjem u nematerijalnom obliku (*arūpa-rāga*),
- 3) obmanutost (*māna*),
- 4) nespokoјstvo (*uddhaćca*),
- 5) neznanje (*aviđḍā*).

PAŽLJIV JE BLIZU NIBBĀNE

32. *Pažljivosti sklon monah, što od nepažnje zazire, nazadovati ne može, već se nibbāni primiče.*
32. *Appamādarato bhikkhu pamāde bhayadassi vā, abhabbo parihānāya nibbānasseva santike.*

Komentar

Nigamavātissa je rođen i odrastao u jednom selu nedaleko od Sāvattthija. Kasnije je postao monah i živio jednostavnim životom. Radi prošnje hrane odlazio je u selo u kojem su živeli njegovi rođaci i držao se podalje od svih velikih događaja. Čak i kad su veliki dobročinitelji kao što su Anāthapiṇḍika i vladar Kosale Pasenadi obilato darivali monahe, on nije u tome učestvovao. Onda neki monasi počеше da ga kritikuju kako se drži samo svojih rođaka i ni za šta drugo ga nije briga.

Buda ga jednom prilikom upita o čemu se radi, a Nigamavātissa odgovori da odlazi u svoje selo samo radi hrane, uzme samo onoliko koliko mu treba, ne vodi mnogo računa je li ta hrana ukusna ili nije. Buda ga pohvali zbog toga i reče i svim ostalim monasima da bi trebalo da se tako ponašaju. Onda nastavi pričom o kralju papagaja:

Nekada davno živio je vladar papagaja u velikoj šumi smokava na obalama Ganga, zajedno sa još mnogo svojih podanika. No, kada su svi plodovi bili pojedeni, oni odleteše dalje, sem kralja, koji je bio zadovoljan i malim. Onda Sakka, vladar bogova, htjede da ga iskuša, pa se pretvori u gusku, pojavi se pred kraljem i upita ga zašto i on nije otišao sa ostalima. Kralj na to reče da ne može da ode zbog zahvalnosti prema drvetu na kojem je živio. Sve dok bude u stanju da na njemu nađe dovoljno da preživi, neće ga napustiti. To bi bilo nezahvalno. Sakku ovo toliko oduševilo, da se pojavi u svom pravom obličju i već skoro uvelo drvo obilno zalilo vodom iz Ganga, tako da ono iznenada ozelene i okiti se mnoštvom plodova.

Na kraju Buda reče da je upravo on bio taj kralj papagaja u jednoj od svojih prethodnih egzistencija, a Sakka je u stvari bio Anuruddha, jedan od Budinih najistaknutijih učenika. Na kraju govora Buda izreče ove stihove, na šta Nigamavātissa postade arahant.

3. UM

Ācitta vaggo

OBUZDAJ KOLEBLJIV UM

33. *Teško je na sumnjičav, kolebljiv um motriti, teško ga obuzdati, mudrac svoj um teše ravno, kao oružar strelu.*
34. *K'o što se riba bačena na suvo praćaka i skače, tako i um kad pokušava da umakne pred Mārom.*
33. *Phandanam āpalam ācittam dūrakkham dunnivārayam, uđum karoti medhāvī usukāro va teḍanam.*
34. *Vāriḍo va thale khitto okamokata ubbhato, pariphandatidam ācittam māradheyyam pahātave.*

Komentar

Jednom je Buda boravio na planini Ālika, u pratnji monaha po imenu Meghiya. Monah je spazio divan gaj mangoa i zamoli Budu za dozvolu da tamo ode i meditira. Ali u to vreme nije bilo drugih monaha u blizini, a Budi je bio potreban pratilac, te reče Meghiyi da sačeka dok ne dođe neko da ga zameni.

No, Meghiya nije mogao da dočeka, pa je neprekidno moljakao Budu, sve dok mu ovaj nije na kraju odobrio. Otišao je u gaj i počeo da meditira, ali mu je um neprekidno lutao. Ostao je tamo ceo dan, bez ikakvog napretka. Uveče požalio se Budi kako su ga sve vreme zaokupljale misli povezane sa požudom, zlovoljom i okrutnošću. Buda ga je kroz ove dve strofe upozorio da kroćenje uma nije nimalo lak zadatak. Jer naš um zaista neprekidno skače sa jedne stvari na drugu i teško ga je obuzdati, slično majmunu kad skače sa grane na granu. Čuvši Budine reči, Meghiya dostiže “ulazak u tok”, prvi stupanj probuđenja.

UKROĆEN UM SREĆU DONOSI

35. *Težak za kroćenje, neuhvatljiv, brz da za svakom željom jurne;
takav um dobro je ukrotiti, jer obuzdan um sreću donosi.*
35. *Dunniggahassa lahumo yatthakāmanipātino
cittassa damatho sādhu cittaṃ dantaṃ sukhāvaham.*

Komentar

Šezdeset monaha primilo je svoj objekat meditacije od Bude i odoše do sela Mātika. Tamo je majka seoskog starešine, po imenu Mātikamātā, podigla manastir za njih i redovno im donosila hranu. Tako oni odlučiše da tu provedu i period monsuna. Kada ih je zamolila za poduku, oni je poučiše o 32 dela tela i o negovanju svesnosti njegovog propadanja. Marljivo je vežbala i dosegla treći nivo probuđenja. Takođe je stekla neke natprirodne moći, recimo da čita tuđe misli. Uz pomoć toga uvidela je da tih šezdeset monaha nije toliko uznapredovalo, ali da imaju potencijal da postanu arahanti, samo im treba prava hrana. Tako ih je i hranila, pa oni uskoro postadoše arahanti.

Na kraju kišnog perioda monasi odoše do Bude i ispričaše mu šta se dogodilo. Čuvši to, jedan monah odluči da ode u isti manastir u tom selu. Mātikamātā lično dođe i posluži mu hranu. Nestrpljiv, on je odmah upita za natprirodne moći, ali je ona izbegla da mu odgovori. U strahu da će videti koliko je nečistoća u njegovom umu, monah hitro napusti selo. Kada je ispričao Budi o svom strahu, on ga posla natrag sa savetom da nastoji da kontroliše svoj um u svakoj situaciji. Tako se monah vratio u selo, misleći samo o svom objektu meditacije. Mātikamātā se postara da ima dovoljno hrane i tako on ubrzo postade još jedan od arahanta.

MOTRI POMNO NA SVOJ UM

36. *Teško ga je uočiti, tako suptilnog, dok za svakom željom juri;
mudrac neka svoj um štiti, jer zaštićen um sreću donosi.*
36. *Suddasam sunipunam yatthakāmanipātinam,
cittaṃ rakkhetha medhāvī cittaṃ guttaṃ sukhāvaham.*

Komentar

Jednom je u Sāvattihiju živeo sin nekog bankara. On je monaha koji je dolazio u prošenje hrane pitao kako je moguće osloboditi se nedaća ži-

vota. Monah ga posavetova da svoj imetak podeli na tri dela. Jednim treba da obavlja svoj posao, drugim da prehranjuje porodicu, a treći daje onima koji su u nevolji. Čovek tako i uradi, te upita šta dalje. Dobi savet da za svoje utočište uzme Budu, Dhammu i Sanghu, kao i da se pridržava pet pravila morala. No, ovaj još uvek nije bio zadovoljan, te mu monah reče da okrene leđa dotadašnjem načinu života i zamonaši se.

Kao novopečeni monah, Dhammi ga je podučavao jedan učitelj, a Vinayi drugi. Tako mu se učinilo da ima previše toga što treba da nauči, da su pravila prestroga i da nema slobode. Poželeo je da se vrati svetovnom životu. Zaokupiše ga sumnje, postane nezadovoljan i nesrećan, te je zapostavio meditaciju. Onda mu Buda reče da kada bi samo uspeo da ukroti svoj um, više ništa drugo ne bi trebalo da vežba. I zaključivši ovim stihovima, nakon čega monah postade arahant.

OSLOBAĐANJE OD MARE

37. *Um je samotnjak luralica, bez tela, a pećina mu dom,
ko uspe da ga obuzda, preporučanja se oslobađa.*

37. *Dūraṅgamaṃ ekaćaraṃ asarīraṃ guhāsayaṃ,
ye cittaṃ saṃyamissanti mokkhanti mārabandhanā.*

Komentar

Saṅgharakkhita thera je bio monah poreklom iz Sāvattihija. Kada je njegova sestra dobila sina, svi su ga nazvali Saṅgharakkhitin sestrić. Kad je odrastao, momak takođe posade monah.

Jednom prilikom je na dar dobio dva monaška ogrtača i poželeo da jedan pokloni svom ujaku. Na kraju kišnog perioda otide do njega, ali ujak nije želeo da uzme novi ogrtač, govoreći da je zadovoljan onim koji već ima. Mladić je ovim odgovorom bio toliko pogođen i razočaran, da istog momenta počeo da razmišlja da se razmonaši. Na ovu misao nadovezao se čitav niz novih. Kad postane nezaređen, prodaće oba ogrtača i kupiti sebi kozu. Od nje će malo-pomalo napraviti čitavo stado i tako imati dovoljno novca da se oženi. Onda će mu žena roditi sina. I onda će se oni jednoga dana zaputiti kolima da posete njegovog ujaka. Usput će reći ženi da njemu prepusti da drži dete. Na to će mu žena odgovoriti da će ona držati dete u naručju, a on neka drži kajase. Sporečkaće se i početi da se otimaju oko deteta. U tome će im dete

ispasti iz ruku i pasti pod točkove kola. Razjaren ovim, udariće ženu kamdžijom...

A dok je o svemu tome razmišljao, on je u stvari držao lepezu i hladio svog ujaka, te onako zamišljen slučajno udari lepezom ujaka po glavi. Na to mu ovaj reče: "Nije ti dosta što si udario ženu, sad bi i starog monaha?" Mladića zaprepastiše ove reči, te pobeže postidešen. Ujak ga nekako sustiže i odvede pred Budu, koji izgovori ove stihove i reče mladiću da je um sposoban da razmišlja o stvarima koje su jako daleko od nas. Ali da bi umesto toga trebalo da težimo njegovom oslobađanju. To je mladom monahu pomoglo da stigne do prvog stupnja probuđenja.

U BUDNOM STRAHA NEMA

38. *Kome je um neučvršćen i za pravu istinu ne zna,
kome se pouzdanje koleba, u tome se mudrost ne pročišćuje.*

39. *Koga ne razdiru želje, koga ne muči zbunjenost,
ko se izdigao iznad i dobra i zla, u tome straha više nema.*

38. *Anavaṭṭhitaṭṭassa saddhammaṃ avidānato,
pariplavapasāḍassa paññā na paripūrati.*

39. *Anavassutaṭṭassa ananvāhataṭṭaso,
puññapāpapahīnassa natthi dāgarato bhayaṃ.*

Komentar

Jednom je neki čovek iz Sāvattija tražio svog vola koji se izgubio u šumi. Usput je ogladneo i ode do seoskog manastira, gde mu monasi dadoše ono što je ostalo od jutarnjeg obroka. Dok je jeo, pade mu na pamet da je naporno radio ceo dan, ali eto nema šta ni da jede. Kako bi bilo da se i on zamonaši? I tako zamoli monahe da ga prime u zajednicu. Kao monah, imao je dovoljno hrane i ubrzo se ugojio.

Posle izvesnog vremena dosadilo mu je da ide u prošenje hrane, a sve češće je mislio na ženu koju je ostavio. Zato odlučio da se vrati laičkom životu. Kasnije se opet predomislio, jer zarađivati za život nije nimalo lako. I opet postade monah. Tako je on ulazio i izlazio iz monaškog reda šest puta.

Dok je tako menjao svoj status, žena mu je ostala trudna. Jednom

je ušao u sobu dok je spavala. Ležala je polugola i glasno hrkala, dok joj je pljuvačka curila iz usta. Zbog svega ovoga i onako nabreklog stomaka, učinila mu se kao leš. Taj prizor mu je na vrlo plastičan način dočarao svu prolaznost i neprivlačnost ljudskog tela. Pomislio je kako je više puta postajao monah, ali da samo zbog te žene nije uspevao da to i ostane. Zato odluči da i po sedmi put napusti dom, ponavljajući u sebi reči “prolaznost” i “patnja”. I dok je tako išao ka manastiru, dostiže prvi stepen probuđenja. Ali sada monasi nisu više hteli da ga prime i počese da ga ismevaju: “Toliko si puta do sada brijao glavu, da ti je kao tocilo.” Ipak je uspeo da ih nekako namoli da ga još jednom prime. Samo nekoliko dana kasnije postao je probuđen.

Monasi su kasnije bili iznenađeni što je u manastiru ostao tako dugo, ali objasnio im je da u njemu više nema vezanosti, te nema razloga da bilo kuda ide. Ako je um nestalan, poverenje u učenje slabo, tad se ni mudrost ne razvija. Ali uz istrajnost i veliku budnost, um je u stanju da se oslobodi strasti i nesigurnosti, da napusti ideje dobra i zla, te postane sasvim slobodan.

UM KAO UTVRĐENJE

40. *Kad shvatiš da je telo ovo poput vrča, utvrdi um poput tvrđave;
napadni Zlog mačem mudrosti i osvojeno čuvaj, lišen svih veza.*
40. *Kumbhūpamaṃ kāyaṃ imaṃ viditvā, nagarūpamaṃ cittaṃ
idaṃ t̥hapetvā,
yodhetha mārāṃ paññāyudhena, dītaṃ ca rakkhe anivesano siyā.*

Komentar

Naše telo je poput vrča, vrlo krhko, ali bi um trebalo da bude nalik tvrđavi, branjenoj sa svih strana. Komentar za ovu strofu opisuje kako je pet stotina monaha iz Sāvattihija dobilo svoj objekat meditacije i otišlo u veliku šumu. Kad su duhovi koji su živeli u krošnjama drveća videli monahe da dolaze, pomisliše da je neučtivo da tu i ostanu. Tako sidoše na zemlju, misleći da će monasi ostati samo jednu noć. No, ovi odlučiše da se na tom mestu zadrže čitav period monsuna. Pošto duhovi nisu želeli da na tlu žive toliko dugo, poteraše monahe raznim jezivim zvucima i prizorima.

Kad su kasnije ispričali Budi šta se dogodilo, rekao im je da pošto uz sebe nisu imali nikakvo oruđe da se odbrane, trebalo je sebe da nao-

ružaju prijateljskom ljubavlju (*mettā*). Onda ih je *Mettā suttom* podučio kako to da učine. Posavetovao ih je da taj govor počnu da recituju čim dođu do oboda šume i da ne prekidaju sve dok ne stignu do svog borišta. Monasi tako i uradiše.

Duhovi prihvatiše njihovu ljubav i prijateljski ih dočekaše. Onda su monasi meditirali na 32 dela tela i uvideli njihovu nestalnost. Buda je svo to posmatrao svojim duhovnim okom, te se pojavi pred njima i izreče gornje stihove. Svih pet stotina monaha dostigoše probuđenje.

TELO ĆE OVO USKORO PROPASTI

41. *Ne zadugo, avaj, i ovo će se telo na tlo stropošitati,
odbačeno, bez svesti, nalik truloj kladi.*

41. *Acīraṃ vatayaṃ kāyo pathaviṃ adhisessati,
chuddho apetaṇṇāṇaṇo niratthaṃ va kaliṅgaram.*

Komentar

Beše jedan monah po imenu Tissa. Marljivo je meditirao i imao mnogo učenika. Ali onda se ozbiljno razboleo. Po čitavom telu su mu poiskakali plikovi, a onda otvorile i rane. Ubrzo je iz njih počeo da curi gnoj i krv. Monasi ga prozvaše Pūṭigatatissa, Tissa sa smrdljivim telom. Nisu mu prilazili, čak ga i njegovi učenici napustiše, tako da se o njemu niko nije starao.

Buda ga vide u tako jadnom stanju, vide da će uskoro umreti, ali i da je u stanju da vrlo brzo dostigne probuđenje. Zato ode do ložišta, blizu mesta gde je monah živeo. Tamo ugrije vode, uđe u monahovu sobu i počne da ga pere. Na to se okupiše i ostali monasi, da pomognu oko bolesnika. Odukoše ga do ognjišta, okupaše i opraše mu odeću.

Pošto se okupao, monah se oseti osveženog i tela i uma, razvi u sebi koncentraciju i svesnost. Buda onda izgovori ovu strofu i tog trenutka monah Tissa postade probuđen. Nedugo zatim i njegov život se okončao.

LOŠE USMEREN UM

42. *Šta god bi neprijatelj neprijatelju učiniti mogao, mrzitelj mrzitelju, još i gore stvari loše usmeren um učiniti može nama samima.*
42. *Diso disaṃ yaṃ taṃ kayirā verī vā pana verinaṃ, mičchāpaṇihitaṃ cittaṃ pāpiyo naṃ tato kare.*

Komentar

U zemlji Kosala živeo je pastir po imenu Nanda. On je čuvao goveda čuvenog dobrotvora Anāthapiṇḍike. Ponekad bi otišao do Anāthapiṇḍikine kuće i slušao Budine govore. Tako je jednom Nanda zamolio Budu da dođe i u njegovu kuću na obrok. Buda potvrdi da će jednom doći, ali da sada još nije vreme za to i da Nanda bude strpljiv.

Neko vreme je prošlo i Buda je ponovo bio na svom uobičajenom putu, sa kojeg skrete da bi video Nandu, jer je znao da je došao pravi trenutak za to. Nanda ga primi, posluži Budu i monahe iz njegove pratnje mlečnim proizvodima i raznom drugom hranom. To se ponavljalo sedam dana. A onda, poslednjeg dana, pošto je saslušao Budin govor, Nanda dostiže prvi stupanj probuđenja.

Kada je Buda odlazio, Nanda je jedan deo puta nosio njegovu zdelu, a onda krete natrag. Na povratku kući ustrelio ga je neki lovac, slučajno odapevši strelu u njegovom pravcu. Monasi iz Budine pratnje kasnije videše Nandu kako mrtav leži na putu i požališe se Učitelju da je zbog njih poginuo. Da nisu došli u njegovu kuću i da ih nije pratio, Nanda bi sada bio živ. Na to im Buda odgovori da nije bilo načina za njega da izbegne posledice svojih prošlih loših dela. I izreče monasima ovu strofu kao opomenu o čemu treba da vode računa.

DOBRO USMEREN UM

43. *Šta god nam dobrog majka, otac ili drugi srodnik učiniti mogu, to će nam ispravno usmeren um učiniti još i bolje.*
43. *Na taṃ mātā pitā kayirā aññe vā pi ēa ñātakā, sammāpaṇihitaṃ cittaṃ seyyaso naṃ tato kare.*

Komentar

U gradu Soreyya živeo je neki bogataš koji se isto zvao Soreyya. Tako on jednom krete sa prijateljem u luksuznoj kočiji do kupališta. Usput

ugledaše Mahā-Kaścāyana theru kako namešta svoj ogrtač pre nego što će ući u Soreyyu u prošenje hrane. Na to Soreyya reče: “Voleo bih da je ovaj monah moja žena ili bar da moja žena ima telo kao njegovo!” I na te reči on se pretvori u ženu. Toliko se bio zaprepastio, da odjuri glavom bez obzira i zaputi se ka gradu Takkasili. Njegov prijatelj uzalud ga je tražio, ali od njega nije bilo ni traga ni glasa.

Soreyya (sada žena) ponudi svoj prsten nekim ljudima i oni je odvezoše do Takkasile. Kada su stigli, obavestiše nekog imućnog mladića o lepoj devojci koju su dovezli u grad. Posle izvesnog vremena, ovaj je oženi i sa njom je imao dva sina. Tako je Soreyya-žena sada imao četiri sina, jer je iz prethodnog braka, kao muškarac, imao još dva.

Jednog dana je neki trgovac iz Soreyye poslom stigao u Takkasilu. I Soreyya ga pozva k sebi, zato što je prepoznala svog starog prijatelja. No, naravno, on nije imao pojma ko je ona. Tako se raspitivala nadugačko i naširoko o svojoj prethodnoj porodici i starim prijateljima. Trgovac joj onda ispriča i o čoveku koji je nestao, a ona mu otkri svoj identitet i ispriča šta se sve dogodilo. Trgovac je posavetova da zatraži oprostaj od monaha.

Tako Mahā-Kaścāyana bi pozvan u njezinu kuću i ona ga posluži hranom. Žena objasni šta se sve izdogađalo i izvini se. Onda monah reče: “Ustani, opraštam ti.” Na to se ona ponovo pretvori u muškarca.

Ali neprestano je razmišljao kako je moguće da tokom jednog života njegovo telo dva puta promeni pol, ima decu i sa muškarcem i sa ženom, sve dok mu se sve to nije toliko smučilo, da odluči da se zamo-naši. Ljudi su ga često zapitkivali koja dva sina više voli, one koje je dobio kao otac ili kao majka. Uvek je odgovarao da su mu miliji sinovi koje je rodio. Toliko često su ga to pitali da se osećao posramljen i gnev-an. Otuda se osamio i marljivo meditirao o prolaznosti tela. Uskoro je postao probuđen. Kada bi mu sada postavili isto pitanje, rekao bi da ne oseća naročitu naklonost ni prema jednom od sinova.

Ljudi su mislili da ne govori istinu i upitaše Budu. Ali im je on potvrdio da Soreyya ne laže. Sada je on arahant i njegov dobro usmeren um doneo mu je blagodet koju mu ni otac ni majka ne mogu podariti.

4. CVETОВИ

Puppha vaggo

KO ĆE RAZUMETI OVAJ SVET?

44. *Ko da razume ovu zemlju, svet boga Jame
i sve druge svetove nebeske,
ko reči Dhamme, dobro odabrane,
kao što cvećar znalački odabira cvetove.*
45. *Marljiv učenik će razumeti ovu zemlju, svet boga Jame,
i sve druge svetove nebeske,
tako i reči Dhamme, dobro odabrane,
kao što cvećar znalački odabira cvetove.*
44. *Ko imaṃ pathaviṃ viçessati, yamalokaṃ ÷a imaṃ sadevakaṃ,
ko dhammapadaṃ sudesitaṃ, kusalo pupphaṃ iva paçessati.*
45. *Sekho pathaviṃ viçessati, yamalokaṃ ÷a imaṃ sadevakaṃ,
sekho dhammapadaṃ sudesitaṃ, kusalo pupphaṃ iva paçessati.*

Kometar

Grupa monaha pratila je Budu do nekog sela i potom se vratila u manastir. Onda krenuše da razgovaraju o tom putu. Detaljno su raspravljali o terenu: je li ravan ili brdovit, da li je zemlja glinovita ili peskovita i tako dalje. Tako je to potrajalo sve dok Buda nije stigao, a kad je čuo čime se zabavljaju, opomenuo ih je da je bolje da se skoncentrišu na svoje telo. On im reče da je zemlja nešto izvan njih, a da bi trebalo da istražuju sopstveno telo i zaista razumeju kakvo je ono. Jer kroz razumevanje svog tela u stanju smo da razumemo čitav svet.

POPOT PRIVIDA JE OVO TELO

46. *Shativši da je telo ovo poput pene, prozrevši sav taj privid,
i primamljive zamke Zlog, učini sebe nevidljivim za Kralja smrti.*

46. *Phenūpamaṃ kāyam imaṃ, veditvāmarīcīdhammaṃ
abhisambudhāno,
c̣hetvāna mārassa papupphakāni, adassanaṃ maćcūrāḍassa
gaćc̣he.*

Komentar

Neki monah dobio je objekat meditacije od Bude, otišao u šumu i marljivo vežbao. Ali zbog nečega je slabo napredovao i time nije baš bio zadovoljan. Zato krete na put, kako bi se opet posavetovao sa Budom i zamoli ga da mu da drugi objekat meditacije.

Usput je ugledao fatamorganu i shvatio da je to samo iluzija. To ga je navelo na pomisao da je i njegovo telo isto takav jedan privid. Fokusirao je um na taj uvid i nastavio da meditira.

Kasnije otide do reke, blizu vodopada, da se okupa i na njenoj površini ugleda penu, praznu i kratkotrajnu. To mu je pomoglo da još više produbi uvid u nepostojanu prirodu svoga tela.

Na kraju mu se Buda prikazao i rekao da nastavi da meditira sa tim objektom. Monah je tako postao arahant i umakao kralju smrti zauvek.

HEDONISTE SMRT LAKO POKOSI

47. *Ko samo cvetove sakuplja, uma jedino njima opsednutog,
toga smrt hitro odnese, k'o usnulo selo nenadana poplava.*

47. *Pupphāni heva paćinantaṃ byāsattamanasaṃ naraṃ,
suttaṃ gāmaṃ mahogho va maćcū ādāya gaćc̣hati.*

Komentar

“Cvetovi” ovde označavaju zadovoljstva čula. Tako će onoga ko samo njih sakuplja, to jest samo juri za čulnim zadovoljstvima, odneti smrt, baš kao i armiju kralja Kosale u sledećoj priči.

Pasenadi, kralj Kosale, zamolio je Sākyane (pleme u kojem je rođen Buda) da mu jednu od svojih kćeri daju za ženu. Ali mu oni poslaše kćer kralja Mahānāme i jedne od njegovih robinja. Ne znajući za nje-

zino poreklo, kralj Pasenadi je uze za ženu i ona mu ubrzo rodi sina po imenu Vidūdabha.

Kasnije je Vidūdabha otkrio da mu je majka kći robinje, te da i on sam nije tako visokog roda kao što je mislio. To ga je ispunilo ogromnom mržnjom prema Sākyanima. Kada je na prestolu nasledio svog oca, objavio im je rat, osvojio njihovu teritoriju i skoro ih sve poubijao. Vraćajući se iz ratnog pohoda, kralj i njegova vojska ulogoriše se na obali reke. Iste noći bila je provala oblaka i ogromna rečna bujica ponesla Vidūdabhu i celu njegovu armiju sve do okeana.

Kad Buda ču šta se dogodilo, izrekao je ove stihove.

HEDONISTI UMIRU NEZASITI

48. *Ko samo cvetove sakuplja, uma jedino njima opsednutog
i nikad zadovoljen, takav brzo u vlast smrti pada.*

48. *Pupphāni heva paćinantam byāsattamanasam naram
atittañ eva kāmesu antako kurute vasam*

Komentar

U Sāvattthiju je živela žena po imenu Patipūḍikā Kumāri. Bila je vrlo čestita i velikodušna. Davala je hranu onima u nevolji i uopšte gledala da svakome pomogne. Pošto se sećala svog prethodnog života, kada je bila jedna od žena božanstva Mālabhāri na Tāvātimsa nebu, nadala se da će se zahvaljujući svojim dobrim delima ponovo tamo roditi.

Tako, jednoga dana se razbole i ubrzo potom preminu. I kao što je priželjkivala, zaista se preporodila na Tāvātimsa nebu. Ostalim bogovima tamo ona nije nedostajala, jer je sto godina u svetu ljudi tek jedan jedini dan na Tāvātimsi. Kada je ugledaše, pitali su je gde se to bila izgubila čitavo prepodne. A ona im onda ispriča celu priču o svom prethodnom životu. Kada je Buda čuo da je Patipūḍikā umrla, objasnio je koliko je život kratak. I pre nego što bića uspeju da zadovolje žeđ svojih čula, smrt ih odnosi.

NE POVREĐUJ BILO KOGA

49. *Kao što pčela uzme nektar i odleti sa cveta ne pokvarivši mu
ni boju ni miris,
isto tako i čutljivi mudrac treba da, proseći hranu, kroz selo prođe.*
49. *Yathā pi bhamaro pupphaṃ vaṇṇagandhaṃ aheṭṭhaṃ,
paleti rasam ādāya evaṃ gāme munī care.*

Komentar

Ova strofa govori o praksi budističkih monaha da svoj jedini obrok na dan obezbede proseći hranu od kuće do kuće. Baš kao što pčele idu od cveta do cveta i uzimaju njihov sok, a da ga ne oštete, tako i monasi treba da budu umereni i malim zadovoljni, ne uzimajući ni od koga previše.

Priča koja ide uz ove stihove kaže da je u nekom selu živio veoma bogat, ali škrt bračni par. Jednoga dana pravili su palačinke, ali da ne bi morali da ih dele sa bilo kime, radili su to u potaji. Buda je svojim duhovnim okom to video i poslao Moggallānu, jednog od svojih glavnih učenika, do njihove kuće. Ovaj dođe pred kuću i tu zastade. Videvši monaha, domaćini su pokušali da mu naprave sasvim malu palačinku i tako ga se otarase, ali koliko god malo da su testa sipali u tiganj, uvek bi ono naraslo toliko da bi ga sasvim ispunilo. Pošto im je to bilo previše, probali su da mu daju jednu od već gotovih palačinki. Ali one kao da su se sve slepile i jedino su mogli da ih uzmu sve zajedno. Na kraju mu dadoše celu činiju sa svim palačinkama.

Moggallāna ih na to pozva da posete Budu. Tako oni ponesoše palačinke Budi i njegovim monasima. Kad su stigli, Učitelj im je održao govor o velikodušnosti, posle kojeg i muž i žena dostigoše prvi stupanj probuđenja.

NE OSVRĆI SE NA POGREŠKE DRUGIH

50. *Ne obaziri se na tuđe greške, šta drugi uradi ili ne,
već dobro osmatraj samo ono što sam činiš ili ne činiš.*
50. *Na paresaṃ vilomāni, na paresaṃ katākataṃ,
attanova avekkheyya, katāni akatāni ca.*

Komentar

U Sāvattthiju je nekada živela žena koja je bila sledbenica askete Pāthike. Svi njeni prijatelji i susedi su bili Budini sledbenici, pa je i ona sama često želela da ode u manastir i čuje Budine govore. Ali Pāthika bi je uvek sprečio da to i učini. Zato, umesto toga, pozvala je Budu u svoj dom na obrok. Došao je u pratnji grupe monaha i posle obeda je podučio. Bila je vrlo impresionirana njegovim rečima i toliko srećna da je uzviknula: “Odlično rečeno!”

Pāthika je to čuo u susednoj sobi i veoma se razljutio. Smesta je napustio kuću, proklinjući i ženu i Budu. Domaćica je time bila krajnje iznenađena. No Buda je posavetova da se ne obazire mnogo na kletve drugih, već da bude jedino sabrana na sopstvena dobra i loša dela. Na kraju posete je dostigla prvi stepen probuđenja.

PRAKSA JE MNOGO BOLJA OD PRAZNE PRIČE

51. *Baš kao divan cvet – šaren, ali bez ikakvog mirisa,
takve su, jalove, i dobre reči onoga ko po njima ne postupa.*
52. *Baš kao divan cvet – šaren i prekrasnog mirisa,
takve su, plodne, i dobre reči onoga ko po njima postupa.*
51. *Yathāpi rućiraṃ pupphaṃ, vaṇṇavantam agandhakam,
evaṃ subhāsītā vācā, aphalā hoti akubbato.*
52. *Yathāpi rućiraṃ pupphaṃ, vaṇṇavantam sugandhakam,
evaṃ subhāsītā vācā saphalā hoti kubbato.*

Komentar

Budin nezaređeni učenik po imenu Ćhattapāni bio je dostigao drugi stupanj probuđenja. Jednom, dok je slušao Budin govor, u manastir je došao kralj Pasenadi. Ćhattapāni nije ustao, jer iskazujući poštovanje prema kralju, pokazao bi nepoštovanje prema Budi. Kralj je time bio veoma pogođen, smatrajući da ga je njegov podanik uvredio. Ali Buda je objasnio kralju o čemu se zapravo radi. Kralja je to veoma impresioniralo i zamolio je Ćhattapānija da njegove dve kraljice podučava Dhammi. On je to odbio, objašnjavajući da nije u redu da laik podučava, ukoliko već postoje monasi koji su mnogo bolje upućeni.

Onda je Buda odredio Ānandu da ih podučava. Posle izvesnog vremena, upitao ga je kako kraljice napreduju. Ānanda odgovori da kralji-

ca Mallikā uči veoma brzo i ozbiljno, a da kraljica Vāsabha Khattiyā ne posvećuje mnogo pažnje onome što on govori i otuda ni ne napreduje.

Buda na to odgovori ovim stihovima, ukazujući da oni koji marljivo uče, a potom i primenjuju ono što su naučili, mogu imati velike koristi od Dhamme. I samo kada su naše reči i dela u saglasju, tada one imaju težinu i tada smo nalik divnom cvetu zanosnog mirisa.

MNOGO DOBRA TREBA UČINITI

53. *Kao što se od hrpe cvetova mnogo venaca isplesti može,
tako i mnogo dobrih dela od života načiniti, kad se jednom rodimo.*

53. *Yathāpi puppharāsimhā, kayirā mālāguṇe bahū,
evaṃ dātena maṁcēna, kattabbaṃ kusalaṃ bahuṃ.*

Komentar

Komentar uz ovu strofu sadrži čuvenu priču o najvećoj Budinoj dobrotvorki Visākhī. Bila je udata za Puṇṇavaddhana, sina Migāre, imućnog čoveka iz Sāvattthija. Jednom kada je njen svekar ručao, pred kućom se pojavio monah u prošnji hrane, ali ga je Migāra potpuno ignorisao. Na to Visākhā reče monahu: “Oprostite, poštovani gospodine, moj svekar jede jedino ustajalu hranu”. Ovo je Migāru veoma razljutilo. Ali mu ona objasni da on sada samo žanje plodove svojih dobrih dela iz prethodnih života, ali da ne stiže bilo kakve zasluge u ovome. Zato je ona govorila o “ustajaloj hrani”.

Migāra shvati o čemu mu govori i pozva Budu i njegove monahe na obrok. Tako je posle jela Migāra saslušao Budin govor (ali stojeći sakriven iza zavese, jer je bio sledbenik nekog učitelja koji mu je zabranio da izlazi pred Budu). Pošto je govor bio završen, Migāra dostiže prvi stupanj probuđenja. Bio je veoma zahvalan Visākhī i govorio je svima da mu je ona kao majka.

Jednom kada je išla u manastir, Visākhā je ponela ogrtač ukrašen dragim kamenjem. Dala ga je svojoj pratilji da ga nosi, ali ga je ona zaboravila u manastiru. Pošto se već tako desilo, Visākhā požele da pokloni ogrtač monasima, ali su oni to odbili. Zato je pokušala da ga proda, a dobijeni novac pokloni manastiru. Ali ogrtač je bio toliko skupocen da se kupac nije našao. Na kraju ga je Visākhā na simboličan način kupila za samu sebe i od tog novca izgradila čuveni manastir.

Visākhā je bila veoma srećna, sve njene želje bile su ispunjene. Buda joj je ovim stihovima objasnio da ona ima snažan poriv da čini dobra dela, da ih je mnogo učinila u prošlosti i da će ih još mnogo učiniti, baš kao što je od hrpe cvetova moguće napraviti mnogo lepih venaca.

SNAGA MORALA JE NEZAUSTAVLJIVA

54. *Miris sandalovine, tagare i jasmína ne ide protiv vetra.
Ali miris vrline se širi svuda. Dobar čovek prožima svako mesto.*
55. *Postoji miris sandalovine, tagare, lotosa i jasmína,
sve njih, ipak, nadmašuje miris vrline.*

54. *Na pupphagandho paṭivātameti, na cādanam tagaramallikā
satañña gandho paṭivātameti, sabbā disā sappuriso pavāyati.*
55. *Cādanam tagaram vāpi uppalam aṭha vassikī,
etesam gandhaḍḍānam sīlagandho anuttaro.*

Komentar

Poštovani Ānanda je jednom sedeo i meditirao, kontemplirajući problem mirisa. Svaki poznati miris, parfema, cvetova, mirisnog korenja i sličnog, uvek ide tamo kuda ga vetar nosi. Nije znao za miris koji može da se širi uz vetar. Postoji li takav miris?

Na kraju je upitao Budu, a ovaj mu reče da postoji jedan takav. Osoba koja uzme kao utočište Budu, Dhammu i Sanghu, pridržava se pravila morala, darežljiva je, razvija u sebi vrlinu i zaista je vredna svake hvale. "Miris" ili reputacija takve osobe širi se nadaleko, na sve strane, niz vetar i uz vetar. Ona je svuda dobro poznata i ljudi ne štede reči hvale za nju.

MORAL JE NAJBOLJI MIRIS

56. *Slabašan je miris tagare, miris sandalovine,
nenadmašan je miris vrline, doseže do bogova samih.*
56. *Appamatto ayam gandho, yvāyam tagara cādanam,
yo ca sīlavatam gandho, vāti devesu uttamo.*

Komentar

Jedan od Budinih glavnih učenika, poštovani Mahā-Kassapa, otide do grada Rāḍagahe u prošenje hrane. Želeo je da pruži priliku nekom siromašnom čoveku da daruje hranu i stekne zasluge.

Sakka, kralj bogova vide to, pa uze na sebe lik nekog starog i siromašnog tkača i zajedno sa svojom suprugom Sudātātom takođe dođe u Rāḍagahu. Poštovani Mahā-Kassapa stade pred njihova vrata i Sakka mu napuni činiju vrlo ukusnim pirinčem i karijem. Mahā-Kassapa pomisli da to ne može biti siromašan čovek, jer kako bi on mogao sebi priuštiti tako dobru hranu? Kad je malo bolje pogledao, shvatio je da su to Sakka i njegova supruga Sudātā. Kad ih je upitao, priznadoše mu i rekoše da su i sami nekada bili veoma siromašni, te da nisu imali dovoljno prilika da daruju hranu i tako nisu akumulirali dovoljno zasluga.

Monasi kasnije upitaše Budu kako je Sakka znao da je Mahā-Kassapa toliko moralno čista osoba, da svaki dar njemu dat donosi ogromne zasluge. Buda im odgovori ovim stihovima, govoreći da je slava Mahā-Kassapine vrline dosegla čak i božanske svetove.

PUT ARAHANTA NE OSTAVLJA TRAG

57. *Do onih koji su savršeni u moralu, uvek pažljivi,
potpunim znanjem oslobođeni, Māra put ne nalazi.*
57. *Tesaṃ sampannasīlānaṃ, appamādavihāriṇaṃ,
sammadaññā vimuttānaṃ, māro maggaṃ na vindati.*

Komentar

Monah po imenu Godhika marljivo je meditirao na Isigili planini, u okolini Rāḍagahe. Ali kad god bi napravio napredak u koncentraciji, iznenada bi se ozbiljno razboleo, što je uticalo na njegovu dalju sposobnost da meditira. Kad bi se oporavio, uvek je nastavljao da vežba.

Na kraju je odlučio da uprkos svim preprekama ide putem arahanta, pa makar na njemu i umro. Tako, koncentrišući se bez prekida na bol, približio se svom cilju. Onda odluči da sam sebi prekrati život i u tom trenutku dostiže konačno probuđenje. Māra je potom pokušao da ustanovi gde se Godhika preporodio, ali nigde nije mogao da ga pronađe. Zato ode i upita Budu gde je sada njegov učenik. Na to Buda potvrdi da je Godhika sada arahant i time izvan domašaja gospodara smrti.

MUDRAC

58. *Kao što na đubretu, kraj puta bačenom,
može izrasti lotos, divnog mirisa i blistav*
59. *isto tako među neznačicama, zaslepljenom svetinom
učenik istinski i potpuno Probuđenoga blista mudrošću svojom.*
58. *Yathā saṅkāraṭṭhānasmiṃ, uddhitasmiṃ mahāpathe,
padumaṃ tattha dāyetha, sucīgandhaṃ manoramaṃ*
59. *evaṃ saṅkārabhūtesu andhabhūte puthuddane,
atirocati paññāya sammāsambuddhasāvako.*

Komentar

U gradu Sāvattī žive su dva prijatelja, Sirigutta i Garahadinna. Sirigutta je bio Budin učenik, a Garahadinna sledbenik nigaṇṭhi, đainskih „golih isposnika”. Garahadinna je uvek nagovarao svog prijatelja da i on pride nigaṇṭhama. Hvalio se da oni znaju sve o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. I tako Sirigutta jednom pozva prijateljeve učitelje u svoju kuću. Iskopao je duboku rupu, ispunio je dopola raznim otpacima, a od gore prekrio lišćem. Iznad rupe je postavio sedišta za učitelje, okačena na kanap. Nighante dođoše i kad su seli, konopac puče, a oni upadoše u onu rupu. Sirigutta ih upita kako se dogodilo da znaju sve o budućnosti, a nisu znali da će upasti u ono đubre. Nisu umeli da mu odgovore i pobegoše iz kuće postidi.

Garahadinna je bio strašno ozlojeđen zbog ovoga i smišljao je kako da se osveti prijatelju. Zato je pozvao Budu i njegove monahe u svoju kuću na obrok. I on je iskopao rupu, napunio je užarenim ugljevljem i prekrio prostirkama. Ali kada je Buda ušao i seo na njih, ugljevlje nestade i umesto njega iz one rupe se pojavile veliki cvetovi lotosa.

Garahadinna uhvati panika. Pošto je bio ubeđen da Buda neće položiti test, nije ni pripremio bilo kakvu hranu. Ali kada je ušao u kuhinju, na stolovima se niotkuda odjednom pojavilo mnogo hrane i on je posluži Budi i ostalim monasima.

Posle ručka, Buda je podučio dva prijatelja Dhammi i to vrlo postupno. Na kraju izlaganja obojica dostigoše probuđenje.

5. BUDALA

Bāla vaggo

DUGA JE SAṂSĀRA ZA NEUKOG

60. *Duga je noć budnome, dug je put umornome,
duga je saṁsāra neznačica, slepim za istinu Budnih.*
60. *Dīghā dāgarato ratti, dīghaṁ santassa yodanaṁ,
dīgho bālānaṁ saṁsāro, saddhammaṁ avidānataṁ.*

Komentar

Jednom je Pasenadi, kralj Kosale, u gradu video neku lepu devojkicu i istog trenutka se zaljubio u nju. Kasnije je ustanovio da je već udata, te je njezinog muža zaposlio u svojoj palati. I tako je jednog dana mladića poslao u važnu misiju. Reče mu da sakupi lotosove cvetove i crvenu zemlju iz podzemnog sveta i da se istog dana vrati u grad. Naravno, mislio je da mladić neće uspeti da obavi zadatak i zato se nikada neće usuditi da se vrati u grad. I tako bi udovica pripala njemu.

Mladić kreće na put. Usput je hranu koju je poneo podelio sa nekim putnikom kojeg je sreo. Zatim je ostatak bacio u reku i obratio se duhovima zaštitnicima rečima da zasluže za to što je putniku dao hranu deli sa njima. Duhovi zaštitnici reke mu potom donesoše cvetove i zemlju iz donjeg sveta. Mladić se odmah vrati u grad, ali kapije behu zatvorene, jer je kralj u strahu da bi mladić ipak mogao izvršiti svoj zadatak na vreme, naredio da se zatvore ranije. I tako on spusti one cvetove na tlo, povikom objavi da je izvršio misiju, te otiče u manastir u Ćetavani da prenoći.

Kralj je opsedala žudnja za mladom ženom, tako da te noći nije mogao da zaspi. Onda je u neko doba začuo čudne zvukove. Ujutro otiče do Bude da pita kakvi bi to zvuci mogli biti. Buda mu reče da su to jauci čoveka koji je žudeo za tuđom ženom, a sada je na mukama u čistilištu, te pred njega izvede onog mladića. Kralju odjednom sinu koliko se budalasto poneo, te pomisli koliko je duga noć onome koga savest muči, a koliko li je tek dug boravak u čistilištu. U istom trenutku i onaj mladić pomisli koliko je dug put za umornoga. A Buda im na to

gornjim stihovima reče da je od svega toga duža *saṃsāra* za one koji su nepromišljeni i ne poznaju Dhammu.

IZBEGAVALJ DRUŠTVO BUDALA

61. *Ako ne nađeš druga sebi ravna ili boljeg,
sam nastavi put; sa budalom druženja nema.*
61. *Āraññe nādhigaćcheyya, seyyaṃ sadisamattano,
ekaćariyaṃ dalhaṃ kayirā, natthi bāle sahāyatā.*

Komentar

Poštovani Mahā-Kassapa je jednom boravio u okolini Rāḍagahe. U to vreme imao je dva mlada monaha uza sebe. Jedan od njih je bio veoma dobar, marljiv, pun respekta za učitelja i poslušan, dok je drugi bio lenj, bez poštovanja i tvrdoglav.

Kada bi Mahā-Kassapa kritikovao lošeg monaha, ovaj bi se naljutio. Jednoga dana otišao je u selo da isprosi hranu i slagao je da mu je učitelj bolestan. Tako je dobio vrlo dobru hranu. No monah je sam pojede i vratio se Mahā-Kassapi sa praznom činijom. I opet dobi grdnju, zbog onoga što je uradio. Ali umesto da se pokaje, još više se razbesneo.

Sutradan, dok je Mahā-Kassapa bio u prošenju hrane, mladi monah porazbija sve stvari i zapali manastir. Kad je Buda čuo za ovo, izgovorio je gornju strofu, jer bi Mahā-Kassapi bilo bolje da živi sam, nego da ostane u društvo takve budale.

NI JA SAM NISAM SVOJ

62. *“Sinovi su moji, imanje je moje”, to budalu muči;
on sam nije svoj, pa kako bi to bili sinovi, kako imanje?*
62. *Puttā matthi dhanammatthi, iti bālo vihaññati,
attā hi attano natthi, kuto puttā kuto dhanam?*

Komentar

U gradu Sāvatti živeo je davno jedan bogat, ali vrlo škrt čovek. I pored sveg imetka, nije ništa davao da bi pomogao siromašnima. A pre nego što je umro, u bašti je zakopao pet ćupova zlata i ništa o tome nije

rekao svojim sinovima. Zatim se ponovo rodio u selu prosjaka blizu Sāvattihija. Od trenutka kada ga je majka rodila, sume novca koju bi prosjaci isprosili su se naglo umanjile. Zato oni odlučiše da to dete verovatno donosi nesreću i oteraše iz sela i njegovu majku i njega. I tako su njih dvoje nastavili da prose sami za sebe.

Kad god bi majka prosila sama, sakupila bi koliko i ranije, ali kada bi i dečaka povelala sa sobom, ne bi dobila ništa. Tako, kada je malo poodrastao, majka ga je slala da sam prosi. On je tumarao Sāvattihijem i jednoga dana ušao je u svoju nekadašnju kuću. Njegov nekadašnji sin ga se uplaši i naredi slugama da ga izbace napolje.

Buda se slučajno našao u blizini i vide šta se događa, pa mu reče da je mladi prosjak niko drugi do njegov pokojni otac. Sin nije poverovao u to, te Buda reče dečaku da pokaže gde je zakopao zlato. Tek kada je ovaj to i učinio, sin prihvati istinu i postade Budin sledbenik.

MUDRA BUDALA

63. *Budala koji zna da je budala, barem po tome je mudar,
budala koji sebe mudrim smatra, zaista je budala.*
63. *Yo bālo maññati bālyam, paṇḍito vāpi tena so,
bālo ēa paṇḍitamānī, sa ve bālo iti vućcāti.*

Komentar

Grupa Budinih sledbenika jednom je krenula u manastir da čuje govor o Dhammi. Usput su se dva lopova umešala među njih. Kada su stigli, jedan od njih bio je zaokupljen krađom, pa nije ni obraćao pažnju o čemu Buda govori. Drugi je međutim slušao i razumeo pouku, te odmah prestade da krade.

Kada su se vratili kući, prvi je ismevao drugog: “Baš si glup, ništa nisi uspeo da doneseš! Ja sam pametan, jer sam ukradio mnogo stvari”. Drugi lopov onda ode do Bude i ispriča mu šta se dogodilo. Učitelj mu je ovom strofom objasnio ko je prava budala.

BUDALA NE MOŽE DA RAZUME ISTINU

64. *Ako budala i ceo život sa mudracem provede,
nimalo ne okusi Istinu, kao ni kašika supu.*
64. *Yāvaḍḍivampi će bālo, paṇḍitaṃ payirupāsati,
na so dhammaṃ viḍānāti, dabbī sūparasam yathā.*

Komentar

Bio je neki prilično neuk, ali tašt monah po imenu Udāyi. Voleo je da sedi na mestu sa kojeg su najbolji učitelji podučavali. Jednom ga je tako videla grupa putujućih monaha i pomisliše da je veoma učen, te mu postavili nekoliko pitanja o Dhammi. Ali Udāyi nije mogao da odgovori, jer on zapravo nije ništa ni znao o Učenju. Monasi ostadoše u čudu da neko ko živi blizu Bude toliko dugo još uvek ima tako malo znanja. Na to im Buda izreče ove stihove.

MUDROM JE LAKO DA RAZUME ISTINU

65. *Ako razuman čoveka makar i nakratko sa mudracem bude,
on odmah okusi Istinu, kao i jezik ukus supe.*
65. *Muhuttamapi će viññū, paṇḍitaṃ payirupāsati,
khippaṃ dhammaṃ viḍānāti, divhā sūparasam yathā.*

Komentar

U gradu Pāveyyaki živela je grupa mladih prijatelja. Jednom oni odoše u šumu na izlet i povedoše sa sobom kurtizanu. I dok su posle dobrog obroka legli da malo odspavaju, kurtizana pobeže sa njihovim novcem. Kad su se probudili, dadoše se u potragu za njom. Tumarajući tako kroz šumu, odjednom nabasaše na Budu. Obustaviše potragu i sedoš da čuju šta Buda ima da im kaže. Kad je poduka bila gotova, svi do jednoga su zatražili da budu primljeni u monašku zajednicu, te kretoše za Učiteljem do manastira. Marljivo su vežbali i uskoro, dok je Buda opet jednom prilikom podučavao, postadoše probuđeni. Neki drugi monasi bili su zapanjeni da je moguće dostići probuđenje tako brzo. Buda im je to objasnio ovom strofom.

GORAK JE PLOD ZLODELA

66. *Budale, bez imalo mudrosti, sami su sebi najveći neprijatelji, zbog zlodela njihovih, gorki ih plodovi čekaju.*
66. *Ćaranti bālā dummedhā, amitteneva attanā, karontā pāpakam kammaṃ, yaṃ hoti kaṭukapphalam.*

Komentar

Beše neki čovek po imenu Suppabuddha. U jednom od svojih prethodnih života ubio je jednu kurtizanu i ona se zavetovala da će mu se osvetiti. Takođe, u nekom ranijem životu jednom je pljunuo na duhovnog čoveka. Kao posledicu ovako teških dela, rodio se kao leprozan. No, jednom je slušao Budin govor, vrlo brzo razumeo njegovo Učenje, te ga je sledio do manastira.

Sakka, kralj bogova, požele da ga iskuša, te se pojavi pred njim i reče: “Ti si jako siromašan. Ako se odrekneš Bude, daću ti sve blago ovoga sveta.” Ali Suppabuddha odgovori da je on zapravo izuzetno bogat čovek – jer ima poverenje u Budu i njegovo učenje.

Kada je Sakka ovo ispričao Budi, on je rekao da sada stotinu Sakka ne može da skrene Suppabuddhu sa pravog puta. Na povratku iz manastira, Suppabuddhu je presreo neki zao duh – u stvari žena koju je ubio u prethodnom životu – i ubio ga. Na pitanje monaha gde se Suppabuddha preporodio, Buda im odgovori da je to na Tāvātimsa nebu. Čineći loša dela tokom nekoliko života, akumulirao je mnogo loše kamme i to mu je donelo mnogo bola i patnje. Ali su uvidom u istinu u ovom životu sve te nečistoće u njemu bile uklonjene.

LOŠA DELA DONOSE GORAK PLOD

67. *Ono što kad je učinjeno donosi kajanje, ono čiji plod lice suzama oblije, takvo delo nije dobro činiti.*
67. *Na taṃ kammaṃ kataṃ sādhu, yaṃ katvā anutappati yassa assumukho rodaṃ, vipākaṃ paṭisevati.*

Komentar

Neki lopovi su jednom sedeli na polju i delili svoj plen. No, slučajno su za sobom ostavili jednu vreću sa novcem. Nešto kasnije, na isto to polje došao je seljak i počeo da ga ore. Buda u pratnji Ānande je tuda pro-

lazio i reče: “Ānanda, pogledaj tu zmiju otrovnicu!” Na to mu Ānanda odgovori: “Da, poštovani gospodine, to je zaista jedna veoma otrovna zmija.” Seljak postade znatiželjan o čemu to njih dvojica razgovaraju i otide na mesto na koje su pokazivali. Tu pronade vreću punu novca i ponese je sa sobom.

No, ljudi koji su bili opljačkani takođe su, prateći tragove lopova, došli na istu tu njivu i kad videše tragove onog seljaka, krenuše za njim. Pošto su kod njega našli deo svog novca, odvedoše ga kod kralja, koji naredi da se seljak pogubi. Na putu ka gubilištu jadni čovek je neprekidno ponavljao reči koje su izgovorili Buda i Ānanda. Ovo je tamničarima bilo neobično i odvedoše ga natrag do kralja, a ovaj odvede seljaka pred Budu. Kad je saznao šta se dogodilo toga jutra, kralj oslobodi seljaka rečima da bi bio pogubljen da nije pozvao kao svog svedoka Budu. Na to Buda odvrati stihovima o tome da mudar čovek ne čini ono zbog čega bi kasnije mogao da žalji.

NEMA KAJANJA NAD DOBRIM DELIMA

68. *Ono što kad je učinjeno ne donosi kajanje,
ono čiji su plod radost i sreća, takvo delo činiti treba.*
68. *Tañña kammaṃ kataṃ sādhu, yaṃ katvā nānutappati
yassa patīto sumano, vipākam paṭisevati.*

Komentar

U Rādagahi je živeo prodavac cveća po imenu Sumana. Zadatak mu je bio da svako jutro kralja Bimbisāru snabdeva svežim cvetovima jasmirina. Jednoga dana je na putu ka palati sreo Budu i grupu njegovih učenika kako idu u prošenje hrane. Osetio je snažnu želju da cvetove koje je nosio kralju pokloni Budi. Kratko se predomišljao, a onda odluči da to i učini, pa makar ga kralj kaznio ili možda čak i osudio na smrt. Tako i učini i to ga ispuni beskrajnim zadovoljstvom.

Kada je Bimbisāra čuo šta se dogodilo, bio je izuzetno srećan zbog onoga što je Sumana učinio. Pohvalio ga je zbog tolike predanosti i bogato ga nagradi. Poštovani Ānanda kasnije upita Budu koji će rezultat Sumana imati za to što je učinio. Buda mu potvrdi da se Sumana više neće preporučiti ni u jednom od nižih svetova i da će u bliskoj budućnosti dostići stupanj arahanta.

GORČINA DOLAZI POSLE SLASTI

69. *Kao med slatko je zlodelo, dok ne donese plod,
al' kada dozre, tad budala krene da nariče.*
69. *Madhuvā maññati bālo, yāva pāpaṃ na paćāti,
yadā ca paćāti pāpaṃ, bālo dukkhaṃ nigaćēhati.*

Komentar

U gradu Sāvattihi živela je lepa devojka po imenu Uppalavaṇṇā. Glas o njenoj lepoti proširio se nadaleko, tako da su joj dolazili mnogi prosci iz okoline i iz daleka. Među njima je bio i njen srodnik Nanda, koji se jako zaljubio u nju. No, ona je odlučila da se ne udaje ni za jednog od njih i umesto toga postade monahinja. Jedne večeri, pošto je upalila lampu, vežbala je tako što je održavala svoj um skoncentrisan na plamen pred sobom. Na taj način um joj postade slobodan i ona dostiže stupanj arahanta.

Kasnije se nastanila u šumi i tu živela u osami. Onda jednog dana Nanda dođe do njene kolibe i pošto nje nije bilo, sakri se ispod ležaja. Odlučio je da je ima makar na silu, ako ne pristane da se uda za njega. Kada se Uppalavaṇṇā vratila, on izađe iz svog skrovišta. Videvši šta smeru, pokušala je da ga upozori na posledice ovakvog postupka, ali je on više nije slušao i silovao ju je. I zaista je zbog toga morao dugo da pati.

Kada je Buda čuo šta se dogodilo, ispričao je Pasenadiju, kralju Kosale, o opasnostima sa kojima se suočavaju monahinje koje žive same u šumi. Kralj onda podiže manastir unutar gradskih zidina i od tog doba monahinje su živele samo u gradu.

ASKEZA BEZ MUDROSTI JE BEZVREDNA

70. *Mesec za mesecom može budala jesti tek vrhom travke,
al' ni šesnaestinu vredan nije onog ko Istinu prozre.*
70. *Māse māse kusaggena, bālo bhuñḍeyya bhoḍanaṃ,
na so saṅkhātadhammānaṃ, kamaṃ agghati soḷasiṃ.*

Komentar

U Sāvattihiu je u nekoj imućnoj porodici živeo mladić po imenu Āmbuka. Imao je krajnje neobične navike. Spavao je isključivo na podu i

nekada jeo sopstveni izmet. Kada je odrastao, roditelji ga poslaše da živi među asketama, ali čak i oni su bili zgađeni nad onim što radi i oteraše ga. Potom je živio sam u šumi. Tokom dana stajao bi na jednoj nozi (govorio je da je suviše težak zemlji da ga nosi) i otvorenih usta (hvalio se da živi samo od vazduha). Takođe je tvrdio da nikada niti sedi, niti spava. Ali bi ipak preko noći legao na pod i jeo sopstveni izmet.

Mnogi ljudi počеше da sebe smatraju njegovim sledbenicima, te su mu donosili hranu i darove. Ali on ne bi ništa uzimao, sem što bi ponekad od ponuđene hrane uzeo koliko na vrh travke i to pojeo, što je u to vreme bila jedna od asketskih praksi. I tako je proživio mnoge godine.

Jednom je putujući od mesta do mesta Buda došao do njega i zamolio ga da tu prenoći. Ćambuka mu dopusti da spava u obližnjoj pećini. Tokom te noći mnoga božanstva i natprirodna bića došla su da iskažu poštovanje Budi. Ćambuka je to video i ujutru ga upita šta je to bilo.

Kad mu Buda objasni da su ta bića božanstva, Ćambuka je bio veoma impresioniran. Reče Budi da mora da je veoma svet čovek, jer iako je on proveo godine stojeći na jednoj nozi i jeo samo vazduh, nijedno božanstvo nikada nije došlo da mu se pokloni. Buda na to odgovori da vrlo dobro zna gde Ćambuka noću spava i šta jede. Rekao je da zna da je tokom jednog od prethodnih života sprečio monaha da ide u prošenje hrane, a da je hranu koja je po njemu bila poslata za tog monaha usput namerno bacio. Kao posledica takvih dela rodio se sa takvim čudnim navikama. Ćambuka tada uvidi svoju grešku i pokloni se Budi, a ovaj ga potom detaljno podučio Dhammi. Na kraju Ćambuka postade arahant i jedan od Budinih monaha.

Kada su kasnije stigli Ćambukini sledbenici, iznenadiše se kad ugledaše svog učitelja u društvu sa Budom. Ćambuka im na to objavi da je sada član Budine monaške zajednice, a Buda im objasni da je mnogo vrednije razumevanje istine od slepog mučenja tela.

LOŠA DELA DONOSE PLOD KAD DOZREJU

- 71.** *Nedelo ne donese plod odmah, kao i mleko što se odmah ne zgruša.
Taj požar tinja u neznalici, nalik vatri pepelom zatrpanoj.*
- 72.** *Sebi na štetu budala stiće i znanje i slavu,
jer mu u glavu udare, unutrašnju dobrotu unište.*

71. *Na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ, saḍḍu khīraṃva mučcāti.
Dahantaṃ bālaṃanveti, bhasmačcāhannova pāvako.*
72. *Yāvadeva anathāya, ñattaṃ bālassa dāyati,
hanti bālassa sukkamaṃ, muddhamassa vipātayaṃ.*

Komentar

Jednom su Moggallāna i Lakkhana prosili hranu u Rādagahi. U jednom trenutku se Moggallāna osmehnuo, ali ništa nije rekao. Kada su se vratili u manastir, Lakkhana ga upita zašto se nasmejao, a Moggallāna odgovori da je na putu video duha. Buda reče da je i on sam video istog tog duha na dan svog probuđenja. Taj duh je u jednoj od prethodnih egzistencija bio imućni zemljoposjednik. U blizini jednog od njegovih polja živio je jedan utihnuli Buda (*paćceka buddha*) i ljudi koji bi išli da se poklone tome Budi morali su da pređu i preko njegovog polja. Pošto se plašio da će mu upropastiti letinu svuda unaokolo je zapalio vatru. Tako je utihnuli Buda morao da se skloni na neko drugo mesto. I zbog ovog što je učinio, imućni zemljoradnik se preporodio kao gladni duh.

Potom Buda izgovori ove stihove, kao upozorenje da iako u vreme nedela može izgledati da nema njihovih posledica, one će sigurno doći u budućnosti. To što ispod pepela ne vidimo užareno ugljevlje, ne znači i da ga nema.

BUDALA ŽUDI SA SLAVOM KOJA MU NE PRIPADA

73. *Nezaslužno poštovanje traži i naklonost među monasima,
starešinstvo u manastirima i ugled među porodicama.*
74. *“Nek i monasi i domaćini misle da ja to učinih,
nek se pokore volji mojoj, u svemu”*
73. *Asantaṃ bhāvanamičcēyya, purekkhārañca bhikkhusu,
āvāsesu ca issariyaṃ, pūḍā parakulesu ca.*
74. *Mameva kata maññantu, gihīpabbaditā ubho,
mamevātivasā assu, kićcākićcesu kismiçi;
iti bālassa saṅkappo, icchā māno ca vadḍhati.*

Komentar

Domaćin Ćitta je jednom sreo poštovanog Mahānāmu, jednog od prvih Budinih učenika. Kad je saslušao njegov govor, Ćitta razumede Dhammu. Zbog toga je izgradio manastir u mango gaju i pozvao monaha po imenu Sudhamma da tu nađe svoje stalno boravište.

Jednoga dana poštovani Moggallāna i Sāriputta dođoše u taj manastir. Održali su govor i pošto ga je čuo, Ćitta dostiže treći stupanj probuđenja. On onda pozva Moggallānu i Sāriputtu da sutradan dođu u njegovu kuću da ih nahrani. Pozva i Sudhammu, ali ovaj odbi, rekavši da je to zato što je pozvan tek posle ove dvojice. Ćitta ponovi svoj poziv, ali ga Sudhama ponovo odbi.

Međutim, sutradan je Sudhamma ipak došao do Ćittine kuće. Pozvaše ga unutra, ali on odbi, govoreći da ide od kuće do kuće proseći hranu. Ali, kada vide ukusnu hranu koja je bila pripremljena za Moggallānu i Sāriputtu, u njemu se razbukta zavist i bes i reče Ćitti da više ne želi da živi u njegovom manastiru.

Sudhamma potom otide do Bude i ispriča mu šta se dogodilo. Ovaj mu reče: “Uvredio si posvećenog i velikodušnog nezaređenog sledbenika. Moraš otići natrag i izviniti se zbog svoje greške!” Sudhamma tako i učini, ali Ćitta vide da on još uvek ne shvata u čemu je pogrešio i odbi da primi izvinjenje. Sudhamma opet ode do Bude, koji ga prekori ovim dvema strofama i dodade: “Ne smeš se vezati za ovo ili ono boravište, za ovog ili onog svetovnjaka – jer na taj način gordost i zavist bujaju.”

Sudhamma se vrati do Ćittine kuće, koji ovoga puta prihvati izvinjenje. Nedugo zatim, Sadhamma dostiže probuđenje.

PUT DO NIBBĀNE

75. *Jedno je dobitak ovoga sveta, sasvim drugo put ka nibbāni.
Razumevajući to, neka se monah, učenik Budnoga,
ne zanosi slavom, već nek' sebe u osami ustali.*

75. *Aññā hi lābhūpanisā, aññā nibbānagāminī.
Evametaṃ abhiññāya, bhikkhu buddhassa sāvako,
sakkāraṃ nābhinandeyya, vivekamanubrūhaye.*

Komentar

U Sāvaththiju je živio jedan nadaleko poznat čovek. Redovno je prinosio hranu monasima, a naročito poštovanom Sāriputti. Imao je sina po imenu Tissa. Kad mu je bilo sedam godina, dečak je postao Sāriputtin učenik. I tako, dok je živio u Ćetavana manastiru, rodbina ga je često obilazila i donosila mu mnogo poklona. Uskoro se on zasiti tih poseta, te zatraži objekat meditacije od Bude i otide u drugi manastir, dublje u džungli. Tamo se ozbiljno posvetio vežbanju uma. I kad god bi mu okolni seljani doneli hranu, on bi samo rekao: "Neka svako od vas bude srećan!" Posle tri meseca ovako intenzivne meditacije, dostiže stanje arahanta.

Onda poštovani Sāriputta, Moggallāna i drugi stariji mansi otidoše da posete Tissu. Seljani iskoristiše priliku i zamole Sāriputtu da ih poduči Dhammi, ali on predloži Tissi da govori umesto njega. Seljani nisu time bili zadovoljni, jer su do tada od njega čuli jedino "Neka svako od vas bude srećan!", te su smatrali da on nije baš dobro razumeo Učenje. No, na molbu svog učitelja, Tissa ipak održa govor o tome kako živeti u miru i sreći, koji potraja celu noć. To je na seljane ostavilo snažan utisak. Jedni su se smatrali počastvovanima da pored sebe imaju tako mudrog monaha. Ali bilo je i onih koji su zamerili Tissi što im i ranije nije tako mudro govorio.

Onda i Buda poseti isto selo i podseti okupljene koliko imaju sreće. Jer da nije Tisse, ni on, ni toliki drugi ugledni monasi možda nikada ne bi ni došli u njihovo selo. Seljani shvatiše svoju dobru sreću i više nisu raspravljali o tome šta je nekada bilo.

6. MUDRAC

Paṇḍita vaggo

OKRUŽI SEBE MUDRIMA

76. *K'o otrivatelja blaga gledaj, onoga ko ti mane vidi
i na njih ti ukazuje. Sa takvim znalцем, sa takvim
mudracem se druži. Iz takvoga društva boljitak, a ne gubitak sledi.*
76. *Nidhīnaṃva pavattāraṃ, yaṃ passe vadḍadassināṃ,
niggayhavādiṃ medhāviṃ, tādisaṃ paṇḍitaṃ bhaḍe,
tādisaṃ bhaḍamānassa, seyyo hoti na pāpiyo.*

Komentar

Siromašak po imenu Rādha živeo je u manastiru i obavljao fizičke poslove kao što su sakupljanje lišća, krčenje šikare i slično. On je želeo da postane monah, ali monasi nisu želeli da ga prime u svoje redove.

Jednog dana Buda vide da u Rādhi postoji potencijal da postane arahant, te pozva monahe i upita ih sećaju li se bilo kakvih dobrih dela Rādhih. Poštovani Sāriputta reče da mu je Rādha jednom ponudio pirinač. Buda nastavi pitanjem je li ispravno dobrotu uzvratiti primanjem tog čoveka u monašku zajednicu i pokazati mu put oslobođanja patnje. I tako Rādha postade monah pod patronatom poštovanog Sāriputte. Strogo se pridržavao učiteljevih poduka i vrlo brzo dostigao stanje probuđenosti. Kad Buda ču za to, objasnio je ovim stihovima da monah uvek mora biti pažljiv u pridržavanju uputstava koje mu daje njegov učitelj i ne sme se ljutiti ukoliko ga on nekad upozori na njegove mane.

RAZUMNOME DOBAR SAVET GODI

77. *Neka te mudar uputi, poduči, odvрати od lošega;
takav je zaista drag dobrima i mrzak lošima.*
77. *Ovadeyyānusāseyya, asabbhā ca nivāraye,
satañhi so piyo hoti, asataṃ hoti appiyo.*

Komentar

Bila dva monaha, Assađi i Punabhasukā, koji su zajedno sa svojim učenicima živeli u selu Kīṭāgiri. Onda jednom počеше u manastiru da sade drveće za svoju korist i krše neka druga monaška pravila. Otuda manastir postade suviše bučan i nepogodan za duhovni rad. Kad Buda ču za to, poslā Sāriputtu i Moggallānu da posavetuju te monahe. Posle opomene ova dva glavna Budina učenika, većina monaha promeni svoj način života. Ali neki nisu time bili oduševljeni i vratīše se životu domaćina.

Sve ove događaje Buda je prokomentarisao ovim stihovima, govoreći da je opomenu i uputstva lako dati onima koji su dobri, dok rđavi ne vole da ih bilo ko savetuje.

NEGUJ PRIJATELJSTVO SA DOBRIMA

78. *Ne druži se sa lošim prijateljima, ne druži se sa zlim ljudima,
druži se sa dobrim prijateljima, druži se sa najboljim ljudima.*

79. *Srećan je onaj ko, jasnog uma, nađe radost u Dhammi.
Mudraca uvek ushićuje Dhamma što je podučavaju plemeniti.*

78. *Na bhaḍe pāpake mitte, na bhaḍe purisādhame,
bhaḍetha mitte kalyāṇe bhaḍetha purisuttame.*

79. *Dhammapīti sukhaṃ seti, vip̐pasannena cetasā.
Ariyāppavedite dhamme, sadā ramati paṇḍitoo.*

Komentar

Kralj Mahā-Kappina je vladao zemljom Kukkuṭāvati. Kada je jednom od nekih trgovaca čuo o Budi i njegovom učenju, on i nekoliko njegovih savetnika smesta krenuše za Sāvattthi, gde je Buda boravio u to vreme. Nađoše ga kako sedi pod drvetom na obali reke. Pošto su saslušali njegovu propoved i razumeli Dhammu, odluče da se zamonaše.

Kako se nije vraćao kući, kraljica i žene onih savetnika takođe krenuše za Sāvattthi. Kad su stigle, Buda sakri nekadašnjeg kralja i njegove savetnike, jer je znao da ako žene vide svoje muževe u žutom ogrtačima i obrijane glave, biće im teže da shvate Učenje. Zato im reče da sednu i saslušaju šta ima da im kaže, a da će im se njihovi muževi ubrzo pri-

družiti. Tada održi govor okupljenima. Na kraju kralj i njegovi savetnici (koji su sedeli u blizini) dostigoše probuđenje, a kraljica i njene pratilje prvi stupanj probuđenosti. Žene takođe pristupiše monaškoj zajednici i uskoro i one stigoše do krajnjeg cilja.

Poštovani Mahā-Kappina bi često uzviknuo: “Ah, kakva sreća!” Kada su ostali monasi upitali Budu na šta on time misli, on im odgovori ovom strofom, objašnjavajući da je Mahā-Kappina okusio nektar Dhamme i ustanovio da je izuzetno sladak. Zato on i živi u sreći, blistavog uma.

MUDRI SEBE KROTE

80. *Graditelji kanala usmeravaju vodu, oružari strele prave, drvodelje drvo tešu, a mudraci sami sebe krote.*

80. *Udakañhi nayanti nettikā, usukārā namayanti teḍanam, dāruṃ namayanti tačchakā, attānaṃ damayanti paṇḍitā.*

Komentar

Poštovani Sāriputta je jednom kraj sebe imao vrlo mladog monaha. Samo osam dana posle zamonašenja on je pratio Sāriputtu u prošnji hrane. Usput su nailazili na radnike koji kopaju kanale i navodnjavaju njive, oružare koji od trske prave strele i drvodelje koji od komada drveta prave točkove za zapregu. Na povratku u manastir, upita on Sāriputtu da li je svim tim stvarima moguće dati oblik koji želimo i on mu na to odgovori potvrdno. Tada se mladi monah zapita u sebi: “Ako je moguće da stvari koje nemaju razum dobiju tačno određen oblik, zašto ja sam sebe, koji imam razum, ne bih mogao oblikovati?”

Istog časa zatraži odobrenje od Sāriputte da se intenzivnije posveti vežbanju. Vrlo brzo dostigao je treći stupanj probuđenja i našao se blizu konačnog cilja. Kada se Sāriputta jednom vratio u manastir, zaputi se do kolibe svog mladog pratioca da popriča s njim i to baš u vreme kada je ovaj trebalo da dostigne svoj cilj. Videvši sve to, Buda je usput zadržao Sāriputtu, postavljajući mu najrazličitija pitanja. Mladi monah je ubrzo dostigao probuđenje, a Buda je onda objasnio zašto je sprečio Sāriputtu da svog učenika prekine u meditaciji.

MUDRI SU POPUT STENE

81. *Kao što veliku stenu vetar pomeriti ne može,
tako ni mudraca bilo čija pohvala ili prekor.*
81. *Selo yathā ekaghano vātena na samīrati,
evaṃ nindāpasamsāsu, na samiñḍanti paṇḍitā.*

Komentar

U manastiru Đetavana živeo je stariji monah po imenu Bhaddiya. Pošto je bio nizak rastom, drugi monasi bi ga često ismevali. Mlađi monasi bi ga vukli za nos ili tapkali po glavi, uz pitanje: “Čiko, kako ste? Jel vam dosadio monaški život?” Ali Bhaddiya je bio izuzetno dobrodušan čovek i nikada nije uzvraćao na uvrede.

Neko je jednom prilikom pred Budom pomenuo Bhaddiyino strpljenje, na šta je on uzvratio ovim stihovima i dodao da su arahanti takvi – ni u kojoj situaciji ne gube svoj mir. Po tome su nalik planinskoj steni, jer ih “vetrovi” ni pohvale, ni kritike ne mogu pomeriti. Tek tada ostali monasi shvatiše da je taj maleni Bhaddiya zapravo arahant.

MUDRI SU ISPUNJENI MIROM

82. *Kao što je jezero duboko, prozirno i neuznemireno,
tako i mudri kad reč Istine čuju, smireni postaju.*
82. *Yathāpi rahado gambhīro, vipasanno anāvilo,
evaṃ dhammāni sutvāna, vipasīdanti paṇḍitā.*

Komentar

U jednom selu živela je žena po imenu Kāṇa Mātā. Bila je predana sledbenica Budina. Imala je kćerku Kāṇu, udatu za čoveka iz drugog sela. Jednom je ova bila u poseti kod majke, kad joj muž posla poruku da se hitno vrati. Majka reče da ostane do sutra, jer je želela da zetu spremi i pošalje kolače. No, sledećeg dana neki monasi dođoše do kuće Kāṇa Māte i ona im dade kolače koje je pripremila, tako da njezina kći nije mogla da krene kući. Isto se dešavalo tokom naredna tri dana. Uvek bi kolači završavali u monaškim zdelama.

Kāṇin muž, besan što ga žena nije poslušala, u međuvremenu dovede sebi drugu ženu. Kāṇa onda optuži monahe da su joj upropastili brak i postade veoma ogorčena. Kad god bi srela nekog monaha, vre-

đala bi ga i grdila. Buda zbog toga uvede novo pravilo za monahe da ne smeju da koriste predanost nezaređenih sledbenika. Potom otide do kuće Kāṇa Māte i upita Kāṇu jesu li monasi uzeli ono što im je dato ili ono što im nije bilo dato. Kāṇa potvrdi da im je to što su uzeli bilo dato i odmah shvati svoju grešku. Buda je onda podučio i na kraju govora ona dostiže prvi stupanj probuđenja.

Pasenadi, kralj Kosale, ču za ovaj događaj, te pozva Kāṇu u svoju palatu, gde je jedan od njegovih savetnika usvoji kao kćerku. Tako je bila u mogućnosti da svakog dana daruje hranu svetim ljudima koji bi se zaustavili kraj vrata njene kuće. Buda na to primeti da je Kāṇin um, u početku zbunjen i mutan, posle slušanja poduke postao bistar poput jezera.

MUDRI SE NITI UZDIŽU, NITI PADAJU

83. *Vrli sve napuštaju, pravi o užicima ne brbljaju,
mudraci se ni pred srećom ni pred bolom ne povijaju.*
83. *Sabbattha ve sappurisā cāḍanti, na kāmakāmā lapayanti santo,
sukhena phutṭhā atha vā dukhena, na ucāvaḍaṃ paṇḍitā
ssayanti.*

Komentar

Jednom je Buda zajedno sa velikom grupom monaha tokom perioda monsuna boravio u selu Veranda, na poziv jednog bramina iz tog sela. No, iz nekog razloga, taj braman uopšte nije brinuo o njima. Štaviše, u kraju je vladala glad, tako da im ni drugi ljudi nisu mogli mnogo pružiti. I pored svega, monasi su bili zadovoljni i srećni. Neki trgovci konjima su im svaki dana davali malo zrnavlja, te su živeli od te hrane i marljivo meditirali.

Pošto je period kiša prošao, Buda i monasi se vratili u Sāvatti. U to vreme jednoj grupi ljudi bi dozvoljeno da boravi u manastiru. Oni su jeli pohlepno, izležavali se i zabavljali na obali reke. U manastiru i oko njega bilo je prilično bučno. Kada monasi rekoše Budi kako su ovi ljudi bili deprimirani tokom gladi, a sad kad je prošla tako su puni elana, Buda odgovori ovim stihom, dodavši da su samo budale preplavljene tugom kad stvari ne idu dobro i izgubljeni u sreći kad je sve dobro.

DO USPEHA SE NE STIŽE NEČASNIM SREDSTVIMA

84. *Onaj ko sina, imetak, ni veliku moć pozeleo ne bi
ni za sebe, niti za drugog, a ni pobjedu stečenu nepravdom,
takav je oličenje vrline, mudrosti i pravednosti.*
84. *Na attahetu na parassa hetu, na puttamičche
na dhanam na raṭṭham, na icchéyya, adhammena samiddhimattano,
sa sīlavā paññavā dhammiko siyā.*

Komentar

U Sāvattihiju je živio čovjek sa svojom trudnom ženom. Pošto je pozeleo da bude monah, pitao ju je za saglasnost. Ona mu reče da sačeka dok se dete ne rodi. Kada se to dogodilo, ona ga ponovo zamoli da ostane dok dete ne prohoda. Kada čovjek konačno postade monah, on uze objekat svoje meditacije, marljivo je vežbao i uskoro dosegao probuđenje.

Nekoliko godina kasnije posetio je dom, kako bi Dhammi podučio svoju porodicu. I njegov sin postade monah, da bi uskoro postao arahant. Onda njegova žena pomisli: “Ako su moj muž i sin prišli monaškoj zajednici, možda bi i ja to trebalo da učinim.” Tako napusti kuću i postade monahinja. Na kraju i ona dostiže probuđenje.

Budi jednom rekoše kako je cela porodica postala probuđena i on odgovori ovim stihovima. Uz to dodade da mudraca ne zanimaju imetak, potomstvo i slava, već samo razumevanje istine i život u skladu sa njom.

RETKE PREĐU BUJICU EGZISTENCIJE

85. *Malo ih je, među ljudima, koji na drugu obalu stignu,
ostali pak samo po jednoj istoj obali ovoj jure.*
86. *Ali oni što delaju u skladu sa ispravno izloženom Dhammom
ti napuštaju svet smrti, tako težak da se iz njega izade.*
85. *Appakā te manussesu, ye danā pāragāmino,
athāyaṃ itarā padā, tīramevānudhāvati.*
86. *Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino,
te danā pāramessanti, maṅcūdhēyyaṃ suduttaram.*

Komentar

Jednom je veća grupa ljudi stigla u manastir da donese poklone i unapred su se dogovorili da će ostati celu noć, kako bi ih monasi podučili. Međutim, neki od njih nisu imali dovoljno strpljenja i snage za to, te se ranije vratiše svojim kućama. Oni koji su ipak ostali, uglavnom su zaspali slušajući govore o Dhammi. Samo su retki bili u stanju da čitavu noć pažljivo slušaju ono što im je bilo govoreno. Kada su Budi ujutro ispričali kako se završila ova poseta, on je odgovorio ovim stihovima, ističući da su ljudi uglavnom vrlo snažnim vezama vezani za ovaj svet i vrlo malo ih je u stanju da pređe bujicu života i dostigne smirenje, *nibbānu*. Ovo nije bila toliko kritika običnih ljudi, koliko je trebalo da monahe podstakne na još marljivije vežbanje ne bi li pročistili svoj um.

TRAŽENJE SREĆE U SAMOĆI

87. *Od nedela se okrenuvši, neka dobro u sebi mudrac neguje,
dom napustivši, neka u osami sa malo užitaka boravi.*
88. *U njoj mudrac zadovoljstvo traži, od užitaka čula daleko,
bez ičeg svoga, baš tu neka um pročišćuje.*
89. *Kojima je um u svim sastojcima probuđenja zaista razvijen,
a radost u osami nalaze, raskinuvši svaku vezanost,
bez mrlja, blistavi, takvi su u ovom svetu potpuno slobodni.*
87. *Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, sukkaṃ bhāvētha paṇḍito,
okā anokamāgamma, viveke yattha dūramaṃ.*
88. *Tatrābhīratimičcheyya, hitvā kāme akiñcano,
pariyodapeyya attānaṃ, cīttaklesehi paṇḍito.*
89. *Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cīttaṃ subhāvitam,
ādānapaṭinissagge, anupādāya ye ratā,
khīṇāsavā ḍuṭimanto, te loke parinibbutā.*

Komentar

Pošto su proveli vreme monsuna na jednom mestu, monasi dođoše kod Bude da ih posavetuje u vezi sa praksom. Slušajući o njihovim iskustvima tokom tog tromesečnog perioda, Buda izreče ove tri strofe. Da bi se

potpuno posvetili svom zadatku pročišćenju uma od pohlepe, mržnje, obmane, sumnje, spekulacija, uznemirenosti ili lenjosti, posavetovao ih je, neophodno je da se uzdržavaju od bilo kakvog lošeg dela učinjenog telom ili govorom, kao i istih takvih misli. U isto vreme treba da razvijaju povoljna stanja uma, a za to je najpovoljnije mesto tamo gde su sami. Naravno, samoća podrazumeva težak život, sa malo zadovoljstava i bez stvari kojima bi se um zabavio. Ali to je i najsigurniji put ka oslobođenju i trajnoj sreći.

7. PROBUĐENI

Arahanta vaggo

NEMA PATNJE ZA OSLOBOĐENOGA

90. *Ko je stigao na kraj puta i, izbaavljen, ni za čim više ne žali,
ko svaki okov raskide, u tome groznice strasti više nema.*
90. *Gataddhino visokassa, vippamuttassa sabbadhi,
sabbaganthappahīnassa, pariḷāho na vidḍati.*

Komentar

Budin rođak Devadatta pokušao je jednom, iz zavisti, da ubije Budu tako što je gurnuo stenu sa padine kraj puta kojim je on išao. Kotrljajući se, ona se sudari sa drugom stenom, rasprsnu i jedan komadić je posekao Budino stopalo. Ranu je previo lekar Ćivako, verni Budin sledbenik iz Rāḍagahe. Zatim je otišao da obiđe drugog pacijenta u gradu, s namerom da kasnije ponovo poseti Budu i promeni mu melem. Nažalost, kasno se vratio i pošto su kapije bile zatvorene, nije mogao da izađe iz grada. Brinuo se šta će biti sa Budinom ranom ako se melem sa nje ne ukloni na vreme, ali je ovaj bio svestan njegovih misli i reče Ānandi da mu skine zavoj. Kada je sutradan Ćivako zabrinut stigao do Bude i upitao ga da li ga je melem jako bolelo, Buda mu reče da je on koren svakog bola i patnje iščupao još davno pod drvetom probuđenja.

PAŽLJIV MARLJIVO VEŽBA

91. *Pažljiv marljivo vežba, u vezivanju radost ne nalazi,
boravište svoje napušta, kao labud kad sa jezera poleti.*
91. *Uyyuñḍanti satīmanto, na nikete ramanti te,
haṃsāva pallalaṃ hitvā, okamokaṃ ḍahanti te.*

Komentar

Pošto je period monsuna proveo u Bambusovom gaju, kraj Rāḍagahe, Buda objavi da za dve nedelje kreće dalje. To je učinio kako bi ostavio

monasima koji su ga pratili dovoljno vremena da pripreme svoje zdele za prošenje hrane i oboje izbledele ogrtače rastvorom koji se dobija kuvanjem komadića hlebnog drveta (*Artocarpus altilis*). Poštovani Mahā-Kassapa je svoj ogrtač samo oprao, ne obojivši ga, što su drugi monasi shvatili kao znak da će i dalje ostati na tom mestu. Zato počеше da komentarišu kako je sigurno suviše vezan za svoje rođake i one koji mu donose hranu. Buda ču njihov razgovor i reče im da je Mahā-Kassapa oslobođen svake vezanosti. Naime, upravo on je u želji da vihāra u Rādagahi ne ostane prazna, sugerisao Kassapi da ostane i dalje tu.

DOBRO PROMISLI O HRANI

92. *Oslobođeni ne gomilaju, oni potpuno razumeju hranu, praznina, beozoblično, sloboda, njihovo je polje, poput leta ptica na nebu, teško ih je pratiti.*
92. *Yesaṃ sannīcāyo natthi, ye pariññātabhodaṇā, suññato animitto ca, vimokkha yesaṃ gocāro, ākāse va sakuntānaṃ, gati tesāṃ durannayā.*

Komentar

Poštovani Belaṭṭha Sīsa se zaputi u obližnje selo da prosi hranu. Kada je dovoljno sakupio, u povratku se zaustavio na jednom mestu i jeo. Međutim, poželeo je još malo, te nastavi da prosi. Kad se vratio u manastir, pirinač koji mu je preostao je sasušio i pohranio za kasnije. Na taj način, smatrao je, može slobodno da se skoncentriše na svoju meditaciju. Svaki dan bi potopio malo onog pirinča u vodu i to bi pojeo. Drugi monasi videše šta radi i nije im se dopalo to što skladišti hranu. Čitavu stvar su preneli Budi. A on je odmah shvatio da, ako bi takva praksa postala redovna među monasima, to bi moglo podstaći u njima lenjost i gramzivost, te je uveo pravilo protiv takve prakse.

Ali pošto Belaṭṭha Sīsa nije gomilao hranu zbog gramzivosti, već samo da bi imao više vremena za meditaciju, Buda objavi da ga nikako ne treba zbog toga kritikovati.

NEUPRLJANI SU SLOBODNI

93. *Ko nečistoće uma ukloni, za hranu nevezan,
praznina, beozoblično, sloboda, njegovo je polje,
poput leta ptica na nebu, trag mu je teško slediti.*
93. *Yassāsavā parikkhīṇā, āhāre ēa anissito,
suññato animitto ēa, vimokkho yassa gočaro,
ākāse va sakuntānaṃ, padaṃ tassa durannayaṃ.*

Komentar

Poštovani Anuruddha je jednom išao unaokolo, tražeći odbačene delove platna kako bi sebi napravio novi ogrtač. Ālinī, njegova žena iz prethodnog života, koja je sada bila jedno od božanstava na Tāvatiṃsa nebu, videla ga je. Zato je uzela tri komada vrlo dobre tkanine i ostavila ih na đubrištu. Anuruddha ih pronađe i odnese u manastir da iskroji sebi nov ogrtač. Buda i drugi stariji monasi se takođe vratiše u manastir i pomogoše mu oko posla. Ālinī potom nagovori seljane da donesu dosta ukusne hrane u manastir, tako da je bilo i više nego dovoljno za svakoga. Na to su neki monasi između sebe komentarisali da je Anuruddha želeo da se pokaže pred ostalima kako ima mnogo sledbenika, pa ih je nagovorio da naprave gozbu. Buda je čuo njihov razgovor i reče im da Anuruddha nije ni od koga bilo šta tražio. Arahanti ne traže ni hranu ni odeću. Oni su sasvim pročistili svoj um i u njima više vezivanja nema.

U Pāli kanonu se govori o četiri vrste mentalnih nečistoća (*āsava*): žudnja za čulnim zadovoljstvima (*kāma taṇhā*), žudnja za večnim postojanjem (*bhāva taṇhā*), pogrešna gledišta (*mićchā diṭṭhi*) i neznanje (*avidā*).

OBUZDANI SU SVAKOME DRAGI

94. *Kome su čula obuzdana, kao kad vozar umiri zapregu,
ko je odbacio gordost, oslobođen mana, taj je i bogovima drag.*
94. *Yassindriyāni samathaṅgatāni, assā yathā sārathinā sudantā,
pahīnamānassa anāsavassa, devāpi tassa pihayanti tādino.*

Komentar

Jednog dana Sakka, najviši među božanstvima, dođe u manastir da se pokloni Budi. Poštovani Mahā-Kaścāyana u to vreme nije bio u mana-

stiru, ali je njegovo mesto bilo pripremljeno na propisan način. Kada se Sakka, zajedno sa ostalim božanstvima, poklonio Budi, reče da bi voleo da je i Kaćcāyana takođe tu, tako da i njemu mogu da se poklone. U tom trenutku Kaćcāyana se pojavi na vratima dvorane. Sakka se ovome jako obradova i pokloni se i njemu.

Neki monasi optužiše Sakku da je nepravičan i da poštuje samo neke monahe, a druge ne. Na to Buda uzvratil ovim stihovima o tome da obuzdanim i bogovi zavide i izuzetno ih poštuju.

SPOKOJNI SU NALIK ZEMLJI

95. *Poput zemlje trpeljiv, poput grada čvrst,
čist kao jezero bez mulja – za takvog preporadnja nema.*
95. *Pathavisamo no viruddhati, indakhilupamo tādī subbato,
rahadova apetakaddamo, saṃsārā na bhavanti tādīno.*

Komentar

Pošto je period monsuna proveo u Sāvattihiju, poštovani Sāriputta se pripremio da nastavi svoje lutanje. Kad su monasi došli da mu se poklone za oproštaj, sa svakim se pozdravi po imenu. No, jedan se monah silno naljutio, jer ga poštovani nije oslovio po imenu. Sem toga, kada je prolazio pored njega, slučajno ga je okrznuo ivicom ogrtača, što je u ovome razbuktalo mržnju. Čim je gost otišao, odjurio je do Bude da kaže kako ga je poštovani Sāriputta ponizio i udario. Buda pozva Sāriputtu da se vrati u manastir i upita ga je li to istina.

Bez ikakvog pravdanja, Sāriputta je opisao svoj stav monahu: “Ja sam poput zemlje, ne osećam ni zadovoljstvo, ni nezadovoljstvo. Ja sam poput otirača na pragu, nalik prosjaku. Ni za svoje telo više vezan nisam. Pa kako bih onda mogao propustiti da se izvinim svom bratu ako sam mu nešto našao učinio?”

Kada je ovo čuo, monah se oseti postidehim i priznade da je nepravedno optužio Sāriputtu. A onda ga zamoli za oproštaj. Buda preporučil Sāriputti da prihvati izvinjenje, što ovaj i učinil, ujedno se i sam izvinjavajućil ako je bilo šta loše učinio. Čitav slučaj Buda je zaključio gornjim stihovima.

OSLOBOĐENJE UMA ZNAČI MIR

96. *Miran je njegov um, mirne reči i dela onoga
ko je ispravnim znanjem oslobođen i spokojan.*
96. *Santaṃ tassa manañ hoti, santā vācā ēa kamma ēa
sammadaññā vimuttassa, upasantassa tādino.*

Komentar

Jednom je neki sedmogodišnji dečak postao iskušenik pod vođstvom poštovanog Tisse. Dok su mu brijali glavu, održavao je pažnju fiksiranu na svoj objekat meditacije i tako dostigao probuđenje.

Posle nekog vremena poštovani Tissa i mladi iskušenik uputiše se u Sāvatti da vide Budu. Usput su prenoćili u jednom seoskom manastiru. Tissa je brzo zaspao, ali njegov mladi učenik nije sve do zore. Kada je Tissa ustao, vide ga kako spava, pa počne da ga gurka lepezom od palmovog lista. Tako ga je slučajno drškom udario u oko i povredio ga. Mladi monah ne reče ništa, već pokri oko dlanom i krete da obavlja svoje jutarnje dužnosti – metenje poda i pripremanje vode za Tissu. Kad Tissa vide da mu ovaj pruža posudu sa vodom jednom rukom, a ne sa dve kao što je to običaj, prekoreo ga je. Iskušenik tada skloni dlan sa oka i tek tada Tissa vide da je ovaj ostao bez oka. Tad mu sinu da njegov učenik mora da je arahant! Obuze ga kajanje i počne da se izvinjava dečaku. Ali ovaj reče da to nije Tissina pogreška, već zapravo posledica njegove loše kamme. Međutim, Tissa jednostavno nije mogao da celu tu stvar zaboravi i postade vrlo deprimiran. Kad su stigli u Sāvatti, Tissa celu priču ispriča Budi, a ovaj mu odgovori gornjim stihovima o kvalitetima onoga ko je pronašao savršen mir.

NAJBOLJI NISU LAKOVERNI

97. *Bez slepe vere, znalac nestvorenog, sve veze raskinuvši,
nadišao dobro i zlo, ostavio svaku želju, taj je međ' ljudima najveći.*
97. *Assaddho akataññū ēa, sandhičchedo ēa yo naro,
hatāvakāso vantāso, sa ve uttamaporiso.*

Komentar

Grupa monaha iz nekog sela došla je da se pokloni Budi. On posla po Sāriputtu i upita ga: “Sāriputta, veruješ li ti da neko može dostići

nibbānu stražareći na vratima čula?” Sāriputa odgovori: “Da, Ali ja ne verujem u to zato što imam poverenje u vas i vaše učenje, već što sam i sâm to zaključio. Samo oni koji nemaju sopstveno iskustvo, prihvataju činjenice na osnovu tuđih reči.” Okupljeni monasi su ovo pogrešno razumeli da Sāriputta nema poverenja u Budu, da on još nije napustio pogrešna gledišta.

Buda im tada objasni da Sāriputa na osnovu svog iskustva prihvata da je moguće dostići *nibbānu*, zato što je on već arahant. On ne preuzima slepo učiteljeve reči, a da ih ne proverava kroz vežbanje. Za slepu veru u budizmu mesta nema, već samo za poverenje u Budin metod, koji treba testirati, vežbajući u skladu sa njim.

GDE PROBUĐENI BORAVI

98. *U selu ili šumi, u dolini ili na visu,
gde god da probuđeni boravi, to mesto je čudesno.*
98. *Gāme vā yadi vāraṇṇe, ninne vā yadi vā thale,
yattha arahanto viharanti, taṃ bhūmirāmaṇeyyakam.*

Komentar

Revata je bio brat poštovanog Sāriputte i to jedini od braće koji se nije zamonašio. Roditelji su želeli da se makar on oženi, te mu ugovoriše brak dok je još bio vrlo mlad. Kad je došlo vreme, organizovali su ceremoniju venčanja, na kojoj je on ugledao jednu vrlo staru ženu i tog trenutka mu sinu da su sva bića žrtve starosti, bolesti i na kraju smrti. Bio je zgrožen takvim uvidom i istog trenutka se zaputio ka manastiru. Tu ga primiše u monaški red i on postade iskušenik.

Živeo je sam u šumi, marljivo meditirao i uskoro je dostigao probuđenje. Onda Buda, Sāriputta i mnogi drugi monasi kretuše na put da ga posete. Putovanje je bilo dugo i to kroz slabo nastanjeno područje, ali božanstva su se pobrinula za ovu družinu. Kada su stigli, Revata je takođe iskoristio natprirodne moći i podigao manastir za Budu i ostale monahe, kako bi imali gde da borave. Posle posete, kad su se vratili u Sāvattthi, otišli su do Visākhine kuće, koja ih nahrani. Posle obroka Visākha upita Budu kakvo je mesto na kojem boravi Revata, a on joj odgovori ovim stihovima.

DIVNE SU GUSTE ŠUME

99. *Divne su guste šume, ali u njih puk nerado zalazi.
Obuzdani će se baš tu radovati, zadovoljstva čula ih tu ne mame.*
99. *Ramañīyāni araññāni, yattha na ramatī ḍaṇo.
Vītarāgā ramissanti, na te kāmāgavesino.*

Komentar

Neki monah dobio je svoj objekat meditacije od Bude i osamio se u jednom starom parku na obodima grada. Jedna nedolična žena dođe u taj park i pošto nikoga nije bilo u blizini, pokuša da zavede monaha. Rasplela je kosu i uz smeh počeo da se raskopčava. Monah postade vrlo uznemiren, nije znao šta bi.

Buda izdaleka vide šta se događa i reče monahu ove stihove, kako bi ga opomenuo da u jurnjavi za strastima nema trajne sreće. Tek kad se oslobodimo strasti, u stanju smo da budemo srećni gde god da smo. To ohrabrenje pomoglo je monahu da ne obraća pažnju na ženu i na tom mestu postigne konačno probuđenje.

8. HILJADE

Sahassa vaggo

ULUDO IZGOVORENE REČI

100. *Umesto hiljadu reči bez pravog značenja,
bolja je jedan jedina smislena reč, koja kad je čujemo smiruje.*
100. *Sahassamapi će vācā, anattapadasaṃhitā,
ekaṃ atthapadaṃ seyyo, yaṃ sutvā upasammati.*

Komentar

Dželat po imenu Tambadāṭika jednom krete da se okupa na reci i ponese malo hrane sa sobom. Kad je izlazio iz kuće, poštovani Sāriputta zastade kraj njegove kuće proseći hranu. Pošto ga je dželat nahranio, Sāriputta ga pouči Dhammi. Ali Tambadāṭikin um nije bio smiren, jer ga je mučio osećaj krivice i kajanja zbog onoga što je ranije činio. To ga je sprečavalo da svoju pažnju zadrži na rečima pouke. Videvši to, Sāriputta ga upita je li on ubio te ljude zato što je želeo, iz mržnje ili besa – ili mu je tako bilo naređeno. Tambadāṭika reče da mu je kralj naređivao da ubije te ljude i da lično nije mrzeo nijednu od svojih žrtava. Na to mu Sāriputta odvrati da onda nije učinio ništa loše. To malo smiri Tambadāṭiku i bio je u stanju da Učenje sasluša pažljivije. Kad je monah završio, pratio ga je na odstojanju jedan deo puta na povratku u manastir, a onda krete kući. No, usput na njega nasrnu neka pobesnela krava (neki kažu zapravo jedna do njegovih žrtava, sada demon prerušen u kravu) i ubi dželata.

Kad Buda ču za ovo, reče da je Tambadāṭika ponovo rođen na Tusita nebu. Monasi su se čudili kako je to moguće da se čovek koji je u životu ubio toliko mnogo ljudi ponovo rodi na takvom mestu. Buda im odgovori ovim stihovima, kojima ističe moć jedne jedine rečenice pune značenja da nas smiri i učini prijemčivim za mudrost. Smrt sa tako smirenim umom donosi preporođanje na dobrom odredištu. Ako nam je um u trenutku smrti razdiran besom ili konfuzijom – vrlo verovatno da ćemo se preporoditi u svetu patnje.

BOLJE OD HILJADU BESKORISNIH STIHOVA

101. *Umesto hiljadu stihova bez pravog značenja,
bolji je jedan jedini smislen stih, koji kad ga čujemo smiruje.*

101. *Sahassamapi 'ce gāthā, anattapadasaṃhitā,
ekaṃ gāthāpadaṃ seyyo, yaṃ sutvā upasammati.*

Komentar

Neki trgovci su plovili brodom. No, na jednom mestu udariše u podvodnu stenu i samo je jedan od njih, po imenu Bāhiya, preživeo. Uhvatio se za neki komad drveta koji je plutao i tako se teškom mukom domogao grada Suppārake. Onda na obali pronađe parče kore sa nekog stabla i veza ga oko pasa, te sede na trg. Ljudi mu dadoše da jede, a neki koji su mislili da se radi o svetom čoveku su mu se i klanjali. Drugi mu ponudiše odeću, ali je on odbio. Svi počеше da mu se obraćaju kao da je arahant, te i on sam poče tako da misli o sebi.

Bog Brama bio je prijatelj Bāhiyin u jednom od prošlih života, te ga poseti jedne noći i reče da on sigurno nije arahant. Bāhiya ga upita postoje li uopšte arahanti i gde da ih pronađe. Onda ga Brama uputi ka gradu Sāvattihiju da vidi Budu.

Bāhiya odmah krete za Sāvatti. Nije se usput mnogo odmarao, jer je zaista žarko želeo da se sa njim sretne. I tako, kada konačno stiže u Sāvatti, osećao se krajnje iscrpljen. Tu je i ugledao Budu kako ide u prošenje hrane. Zamolio ga je da mu izloži Dhammu, što Buda odbi rečima da sada nije prikladno vreme za to. No, Bāhiya ga ponovo zamoli i Buda shvati da je on spreman da postane arahant. Zato mu reče: “Bāhiya, kada vidiš neku stvar, budi svestan samo te stvari. Kada čuješ neki zvuk, budi svestan samo tog zvuka. Kada osetiš neki miris, ukus ili dodir, budi svestan samo tog mirisa, ukusa ili dodira. Kada pomisliš neku misao, budi svestan samo te misli.”

Bāhiya tako i učini i ubrzo postade arahant. Onda zatraži da bude primljen u Budin monaški red, ali ga Buda posla da prvo sebi nađe ogrtač, prosjačku zdelu i druge monaške rekvizite. Na putu Bāhiyu napade krava prestrašena za život svog teleta i ubije ga. Kad su se Buda i ostali monasi vraćali iz prošenja hrane, ugledaše kraj puta Bāhiyino beživotno telo. Buda reče monasima da ga ponesu sa sobom i kremiraju, a onda na tom mestu podignu stupu za posmrtni pepeo.

Na kraju Buda reče monasima da je Bāhiya postao arahant i objavi da je on najbrže od svih njegovih učenika to postigao. Neki monasi su

se čudili kako je to moguće postići tako brzo, tek pošto je na putu čuo nekoliko reči. I Buda tada izgovori ove stihove i kaza da nije bitan broj reči, već njihov sadržaj i to da li je naš um spreman da ih razume.

POBEDITI SAMOGA SEBE, NAJVEĆA JE POBEDA

102. *Ako bi neko izrekao i hiljadu stihova bez pravog značenja,
bolji je jedan jedini stih o Dhammi, koji kad ga čujemo smiruje.*

103. *Ako bi neko u bici pobedio hiljadu puta hiljadu ljudi,
a drugi jedino samoga sebe, ipak je ovaj drugi pobednik nad
pobednicima.*

102. *Yo ca gāthā satam bhāse, anattapadasamhitā,
ekam dhammapadam seyyo, yam sutvā upasammati.*

103. *Yo sahasam sahasena, saṅgāme mānuse dīne,
ekañca dēyyamattānam, sa ve saṅgāmaḍuttamo.*

Komentar

Kćerka bogataša zaljubila se u nekog razbojnika. Njeni roditelji platiše da bude pušten iz zatvora i oni se uzeše. No, on kasnije odvede svoju ženu do litice u nameri da joj otme nakit koji je nosila i onda je ubije. Preklinjala ga je da joj sačuva život, ali on je bio nemilosrdan. Pretvarajući se da želi poslednji put da ga zagrli, devojka ga dohvati i gurnu sa litice. U strahu šta će joj se dogoditi kad se vrati kući, priključi se grupi lutajućih monahinja i krete za njima. Uskoro je naučila veliki broj stihova iz svetih knjiga i idući s jednog na drugi kraj zemlje lako je pobeđivala u filozofskim nadmetanjima. Po običaju da druge izaziva na dvoboj tako što bi pred sebe stavila grančicu jabukovog drveta, prozvaše je Jambuparibaḍika (jambu je naziv takve vrste drveta).

Tako je jednom stigla i u Sāvatti, sela na glavni trg i zabola grančicu u zemlju. Kada je tako ugleda poštovani Sāriputta, upita neke mlađice šta to znači, a kad mu rekoše upusti se u razgovor sa njom. Uspeo je da joj odgovori na svako pitanje, a onda joj postavi jedno na koje ona nije mogla da dâ odgovor: “Šta je to jedno?” Onda je on posavetova da se priključi Budinoj monaškoj zajednici kako bi saznala odgovor. Ona ga poslušala, postade monahinja (*bhikkhuni*) i uz pomoć svog već razvijenog analitičkog znanja dostiže probuđenje već za nekoliko dana.

Znajući za njezinu životnu priču, monasi su jednom raspravljali o tome kako je savladala onog razbojnika, a ipak je čuvši tek nekoliko reči Dhamme stigla do konačnog cilja. Na to ih Buda podseti na delotvornost reči koje sadrže istinu i o važnosti pobeđivanja samoga sebe.

NAJVEĆI POBEDNIK

104. *Bolje je sebe pobediti, no pobeđivati druge.*

Onome ko je ukrotio sebe i živi obuzdan

105. *takvu pobedu nijedno božanstvo, niti duh,*

a ni Māra sa Bramom zajedno, u poraz ne mogu pretvoriti.

104. *Attā have dītaṃ seyyo, yā cāyaṃ itarā paḍā.*

Attadantassa posassa, ni ccaṃ saññatacārino

105. *neva devo na gandhabbo, na māro saha brahmunā,*

dītaṃ apaḍitaṃ kayirā, tathārūpassa dantuno.

Komentar

Braman upita jednom Budu šta su uzroci našeg gubitka. Buda mu odgovori: “Spavanje do izlaska sunca, lenjost iz navike, naprasitost, pijanstvo, rasipanje imetka, jurenje za tuđim ženama, sve to vodi ka gubitku.” Znajući za razlog zbog kojeg ga je braman to pitao, Buda ga upita kako on zarađuje za život. Kada mu ovaj reče da to čini kockajući se, što nekad donese dobitak, a nekad gubitak, Buda mu objasni da je najsigurniji dobitak pobediti samoga sebe.

POŠTOVANJE ONIMA KOJI GA ZASLUŽUJU

106. *Hiljadu puta iz meseca u mesec žrtvu prinositi,*

a samo jednom se pokloniti usavršenome,

ipak je taj jedan put vredniji od stoleća žrtvovanja.

106. *Māse māse sahasseṇa, yo yaḍetha sataṃ samaṃ,*

ekañca bhāvitattānaṃ, muhuttamapi pūḍaye,

sāyeva pūḍanā seyyo, yañce vassasataṃ hutam.

Komentar

Sāriputta jednom upita svog ujaka, koji je inače bio braman, da li čini neka dobra dela. Ovaj mu odgovori da ima običaj da svakoga meseca daruje neke gole askete, nadajući se da će se posle smrti preporoditi u svetu Brame. Poštovani Sāriputta mu jednom prilikom reče da je siguran da njegovi goli učitelji ne znaju put do tog sveta. Zatim ga povede do Bude, koji mu izloži Dhammu i ukaza da je veća zasluga iskazati poštovanje probuđenoj osobi, *arahantu*, nego darivati nekoga ko toga zapravo nije vredan.

BOLJE OD ŽRTVE PALJENICE

107. *Makar i stotinu godina u šumi žrtvenu vatru održavati,
a samo jednom se pokloniti usavršenome,
ipak je taj jedan put vredniji od stoleća žrtvovanja.*
107. *Yo ca vassasataṃ dāntu, aggim parīcare vane,
ekañña bhāvitattānaṃ, muhuttaṃ pūdaye,
sāyeva pūdanā seyyo, yañce vassasataṃ hutam.*

Komentar

Nećak poštovanog Sāriputte je imao običaj da svakog meseca jednu kozu prinese kao žrtvu božanstvima na svetoj vatri, nadajući se da će se, zahvaljujući takvim zaslugama, preporoditi u svetu Brame. Sāriputta mu onda objasni da to nije put do nebeskog sveta i odvede ga do Bude. Ovaj mu izloži Dhammu i objasni da je bolje iskazati poštovanje prema probuđenoj osobi nego stotinama godina prinostiti žrtve paljenice.

BOLJE OD ŽRTVENOG KLANJA

108. *Kakve god žrtve prinosisio u ovom svetu, velike i male,
sve to nije vredno ni za četvrtinu poštovanju prema ispravnima.*
108. *Yaṃ kiñci yitṭham va hutam va loke, samvačcharam yaḍetha
puññaṃ pekkho,
sabbampi taṃ na cātubhāgāmeti, abhivādanā udḍugatesu seyyo.*

Komentar

Sāriputtin prijatelj je jednom godišnje organizovao veliko žrtveno klanje životinje. Onda ga ovaj odvede do Bude, koji mu ukaza na pravi način iskazivanja predanosti.

BLAGO ONIMA KOJI POŠTUJU PROBUĐENE

109. *Ko istrajno štuje one vrlinom ispunjene, u umu dozrele, četiri stvari zadobija: dug život, lepotu, sreću i snagu.*

109. *Abhivādanasīlissa, niccāṃ vuḍḍhāpaćāyino, cattāro dhammā vadḍhanti, āyu vaṇṇo sukhaṃ balaṃ.*

Komentar

Živeli su zajedno dvojica asketa i praktikovali razne asketske vežbe. Onda jedan od njih odluči da se vrati životu domaćina, oženi se i dobi sina. Roditelji jednom prilikom odnesoše dečaka kod onog drugog askete da ga blagoslovi. Ovaj poželi dug život roditeljima, ali ništa ne reče za njihovog sina. To ih je iznenadilo i upitaše ga zašto je tako učinio. Asketa im onda prizna da je zahvaljujući svojim natprirodnim moćima video da će dečak umreti za sedam dana. Ali ih i posavetova da odu do Bude, koji će možda znati kako da ih spase od nesreće.

Buda se saglasio sa proročanstvom, ali i posavetova roditelje da ukoliko žele da spasu sina izgrade kraj kuće poseban paviljon i u njega stave dete na jednu ležaljku. Kad je to bilo gotovo, Buda posla monahe da recituju reči zaštite. Na to se oko paviljona sakupi mnoštvo božanstava i drugih nebeskih bića. Sedmoga dana dođe i sam Buda. Onda zli demon stade kraj vrata paviljona vrebajući priliku da dokrajči dečaka. No pošto su tako moćna bića bila svuda unaokolo, nije mogao da mu se približi. Recitovanje se nastavilo celu noć i ujutro je demon morao da ode. Dečak beše spašen, a Buda reče roditeljima da će njihov sin dugo poživeti.

Prođe mnogo godina, dečak postade odrastao čovek i kad je jednom posetio Budu i pitao ga kako se stiče dugovečnost, on mu odgovori ovim stihovima.

BOLJE OD STOTINU GODINA

110. *Od življenja stotinu leta, lošeg morala i kolebljiva uma,
bolje je živeti jedan jedini dan, pun vrline i sabran.*

110. *Yo ċa vassasataṃ dīve, dussīlo asaṃāhito,
ekāhaṃ dīvitaṃ seyyo, sīlavantassa dhāyino.*

Komentar

Grupa monaha dobila je objekat meditacije od Bude i otide u šumu nedaleko od sela da vežba. No u šumi su živeli razbojnici, koji su imali običaj da prinose ljudske žrtve. Tako rešiše da duhovima šume prinesu jednog od monaha. Otišli su do njihovog boravišta i rekoše im da odrede jednog među njima kojeg će oni povesti sa sobom dublje u šumu i žrtvovati. Svaki od monaha ponudio je da to bude baš on. Među monasima bio je i jedan iskušenik po imenu Saṃkićća. Iako je bio veoma mlad, već je bio arahant. I on reče ostalima da je poštovani Sāriputta poslao njega ovamo upravo sa zadatkom da on bude taj koji će se predati razbojnicima. Iako se ostalima ovo nije mnogo dopalo, ipak su imali dovoljno poverenja u Sāriputtinu procenu i složili se da Saṃkićća krene.

Duboko u džungli sve je bilo spremno za krvavu žrtvu. Vođa razbojnika uze mač s namerom da preseče iskušenikov vrat. U tom trenutku Saṃkićća je bio u stanju duboke meditacije, tako da mač nije mogao da ga preseče, već se od udarca savio. Razbojnik uze drugi mač i zamahnu još jednom – ali ovoga put mač samo odskoči. Saṃkićća je još uvek bio nepovređen. Na to razbojnici iskolačiše oči i prestravljeni padoše na kolena pred iskušenikom i počеше da ga mole za oproštaj. Takođe zatražiše da budu primljeni u monašku zajednicu. Saṃkićća je to prihvatio i tako se vratio sa nekolicinom novih monaha.

Njegovi prijatelji bili su srećni da se Saṃkićća vratio živ i zdrav, kao i što je uspeo da i razbojнике privoli da postanu članovi Sanghe. Tako su se vratili u Sāvatti, pa odmah odoše da se poklone Budi i poštovanom Sāriputti. Buda ih onda podučio ovim stihovima u pohvalu vrline.

BOLJE OD STOTINU GODINA

111. *Od življenja stotinu leta, bez mudrosti i kolebljiva uma,
bolje je živeti jedan jedini dan, pun znanja i sabran.*

111. *Yo ca vassasataṃ dīve, duppañño asaṃāhito,
ekāhaṃ dīvitaṃ seyyo, paññavantassa dhāyino.*

Komentar

Kada je primio objekat meditacije od Bude poštovani Koṇḍañña je otišao u šumu da meditira. Uskoro je dostigao probuđenje. Na povratku u manastir, morao je da prenoći na jednom mestu. Tako je seo kraj puta na neki kamen i odmarao se meditirajući.

Te noći su neki lopovi ukrali mnoštvo stvari u obližnjem selu i okupili se na istom mestu gde je Koṇḍañña sedeo. Onako u mraku, pomislili su od njega da je drvo, pa okolo poređaše to što su pokrali i legoše da spavaju.

Tek ujutro shvatiše da je to neko živo biće koji sedi, pa se silno prepadoše, jer su mislili da je duh. Koṇḍañña im reče da je on samo monah. Razbojnici su bili toliko impresionirani njime, da mu se pokloniše i zatražiše dopuštenje da i sami postanu monasi. Zamonašio ih je i onda svi zajedno odoše do manastira da vide Budu, a on im između ostalog izreče ove stihove o značaju meditacije i razvijanja mudrosti.

BOLJE OD STOLEĆA LENJOSTI

112. *Od življenja stotinu leta, lenj, bez imalo snage,
bolje je živeti jedan jedini dan, odlučan u svom naporu.*

112. *Yo ca vassasataṃ dīve, kusīto hīnavīriyo,
ekāhaṃ dīvitaṃ seyyo, vīriyamārabhato daḷhaṃ.*

Komentar

Živeo jednom neki monah po imenu Sappadāsa, koji je bio nezadovoljan životom u manastiru. Iako je davao sve od sebe, nije mogao da dostigne probuđenje i, ubeđen da nije sposoban za to, želeo je da se vrati svetovnom životu. No, u isto vreme osećao je taj neuspeh kao poniženje. Dugo je oko svega toga lupao glavu, zaokupljen crnim mislima, da je na kraju odlučio da izvrši samoubistvo. Tako je gurnuo ruku u korpu sa zmijama, ali zmije nisu htele da ga ugrizu. Onda uze brijač

sa namerom da sebi prereže grkljan. Prisloni brijač uz grlo, ali u tom trenutku pomisli na svoj monaški život i shvati da je vodio život čistote, pun morala i duhovnosti. Ta misao ga najednom ispuni zadovoljstvom i srećom. Onda ga napusti ranije osećanje potištenosti i u istom momentu stiže do probuđenja.

Kada su ga kasnije drugi monasi upitali šta mu se dogodilo, ispričao im je da je nameravao da sebi preseče vrat, ali je zapravo prerezao nečistoće sopstvenog uma. Puni neverice, oni onda odoše do Bude da ga pitaju je li moguće da neko postane probuđen pokušavajući da ubije sam sebe. Buda im je odgovorio ovim stihovima o nepokolebljivoj odlučnosti. Uz to dodade da istrajan monah dostigne probuđenje između dva uzastopna koraka, dok lenj to neće postići ni za sto godina.

UVIDANJE PROLAZNOSTI JE NAJBOLJE

113. *Od življenja stotinu leta, slep za nastanak i nestanak stvari,
bolje je živeti jedan jedini dan i uvideti kako one nastaju i nestaju.*

113. *Yo ċa vassasatam ċīve, aṣassam udayabbayaṃ,
ekāhaṃ ċīvitam seyyo, ṣassato udayabbayaṃ.*

Komentar

U Sāvaththiju je živeo jedan veoma bogat čovek i imao kćerku po imenu Paṭācārā. Bila je vrlo lepa i kad je poodrasla roditelji su je ljubomorno čuvali. No, ona se zaljubila u mladog slugu i pobegla sa njim od kuće. Smestili su se u seocetu daleko od roditeljskog doma. Kad je zatrudnela, poželela je da se vrati u kuću roditelja kako bi se tamo porodila. Muž se nije složio sa tim, bojeći se da će oboje biti surovo kažnjeni. Pošto je jako želela da ide, Paṭācārā krenu kada muž jednom nije bio kod kuće. Kad je video da je nema, pojurio je za njom i sustigao na putu. Na istom tom mestu se i porodila i oni se zajedno vratiše svojoj kući.

Posle nekog vremena, ponovo je zatrudnela. Opet je tražila da se vrate u Sāvaththi i opet se muž nije složio. Kao i prvi put, pobegla je i povelu sina sa sobom. Muž ju je ponovo pronašao i hteo da je povede kući, ali su njoj počeli trudovi. On krete da traži pogodno mesto gde bi se porodila. Dok je raščišćavao šikaru na jednom mestu, ugrize ga zmija i on umre. Paṭācārā rodi dete tu gde ju je ostavio i ujutro krete da traži muža, da bi na kraju naišla na njegovo telo. Bila je veoma nesrećna i sebe je okrivljavala za njegovu smrt. Na kraju, zajedno sa svoja dva sina, krete za Sāvaththi.

Usput je naišla na reku, nabujalu od kiša. Pošto nije bila u stanju da nosi oba sina, ostavila je starijeg na obali i preplivala reku sa novorođenčetom. Onda je njega ostavila na drugoj obali i krenula po starijeg. Kada je bila na sredini reke, jastreb napade mlađeg. Pokušavala je da ga povicama uplaši, ali on zgrabi dete i ponese ga. Stariji dečak je čuo majku kako viče i pomisli da ona to njega doziva. Zagazi u vodu i snažna struja ga ponese.

Ophrvana bolom i sva uplakana, ona se zaputi u Sāvattthi. U predgrađu poče da se kod prolaznika raspituje o svojoj porodici. Neki čovek joj reče da je prošle noći bila strašna oluja i da se kuća njenih roditelja srušila, a da su joj i roditelji i brat ostali zatrpani ruševinama. Tako je Paṭācārā izgubila čitavu svoju porodicu. Kad je čula ovu poslednju vest, potpuno je skrenula s uma. Dok se previjala od bola, odeća sa nje spade, ali ona nije ništa primećivala i nastavila je da luta ulicama Sāvattthija.

Posle nekog vremena stigla je i do Ćetavana manastira, gde je u to vreme boravio Buda. Ljudi nisu hteli da je puste da uđe, ali im Buda reče da to ipak učine. Kada Paṭācārā stiže pred Budu, on joj reče da prestane da plače i da se malo sabere. Ona tek tad shvati da je naga i pokri telo parčetom tkanine. Onda je Budi ispričala čitavu svoju priču.

Učitelj je zatim pouči Dhammi, objašnjavajući joj da broj života u kojima je izgubila svoje bliske i onda naricala jeste bezbrojan. Na kraju govora Paṭācārā dostigne prvi stupanj probuđenja.

Kada je postala monahinja, jedne večeri dok je prala noge sipala je vodu iz posude, a ona bi klizila nakratko niz njena stopala i odmah nestajala u tlu. Onda je sipala po drugi put i voda je potekla malo duže. Kada je sipala i po treći put, najdalje je otekla. Stajala je tako i kontemplirala da sve stvari nastaju i nestaju, rođene su i umiru, neke brzo, neke malo kasnije. Buda je video o čemu razmišlja i izgovori joj ove stihove o važnosti da se uvidi zakon prolaznosti. Paṭācārā je razumela njegove reči i dosegla potpuno probuđenje.

UVIDETI GDE JE BESMRTNOST JE NAJBOLJE

114. *Od življenja stotinu leta, slep za mesto besmrtnosti,
bolje je živeti jedan jedini dan i uvideti mesto besmrtnosti.*

114. *Yo ěa vassasataṃ dīve, apassaṃ amataṃ padaṃ,
ekāhaṃ dīvitaṃ seyyo, passato amataṃ padaṃ.*

Komentar

U Sāvattthiju je živela devojka po imenu Kisāgotami. Udala se za imućnog mladića, ostala u drugom stanju i rodila dete. Ali ono je umrlo ubrzo posle porođaja. Kisāgotami je bila toliko ophrvana bolom da je išla unaokolo po gradu, noseći telo svog deteta, i raspitivala se zna li neko lek kojim bi mogla da ga povrati. Jedan od ljudi koje je srela uputi je na Budu, misleći da bi možda on mogao da joj pomogne.

Buda joj reče da zaista zna lek. Da bi ga pripremio, zatražio je od nje da mu donese seme gorušice, ali iz kuće u kojoj još niko do sada nije umro. Kisāgotami pomisli da će to za nju biti lak zadatak. Sva radosna, poče da juri od kuće do kuće, raspitujući se u svakoj je li u njoj neko umro. Ali uskoro je otkrila da je smrt posetila svaku kuću u Sāvattthiju i da ona nije jedina koja je izgubila nekog bliskog. Tako je shvatila da svako mora da umre i više nije bila toliko vezana za svoje mrtvo dete. Na kraju je pokopala telo i vratila se u manastir, gde zamoli da postane monahinja.

Buda je posla u jednu zajednicu monahinja, gde je bila zaređena. Bila je vrlo marljiva u vežbanju, redovno meditirala i pročišćavala svoj um. Jedne večeri je imala dužnost da upali sve uljane lampe u manastiru. Upalila ih je i nastavila da posmatra plamenove. Uskoro je videla da su neke i dalje gorele, ali su se druge ugasile. Razmišljala je da je isto tako i sa živim bićima: jedna dugo sijaju, a druga se brzo ugase – jedino se arahanti više nikad ne upale.

Buda je video o čemu razmišlja i onda joj izgovori ove stihove o tome koliko je važno da uočimo mesto besmrtnosti (*nibbānu*). Kada ga je čula, Kisāgotami dostiže probuđenje.

RAZUMETI DHAMMU JE NAJBOLJE

115. *Od življenja stotinu leta, slep za najviši zakon,
bolje je živeti jedan jedini dan i uvideti najviši zakon.*

115. *Yo ēa vassasataṃ dīve, apassaṃ dhammamuttamaṃ,
ekāhaṃ dīvitaṃ seyyo, passato dhammamuttamaṃ.*

Komentar

U Sāvattthiju su živeli muž i žena. Imali su mnogo dece, koja su se kad su porasla poženila i poudavala i srećno živela. Onda muž umre, a žena,

koja se zvala Bahuputtikā, zadrža sav imetak za sebe. Bezbroj puta su je deca molila da im da njihovo nasledstvo, obećavajući da će se starati o njoj. Na kraju ona pristade, pa sve što je imala podeli među decom, a sebi nije ništa ostavila.

Nastavila je da živi sa najstarijim sinom. Ali posle nekoliko dana njegova žena poče da se žali da pošto nije njima dala dva dela imetka, ne razume kako se usuđuje da traži da živi sa njima. Bahuputtikā otide kod drugog sina, gde se dogodilo potpuno isto. I tako je išla od jednog deteta do drugog, no nigde nije bila dobrodošla.

Na kraju je shvatila da se niko neće o njoj brinuti kako treba, te odlučila da postane monahinja. I pošto je bila u poznim godinama, znala je da joj ne preostaje mnogo vremena. Zato je bila vrlo marljiva i mnogo je energije uložila u meditaciju. Buda je video taj trud i pohvalio ju je ovim stihovima o važnosti da se razume zakon koji vlada ovim svetom. Pošto ih je čula, Bahuputtikā dostiže probuđenje.

9. ZLODELO

Pāpa vaggo

PRIONITE DA ČINITE DOBRO

116. *Prionite da činite dobro, loše misli odagnajte,
u onoga ko dobra ne čini, um se raduje zlodelu.*
116. *Abhittharetha kalyāṇe, pāpā cittaṃ nivāraye,
dandhañhi karoto puññaṃ, pāpasmim ramatī mano.*

Komentar

U Sāvattihiju je živio neki siromašni braman sa svojom ženom. Imali su tek jedno odelo, pa je svaki put samo jedno od njih moglo da izlazi iz kuće. Ali pošto su bili sledbenici Budini, želeli su da ga čuju što ćešće. Tako bi braman išao u manastir noću, a njegova žena danju. Jednom je braman slušao Budu kako govori i u sebi je osetio snažnu želju da učini neko dobročinstvo. Požele da svoje jedino odelo pokloni Budi. Ali onda shvati da ni on, ni njegova žene neće imati šta da obuku. Tako se celo veče kolebao i premišljao. Na kraju, već pred zoru, on pokloni odelo Budi s rečima: “Pobeđujem!”

Tu je bio prisutan i Pasenadi, kralj Kosale, i kad je čuo šta braman govori, posla kasnije glasnike da ga pitaju zašto je uzviknuo: “Pobeđujem!” Kad je čuo njegovu priču, ona je na njega ostavila snažan utisak, te odluči da ga nagradi. Naredio je da se bramanu pokloni novo odelo. Ovaj je i njega poklonio Budi. Onda mu kralj dade dva odela, koje je ovaj opet dao Budi. Pasenadi je još jednom udvostručio broj odela, ali i ona završiše kod Bude. Na kraj mu je kralj dao trideset dva odela, od kojih braman zadrža jedno za sebe, jedno za svoju ženu, a ostalih trideset pokloni Budi.

Neki ljudi su se pitali kako je moguće da u slučaju dobrog dela nagrada stiže tako brzo. Buda na to odgovori da bi nagrada bila još i veća da je braman poklonio istog trenutka kada mu je ta misao pala na pamet. Tome dodade i ove stihove, kao savet da dobročinstva činimo što pre, bez oklevanja, pre nego što se um možda predomisli.

NE PONAVLJAJ POGREŠKE

117. *Ako čovek i učini nešto loše, neka to ne ponavlja,
neka u tome ne uživa. Bolno je gomilanje zlodela.*
117. *Pāpañce puriso kayirā, na naṃ kayirā punappunaṃ,
na tamhi cchandaṃ kayirātha, dukkho pāpassa uccāyo.*

Komentar

Poštovanom Seyyasaki dojadio je monaški život u celibatu. Njegov prijatelj poštovani Lāludāyi savetovao mu je da masturbira, kako bi smanjio seksualnu želju. Tako je poštovani Seyyasaka isti prekršaj načinio više puta. Kad je čuo za to, Buda ga je prekoreo gornjim stihovima.

DOBRO ČINI UVEK IZNOVA

118. *Ako čovek učini dobro, neka to ponavlja,
neka u tome uživa. Srećno je gomilanje dobročinstava.*
118. *Puññañce puriso kayirā, kayirā naṃ punappunaṃ,
tamhi cchandaṃ kayirātha, sukho puññaassa uccāyo.*

Komentar

Jedna sledbenica ponudila je prženi kukuruz poštovanom Mahā-Kassapi. Pošto ju je nedugo zatim ujela zmija, preporodila se kao božanstvo na Tāvatisma nebu. U želji da sakupi još zasluga i ostane tu gde jeste, jedno jutro otišla je da poštovanome počisti kolibu u kojoj je živeo. Kada se ovaj vratio iz jutarnjeg prošenja hrane i video ko mu čisti bora-vište, Kassapa joj naredi da više ne dolazi, jer će ljudi početi da pričaju razne priče. Ženu to jako rastuži i ona počne da plače. Buda je čuo njezin plač i utešio je gornjim stihovima, dodavši: “Devadhita, dužnost moga učenika je da te spreči da dalje dolaziš u manastir, a dužnost onoga ko brine o svome dobru je da i dalje čini dobra dela.”

DOBRO I ZLO SE PREPOZNAJU PO SVOJIM POSLEDICAMA

119. *Možda ga vidi i kao dobro, sve dok zlodelo ne donese plod,
ali kad donese plod, tada zlotvor prepozna zlodelo.*

120. *Možda ga vidi i kao zlo, sve dok dobročinstvo ne donese plod,
ali kad donese plod, tada dobročinitelj prepozna dobročinstvo.*

119. *Pāpopi passati bhadraṃ, yāva pāpaṃ na paćcati,
ēa paćcati pāpaṃ, atha pāpo pāpāni passati.*

120. *Bhadropi passati pāpaṃ, yāva bhadraṃ na paćcati,
yadā ēa paćcati bhadraṃ, atha bhadro bhadrāni passati.*

Komentar

Bogataš Anāthapindika je toliko pomagao Budinu monašku zajednicu da je na nju potrošio dobar deo svoga imetka. Boginja zaštitnica njegovog doma kritikovala ga je zbog takve izdašnosti i savetovala da se više posveti svome poslu. No ovaj je protera iz kuće i nastavi da daje skromne poklone, jer mu je imetak bio pri kraju. Pošto nije mogla da nađe drugo mesto gde bi se skrasila, boginja se obrati za pomoć vrhovnom božanstvu Sakki i on je posavetova da povuče svoje reči. Na to ona iskopa nekakvo blago i predade ga Anāthapindikininim dužnicima kako bi mogli da mu otpišu dugove. Anāthapindika ponovo postade imućan, a boginja ga zamoli za oprostaj. Onda je on odvede pred Budu, koji je ceo slučaj prokomentarisao ovim stihovima kako bi ukazao na efekte i dobrih i loših dela.

NE ZANEMARUJ ZLO

121. *Ne zanemaruј zlo, misleći: “Ono mene neće osvojiti.”
Kap po kap i vedro se napuni vodom,
a budala zlom, čak i ako ga sakuplja malo pomalo.*

121. *Māvamaññetha pāpassa, na mantāṃ, āgamissati.
Udabindunipātena, udakumbhopi pūрати,
bālo pūрати, pāpassa, thokaṃ thokampi ācīnaṃ.*

Komentar

Jedan monah nije mnogo obraćao pažnju na stvari koje je koristio. Tako je imao običaj da napolju ostavlja sto i stolice koje je koristio i njih oštetiše sunce, kiša i beli mravi. Kad su mu na to skrenuli pažnju ostali monasi, on samo odmahnu rukom, govoreći da su sve to sitnice. Ceo

slučaj bi iznet i Budi. Onda on prekore monaha i pozva ga da ne zanemaruje ni najmanju pogrešku. A među pravila stavio je da i monasi moraju voditi računa o zajedničkoj imovini.

NE ZANEMARUJ DOBRO

122. *Ne zanemaruј dobro, misleći: “Ono mene neće osvojiti.”*

*Kap po kap i vedro se napuni vodom,
a mudar dobrim, čak i ako ga sakuplja malo pomalo.*

122. *Māvamaññetha puññassa, na mantam āgamissati.*

*Udabindunipātena, udakumbhopi pūrati;
dhīro pūrati puññassa, thokam thokampi ācīnam.*

Komentar

Neki čovek iz Sāvattthija želeo je da daje milostinju, a naročito je želeo da u to i druge uključi. Onda je pozvao Budu i njegove monahe u svoju kuću na ručak. Pre toga je obišao unaokolo i zamolio i druge da daju prilog ukoliko žele u ovome da učestvuju. Jedan bogat čovek mislio je da ovaj čovek nema dovoljno novca da sve sam organizuje i nije mu se to dopalo. Tako je dao sasvim malo hrane. Njegov prilog je tokom obeda držan posebno i nije bio poslužen sa hranom koju su ostali priložili. Bogataš pomisli da je čovek želeo i drugima da pokaže kako je on, iako tako bogat, dao tek malo. Zato sutradan posla slugu do kuće gde je hrana bila služena i naredi mu da dobro motri šta se događa.

Sluga mu reče da je na kraju pomalo od njegove hrane bilo pomešano sa svim drugim jelima. Tako je učinjeno kako bi bogataš stekao što više zasluga. Ali on to nije razumeo i sutradan ode do čovekove kuće, s namerom da ga ubije ako se usudi da obelodani koliko malo je dao.

No, domaćin mu objasni zašto je tako postupio, na šta bogataš uvide svoju pogrešku i izvini se. Buda je dočuo za ovo i bogatašu potvrdio da nijedno dobročinstvo ne treba zanemariti, makoliko nam se činilo malim. Jer jednog dana činjenje dobra će nam postati navika i tako ćemo na kraju imati iza sebe jedno ogromno dobročinstvo.

KLONI SE ZLA KAO I OPASNOG PUTA

123. *Kao što trgovac s malom pratnjom i mnogo robe izbegava
opasan put,
kao što željan života izbegava otrov, tako i zlo izbegavati treba.*
123. *Vāṇiḍova bhayaṃ maggaṃ, appasattho mahaddhano,
visaṃ ḍṭṭitukāmo, pāpāni parivaḍḍaye.*

Komentar

U Sāvattihiju je živio bogati trgovac po imenu Mahādhana. Jedna grupa razbojnika planirala je da ga opljačka. Prilika se ukazala kada je Mahādhana krenuo na put sa karavanom svoje robe. Usput je spazio neke monahe i pozvao ih da mu se pridruže, jer su išli na isto odredište kao i on. Razbojnici su se sakrili u šumi i čekali na karavan. Ali trgovac je saznao za njihov plan i odlučio da stane upravo pred šumom, te sačeka da razbojnici odu. Kada se to ipak nije dogodilo, Mahādhana reši da se vrati kući. Razbojnici dočuju za njegovu nameru i odluče da ga napadnu u povratku. Neki ljudi rekoše Mahādhani o tome i on se zadrži neko vreme u jednom selu.

Monasi su se vratili u Sāvatthi i ispričali Budi šta se dogodilo. Buda im odgovori ovim stihovima, koristeći slučaj trgovca da opiše kako treba izbegavati loša dela.

NEMA ZLA BEZ LOŠE NAMERE

124. *Ako na dlanu rane nema, možeš na njemu i otrov nositi;
otrov ne škodi onome bez rane. Nema zla za onoga ko ga ne čini.*
124. *Pāṇimhi ce vaṇo nāssa, hareyya pāṇinā visaṃ;
nābbaṇaṃ visamanveti, natthi pāpaṃ akubbato.*

Komentar

Jednom je u Rādagahi živela devojka iz veoma bogate familije. Bila je vrlo oštroumna i dobro je razumela Dhammu, te je još ranije dostigla prvi stupanj probuđenja. Tako je jednom sreća lovca po imenu Kukku-tamitta i oni se zaljubiše jedno u drugo. Potom su se venčali i imali sedmoru dece. Posle niza godina, sva ta deca se poženiše i poudavaše.

Jednom je Buda putujući naišao na zamke koje je postavio Kuk-

kutamitta i sede nedaleko od njih, ispod drveta, da se odmori. Nešto kasnije naišao je i lovac, video stope, ali ne i životinju. Zato je pomislio da je neko ukrao njegov plen iz klopke. Videvši Budu u blizini, bio je ubeđen da je to on učinio. Toliko se razljutio da je hteo da ga ubije. Uze luk i strelu, ali kad je krenuo da je odapne, ostade ukočen kao kip. Na-idoše njegovi sinovi i videše šta se dogodilo. I oni uzeše lukove i strele u želji da ubiju Budu, ali dogodi im se isto što i njihovom ocu. Pošto se nisu vraćali kući, lovčeva žena krete u šumu da ih traži. Videvši celu scenu, povika: "Nemojte da ubijete mog oca!"

Lovac i njegovi sinovi pomisliše da je Buda zaista njen otac i u njima nestade mržnje. Istog trenutka bili su opet u stanju da se pomeraju. Žena im reče da odlože lukove i strele, a onda ih Buda poduči Dhammi. Na kraju govora svi oni dostigoše prvi stupanj probuđenja.

Buda se onda vratio u manastir i čitavu priču ispričao monasima. Neki od njih su se čudili kako je ta žena, pošto je već bila na prvom stupnju probuđenja, mogla da pomaže svom mužu u ubijanju životinja. Buda odgovori ovim stihovima, ukazujući na to da ako nema namere da se čini nešto loše, nema ni loše kamme.

TEŠKO ONOME KO POVREDI NEVINOGA

125. *Ko povredi nevinoga, čoveka predanog i čistog,
ta luda sama sebi zlo čini, kao da prašinu baca uz vetar.*

125. *Yo appaduṭṭhassa narassa dussati, suddhassa posassa
anaṅgaṇassa,
tameva bālaṃ paćceti pāpaṃ, sukhumo raḍa paṭivātaṃva khitto.*

Komentar

Lovac po imenu Koka krete iz grada u lov, zajedno sa svojim psima. Usput naiđe na monaha koji je išao u grad u prošenje hrane. Lovac je ovo shvatio kao loše znamenje i pomisli kako tog dana ništa neće uloviti. Tako se i dogodilo. Kući se vraćao jako ljut, kad na gradskoj kapiji sreće opet onog monaha, koji se sada vraćao u manastir. Kad ga ugleda, lovac se toliko razjari da napujda pse na njega. Monah se brzo uzverao na drvo, tako da psi nisu mogli da ga dohvate. Onda lovac uze luk i pogodi monaha u stopalo. Ovoga je to strašno zbolelo, uhvati se za stopalo ali mu tog časa spade ogrtač.

Dogodilo se da je lovac stajao neposredno ispod drveta i ogrtač pade na njega. Psi pomisliše da je to monah pao i skočiše na njega. Monah baci nekoliko odlomljenih grana na njih i tek tada psi shvatiše da su napali svog gospodara, te pobegoše. Onaj monah siđe sa drveta da vidi šta je sa lovcem, ali ovaj je već bio mrtav. Kada se vratio u manastir, otide do Bude, jer se osećao odgovornim za lovčevu smrt. Učitelj mu objasni da nema njegove odgovornosti, jer su sam lovac i njegovi nepromišljeni postupci uzrok tragične smrti. Buda dodade i ove stihove o gorkim plodovima zlodela koji dopadnu počinioaca.

MESTO ROĐENJA OD POSTUPAKA ZAVISI

126. *U materici se jedni rađaju, a zločinci u paklu;
na nebo dobročinitelji idu, a pročišćeni potpuno oslobađaju.*

126. *Gabbhameke uppaddanti, nirayaṃ pāpakammino,
saggaṃ sugatino yanti, parinibbanti anāsavā.*

Komentar

Tokom dvanaest godina je poštovani Tissa odlazio u kuću nekog kamenoresca, čija je žena svakodnevno pripremala hranu za njega. Jednoga dana, dok je domaćin sekao meso u kuhinji, donesoše mu dragulj koji je poslao kralj Pasenadi da ga izbrusi i probuši. On uze od glasnika kamen, ali ga pri tom umrlja krvlju. I dok je kamenorezac otišao da opere ruke, domaća čaplja osetivši krv brže-bolje proguta onaj dragi kamen. Kad nije mogao nigde da pronađe dragulj, kamenoresca prvo obužeše očaj i strah zbog kraljeve kazne. Zatim, sav razjaren, pomisli da ga je uzeo monah i počne da ga ispituje. Iako mu je poštovani Tissa govorio da nije uzeo dragi kamen, kamenorezac mu nije verovao i na kraju počeo da ga udara i optužuje za krađu, i pored molbi svoje žene da to ne radi. Monahu udari krv na nos, iz ušiju i iz rane na glavi. Ona čaplja se ponovo približi da pije tu krv, ali je domaćin šutnu i ubi na mestu. Na to mu poštovani Tissa objasni šta se dogodilo. Kamenorezac smesta raspori čaplju i tu na svoje veliko olakšanje pronađe kraljev kamen.

Tek tada shvati šta je učinio i zamoli monaha za oprostaj. Ovaj mu oprosti, govoreći mu da je sve što mu se dogodilo posledica njegovih prošlih dela, njegove kamme. Domaćin onda zamoli Tissu da i dalje dolazi u njegovu kuću u prošenje hrane, ali ovaj to odbi, zavetujući se da više nikada neće kročiti u tu kuću.

Čaplja se kasnije preporodila u materici kamenoreščeve žene. Poštovani Tissa uskoro umre od zadobijenih povreda i dostiže krajnje oslobođenje. Kada je kamenorezac umro, preporodio se u čistilištu, a njegova žena se posle smrti rodila na nebu. Kada su ga kasnije monasi upitali o sudbini koja ih je sve zadesila, Buda im reče kako su njihovi postupci odredili i njihovo novo odredište.

NIKO NE MOŽE UMAĆI PLODOVIMA SVOJIH DELA

127. *Ni u visinama, ni u utrobi mora, ni u sred planine,
nema mesta na svetu gde nas loša dela ne sustižu.*

127. *Na antalikkhe na samuddamaḍḍhe, na pabbatānaṃ vivaraṃ
pavissa,
na viḍḍatī so ḍagatippadeso, yatthaṭṭhito mućceyya pāpakammā.*

Komentar

Tri grupe monaha putovale su izdaleka da vide Budu i na tom putu su im se čudne stvari dešavale. Prva grupa se putujući zadržala nekoliko dana u jednom selu. Tamo su neki ljudi kuvali ručak i vatra im zahvati kuću, koja potpuno izgore. No, plamen je zahvatio i jednu vrana koja je tuda preletala, te i ona izgore. Kada su sreli Budu, ispričaše mu šta im se dogodilo i kako je nesrećna vrana stradala. Na to im on ispriča kako je neki seljak imao vrlo lenjog vola, koji je umesto da radi, najviše ležao, jeo i spavao. Seljaka jednom to toliko razljuti da ga je na kraju privezao omčom za neki stub i zapalio. Zbog toga što je učinio, seljak se preporodio kao vrana i sam je stradao u vatri.

Druga grupa je putovala brodom, koji se odjednom na sred mora zaustavio i nisu mogli nikako da ga pokrenu. Tri putu su putnici izvlačili drvce da odrede ko je osoba koja im donosi nesreću i tri puta je kocka padala na kapetanovu ženu. Na kraju joj vezaše oko vrata ćup sa peskom i baciše je u more. Ubrzo brod bezbedno nastavi putovanje i dokopa se luke, te monasi odoše da vide Budu. Kad su mu pomenuli sudbinu one nesrećne žene, Buda im ispriča o ženi koja je imala psa kućnog ljubimca. Pas ju je svuda pratio, ali nije mogao da miruje ni za trenutak. Mnogi su je zbog toga ismevali. Žena je na kraju bila time toliko postidena, da je psu vezala oko vrata ćup sa peskom i bacila ga u vodu. Kasnije se preporodila kao kapetanova supruga.

Treća grupa od sedam monaha je prenoćila u nekoj pećini. U sred noći velika stena srušila se odgore i blokirala ulaz. Neki ljudi koji su tuda naišli pokušali su da uklone stenu, ali je bila preteška. Tek posle sedam dana uspeali su nekako da je potkopaju tako da su monasi najzad bili slobodni. Njima je Buda ispričao priču o sedam čobana koji su lovili iguanu, a kad se ona zavukla u neku humku, iz obesti su zatvorili sve izlaze. Pustili su je tek posle sedam dana. I tako su se preporodili u ovom životu kao sedam monaha, koji su proveli sedam dana zarobljeni u pećini. Završio je ovim stihovima o lošim delima, od kojih se ne možemo sakriti ni u vazduhu, ni na moru, ni u pećini.

NEMA MESTA GDE SE SMRT MOŽE IZBEĆI

128. *Ni u visinama, ni u utrobi mora, ni u sred planine,
nema mesta na svetu gde nas smrt pobediti neće.*

128. *Na antalikkhe na samuddamaddhe, na pabbatānaṃ vivaraṃ
pavissa,
na viḍḍatī so ḍagatippadeso, yatthaṭṭhitam nappasaheyya maćcu.*

Komentar

Kralj Suppabuddha, otac Budine žene Yasodhare, mrzeo je Budu iz dva razloga. Prvo, zato što je napustio njegovu kćer, a drugo zato što se držao podalje od njegovog sina Devadatte, zaboravljajući da je Devadatta unosio razdor u monašku zajednicu i čak pokušavao da ubije Budu ne bi li zauzeo njegovo mesto predvodnika Sanghe. Tako mu je jednom, kad je Buda sa ostalim monasima krenuo u grad da prosi hranu, preprečio put i nije dopuštao da prođu, govoreći da je on po rangu stariji od Bude. Kada i posle više zahteva nije hteo da odstupi, Buda i monasi se vratili do svog boravišta.

Kada ga je potom poštovani Ānanda upitao šta će se dogoditi, Buda reče da će Suppabuddhu za sedam dana na pragu sopstvene palate progutati zemlja. Naravno, špijuni su ovo Budino proročanstvo odmah preneli kralju, koji se potrudio da se na svaki način obezbedi od proročanstva. Odredio je ljude koji treba da ga spreče da kroči na mesto koje je odredio Buda. Ali, uzalud. Dogodilo se upravo onako kako je Buda i predviđao i Suppabuddha se stropošta u Avīci pakao.

10. KAZNA

Daṇḍa vaggo

NE UBIJAJ

129. *Svako od batine strahuje, svako od smrti strepi,
pošavši od samoga sebe, ne ubijaj, niti ubijanju uzrok budi.*

129. *Sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maćcuno,
attānaṃ upamaṃ katvā, na haneyya na ghātaye.*

Komentar

Grupa monaha je čistila jednu od zgrada u Ćetavana manastiru, u kojoj su nameravali da borave. Kad su bili na pola posla, pristizhe druga grupa monaha i zatraži da im prepuste tu zgradu. Smatrali su da kao stariji monasi imaju pravo da biraju gde će noćiti.

Prva grupa se nije sa ovim složila i insistirala je da je zgrada njihova. Na to monasi iz druge grupe žestoko izudaraše svoje protivnike.

Kada je Buda čuo za ovo, oštro je prekoreo nasilnike zbog onoga što su učinili svojoj sabraći monasima. Nastavio je ovim stihovima o tome da nasilje nije rešenje spora. Tada je i uveo pravilo da monasi ne smeju da udare jedan drugog.

SVAKOM JE ŽIVOT DRAG

130. *Svako od batine strahuje, svakom je život drag,
pošavši od samoga sebe, ne ubijaj, niti ubijanju uzrok budi.*

130. *Sabbe tasanti daṇḍassa, sabbesaṃ dīvitaṃ piyaṃ,
attānaṃ upamaṃ katvā, na haneyya na ghātaye.*

Komentar

U prethodnom komentaru videli smo kako su se monasi potukli zbog prenoćišta. Ali taj problem iskrasao je još jednom. Ona druga grupa je i pored svega želela da zauzme zgradu, ali se prva uporno tome odupirala.

Pošto je bilo uvedeno novo pravilo, monasi iz druge grupe nisu fizički napali svoje protivnike, već su im samo gestovima pretili. To je uplašilo monahe i oni počеше da viču.

Buda je ponovo prekoreo drugu grupu monaha, izgovarajući ove stihove. Ujedno je uveo još jedno pravilo da monasi ne smeju ni gestovima da prete jedni drugima.

NIKOGA NE ZLOSTAVLJAJ

131. *Onaj ko bića željna sreće štapom povređuje, jer i sam sreću priželjkuje, za toga posle smrti sreće nema.*

132. *Onaj ko bića željna sreće štapom ne povređuje, jer i sam sreću priželjkuje, za toga posle smrti sreće ima.*

131. *Sukhakāmāni bhūtāni, yo daṇḍena vihiṃsati,
attano sukhamesāno, pečća so labhate sukhaṃ.*

132. *Sukhakāmāni bhūtāni, yo daṇḍena na hiṃsati,
attano sukhamesāno, pečća so labhate sukhaṃ.*

Komentar

Jednom prilikom Buda vide grupu dečaka kako štapovima udaraju zmiju. Priđe im i upita ih zašto to rade. Oni u glas odgovoriše da se plaše da ih zmija ne ugrize. Buda ih posavetova da ukoliko i sami ne žele da budu povređeni, ne bi trebalo ni druge da povređuju. I samo tako će naći sreću i u ovom i u narednim životima.

NE GOVORI GRUBE REČI

133. *Ne govori grubo, jer oni kojima tako govoriš mogu uzvratiti.
Bolan je govor ispunjen besom, za njim ti možda osveta sledi.*

134. *Ali ako si utihnuo, poput naprslog gonga,
tad si slobodu dosegao, u tebi gneva nema.*

133. *Māvoća pharusam kañci, vuttā paṭivadeyyu taṃ,
dukkhā hi sārambhakathā, paṭidaṇḍā phuseyyu taṃ.*

134. *Saće neresi attānaṃ, kaṃso upahato yathā,
esa pattosi nibbānaṃ, sārambho te na viḍḍati.*

Komentar

Od dana kad se zamonašio, monaha je neprekidno pratio neki ženski duh. On ga nije video, ali drugi jesu. I kad bi mu davali hranu, dali bi mu i malo više sa rečima: “Ovo je za tvoju prijateljicu.” Razlog za sve ovo ležao je u prošlosti:

U vreme Bude Kassape, dva monaha su bili dobri prijatelji. Onda neka boginja, u želji da isproba čvrstinu njihovog prijateljstva, stvori žensku priliku koja se pojavljivala oko jednog od monaha. Drugi ga optuži da je prekršio zavet celibata i reče da ne želi više da ga vidi. Zatim se svađa rasplamsa. Na to se boginja pokaja i ispovedi im se šta je učinila, ali prijateljstvo dva monaha više nikada nije bilo kao pre. Kada je boginja umrla, zbog svojih nedela rodila se u Avīci paklu, da bi se u vreme Bude opet rodila kao muškarac koji se zamonašio.

No, zbog loše kamme, njemu se događalo upravo ono što je kao boginja radio drugome. Stalno ga je pratio ženski duh, te ga zato prozvaše Kondadhāna.¹ Uz to, ostali monasi su tražili od Anāthapindike, koji je poklonio manastir monaškoj zajednici, da ga izbaci iz manastira ali ovaj to odbi. Onda se monasi požališe i samom kralju Pasenadiju, koji otide do Kondadhāne, ne bi li se lično uverio u to da li je stvarno prekršio zavet celibata. Ipak, shvatio je da se radi samo o duhu i ponudio je poštovanome da ga snabde svime što mu je potrebno, jer je zbog glasina koje su se o njemu širile sigurno imao teškoća da sebi probavi četiri stvari koje su monahu potrebne: hrana, odeća, sklonište i lekovi.

Na kraju, videvši da od njihovih žalbi drugima nema nikakve koristi, monasi preuzeše stvar u svoje ruke i počеше Kondadhāni u lice da govore razne optužbe. Kada su mu konačno dozlogrdile njihove laži, uzvрати im istom merom. Na kraju se svi nađoše pred Budom, ne bi li se rešio spor koji je pretio da izazove razdor u monaškoj zajednici. Buda ostalima objasni događaje iz davne prošlosti koji su bili uzrok sadašnjoj situaciji, a Kondadhānu posavetova da ne uzvraća na optužbe, već da na njih odgovori ćutanjem. Smirivši se i pošto više nije morao da odlazi u prošenje hrane i sluša tuđe kritike, monah uskoro dostiže uravnoteženost uma, veliku koncentraciju i na kraju postade arahant. Ubrzo zatim i onaj duh je nestao.

¹ Pravo ime mu je bilo Dhāna, a “konda” je podvodač.

PROPADANJE I SMRT SU NEIZBEŽNI

135. *Kao što čobani štapom na pašu goveda isteruju,
isto tako starost i smrt iz živih bića život isteruju.*

135. *Yathā daṇḍena gopālo, gāvo pāḍeti gočaram,
evam darā ca maccū ca, āyum pāḍenti pāṇinam.*

Komentar

U Visākhinom domu su se žene različitih godina okupile da obeleže uposatha dan predanosti. Kada je ona upitala najstariju među njima zašto su se okupile, ova joj odgovori: “Da bismo stekle zasluge i otišle na nebo.” Druga žena, srednja po godinama, pak reče ovako: “Da bismo pobegle od naših muževa, koji nas stalno kontrolišu.” Treća, tek udata žena, reče: “Da bismo dobile decu.”

Najmlađa, međutim, izjavi: “Da bismo pronašle muža dok smo još mlade.” Kad Visākha sve ovo ispriča Budi, on je podučio o tome kako život brzo prolazi, te da je vežbanje bolje usmeriti ka sebi, nego ka spoljašnjim ciljevima.

ZLOČINAC UNIŠTI SAMOGA SEBE

136. *Ako i ne shvata kad sam zlodela čini,
budala, ipak, zbog njih pati kao da u plamenu gori.*

136. *Atha pāpāni kammāni, karam bālo na buddhati,
sehi kammehi dummedho, aggidaḍḍhova tappati.*

Komentar

Silazeći sa Lešinarevog vrha, zajedno sa poštovanim Lakkhanom, poštovani Mahā-Moggallāna spasi duha u obliku 250 metara dugog pito-na, svog u plamenu. Kada mu osmeh zaigra na licu, poštovani Lakkhana ga upita zašto se osmehuje, ali mu ovaj odgovori da nije pravi trenutak za takvo pitanje: “Sačekaj, prijatelju, dok ne dođemo do Učitelja.” Pošto su se vratili iz prošenja hrane u Rāḍagahi, Buda im potvrdi da je i on video tog duha u noći svoga probuđenja. Kada ga upitaše za razlog takve strašne sudbine, on ispriča sledeću priču:

U vreme kad je živio Buda Kassapa, Sumangala pokloni Budi ras-košni manastir. A kad je jednom išao u njega da se pokloni, video je nekog čoveka svog isprskanog blatom: “Ovaj mora da je neki provalnik”,

reče kroz zube. No lopov ga je čuo i zakleo se da će mu naškoditi. Tako mu je sedam puta palio letinu, sedam puta klao stoku i sedam puta palio kuću, ali još uvek nije bio zadovoljan. Onda se sprijateljio sa Sumangalinim slugom, ne bi li saznao šta je najdraže njegovom gospodar. Kada saznade da je to manastir koji je njegov gospodar poklonio Budi, razbojnik zapali glavnu, Mirisnu dvoranu u manastiru, dok je jednom Buda prosio hranu.

Kad Sumangala doču za nesreću, u njemu beše sasvim malo tuge, te on prionu da podigne novi, radujući se da je toliko imućan da može da potroši čak i više kao poklon Budi. Kad razbojnik vide da mu nije mnogo naudio, odluči da Sumangalu ubije. No, prilika mu se nije ukazala narednih sedam dana, sve dok nije prateći Sumangalu stigao u manastir. Tu ga ču kako govori Budi: “Blaženi, neko mi je sedam puta palio letinu, sedam puta klao stoku, sedam puta palio kuću i sad je zapalio Mirisnu dvoranu. Tom nesrećnom čoveku poklanjam plodove dobra koje činim dajući sve ove poklone. Kada razbojnik to ču, obuze ga osećaj kajanja i on ponizno zamoli Sumangalu za oprostaj. Ovaj mu oprost i upita ga zašto je to uradio. Kada ču o čemu se radi, i sam se izvini i zatraži oprostaj od razbojnika.

Kada je ovaj kasnije umro, zbog zlodela svojih preporodio se u Avīci čistilištu, a kasnije i kao zloduh u obliku pitona na Lešinarevom vrhu.

TEŠKO ONOM KO POVREDI NEVINOGA

137-140. *Ko batinom nenasilnog i bezazlenog povredi,
taj se brzo u jednom od ovih deset stanja nađe:
strašni bolovi, izgubljena stvar, telesna povreda,
ozbiljna bolest ili rastrojstvo uma,
vladar će ga progoniti, ozbiljno biće optužen,
gubitak rođaka, propast imetka,
ili će plamen progutati kuće njegove,
a posle smrti će se takva budala u mukama naći.*

137. *Yo daṇḍena adaṇḍesu, appaduṭṭhesu dussati,
dasannamaññataraṃ ṭhānaṃ, khippameva nigaćchati.*

138. *Vedanaṃ pharusāṃ ḍāniṃ, sarīrassa ēa bhedanāṃ,
garukaṃ vāpi ābādhāṃ, cīttakkhepañña pāpuṇe.*

139. *Rādato vā upasaggam, abbhakkhānañā dāruṇam,
parikkhayañā nātīnam, bhogānañā pabhaṅguraṃ.*
140. *Atha vāssa agārāni, aggi dahati pāvako,
kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapaddati.*

Komentar

Neke askete su planirale da ubiju poštovanog Mahā-Moggallānu, jer su mislili da će tako najlakše nauditi Budi i njegovom učenju. Iznajmili su grupu ubica, koji opkoliše pećinu u kojoj je Mahā-Moggallāna boravio. No, on je iskoristio svoje natprirodne moći i pobegao. To nije obeshrabrilo ubice i dadoše se u upornu poteru za njim. Posle tri meseca Mahā-Moggallāna je shvatio da će ga ipak uhvatiti, zbog jednog lošeg dela koje je učinio u nekom od prethodnih života. Iako je u tom trenutku bio arahant i nije stvarao novu kammu, ipak je još žnjeo plodove postupaka pre nego što je dosegao probuđenje.

Tako je dopustio da bude uhvaćen i progonitelji počеше da ga tuku. Kad su mislili da je mrtav, ostaviše ga u šumi i odoše. No Mahā-Moggallāna je bio živ, upotrebio je svoje natprirodne moći da nakratko sebe povрати u normalno stanje i ode da se pokloni Budi. Ispričao mu je šta se dogodilo i Buda ga zamoli da monahe poslednji put poduči Dhammi. Mahā-Moggallāna tako učini, a ubrzo potom i izdahnu.

Kralj je onda naredio da se istraži čitava stvar i ubice behu uhvaćene i pogubljene. Kasnije su monasi pitali Budu kako je moguće da je Mahā-Moggallāna tako ubijen. Buda im ispriča priču iz Mahā-Moggallāninog prethodnog života.

Jednom je on živeo kao sin slepih roditelja. U početku je bio jako dobar sin i lepo se ophodio prema njima. Ali kad se oženio, žena je mrzela njegove roditelje i nagovarala ga da ih ubije. Tako ih je Mahā-Moggallāna jednom odveo u šumu i tamo ih tukao do smrti, a kasnije ispričao kako su to učinili nekakvi razbojnici. Zbog takvog dela i sam je morao da u svom poslednjem životu nastrada od razbojnika, prebijen na smrt.

POKAJNIČKA POKORA NIKOG NE PROČIŠĆUJE

141. *Ni lutanje nag naokolo, upletene kose, blatnjavog tela,
ni gladovanje, ni ležanje na goloj zemlji,*

*trljanje tela pepelom, a ni sedenje nepomično,
ništa od toga ne pročisti onog ko sumnju prevladao nije.*

- 141.** *Na naggačariyā na đatā na paṅkā,
nānāsakā thaṇḍilasāyikā vā;
raḍoḍallaṃ ukkuṭikappadhāṇaṃ,
sodhenti mačcāṃ avitiṇṇakaṅkhaṃ.*

Komentar

U Sāvattihiju je živio bogataš po imenu Bahu Bhandika. Kad mu je žena umrla, on odluči da se zamonaši. Ali prvo je sebi podigao manastir, doveo mnogo slugu i napunio magacine hranom. Tako je i kao monah živio u komforu i svakoga dana jeo izvrsnu hranu.

Kad je Buda čuo za to, kritikovao je monaha, govoreći da on podučava životu u skromnosti i upitao ga zašto je toliko stvari poneo sa sobom. Monaha ovo vrlo razljuti, te strgnu monaški ogrtač sa sebe, pitajući Budu da li tako treba da živi od sada.

Buda ga ponovo prekori: “Kako si tako izgubio osećaj stida i strah od loših dela? Čak si ih i u prethodnom životu kao gladni duh imao. Gde su sada nestali?” Monah uvide svoju grešku i izvinio se zbog ljutnje i svlačenja.

Buda na to odgovori ovim stihovima, o tome da asketske prakse ne čine monaha, već samo kada odbacimo neznanje postajemo zaista slobodni. Na kraju ovog govora mnogi monasi koji su bili prisutni dostigoše prvi stupanj probuđenja.

SPOLJAŠNJI IZGLED NE ČINI MONAHA

- 142.** *Iako raskošno obučen, ako je smiren, obuzdan, u vrlini istrajan,
pred svakim bićem odložio štap, taj je braman, asketa i monah.*
- 142.** *Alaṅkato cepi samaṃ cāreyya, santo danto niyato brahmačārī,
sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, so brāhmaṇo so samaṇo sa
bhikkhu.*

Komentar

Pasenadi, kralj Kosale, jednom je poslao savetnika Santatija da se pobrine oko pobune u nekoj graničnoj provinciji. Ovom je to brzo pošlo za ru-

kom i kralj je njime bio vrlo zadovoljan. Na povratku, je Santatija obilno darovao, između ostalog i prelepom plesačicom da ga zabavlja. Savetnik je tako proveo nekoliko dana pijući i uživao, gledajući mladu plesačicu.

Poslednjeg dana, krenuo je do reke da se okupa. Usput je sreo Budu u pratnji nekoliko monaha. Iako je bio pijan, ipak mu se poklonio u znak poštovanja. Kad su malo odmakli, Buda reče poštovanom Ānandi da će istog toga dana Santati postati probuđen i ubrzo potom umreti.

Uveče, plesačica je ponovo zabavljala Santatija i njegove goste. Dok je plesala, odjednom se sručila na pod i tu izdahnula. Kraljev savetnik beše zaprepašćen i slomljen bolom. Smesta je otišao do Bude ne bi li čuo neku reč utehe. Buda ga posavetova da se oslobodi svojih žudnji, da ne dozvoli da ga učine njihovim robom. Oslobodivši se svih žudnji, ujedno će ukloniti i koren svega lošeg u sebi i dosegnuti *nibbānu*.

Kad je ovo čuo, Santati zaista postade probuđen. Shvatajući da će uskoro umreti, zahvalio je Budi na pomoći i upozorenju koliko mu malo treba do konačnog oslobođenja. Ubrzo zatim je i umro.

Neki monasi su bili zbunjeni činjenicom da je Santati postao probuđen, iako je nosio skupocenu odeću i ukrase. Pitali su je li on bio ranije monah ili braman. Buda odgovori ovim stihovima o nevažnosti spoljašnjih obeležja. Ono što jeste jedino važno je to koliko smo sebe oslobodili neznanja i strasti.

SKROMNOST JE RETKA

143. *Teško je naći toga ko, skromnošću obuzdan, od prekora zazire
kao što konj dobre pasmine od biča zazire.*

144. *Kao rasni konj kad pucne bič, tako marljivi, puni žara budite,
puni predanosti, vrline, istrajnosti i svesnosti, istinu istražujući,
ispravnog znanja i ponašanja, sabrani, čitave te gomile patnje
oslobodite se.*

143. *Hirīnisedho puriso, koći lokasmi vidḍati,
yo niddaṃ apabodheti, asso bhadro kasāmiva.*

144. *Asso yathā bhadro kasāniviṭṭho, ātāpino saṃveginō bhavātha,
saddhāya sīlena ēa vīriyena ēa, samādhinā dhammaviničchayena ēa,
saṃpannaviḍḍācāraṇā patissatā, ḍahissatha dukkhamidaṃ anappakaṃ.*

Komentar

Poštovani Ānanda jednom je sreo mladog prosjaka, koji je u ritama išao unaokolo, držeći u ruci posudu za prošenje. Kad je video Ānandu, on odlučio da postane monah. Ime mu je bilo Pilotika.

Kad je postao monah, staro odelo i onu posudu sakrio je ispod nekog drveta. I pošto ponekad nije bio zadovoljan životom monaha, dolazio bi do tog drveta i razmišljao kako bi bilo da se vrati starom životu. Ali onda bi se setio koliko su mučni ti dani bili i koliko mu je bolje kao monahu, te bi se postideo takvih misli i ponovo vratio u manastir.

Pošto se to dešavalo više puta, ostali monasi su ga zapitkivali gde to odlazi. Odgovarao bi im da ide da poseti učitelja. Pilotika je svoje staro odelo i posudu smatrao svojim učiteljem, jer su ga mnogo puta podučili besmislenosti laičkog života. Onda je počeo marljivo da vežba i one rite je uzeo kao objekat meditacije. Uskoro je bio u stanju da dosegne probuđenje i prestao je da odlazi do onog drveta.

Drugi monasi su ga opet zapitkivali zašto više ne ide da vidi svog učitelja. Pilotika im odgovori da mu učitelj više nije potreban, nagoveštavajući da je arahant. Monasi odoše do Bude da pitaju je li istina da je Pilotika stigao na cilj. Buda je to potvrdio, govoreći da Pilotiki zaista više nije potreban “učitelj”, jer više nema šta da nauči od stare odeće. Razumeo je istinu i postao probuđen. Buda je potom dodao i ove stihove.

DOBRO MOTRI NA SAMOGA SEBE

145. *Poljodelci kanalima usmeravaju vodu, oružari tešu strele,
stolari drvo oblikuju, a mudraci krote sami sebe.*

145. *Udakañhi nayanti nettikā, usukārā namayanti teḍanaṃ,
dāruṃ namayanti tačchakā, attānaṃ damayanti subbatā.*

Komentar

Poštovani Sāriputta jednom je kraj sebe imao veoma mladog iskušenika. Zvao se Sukha. Jednoga dana krenuo je sa Sāriputtom u prošenje hrane. Usput je video neke ljude kako navodnjavaju polja, a kad su ušli u grad oružare i stolare zaokupljene svojim poslovima, kako izrađuju strele i razne predmete od drveta. Onda je upitao Sāriputtu je li moguće svaku od tih stvari, koje nemaju um, usmeriti u željenom pravcu. Sāriputta odgovori potvrdno, na šta mladi iskušenik pomisli. “Ako to jeste moguće, zašto onda i ja ne usmerim svoj um ka dobrome?”

Toliko ga je ta misao nadahnula da je smesta zatražio dopuštenje od Sāriputte da se vrati u manastir i kad je stigao krenu da marljivo vežba. Do vremena kad se Sāriputta vratio, on je sedeći u svojoj kolibi već bio na pragu probuđenja. Sāriputta htjede da ga vidi, ali Buda je znao šta se događa sa mladim iskušenikom, te se ispreči pred Sāriputtu i zadrža ga raznim pitanjima, kako bi ga sprečio da mladića omete u njegovom naporu. To mu je bilo dovoljno da dostigne probuđenje, a Buda je kasnije objasnio Sāriputti zašto je tako postupio.

11. STAROST

Ďarā vaggo

TRAGAJTE ZA SVETLOŠĆU

146. *Otkuda smeh, otkuda radost, kad svet bez prestanka gori?*

Mrakom mrklim obavijeni, zašto svetiljku ne tražite?

146. *Ko nu hāso kimānando, nićcaṃ paḍḍalite sati?*

Andhakārena onaddhā, paḍīpaṃ na gavesatha?

Komentar

Visākha, jedna od najpoznatijih Budinih nezaređenih sledbenica, bila je vrlo posvećena i velikodušna. I onda jednog dana neki ljudi iz Sāvattija zamoliše Visākhu da provodi više vremena sa njihovim ženama, koje su bile slobodnijeg ponašanja i naročito sklone da popiju malo alkohola. Njihovi muževi nadali su se da će Visākha pozitivno na njih uticati.

Tako jednom ta grupa žena otide do gradskog vrta. Krišom su ponele i malo likera i ubrzo su bile pijane. Kada Visākha vide šta su uradile, bila je veoma ljuta i grdila ih je.

Drugom prilikom kad su žene ponovo htele da posete vrt Visākha je odbila, setivši se šta se prošli put dogodilo. Onda one predložiše da idu do gaja princa Ďete, kako bi se poklonile Budi. Kad su stigle u manastir, žene se opet napiše od likera koji su ponele. Māra je još više uticao na njihov um i one počеше da se ponašaju nedolično, da plešu, pevaju i skaču svuda unaokolo.

Kad Buda to vide, upotrebi svoje natprirodne moći, te učini da se u prostoriji u kojoj su se nalazile potpuno smrači. Čitav prostor počеше da paraju zraci blistavog svetla. Žene su se na to uspaničile i obuze ih silan strah. Odmah se i otrezniše.

Tad ih Buda prekore zbog ponašanja i zbog uzimanja alkohola. Reče im da alkohol donosi samo bol i nesreću, zamagljuje um i tada postaju lak plen sopstvenih strasti. Svoj govor Buda zaključí gornjim stihovima.

TELO JE TEK PRIVID LEPOG

147. *Pogledajte taj zavodljivi oblik, tu gomilu gnojnih rana,
bolnu, ali planova prepunu; u njoj baš ničeg trajnoga nema.*

147. *Passa cīttakataṃ bimbaṃ, arukāyaṃ samussitaṃ,
āturaṃ bahusaṅkappaṃ, yassa natthi dhuvam̐ t̐hiti.*

Komentar

Mladi monah zaljubio se u Sirimu, prekrasnu kurtizanu. Bio je njome toliko zanet da nije mogao ni da okusi hranu koja mu je nuđena, te je ostajala u prosjačkoj zdeli i trulila. Neočekivano, jednoga dana, Sirimā je umrla. Buda reče kralju da ne kremira njezino telo, već da ga na mestu za spaljivanje ostavi i samo zaštiti od pasa. Kada je već bilo sve prekriveno crvima, zamoli kralja da pusti glasnike po gradu i da razglase ima li ikoga ko bi hteo da uzme njezino telo. Niko nije ni pomislio da ga uzme, iako su ljudi plaćali velike sume ne bi li samo jednu noć proveli kraj nje.

Kada je mladi monah dočuo da Buda sa svojim učenicima ide da vidi Sirimino telo, odmah i on krete za njima. Kad stigoše na mesto gde je ono ležalo, Buda monasima i monahinjama pokaza na leš pun crvi, a onda i na njihova tela i izgovori gornje stihove.

ŽIVOT SE OKONČAVA SMRĆU

148. *Trošno je telo ovo, leglo bolesti svakakvih,
smradna gomila gnoja; život se zaista smrću okončava.*

148. *Pariḍiṇṇamidaṃ rūpaṃ, rogaṇīlaṃ pabhaṅguraṃ,
bhiddati pūtisandeho, maraṇantañhi d̐vitaṃ.*

Komentar

Uttarā je bila vrlo stara monahinja – imala je sto dvadeset godina i bila vrlo velikodušna i predana. Mnogo puta bi hranu koju je isprosila podelila sa monasima, podstaknuta saosećanjem. Jednom, dok je išla u prošenje hrane, srela je Budu. Puna poštovanja, stade u stranu da ga propusti i pokloni mu se. Dok je to radila, slučajno je stala na svoj ogrtač i pala.

Buda je prihvati i reče joj da razume stanje njezinog tela. Bila je vrlo stara i telo joj je postalo slabo i bolesno – zato treba još marljivije da vežba svoj um. Uttarā je potom uporno promišljala Budine reči i uspela da dosegne prvi stupanj probuđenja.

ŠTA IMA LEPO U RAZBACANIM KOSTIMA?

149. *Te sive kosti posvuda razbacane, k'o tikve u jesen;
kad ih vidi tako, ko bi ih voleti mogao?*

149. *Yānimāni apatthāni alābūneva sārade,
kāpotakāni aṭṭhīni, tāni disvāna kā rati?*

Komentar

Grupa monaha otišla je jednom prilikom u šumu da meditira. Marljivo su vežbali i ubrzo su ušli u vrlo duboko zadubljenje. Pogrešno su zaključili da su tako stigli na stupanj svetog čoveka (*arahant*). Sretni, krenuše natrag da saopšte Budi šta se dogodilo. Kad su već bili blizu, Buda zamoli Ānandu da ih prvo odvede na groblje. Bio je svestan da su zamenili zadubljenje za probuđenje i znao je kako da ih navede da to i sami uvide.

Monasi odoše do groblja i videše tamo razne leševe. Gledajući stare kosti i tela u različitim fazama raspadanja, bili su u stanju da ostanu spokojni. Ali kada ugledaše neke tek donete leševe mladih devojaka, ot-kriše da u njima još uvek postoji čulna želja! Buda ih je ovim stihovima ohrabrio i monasi na kraju shvatiše koliko malo su odmakli putem.

OVO TELO OD MESA I KOSTI NAČINJENO

150. *Grad od kostiju postoji, oblepljen mesom i krvlju,
u kojem su starost, smrt, sujeta i obmana smešteni.*

150. *Aṭṭhīnaṃ nagaraṃ kataṃ, maṃsalohitalepanaṃ,
yattha đarā ċa maćcu ċa, māno makkho ċa ohito.*

Komentar

Rūpanandā je bila Budina polusestra i verenica njegovog nećaka. Pošto je takođe bila vrlo lepa, zvali su je i Đanapadakalyāni ("Lepotica cele zemlje"). Kad su joj svi rođaci postali monasi ili monahinje, odlučila je da se i sama zamonaši. Ali je to učinila jedino iz vezanosti za svoju porodicu, iako zapravo sama nije bila predana svemu tome.

Kako je znala da Buda često govori o prolaznosti i nevezivanju za telo, nije se usuđivala da ode i sretne se sa njim. Mislila je da će joj prebacivati zbog njene lepote. Ipak, jednoga dana, odlučila je konačno da ode i sasluša jedan od Budinih govora.

Buda je znao da je Rūpanandā veoma vezana za svoje telo i svesna svoje lepote. Zato je stvorio priliku devojkice (vidljivu jedino Rūpanandī) kako sedi pored njega dok je govorio i rashlađuje ga lepezom. Bila je vrlo mlada i izuzetno lepa. Kada ju je Rūpanandā ugledala, shvatila je da u poređenju sa tom devojkicom više liči na majmuna.

Dok je tako gledala u devojkicu, ova počne da stari. Postala je mlada žena, potom zrela žena, potom sredovečna žena, starica i na kraju postade vrlo, vrlo stara žena. Rūpanandā shvati da je promena tela neprekidni proces i uvide da se upravo ona mlada devojkica pretvorila u ružnu stariću. Zatim se žena kraj Bude, nemogavši više da drži svoje telo, srušila na tlo i na kraju izdahnu. Telo joj se nadu i prekrise ga crvi.

Rūpanandā konačno shvati da je isto tako i njezina lepota prolazna – podložna bolesti, starosti i smrti. Onda je Buda dalje podučio ovim stihovima i na kraju Rūpanandā dostiže stupanj arahanta.

ISPRAVNOST NE PROPADA

151. *I blistava kraljevska kočija propadne, telo ostari takođe.*

Ali Učenje ispravnih neprolazno je, tako dobri govore dobrima.

151. *Đīranti ve rāḍarathā sucittā, atho sarīrampi ḍaram upeti.*

Satañña dhammo na ḍaram upeti, santo have sabbhi pavedayanti.

Komentar

Kraljica Mallikā je bila žena kralja Pasenadija. Jednom je otišla do kupatila da se okupa i povelu svog psa sa sobom. Dok je sagnuta prala stopala, pas je zaskočio, ali se ona tome nije usprotivila. Kad je izašla iz kupatila, kralj joj reče da je sve video kroz prozor i počeo da je grdi. Ali Mallikā je poricala da je učinila bilo šta loše i tvrdila da je u stvari prozor začaran – ko god da uđe u kupatilo, moguće ga je kroz prozor videti kako radi razne čudne stvari. Onda je poslala kralja unutra, a kada je izašao reče mu kako ga je videla da ima odnos sa kozom. Kralj, koji nije bio previše oštrouman, prihvati najzad njezino objašnjenje.

No, kraljica se dugo godina jako kajala zbog laži koje je izgovorila. Kada je umirala, toga se prisećala. I pošto misli koje imamo na smrti određuju u velikoj meri i naše naredno rođenje, rodila se u svetu patnje. Posle njene smrti, kralj je posetio Budu i pitao ga gde se kraljica preporodila. Buda nije želeo da mu kaže, jer je znao da će ga istina povrediti.

Pošto je provela sedam dana u svetu patnje, energija njenih loših dela beše iscrpljena i ona se ponovo rodila na Tusita nebu, kao rezultat velikih dobočinstava. Tek tada je Buda mogao da odgovori na kraljevo pitanje. Ovaj se jako obradovao, ali je u isto vreme bio i jako tužan zbog njezine smrti. Buda je pokušao da ga uteši ovim stihovima.

MESO I MUDROST

152. *Onaj ko Učenje slabo razume, stari k'o dobro hranjen vo,
mesa na njemu sve više i više, ali ne i mudrosti.*

152. *Appassutāyaṃ puriso, balibaddhova dīrati,
maṃsāni tassa vaḍḍhanti, paññā tassa na vaḍḍhati.*

Komentar

Poštovani Lāludāyī je imao običaj da kad poseti nekog domaćina recituje najneprikladnije sutte. Kada su o ovome izvestili Budu, on ispriča priču iz prošlosti o mladom bramanu Somadatti, koji je bio sin običnog seljaka. ali takođe i kraljev miljenik.

Kada je njegovom ocu uginuo najdraži vo, on predloži Somadatti da od kralja zatraži novog. Somadatta pomisli: “Ako pitam to kralja, pomisliće da sam gramziv”, te reče ocu da ga sam pita. Međutim, pošto mu je otac bio običan seljak, morao je da ga uputi kako da se na dvoru ponaša i šta tačno da kaže.

Kada je taj trenutak došao, njegov otac se zbuni i umesto da zatraži jednog, reče kralju da uzme i njegovog drugog vola, pošto mu je prvi uginuo. Kralj se osmehnu kad shvati zabunu i reče starijem Somadati: “Ti mora da imaš mnogo volova kod kuće”, a ovaj diplomatski odgovori: “Biće ih onoliko koliko veliki kralj odluči.” Kralj beše zadovoljan i pokloni mu šesnaest volova i još mnogo drugih darova.

Objasnivši da je u to vreme poštovani Ānanda bio kralj, Lāludāyī seljak-braman, a on sam Somadatta, Buda zaključio gornjim stihovima.

ŽUDNJA JE GRADITELJ OVE KUĆE

153. *Kroz mnoge živote lutah saṃsārom, tražeći, a ne nalazeći
graditelja tela ovoga. Bolno je zaista preporađanje.*

154. *O graditeljju, najzad te opazih! Nikad više kuću ovu graditi nećeš!
Svaki ti oslonac nestade, slomljen je stub nosač,
um do neuslovljenog dosegnu, sve žudnje ugašene.*

153. *Anekaḍātisaṃsāraṃ, sandhāvissaṃ anibbisam
gahakāraṃ gavesanto, dukkhā dāti punappunam.*

154. *Gahakāraka diṭṭhosi, puna gehaṃ na kāhasi,
sabbā te phāsukā bhaggā, gahakūṭaṃ visaṅkhatam
visaṅkhāragataṃ cittaṃ, taṇhānaṃ khayamaḍḍhagā.*

Komentar

Ovo su prve reči koje je princ Siddhattha Gotama izgovorio pošto je dostigao probuđenje. Od tada pa nadalje bio je poznat kao Buda. Ovim stihovima saopštio je kako je najzad razumeo koji je pravi razlog patnje unutar kruga preporođanja: žudnja koja nas goni da se u tom krugu rađamo uvek iznova. Kasnije je formulisao svoje učenje, četiri plemenite istine i plemeniti osmostruki put, te tako postao osnivač onoga što mi danas nazivamo budizam.

NEPAŽLJIVI SE TEK KASNIJE KAJU

155. *Oni što u mladosti niti su vodili sveti život, niti imetak stekli,
uzdišu k'o matore čaplje što čuče kraj jezera bez ribe.*

156. *Oni što u mladosti niti su vodili sveti život, niti imetak stekli,
za prošlošću uzdišu odbačeni, ko odapete strele što promašiše cilj.*

155. *Ācāritvā brahmaćariyaṃ, aladdhā yobbane dhanam,
ḍiṇṇakoṇḍāva dhāyanti, khīṇamaćcheva pallale.*

156. *Ācāritvā brahmaćariyaṃ, aladdhā yobbane dhanam,
senti cāpātikhīṇāva, purāṇāni anutthunam.*

Komentar

Ako želimo da nešto postignemo u životu, moramo vrlo rano početi da radimo na tome, još kao mladi. Bilo da je reč o materijalnim ili duhov-

nim ciljevima, ne smemo traćiti vreme, već marljivo ućiti neophodne veštine i potom ih primenjivati, putujući ka cilju koji smo odabrali. Ako propustimo vreme koje imamo kao mladi, mnoge šanse biće izgubljene i verovatno ćemo ostariti ne postigavši bilo šta.

12. O SAMOME SEBI

Atta vaggo

BUDAN BUDI

157. *Kome je do samog sebe stalo, nek dobro na sebe pazi,
barem u jednom od tri dela noći nek ovaj mudrac na oprezu bude.*

157. *Attānañce piyaṃ ḍaṇṇā, rakkheyya naṃ surakkhitam,
tiṇṇaṃ aṇṇataraṃ yāmaṃ, paṭidaggeyya paṇḍito.*

Komentar

Pošto je završio svoju palatu, princ Bodhi obložio je podove prostirkama i tepisima. Kada je stigao Buda, princ mu se pokloni, prihvati njegovu prosjačku zdalu i pozva ga da uđe. Međutim, Buda je odbio, čak i kada je bio pozvan po treći put. Poštovani Ānanda pogleda u Budu i onda reče princu Bodhiju da ukloni sve tepihe. Tek tada princ uvede monahe u palatu i posluži jela. Pošto su jeli, princ Bodhi upita Budu zašto je odbio da hoda po tepisima. Buda odgovori pitanjem zašto je uopšte stavljao tepihe. Princ ispriča da je ovako razmišljao: “Ako mi je suđeno da dobijem sina ili kćerku, Učitelj će stati na ove tepihe.” Buda onda reče da je upravo to bio razlog zašto njima nije koraćao, objasnivši urok nastao u prošlosti:

Jednom je neki brod doživeo brodolom na sred okeana. Dva jedina preživela bili su čovek i njegova žena, koji su se spasli držeći se za nekakvu dasku. Uspeli su da stignu do ostrva, na kojem su živele samo ptice. Da bi preživeli jeli su ptičija jaja i tek izlegle ptiće. Buda potom objasni da je razlog što su osuđeni na neplodnost to što tokom mladosti, srednjeg doba, pa ni starosti nisu nijednom zažalili zbog onoga što su učinili.

Potom izreče ove stihove, savetujući ih da više računa vode o Dhammi, barem u jednom periodu života.

ONAJ KO SAVETUJE NEK DÂ DOBAR PRIMER

158. *U dobrom prvo sebe ustali, tek onda upućuj druge,
u istinskom znalcu nečistoća zaista nema.*

158. *Attānameva paṭhamam, patirūpe nivesaye,
athaññāmanusāseyya, na kilisseyya paṇḍito.*

Komentar

Poštovani Upananda je bio dobar govornik, te je išao od manastira do manastira i propovedao Dhammu. Sa pohlepom je primao svaki poklon koji bi mu bio ponuđen. Jednoga dana sreće on dva mlada monaha, koji nikako nisu mogli da podele dva monaška ogrtača i skupoceno ćebe. Poštovani razreši raspravu tako što im je dao svakom po ogrtač, a za sebe uzeo ćebe. Nezadovoljni, mladi monasi o ovome rekoše Budi. Onda im on ispriča događaj iz prošlosti kada su se dve vidre svađale oko ribe, a šakal im tako podeli da je najbolji deo uzeo za sebe.

Na kraju Buda prekore Upanandu, uteši mlade monahe i posavetova sve one koji i sami savetuju da to pre svega čine ličnim primerom.

RADI ONAKO KAKO SAVETUJEŠ DRUGIMA

159. *O, kad bismo činili uvek ono što drugima savetujemo.
Tek dobro obuzdan može učiti druge. Sebe je, zaista, teško krotiti.*

159. *Attānaṃ ce tathā kayirā, yathāññāmanusāsati.
Sudanto vata dametha, attā hi kira duddamo.*

Komentar

Poštovani Tissa terao je druge monahe da marljivo vežbaju meditaciju, a onda bi sam otišao da spava. Kada bi se monasi vratili u manastir da malo odspavaju, on bi ih budio i terao da još vežbaju. Tako su bili neispavani i silno se naljutili kad su otkrili da dok oni meditiraju Tissa spava. Čuvši za to, Buda posavetova sve učitelje da se ponašaju isto onako kako savetuju svojim učenicima.

SVAKO JE SAM SEBI UTOČIŠTE

160. *Svako je zaista sam sebi utočište. A ko bi drugi to mogao biti?
Kad sami sebe obuzdamo, zaštitu teško dostižnu stičemo.*

160. *Attā hi attano nātho, ko hi nātho paro siyā?
Attanā hi sudantena, nāthaṃ labhati dullabhaṃ.*

Komentar

Čim je malo poodrasla, kći bogataša iz Rāḍagahe, zamolila je roditelje za dozvolu da postane monahinja. Oni to odbiše, pa je umesto toga udadoše. Tako je ubrzo zatrudnela, ali to nije znala. No njena velika želja da postane monahinja na kraju je prelomila muža i on joj dozvoli da to učini. Kada su ostale monahinje otkrile da je trudna, odvedoše je do svog učitelja Devadatte. Ovaj je hteo da je otera iz manastira, ali je uspela da izmoli monahinje da je odvedu pred Buda. Kako bi sa nesrećne monahinje skinuo svaku ljagu, Buda je pozvao kralja Pasenadija, Anāthapiṇḍiku i njegovog sina, Vesākhu i Upālija, znalca monaških pravila. Tako je Visākhā raširila zastor oko monahinje i pregledala je, računajući dane i mesece od kad se zamonašila, kako bi ustanovila da li govori istinu. Na kraju poštovani Upāli okupljenima potvrdi njenu nevinost.

Kasnije je rodila sina i kralj Pasenadi ga je usvojio. Kad je dovoljno odrastao, dečak je saznao ko mu je majka i zatraži da postane iskušenik, što mu bi i dozvoljeno. Pošto je postao potpuno zaređen, dobio je objekat meditacije od Učitelja i povukao se u Slepčev gaj, gde je i stigao do probuđenja.¹ Monahinja, međutim, nije mogla da se oslobodi vezanosti za svog sina. Jednog dana ga je srela kako ide ulicom proseći hranu. Obratila mu se umilnim rečima, ali joj on odgovori grubo. Tek to joj je pomoglo da se oslobodi vezanosti i da i sama postane probuđena. Pošto je čuo za ovo, Buda objasni kako smo sami sebi najbolje utočište.

SAMI SEBI ZLO ČINIMO

161. *Sami činimo zlo, u nama se ono rađa, u nama izvire.
I ono budalu smrvi, kao i dijamant kamen u kojem se stvori.*

161. *Attanā hi kataṃ pāpaṃ, attaḍaṃ attasambhavaṃ.
Abhimatthati dummedhaṃ, vaḍīraṃ vasmamayaṃ maṇiṃ.*

¹ Videti *Vammika sutta*, MN 23.

Komentar

Predani sledbenik, pošto je celu noć slušao o Dhammi, krenu ujutro na česmu u manastiru da se umije. U tom neki lopov, kojeg su jurili, dotrča blizu mesta gde je on stajao, baci u stranu ono što je ukrao i pobeže dalje. Pokradeni ljudi, misleći da je Mahākāla kradljivac, krenuše da ga tuku i na kraju ga i ubiše. Kada su mladi monasi pronašli telo i dojavili to Budi, požališe mu se da jedan čovek nije zaslužio da tako umre. Na to Buda ispriča sledeću priču o kammi tog čoveka:

Kralj Benaresa postavio je jednog oficira u pograničnom gradu, sa zadatkom da prati putnike koji krenu kroz obližnju šumu, gde su često vrebali razbojnici. I tako jednoga dana na svom proputovanju u grad stiže jedan bračni par. Kada je video ženu, vojnik se odmah zaljubio. Kasnije, dok ih je pratio kroz šumu, suprotno volji onog čoveka, okrenuo je kola i vratio ih u grad pod izgovorom da je suviše opasno tog dana putovati. Kad su se vratili u grad, našao im je prenočište. Onda tokom noći sakri u putnikovim kolima vredan dragulj i sve namesti tako kao da su lopovi provalili u kuću. Ujutro je "otkrio" krađu dragulja i krete sa svojim vojnicima da traga za lopovima. Kada su onaj čovek i žena ujutru krenuli na put i istigli na gradsku kapiju, pretražiše im kola. Pošto su pronašli dragulj, oficir odvede jasnog čoveka malo dalje i toliko ga je tukao dok ga nije ubio. Kasnije, kad je taj oficir umro, preporodio se u čistilištu, a u Budino vreme ponovo se rodio kao Mahākāla.

Priču o ranijem Mahākālinom životu, Buda završi gornjim stihovima.

SAMI SEBI PROPAST DONOSIMO

162. *Naša nas zlodela potpuno obuzmu, kao puzavica stablo sala,
i tako činimo sami sebi baš ono što nam naši neprijatelji žele.*

162. *Yassa acćantadussīyaṃ, māhuvā sālāmivotthataṃ,
karoti so tathattānaṃ, yathā naṃ iccēhatī diso.*

Komentar

Buda je ove stihove izgovorio u vezi sa lošim karakterom poštovanog Devadatte, koji je u nekoliko navrata bezuspešno pokušavao da ga ubije.

LAKO JE POGREŠITI

163. *Lako je loša dela počiniti, štetna za samoga sebe,
ali ono što nam jeste korist i zasluga, mnogo je teže.*

163. *Sukarāṇi asādhūni, attano ahitāni ca,
yaṃ ve hitaṇca sādhuṇca, taṃ ve paramadukkaraṃ.*

Komentar

Dok je išao u prošenje hrane u Rāḍagahu, poštovani Ānanda srete Deva-dattu. Ovaj mu je saopštio da će organizovati ceremoniju patimokkhe, odnosno recitovanja monaških pravila, odvojeno od glavne grupe monaha. Kada Ānanda to prenese Budi, on je izgovorio gornje stihove.

NE IZRUGUJ SE PLEMENITIMA

164. *Oni koji se vođeni svojim pogrešnim stavovima
izruguju učenju plemenitih, u življenju ispravnih,
takvi se, slično bambusu, od sopstvenog ploda slamaju.*

164. *Yo sāsanaṃ arahataṃ, ariyānaṃ dhammaḍḍivaṇaṃ
paṭikkosati dummedho, diṭṭhiṃ nissāya pāpikaṃ,
phalāni kaṭṭhakkasseva, attaghātāya phallati.*

Komentar

Poštovani Kāla pokušao je da ženu koja ga je darivala za monaha neophodnim stvarima nagovori da ne sluša Budine propovedi, u strahu da će se prikloniti Učitelju i prestati da bude njegov darodavac. Uprkos ovakvim pokušajima, žena je otišla da čuje propoved. Kad je poštovani Kāla doznao za to od njezine kćeri, otide i on do Bude i predloži mu da govori o darežljivosti i moralu, pošto je žena suviše glupa da bi razumela bilo kakvo dublje učenje. Prozrevši njegove loše namere, Buda je izgovorio ove stihove.

ČISTOĆA I NEČISTOĆA OD NAS ZAVISE

165. *Sami zlo činimo, sami sebe prljamo,
sami se od zla uzdržavamo, sami sebe pročišćujemo,
čistoća i prljavština od nas zavise; niko nikog pročititi ne može.*

- 165.** *Attanā hi kataṃ pāpaṃ, attanā saṃkilissati,
attanā akataṃ pāpaṃ, attanāva visuddhāti,
suddhī asuddhi paćcattaṃ, nāñño aññaṃ visodhaye.*

Komentar

Predani sledbenik Ćūla-Kāla, pošto je celu noć slušao o Učenju, krete putem ka Sāvattthiju. U jednom trenutku stade kraj nekog izvora da se osveži. Kraj njega protreća lopov pred poterom i pored njega baci to što je ukrao. Kad potera stiže, pomisliše da je Ćūla-Kāla kradljivac, pa krenuše da ga tuku. Na sreću, neke služavke koje su došle na izvor po vodu posvedočiše da ga znaju i da nije lopov. Tako su ga spasle iz ruku razjarenih ljudi.

Onda jadni Ćūla-Kāla otide do monaha i ispriča im šta ga je zadesilo. Kad monasi to preneseše Budi, on reče da Ćūla-Kāla nije prebijen na smrt ne samo zbog onih devojaka, već i zato što zaista nije bio lopov. Na kraju reče gornje stihove.

NE ZAPOSTAVI SVOJE DUHOVNO DOBRO

- 166.** *Sopstveni cilj ne zameni za tuđi, makoliko uzvišen bio,
sopstveni cilj dobro razumevši, tome cilju i stremi.*

- 166.** *Attadatthaṃ paratthena, bahunāpi na hāpaye,
attadatthamabhiññāya, sadatthapasuto siyā.*

Komentar

Kad je Buda objavio da će umreti za četiri meseca, njegovi učenici počеше da pristižu sa svih strana kako bi mu poslednji put iskazali poštovanje. Umesto da im se pridruži, Attadattha je ostao u svojoj ćeliji i marljivo meditirao. Kada ga je Buda upitao zašto tako marljivo meditira, monah odgovori: “Poštovani, pošto ću i ja uskoro umreti, mislio sam da je najbolji način da vam iskažem poštovanje tako što ću dostići probuđenje tokom vašeg života.” Buda ga pohvali zbog takvog izvanrednog ponašanja i potvrdi da sopstvenu duhovnu dobrobit ne bi trebalo zapostaviti zbog drugih.

13. SVET

Loka vaggo

NAPUSTI NISKE ŽELJE

167. *Niska dela ne čini, nepažljivost ne sledi,
pogrešne stavove ne prihvataj, za svet se ne veži.*
167. *Hīmaṃ dhammaṃ na seveyya, pamādena na saṃvase,
micchādiṭṭhiṃ na seveyya, na siyā lokavaḍḍhano.*

Komentar

Visākhina unuka je posluživala hranu jednom starom i jednom mladom monahu koji su došli u goste. U jednom trenutku, videvši odraz svog lica u posudi sa vodom, nasmejala se. Mladi monah sa požudom pogleda u njeno nasmejano lice i takođe se nasmeja. To joj se nije dopalo, te povika: “Vidi ga, ćelavac se smeje!” Mladi monah se uvredio što ga je nazvala ćelavcem i izgrdi je. Ona poče da plače i sve ispriča svojoj baki. Visākhā i stariji monah nisu uspeli da smire ni devojkicu ni mladog monaha.

Nešto kasnije, u kuću je stigao Buda. Pošto je znao da je mladi monah blizu toga da dostigne stupanj ulaska u tok, on prividno stade na njegovu stranu i upita Visākhu je li u redu nazivati njegove učenike “ćelavcima”. Na to mladi monah pade na kolena, pokloni se Budi i reče: “Blaženi, ni moj učitelj, ni naša velika dobrotvorka nisu imali razumevanja za mene. Samo ste me vi razumeli!”

Kad je tako zadobio njegovo poverenje, Buda ga upozori kolika je šteta od požude, kolika opasnost od požara razvejanog požudom, te završi ovim stihovima.

VRILI SU SREĆNI

168. *Ustaj! Nepažnji se ne prepuštaj. Učenje praktikuj kako treba.
Ko u Učenju živi, srećan je u životu, i ovom i narednom.*

169. *Učenje praktikuj kako treba, ne praktikuj ga pogrešno.
Ko u Učenju živi, srećan je u životu, i ovom i narednom.*

168. *Uttīṭṭhe nappamaḍḍeyya, dhammaṃ sućaritaṃ ċare.
Dhammaćārī sukhaṃ seti, asmiṃ loke paramhi ċa.*

169. *Dhammaṃ ċare sućaritaṃ, na naṃ dućcaritaṃ ċare.
Dhammaćārī sukhaṃ seti, asmiṃ loke paramhi ċa.*

Komentar

Kad je Buda posetio svoje rodno mesto Kapilavatthu prvi put posle probuđenja, podučio je svoje sunarodnike Dhammi. Na kraju svi se razidoše, ali nijedan ga nije pozvao da sutra dođe na obrok. Naime, svi su znali da njegov otac, kralj Siddhodana priprema gozbu, te da je logično da će Buda otići svojoj kući da jede. Međutim, pošto nigde ne ide nepozvan da jede, sledećeg dana Buda je ušao u grad i počeo da prosi hranu od kuće do kuće. Kada je njegov otac to dočuo, zabezeknuo se i odjurio do sina da ga upozori kako je sramota da neko njegovog porekla prosi. No Buda ga podseti da je običaj probuđenih bića kojima je sada pripadao da prose hranu od vrata do vrata i uz to izgovorio gornje stihove. Kada ih je čuo, kralj Siddhodana postade onaj koji je ušao u tok.

POPUT MEHURA JE OVAJ SVET

170. *Ovaj svet je poput mehura, ovaj svet je poput opsene,
onog ko tako gleda na ovaj svet gospodar smrti ne vidi.*

170. *Yathā pubbuḷakaṃ passe, yathā passe marīcikaṃ,
evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maćcūrāḍḍā na passati.*

Komentar

Pošto nisu mnogo napredovali u meditaciji, pet stotina monaha dođe do Bude da zatraži prikladniji objekat meditacije. Kasnije, kontemplirajući fatamorganu i mehuriće na površini vode, oni dosegoshe probuđenje. U vezi sa tim njihovim postignućem Buda je izgovorio ove stihove.

MUDRI SE NE VEZUJU ZA OVAJ SVET

171. *Pogledaj ovaj svet, nalik raskošnoj kraljevskoj kočiji,
opčinjeni njime, nezreli propadaju, dok za znalce vezivanja nema.*

171. *Etha passathimaṃ lokam, cittaṃ rāḍarathūpamaṃ,
yattha bālā visīdanti, natthi saṅgo vidānataṃ.*

Komentar

Jednom prilikom princ Abhaya trijumfalno se vratio u Rāḍagahu, pošto je ugušio pobunu na granici. Kralj Bimbisara je tim bio toliko obradovan da mu je tokom sedam dana ustupio da vlada kraljevstvom. Dobio je tron, ali i najbolju plesačicu da ga zabavlja. Poslednjeg dana, dok je igrala pred novim kraljem i celom svitom, plesačica se iznenada srušila na pod i na mestu umrla (kao i u priči uz strofu 142 o kraljevom savetniku Santatiju). Princ je bio šokiran ovakvim prizorom i veoma potišten. Sav obeznanjen, otišao je do Bude da potraži utehu. I Buda mu je rekao: “O prinče, ne može se izmeriti koliko si suza prolio krećući se krugom preporađanja. Ovaj svet prolaznih i uslovljenih stvari jeste mesto gde se neznalice sapliću.”

PAŽLJIVI OSVETLJAVAJU OVAJ SVET

172. *Ko je nekada nepažljiv bio, a sad više nije,
osvetljava ovaj svet, kao Mesec kad iza oblaka izroni.*

172. *Yo ca pubbe pamaḍḍitvā, paćchā so nappamaḍḍati,
somaṃ lokam pabhāseti, abbhā muttova cāndimā.*

Komentar

Monah Sammaḍḍana je dane provodio čisteći po manastiru. U istom manastiru je boravio i monah Revata, ali je veći deo dana meditirao. Sammaḍḍana je smatrao da ovaj samo dangubi, te jednoga dana ode do njega i reče mu: “Priatelju, ti si jako lenj. Živiš od hrane koju nam daju iz vere i velikodušnosti. Zar ne misliš da bi nekada trebalo da počistiš prostorije ili dvorište?”

Na to mu Revata uzvрати: “Priatelju, monah ne treba da provodi sve vreme čisteći, već da čisti pre jutarnjeg odlaska u prošenje hrane, da potom dan provede u meditaciji, da kontemplira svoje telo i uvidi pravu prirodu njegovih sastojaka ili da recituje svete tekstove do večeri.

A na kraju dana može opet da počisti ako želi.” Sammaḍḍani se dopade ovaj savet, strogo ga se nadalje pridržavao i posle izvesnog vremena dostigao je probuđenje.

Kada su videli đubre nagomilano na jednom mestu u manastiru, ostali monasi upitaše Sammaḍḍanu zašto više ne čisti tako često kao pre. Na to on odgovori: “Dok sam bio nepromišljen, sve vreme sam čistio. Ali sada to više nisam.” Monasi su pomislili da se on lažno predstavlja kao probuđen. O tome su razgovarali sa Budom i ovaj je potvrdio da se promena zaista dogodila, a onda je izgovorio gornje stihove.

ZLO SE MOŽE PONIŠTITI DOBRIM

173. *Ko svoje rđavo delo kasnije nadmaši dobrim,
taj osvetli ovaj svet, kao Mesec kad iza oblaka izroni.*

173. *Yassa pāpaṃ kataṃ kammaṃ, kusalena pidhīyati,
somaṃ lokam pabhāseti, abbhā muttova cāṇḍimā.*

Komentar

Kao što je opisano u Aṅgulimāla suttu (*Maḍḍhima nikāya*, 86), Aṅgulimāla je bio masovni ubica. Jednoga dana, posle obroka, Buda krete da se sretne sa njim.

Iako su ga pastiri i seljaci usput opominjali da ne ide dalje, nastavio je u istom smeru. Kada je video Budu na putu, Aṅgulimāla pojuri za njim u želji da i njega ubije. Međutim, iako je trčao najbrže što je mogao, nije mogao da ga sustigne. To ga je potpuno zbunilo, jer je inače bio u stanju da sustigne slona, konja, zapregu ili jelena u trku. Na kraju u besu povika: “Stani, prosjače!” Na to Buda odgovori: “Aṅgulimāla, ja sam se zaustavio. A kad ćeš ti?” Aṅgulimāla nije odmah razumeo o čemu Buda govori. Ovaj mu objasni da je on sam prestao da ubija i povređuje živa bića, dok Aṅgulimāla to još nije. Na to Aṅgulimāla shvati da je pred njim Buda, koji je tu došao posebno zbog njega da mu pokaže drugi put. Na to baci svoj mač, pokloni se i zamoli da ga primi u monašku zajednicu. “Dođi, monaše”, reče Buda i novog monaha povede u Sāvattthi.

Kralj Pasenadi, pošto je čuo jako mnogo optužbi na račun Aṅgulimāle, krenu sa petsto vojnika da ga uhvati. Usput sreće Budu i u razgovoru mu reče kojim je poslom krenuo. Na to ga Buda upita šta bi uradio ako bi se ispostavilo da je ubica kojeg traži postao monah i sada neguje

vrlinu. Kralj odgovori da bi mu se poklonio i podržao ga kao i svakog monaha, ali da ne veruje da je tako nešto moguće. U tom Buda pokaza na monaha koji je sedeo kraj njega. Shvativši koga ima pred sobom, kralj se prestraši i počeo da drhti. Buda ga brzo umiri i kralj se pokloni monahu. Upita ga ko su mu otac i majka i ponudi se da ga snabdeva svim potrepsčinama.

Kasnije je Aṅgulimāla dostigao probuđenje i posle smrti potpuno utruće. Monasi su pitali Budu kako takav ubica može postati arahant. A Buda im je odgovorio ovim stihovima.

SLEP JE OVAJ SVET

174. *Slep je zaista ovaj svet, retki su oni koji vide.*

K'o i ptice što iz mreže umaknu, malo je onih što do neba stignu.

174. *Andhabhūto ayam loko, tanuk'ettha vipassati.*

Sakuṇo dālamuttova, appo saggāya gačchati.

Komentar

Buda je boravio u zemlji Alavi i jednom prilikom sa tamošnjim ljudima govorio o prolaznosti života. Govorio im je da budu svesni smrti i razmišljaju o tome da je dužina života sasvim neizvesna. Dodao je da bi trebalo da vežbaju svesnost kao oružje protiv smrti. Mnogi nisu razumeli o čemu zapravo govori, ali neki jesu. Među takvima bila je i devojka koja se bavila tkanjem.

Posle nekog vremena Buda se vratio u Alavi. Ona devojka je poželela da ponovo čuje njegov govor, ali joj je otac rekao da prvo namota neke kalemove i donese mu ih. Brzo je obavila posao i na putu ka ocu zaustavila se na mestu gde je Buda govorio i poslušala.

Buda je znao da je ona blizu da dostigne prvi stupanj probuđenja, tako da je govoreći gledao pravo u nju. Devojka mu pride puna poštovanja. Na to joj Buda postavi četiri pitanja, na koja je ona ovako odgovorila:

“Odakle dolaziš?” – “Ne znam.”

“Kuda ideš?” – “Ne znam.”

“Zar ne znaš?” – “Da, znam.”

“Da li znaš?” – “Ne znam.”

Mnogi okupljeni smatrali su da su njeni odgovori neučtivi, ali im

je devojka objasnila. Prvim pitanjem Buda je hteo da je pita da li zna kakav je bio njen prethodni život. Drugo pitanje se odnosilo na to da li zna kakav će biti njen naredni život. Pošto nije znala, tako je i odgovorila. Treće pitanje je značilo zar ona ne zna da će umreti. Odgovorila je da zna. A poslednje ju je pitao da li zna kada će to biti. Nije znala i tako je i odgovorila.

Buda na ovo njeno objašnjenje pljesnu rukama u znak odobravanja, izreče gornje stihove i onda održa govor. Na njegovom kraju devojka je doživela probuđenje.

MUDRI IZ OVOG SVETA UMAKNU

175. *Put Sunca labudovi lete, oni sa moćima vazduhom,
ali mudri, savladavši Marine horde, iz ovog sveta odlaze.*

175. *Haṃsādiċċapathe yanti, ākāse yanti iddhiyā,
nīyanti dhīrā lokamhā, detvā māraṃ savāhiniṃ.*

Komentar

Jednom je prilikom trideset monaha došlo da poseti Budu. Dok su razgovarali, Budin pratilac poštovani Ānanda izađe iz prostorije. Kad se vratio, iznenadio se da u njoj više nije bilo nijednog monaha.

Kad ga je pitao gde su, Buda mu reče da su svi odleteli, jer su dostigli probuđenje i uz to stekli natprirodne moći.

U tom trenutku Buda ugleda jato labudova na nebu i nadahnut izgovori ove stihove.

NEMA ZLA KOJE LAŽAC POČINITI NEĆE

176. *Za onoga ko krši jedini zakon, za onoga ko laže, za onoga
ko ne mari za buduće živote, za tog nema zla koje počiniti neće.*

176. *Ekam dhammaṃ atītassa, musāvādisa dāntuno
vitiṇṇaparalokassa, natthi pāpaṃ akāriyaṃ.*

Komentar

Buda nije imao oko sebe samo one koji su mu predani i koji mu se dive. Neki učitelji mrzeli su ga zbog reputacije koja ga je pratila, ali i zato

što su i njihovi učenici često prelazili među Budine sledbenike. Zato je jedan od takvih učitelja nagovorio mladu, lepu devojkicu, svoju učenicu, da ugrozi Budin ugled.

Tako bi ta devojkica, po imenu Čiñca Manavika, uveče dolazila u Detavana manastir, a ujutro odlazila. Usput je tvrdila da je noć provela sa Budom. Posle nekoliko meseci, počela je da se zamotava oko stomaka, a ispod je dodavala sve više i više krpa kako bi stvorila utisak da je trudna. Na kraju je jednom stala pred Buda i optužila ga kako je sa njim ostala trudna, a on sad ne vodi računa o njoj. Buda je upozori da ne laže, ali ona je nastavljala svoju priču.

U tom trenutku Sakka, kralj bogova, poslao neka božanstva da u obliku pacova pregrizu uzice kojima je pričvrstila one krpe na svom stomaku. One poispadaše i istina izađe na videlo. Ljudi počеше da je grde i ona postidena odjuri. Kasnije je poginula nesrećnim slučajem.

Sutradan su neki monasi prepričavali šta se dogodilo, a Buda im odgovori ovim stihovima, upozoravajući ih da je laž prvi korak ka mnogo većim zlodelima.

SEBIČNJACI SREĆNI NISU

177. *Sebičnjaci među bogove ne stižu, budale ne hvale davanje.*

Mudrac dajući uživa i samo zbog toga srećan je on i posle smrti.

177. *Na ve kadariyā devalokaṃ vadanti, bālā have nappasaṃsanti*

dānaṃ.

Dhīro ca dānaṃ anumodamāno, teneva so hoti sukhī parattha.

Komentar

Pasenadi, kralj Kosale, jednom se takmičio sa svojim podanicima u veličini darova monasima. Međutim, koliko god mnogo da je kralj darovao, podanici su uspevali da daju više. Onda kraljica Mallikā smisli plan. Dala je da se napravi ogroman paviljon, donese mnoštvo suncobrana i ukroćenih slonova. Slonovi su u surlama držali suncobrane iznad svakog monaha. U sredini paviljona bilo je jezero sa deset čamaca napunjenih mirisnim štapićima i mirisima. Konačno, hranu su služile dvorske princeze. I pošto podanici nisu imali ni slonove ni suncobrane (beli suncobrane su mogli da poseduju samo kraljevi), a naravno ni princeze, nisu nikako mogli da se takmiče.

Ovome su prisustvovala i dva kraljeva savetnika. Prvi po imenu

Đunha je hvalio kralja zbog tako obilnih darova. Razumeo je da će zaslugu za to deliti sva živa bića u kraljevstvu. Drugi savetnik, Kāla, smatrao je međutim da kralj rasipa narodno blago na lenje monahe.

Posle obroka, Buda se pripremio da održi govor. Shvatio je kako se oseća savetnik Kāla i zato je odlučio da mu govor bude mnogo kraći nego što je prvobitno planirao. Kralj je bio razočaran tako kratkim izlaganjem i razmišljao je šta je moglo biti razlog. Na kraju je otišao do manastira i pitao Budu. Ovaj mu reče da treba da bude zadovoljan svojim velikodušnim delima, a onda mu ispriča o njegova dva savetnika. Objasni mu, da je njegov govor bio dug, savetnik bi bio još više nezadovoljan, a time bi samo još više sebi stvorio patnje i u ovom i u narednom životu. Potom dodade ove stihove kralju na dar.

PROBUĐENJE JE BOLJE OD NAJVEĆEG KRALJEVSTVA

178. *Bolji od vlasti nad čitavim svetom, bolji od odlaska na nebo
i od božanstava u svetovima svim, jeste prvi korak ka probuđenju.*

178. *Pathabyā ekaraḍḍena, saggassa gamanena vā,
sabbalokādhīpaḍḍena, sotāpattiphalam varam.*

Komentar

Anāthapindika je bio čuveni dobrotvor Budin i njegovih učenika. Ali mu sin Kāla nije pokazivao bilo kakvo interesovanje za Učenje i nikada nije dolazio da učestvuje u ceremoniji darivanja. Njegov otac se brinuo da Kāla nikada neće razumeti Dhammu. Zato je obećao sinu stotinu zlatnika ako jednog dana ode u manastir. Mladić tako i učini, no nije se uopšte obazirao šta se tamo govori.

Drugi put Anāthapindika obeća Kāli hiljadu zlatnika ako bude u stanju da odrecituje jednu jedinu strofu Budinog učenja. Pošto je Buda znao da je Kāla zainteresovan samo za novac, snagom svog uma onemogućio ga je da zapamti bilo šta. Zato je Kāla odlazio u manastir vrlo često i postepeno je bio u stanju da razume Dhammu, da bi onda dostigao prvi stupanj probuđenja, ulazak u tok.

Posle jednog bdenja u manastiru, otpratio je Budu i nekoliko monaha do kuće svoga oca na obed. Kada mu je otac ponudio novac koji je zaslužio, Kāla je odbio da ga primi. Buda objasni svom dobrotvoru da pošto je dostigao prvi stupanj probuđenja, njegov sin je postao nezainteresovan za novac. I onda dodade ove stihove.

14. BUDNI

Buddha vaggo

BUDA SE NE MOŽE NADMAŠITI

179. *Pobedu mu u poraz pretvoriti ne može, nit' nadmašiti bilo ko,
taj Budni ničim ograničen, čime zaveden može biti?*
180. *U njemu ni želje, ni žeđi nema, lukavog lovca što u klopku mami,
taj Budni ničim ograničen, čime zaveden može biti?*
179. *Yassa dītaṃ nāvaḍḍiyati, dītaṃ yassa no yāti koṭi loke,
taṃ buddhamanantagoṇaṃ, apadaṃ kena padena nessatha?*
180. *Yassa dālinī visattikā, taṇhā natthi kuhiñci netave,
taṃ buddhamanantagoṇaṃ, apadaṃ kena padena ness?*

Komentar

U zemlji naroda Kuru živeo je braman po imenu Māgandiya. Imao je veoma lepu kćer. Mnogi mladići takmičili su se za njezinu naklonost, ali ih je otac sve odbijao, smatrajući da za nju nijedan nije dovoljno dobar.

Jednoga jutra Māgandiya krete da obavi svoju dnevnu obavezu vatrene žrtve. Na putu naiđe na Budu. I istog trenutka odluči da bi Buda bio idealan muž za njegovu kći. Brzo otide kući i povede ženu i kćer do mesta na kojem je susreo Budu.

U međuvremenu Buda je otišao do drugog mesta, ali su na starom ostale njegove stope. Kada ih Māgandiyina žena ugleda, bilo joj je jasno da pripadaju nekome ko je napustio svaku želju. Ali njezin muž se na to nije obazirao, rekavši joj da ona “čak i u kapi vode vidi krokodila” i nastavi da traži Budu, kako bi mu ponudio svoju kći za ženu. Kad ga je na kraju našao i izneo svoj predlog, Buda mu reče da njemu njegova kćer ne treba, ali predloži da sednu i saslušaju šta će im ispričati.

Onda im izloži priču o svom odlasku u beskućnike, o šest godina asketskih praksi, o probuđenju pod bodhi drvetom i pokušaju prekrasnih Mārinih kćeri da ga zavedu. Obecavale su da će biti njegove robinje, ali

on ostade nem, i ne pogledavši ih. Sve su pokušavale, ali bez uspeha. A kada je Buda izgovorio gornje dve strofe, one najzad nestadoše.

Buda završi ovim rečima upućenim Māgandiyyi: “Ja nisam osetio strast čak ni prema besprekornim telima tih nebesnica. A telo tvoje kćeri je poput posude, pune sa trideset dve nečistoće, koja je samo spolja lepo oslikana. Ne bih tu posudu dodirnuo čak ni svojim stopalom.” Saslušavši ovaj govor, braman Māgandiya i njegova žena dostigoše stupanj ne-povratnika na putu ka *nibbāni*.

BUDE SU SVIMA DRAGI

181. *Mudraci, istrajni u meditaciji, obradovani obuzdanošću i mirom, čak i bogovima takvi su dragi, samoprobudeni i sabrani.*

181. *Ye dhānapasutā dhīrā, nekkhammūpasame ratā,
devāpi tesam pihayanti, sambuddhānaṃ satīmatam.*

Komentar

Jednom dok je boravio u Sāvattihiju, Budu su izazivale izvesne askete da napravi neko čudo. Napravio je za njih Čudo blizanaca i produžio na Tāvatisma nebo da tamo tokom tri meseca podučava *abhidhammu*. Njegova majka, koja se preporodila na Tusita nebu, došla je na Tāvatismu da bi čula Učenje. Pošto ga je saslušala, i sama je zajedno sa mnogim drugim božanstvima dostigla probuđenje.

U isto vreme, poštovani Sāriputta je period monsuna provodio u Sankassi i podučavao *abhidhammu*, kako mu je Buda i rekao. Na kraju boravka, poštovani Moggallāna otide do Tāvatisma neba da vidi Budu i tu sazna da će se on vratiti u Sankassu na dan punog Meseca, na kraju perioda monsuna.

Na taj dan Buda se zaista i pojavio, a iz njegovog tela isijavali su zraci u šest boja. Pratio ga je veliki broj božanstava i pre nego što su ga napustili, svi mu se pokloniše. Zadivljen ovim prizorom, Sāriputta uzviknu kako sva ta božanstva veličanstveno izgledaju i koliko poštovanja prema Budi iskazuju i ljudska i nebeska bića.

Buda na to odgovori ovim stihovima, potvrđujući da mu zaista i božanstva zavide na njegovim kvalitetima.

DOBRE STVARI SE RETKO DOGODE

182. *Teško se biće kao čovek rađa i teško kao smrtnik živi,
teško se čuje istinska Dhamma i teško se Budni u svetu pojave.*

182. *Kiéccho manussapañilābho, kiécchaṃ maćcāna đvitaṃ,
kiécchaṃ saddhammassavanāṃ, kiéccho buddhānamuppādo.*

Komentar

U vreme prethodnog Bude Kassape živeo je jedan monah kojeg je mučila savest zbog davno učinjenog prekršaja. Nije bio u stanju da to razreši, niti da se skoncentriše na praksu. Otuda nije ni napredovao i preporučio se kao naga. Nage su mitološka bića u obliku zmiје, koja mogu da se pretvore u ljude. Veruje se da poseduju čudotvorne moći.

Taj naga zvao se Erakapatta. Imao je prekrasnu kćer za udaju. Tako je objavio da ko god bude umeo da odgovori na njegovo pitanje, dobiće ruku njegove kćeri. Mnogi mladići su to probali, ali bez uspeha.

Neki mladić po imenu Uttara krete na put kako bi i sam okušao sreću. Buda je video da je sasvim blizu da dostigne prvi stupanj probuđenja, te ga poduči kako da odgovori na pitanja koja mu budu postavljena. Istog trenutka Uttara dostiže prvi stupanj. Kao rezultat toga, više uopšte nije osećao želju za naginom princezom. No, ipak je otišao da odgovori na pitanja.

Kad je stigao devojka ga upita: “Ko je vladar?”

Uttara odgovori: “Onaj ko kontroliše šest čula.”

“Da li se neko koga su savladale moralne nečistoće može nazvati vladarem?”

“Ne, samo onaj ko je te nečistoće uklonio može se nazvati vladarem.”

“A koji se to vladar oslobodio moralnih nečistoća?”

“Onaj koji se oslobodio sebičnosti.”

“A koga možemo nazvati budalom?”

“Onaj ko jurca za zadovoljstvima čula je budala.”

Uttara potom odgovori na još mnoga pitanja. Kada je Erakapatta ustanovio da je još neko u stanju da odgovori, shvatio je da se Buda ponovo pojavio u ovome svetu. Zato zamoli Uttaru da ga odvede do svog učitelja. Kad je stigao, pokloni mu se i ispriča svoju priču.

Buda mu odgovori ovim stihovima, ukazujući mu na činjenicu da je izuzetno retko roditi se kao ljudsko biće i još ređe biti u prilici da se čuje Dhamma iz Budinih usta.

Na kraju govora mnogi monasi koji su pratili Budu postadoše probuđeni ili barem dostigoše prvi stupanj probuđenja.

UČENJE BUDNIH

183. *Od svega rđavog se okreni, svako dobro u sebi neguj
srce i um svoj pročisti, to je učenje Budnih.*
184. *Strpljiva istrajnost je najviši asketizam, smirenje krajnji cilj,
kažu Bude.
Nije monah ko povređuje druge, niti asketa ko ih zlostavlja.*
185. *Druge ne vređaj, niti povređuj, u zavetu obuzdan budi,
u hrani uvek umeren, u osami ostani, meditirajući –
to je učenje Budnih.*
183. *Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā,
saćittapariyodapanaṃ, etaṃ buddhāna sāsanaṃ.*
184. *Khanṭī paramaṃ tapo titikkhā, nibbānaṃ paramaṃ
vadanti buddhā.
Na hi pabbadīto parūpaghātī, na samaṇo hoti paraṃ
viheṭṭhayanto.*
185. *Anūpavādo anūpaghāto, pātimokkhe ēa saṃvaro,
mattaññutā ēa bhattasmiṃ, pantañēa sayanāsanaṃ,
adhiçitte ēa āyogo, etaṃ buddhāna sāsanaṃ.*

Komentar

Prva strofa je često citirana kao sama esencija Budinog učenja. I zaista, ono što se objašnjava i izlaže u mnoštvu knjiga, moguće je isto tako sažeti sa ove tri strofe. Ne činiti ništa rđavo, to je prvi korak na putu probuđenja. Ali koja su tačno to “rđava” dela? Svaki naš postupak kojim nanosimo bol i patnju drugim živim bićima, ali i samom sebi.

I pošto smo prestali da činimo loša dela, neophodno je da počnemo da činimo ona dobra, da negujemo u sebi dobro. To znači da na svaki mogući način pomažemo živim bićima. Takva dela se zasnivaju na ljubavi, saosećanju, radosti zbog sreće drugih i na spokojstvu. A da bismo u sebi učvrstili takvu osnovu, moramo u svom srcu i umu negovati i razvijati takva osećanja.

Ova dva koraka samo su priprema za krajnji i najvažniji korak – pročišćavanje uma. Bez njih bi bilo zaista nemoguće da svoj um učinimo čistijim, jer um u kojem bujaju loše misli ne može sam sebe da pročišćuje.

Poslednji stih pominje da je ovo učenje svih Buda. Otkuda ovde množina? Veruje se da je istorijski Buda Sakyamuni samo jedan u dugom nizu probuđenih bića koja su put do *nibbāne* sami otkrili i potom postali učitelji Dhamme. I kao što kažu ovi stihovi, njihova učenja se možda međusobno i razlikuju, ali ova tri osnovna principa su im svima zajednička. Upravo zato se oni mogu i opisati kao srž Budinog učenja.

ČULNIH ZADOVOLJSTAVA NIKAD DOSTA

186. *Žeđ čula utoliti ne može ni kiša zlatnika.*

Mudrac, razumevši da od toga radosti nema, već samo bol,

187. *u sebi sklonosti čak i za nebeske užitke ne nalazi.*

Učenik Budnih se samo iskorenjivanju žudnje raduje.

186. *Na kahāpaṇavassena, titti kāmesu viḍḍati;*

appassādā dukkhā kāmā, iti viññāya paṇḍito,

187. *api dibbesu kāmesu, ratim so nādhigačchati.*

Taṇhakkhayaṛato hoti, sammāsambuddhasāvako.

Komentar

Dok je otac nekog monaha ležao na smrtnom odru, pozeleo je da još jednom vidi sina, ali nije imao načina da ga pozove. Za sobom je ostavio novac i obavezao mlađeg sina da ga preda bratu monahu. Kad je monah dočuo da je otac umro i da mu je ostavio stotinu novčića, reče da mu to ne treba. Međutim, posle nekog vremena dojadilo mu je da ide unaokolo i prosi hranu, te pomisli da se razmonaši i živi od novca koji je dobio od oca. To je i saopštio svom učitelju, a ovaj Budi. Na to Buda pozove monaha kod sebe i zamoli ga da donese stotinu ćupova. Kad je monah stigao, rečeno mu je da pedeset ćupova stavi u stranu za hranu i piće, dvadeset četiri za par volova, još dvadeset četiri za seme, jedan za ašov, mačetu, sekiru itd. Tako računajući, postade jasno da stotina novčića neće biti dovoljna za sve što jednom domaćinu treba, a pogotovo još kada se uzmu u obzir i druge želje. Ni najveći vladari sa

nemerljivim blagom, nastavio je Buda, nisu bili u stanju da zadovolje svoje želje i umirali su sa mnoštvom neispunjenih. Da bi to ilustrovao Buda je ispričao *Mandhātu dātaku* (Đā. 258). Na kraju ovog govora monah dostiže ulazak u tok.

UTOČIŠTE NAĐI U TROSTRUKOM DRAGULJU

188. *Gonjeni strahom, ljudi utočište traže na mestima raznim,
u planini ili šumi, u vrtovima, pod drvetom ili u hramu.*

189. *To nisu sigurna utočišta, to nisu konačna utočišta
ni na jednom od njih izbavljenja od patnje nema.*

190. *Ko u Budi, Dhammi i Sanghi utočište nađe,
ispravnim znanjem četiri plemenite istine vidi:*

191. *patnju, nastanak patnje, prestanak patnje i
plemeniti osmostruki put što iskorenjivanju patnje vodi.*

192. *To jesu sigurna utočišta, to jesu konačna utočišta,
na svakom od njih izbavljenja od patnje ima.*

188. *Baḥuṃ ve saraṇaṃ yanti, pabbatāni vanāni ca,
ārāmarukkhacetyāni, manussā bhayataḍḍitā.*

189. *Netam kho saraṇaṃ khemaṃ, netam saraṇamuttamaṃ
netam saraṇamāgamma, sabbadukkhā pamuḍḍati.*

190. *Yo ca buddhañca dhammañca, saṅghañca saraṇaṃ gato,
cattāri ariyasaḍḍhāni, sammappaññāya passati*

191. *dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ,
ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminam.*

192. *Etaṃ kho saraṇaṃ khemaṃ, etaṃ saraṇamuttamaṃ,
etaṃ saraṇamāgamma, sabbadukkhā pamuḍḍati.*

Komentar

Mahākosala, otac Pasenadija, vladara kraljevstva Kosale, imao je za vreme svoje vladavine glavnog sveštenika po imenu Aggīdata. Posle Mahākosaline smrti, Aggīdata je napustio svoj položaj i otišao u askete. Živeo je na tromedi kraljevstava Anga, Magadha i Kuru i vremenom je

stekao mnogo sledbenika. Podučavao ih je da se klanjaju šumama, planinama, drveću i hramovima i time će biti izbačeni od svakog zla.

Jednom prilikom Buda je poslao poštovanog Moggallānu da Aggīdatu poduči Dhammi. Kada je ovaj stigao, zamoli za prenoćište, ali ga ne primiše, već ga Aggīdata uputi do obližnje pećine u kojoj je živeo moćni naga, da tamo prespava. Mislio je da će naga ubiti Moggallānu. I zaista, ovaj se celu noć borio sa nagom, da bi na kraju naga bio poražen. Na kraju, u znak poštovanja, obmotao se oko Moggallāne i natkrilio ga, kako bi ga zaštitio.

Ujutro, Aggīdata i učenici odoše do pećine kako bi videli šta se dogodilo i kad videše da je Moggallāna ukrotio naga, baciše se na tlo klanjajući se.

U tom je stigao i Buda i Moggallāna ustade da pozdravi Blaženoga, govoreći okupljenima da je on samo učenik i da je Buda pravi učitelj. Kad je to čuo, Aggīdata oseti još veće poštovanje za Budu. Onda ih je Učitelj opomenuo ovim stihovima, upućujući ih da drveće i planine nisu pravo utočište. Jedino ih trostruki dragulj, Buda, Dhamma i Sangha, zaista mogu zaštititi.

Istog trenutka Aggīdata i njegovi učenici dosegoše stanje probuđenosti i postadoše budistički monasi. Kasnije su nezaređeni sledbenici Aggīdate došli da ga obiđu i bili zbunjeni, jer nisu razumeli ko je moćniji, Aggīdata ili Buda? Aggīdata onda ustade sa svog sedišta i pokloni se Budi sa rečima da je on tek ponizni učenik, a Buda najviši učitelj.

PLEMENITI SU RETKI

193. *Retki su oni koji znaju, takvi se ne rađaju na svakom mestu;
tamo gde se mudrac rodi, taj klan sreću zadobija.*

193. *Dullabho purisādañño, na so sabbattha dāyati,
yattha so dāyati dhīro, taṃ kulam sukhamedhati.*

Komentar

Dok je meditirao jednoga dana, poštovani Ānanda pomisli: “Zaista se pitam gde se plemenita bića kao što je Buda rađaju.” Zato ode do Učitelja i upita ga. Buda mu reče da se rađaju u srednjoj zemlji indijskog poluostrva, među ratnicima ili bramanima, da bi na kraju izgovorio gornje stihove.

NAJBOLJA VRSTA SREĆE

194. *Sreća je rođenje Budnoga, sreća je govor o Dhammi, sreća je sloga među monasima, njihova predanost jeste sreća.*

194. *Sukho buddhānamuppādo, sukhā saddhammadesanā, sukhā saṅghassa sāmaggī, samaggānaṃ tapo sukho.*

Komentar

Petsto monaha koji su se sakupili u dvorani za obedovanje raspravljali su o sreći. Jedni su govorili da nema veće sreće od vlasti, drugi da su seksualna zadovoljstva najveća sreća, dok su treći isticali sreću posle dobrog obeda. Tada naiđe Buda i kada je čuo o čemu raspravljaju, reče im da takve vrste sreće ne oslobađaju od patnje. Najveća sreća jeste pojavljivanje Budnih u ovom svetu, upoznavanje Dhamme, jedinstvo Sanghe i disciplina onih koji žive u međusobnom saglasju. Tada Buda izgovori i gornje stihove.

POŠTUJ ONE KOJI TO ZASLUŽUJU

195. *Ko štuje vredne poštovanja, Bude ili učenike njihove, one što su prepreke savladali, oslobodili se tuge i očaja,*

196. *zasluge takvoga ko štuje utihnule i neustrašive, niko tačno izmeriti ne može.*

195. *Pūḍārahe pūḍayato, buddhe yadi va sāvake, papañčasamatikkante, tiṇṇasokapariddave,*

196. *te tādisse pūḍayato, nibbute akutobhaye, na sakkā puññaṃ saṅkhātum, imettamaṃ kenaçi.*

Komentar

Buda se sa velikom grupom monaha zaputi od Sāvattthija ka Benaresu. Kad je stigao do hrama blizu sela Todeyya, zastade da se malo odmori. Onda zamoli Ānandu da pozove bramana koji je nedaleko obrađivao zemlju. Kad je došao, braman se pokloni u hramu, ali ne i Budi. On ga pohvali zbog predanosti, a kad je time sagovornika odobrovoljio, snagom svojih psihičkih moći, stvori stupu Bude Kassape u vazduhu.

Onda bramanu i ostalim monasima objasni da postoje četiri vrste bića vredna da im se podigne stupa: potpuno probuđeni Buda, utihnuli Buda (*paćceka buddha*)¹, arahant i na kraju vladar sveta (*ćakkhavati*). Takođe, postoje tri vrste *ćetiye*: ona koja u sebi sadrži posmrtni prah (*sarira-ćetiya*), ona koja je obeležena znakovima² (*uddissa-ćetiya*) i ona koja sadrži stvari koje je koristio sam Buda (*paribboga-ćetiya*).

¹ Radi se o posebnoj vrsti probuđenih ljudi, koji su do uvida došli sopstvenim naporom, a da nisu prethodno čuli Budino učenje. No, pošto nemaju dara za podučavanje, ostaju nepoznati, uživajući u unutrašnjem miru i vedrini.

² Ovim se opravdava obožavanje Budinih kipova, iako je poznato da ih nije uopšte bilo u prvim vekovima nastanka budizma. Tako je po savetu Bude, Ānanda doneo u Sāvattthi izdanak bodhi drveta, za one sledbenike koji su želeli da iskazuju poštovanje Budi čak i u njegovom odsustvu. To je jedan primer *uddissa-ćetiye*, kao što je bodhi drvo ili čak njegov list. Originalno bodhi drvo je *paribogga-ćetiya*, pošto ga je koristio sam Buda.

15. SREĆA

Sukha vaggo

NI MEĐU MRZITELJIMA NE MRZI

197. *Ah kako srećni živimo bez mržnje, okruženi mrziteljima;
među ljudima punim mržnje, bez mržnje boravimo.*
198. *Ah kako srećni živimo bez bolesti, okruženi bolesnima¹;
među ljudima punim bolesti, bez bolesti boravimo.*
199. *Ah kako srećni živimo bez strasti², među zaslepljenima;
među ljudima slepim od strasti, bez strasti boravimo.*
-
197. *Susukhamṃ vata dīvāma, verinesu averino,
verinesu manussesu, viharāma averino.*
198. *Susukhamṃ vata dīvāma, āturesu anāturā,
āturesu manussesu, viharāma anāturā.*
199. *Susukhamṃ vata dīvāma, ussukesu anussukā,
ussukesu manassesu, viharāma anussukā.*

Komentar

Na obalama reke Rohini ležao je grad Kapilavatthu, rodno mesto Budino i prestonica njegovog plemena Sakya. Sa druge strane reke Rohinī se nalazio glavni grad Koliya, plemena srodnog Sakyanima. Oba grada i okolna polja snabdevali su se vodom iz iste reke.

Jedne godine bila je velika suša. Nije bilo dovoljno vode za sve. Tako obe strane počеше da se svađaju oko vode i malo-pomalo, pošto nikakav kompromis nisu mogli da postignu, počеше da se pripremaju za rat. Kad je Buda dočuo šta se sprema, rešio je da ode do njih i pokuša da spreči krvoproliće. I dok su se obe armije postrojavale na obali reke, Buda se pojavi između njih, prekori ih što su zbog vode, koja ima manju vrednost, spremni da proliju krv i žrtvuju svoje živote, koji ima-

¹ Oni čiji um je zatrovan sa tri glavna otrova: pohlepa, mržnja i obmanutost.

² Strast za zadovoljstvima čula (*kāma tanhā*).

ju neprocenjivu vrednost! Na kraju izreče gornje tri strofe. Obe strane behu posramljene zbog svog slepila i brzo postigoše kompromis. Tako krvavi sukob u poslednjem trenutku bi sprečen.

NE VEZUJ SE ZA IMETAK

200. *Ah kako srećni živimo, mi koji ništa nemamo,
hraneći se blaženstvom boravimo, nalik bogovima blistavim.*

200. *Susukhaṃ vata dīvāma, yesaṃ no natthi kiñcanaṃ,
pītibhakkhā bhavissāma, devā ābhassarā yathā.*

Komentar

Videvši da pet stotina devojaka iz sela Pañcasālā imaju poteškoća da dostignu prvi stupanj probuđenja, Buda odluči da se tu zadrži neko vreme. Tako je svako jutro išao u selo da prosi hranu, ali zahvaljujući Mārinim spletkama nije dobijao ni mrvicu. I dok je napuštao selo, Māra počeo da ga ubeđuje kako treba da se vrati i još jednom pokuša. Ako Buda to uradi, mislio je Māra, ponovo će zvesti seljane i Budu izvrnuti podsmehu. U tom trenutku naidoše pet stotina devojaka, pošto su završile kupanje u reci. Māra upita Budu je li gladan, na šta mu Buda, izgovarajući gornje stihove, objasni mentalni stav onih koji su pročistili svoj um i srce. Kad su čule njegove reči, onih pet stotina devojaka dostigoše ulazak u tok.

POBEDA RAĐA MRŽNJU

201. *Pobeda rađa mržnju, u mukama ostaje poraženi;
utihnuli boravi srećan, napustivši i pobedu i poraz.*

201. *Dayaṃ veraṃ pasavati, dukkhaṃ seti parāḍito,
upasanto sukhaṃ seti, hitvā dayaparādayaṃ.*

Komentar

Pasenadi, kralj Kosale, bio je veoma potišten jer ga je u tri bitke porazio njegov nećak, kralj Adātasattu. Od toga je pao u krevet, odbijajući da uzima hranu, ubeđen da više nema nikakvog razloga da živi. Vest se brzo pročula po gradu, a monasi to ispričaše i Budi. Na to Buda izgovori gornje stihove upozorenja kakve posledice mogu imati i pobeda i poraz.

POŽUDA JE VATRA KAKVE NEMA

202. *Nema vatre kakva je pohlepa, ni zla poput mržnje;
nema boljke kakva su sastojci bića¹, niti sreće poput spokojsva.*

202. *Natthi rāgasamo aggi, natthi dosasamo kali,
natthi khandhasamā dukkhā, natthi santiparaṃ sukhaṃ.*

Komentar

Da bi proslavili svadbu svoje kćeri, roditelji pozvaše Buda i ostale monahe na obed. Dok je mladoženja gledao nevestu kako poslužuje hranu Budi i monasima, obuze ga požuda. Prozrevši njegove misli, Buda svojim natprirodnim moćima učini da mladoženja više nije mogao da vidi svoju nevestu. Zbunjen, ovaj pogleda u pravcu Bude, koji izgovori gornje stihove. Na to i nevesta i mladoženja dostigoše prvi stupanj probuđenja.

GLAD JE NAJVEĆA MUKA

203. *Glad je najveća muka, uslovljene stvari najveća patnja;
onom ko ovo zaista razume, utrneće je najveća sreća.*

203. *Ādhaññā paramā rogā, saṅkhārā paramā dukkhā;
etaṃ ñatvā yathābhūtaṃ, nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ.*

Komentar

Buda je otišao u Ālavī praćen sa petsto monaha. Tu ga domaćini pozvaše na obed i potom na govor o Dhammi. No, jednom siromašnom seljaku pobegao je bik iz krda, te je morao da ide da ga traži i nije mogao da sasluša Budine reči. Tek predveče je pronašao svoje govedo i odmah otide da se pokloni Budi, iako nije jeo celoga dana i mučila ga je glad. Buda ga je očekivao i zamoli svog pratioca da prvo nahrani gladnog seljaka. Kad ga je nahranio, Buda mu je izložio Dhammu na takav način da je čovek dostigao ulazak u tok. Na povratku u manastir neki monasi su komentarisali Budini postupak. Na to im on reče da je na put krenuo upravo zbog tog seljaka, ali da ga je podučavao dok je ovoga još mučila glad, ne bi bio u stanju da razume Dhammu. I zatim izgovori gornje stihove.

¹ Reč je o pet sastojaka koji čine biće: telo, opažaj, osećaj, mentalni obrasci i svest. *Nibbāna* znači njihovo potpuno utrneće, bez karmičkog ostatka.

ZDRAVLJE JE NAJVEĆI DOBITAK

204. *Zdravlje je najveći dobitak, zadovoljenost najveće blago,
pouzdan čovek najbolji je srodnik, smirenje najveća sreća.*

204. *Ārogyaparamā lābhā, santuṭṭhiparamaṃ dhanam,
vissāsaparamā ñāti, nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ.*

Komentar

U jednom periodu života kralj Pasenadi je mnogo jeo pirinča začinjeno-
nog karijem. I tako jednoga dana, posle jutarnjeg obroka, otide da po-
seti Budu. No, kad je stigao, morao je da hoda unaokolo da bi ostao bu-
dan, jer mu je želudac bio pun. Buda ga upita kakav ima problem i kralj
odgovori da se prejeo. Učitelj tada izgovori sledeće stihove (Dhp 325):

*Lenjivac, onaj ko je proždrljiv, i onaj ko uvek spava i lenčari
poput kakve svinje pregojene, takav se zaista uvek iznova preporađa.*

Potom ga ovim stihovima ohrabri da bude umeren u jelu i time
sebi produži život:

*Ako je čovek uvek sabran, ako je umeren u uzimanju hrane,
njegova muka biće manja, lagano stari i zdravlje čuva.*

Kralju nije polazilo za rukom da zapamti ove stihove, te Buda reče
kraljevom nećaku da ih upamti i recituje mu kad god obeduje. Slušajući
ih svaki dan, kralj je lagano počeo da jede sve manje i uskoro je ponovo
postao vitak i zdrav. Onda objavi da je veoma srećan, jer mu se povratio-
lo zdravlje. A Buda na to gornjim stihovima opisa četiri izvora sreće.

NEKTAR DHAMME UKLANJA STRAH

205. *Ko oseti slast samoće i slast spokojstva,
takav, lišen straha i bez zlodela, i nektar Dhamme ispija.*

205. *Pavivekarasaṃ pitvā, rasaṃ upasamassa cá,
niddaro hoti nippāpo, dhammapītirasaṃ pivaṃ.*

Komentar

Saznavši da će Buda preminuti za četiri meseca, poštovani Tissa je
uporno meditirao u samoći i odbijao da se pridruži drugim monasima
koji su odlazili do Bude da mu iskažu poštovanje. Kada su ga ovi preko-

reli, on im objasni da uporno meditira kako bi dostigao probuđenje još za Budina života. Učitelj ga zato pohvali, ističući da onaj ko na pravi način praktikuje Dhammu time njemu iskazuje najveće poštovanje. Zatim izreče gornje stihove.

DOBRO JE VIDETI PLEMENITE

- 206.** *Dobro je videti Plemenite, sreća sa njima biti,
ko ne gleda budale trajno je srećan.*
- 207.** *Za onog ko sa budalama živi, patnjama nikad kraja,
druženje sa budalom uvek je bolno - baš kao sa neprijateljem,
ali biti sa mudrim je radost, baš kao susret sa srodnikom.*
- 208.** *Zato, sa mudrim, znalcem, upućenim,
punim vrline, predanim i plemenitim,
sa takvim istinskim bićem, mudracem
družite se, baš kao što Mesec sledi put zvezda.*
- 206.** *Sāhu dassanamariyānaṃ, sannivāso sadā sukho,
adassanena bālānaṃ, nićcāmeva sukhī siyā.*
- 207.** *Bālasaṅgatacārī hi, dīghamaddhāna soṇati,
dukkho bālehi saṃvāso, amitteneva sabbadā,
dhīro ēa sukhasaṃvāso, ñātīnaṃva samāgamo.*
- 208.** *Tasmā hi – Dhīrañca paññañca bahussutañca,
dhorayhasīlaṃ vatavantamariyaṃ,
taṃ tādisaṃ sappurisaṃ sumedhaṃ, bhaḍetha
nakkhattapathaṃva cādimā.*

Komentar

Buda je oboleo od dizenterije i kralj bogova Sakka, u ljudskom obliku, dođe do njega da mu olakša tako što mu je masirao stopala i odnosio posudu sa izmetom bez i najmanjeg znaka neprijatnosti. Monasi su komentarisali Sakkinu požrtvovanost. Onda im Buda objasni da ga je svojevremeno podučio Dhammi, kad je ovaj bio na samrtnom odru, te je ovaj dostigao stupanj ulaska u tok i preporodio se kao kralj Tāvātimsa.¹ Zato za Budu Sakkina predanost nije bila iznenađenje. Na kraju Učitelj izreče ove stihove.

¹ Nebesko boravište posebne klase bogova, njih trideset tri, u čulnoj sferi (*kāma loka*).

16. NAKLONOST

Piya vaggo

POSVETI SE ŽIVOTU PROČIŠĆENJA

209. *Ko čini ono što ne treba, a ne ono što treba,
dobru leđa okrenuvši, za užitkom juri, a obuzdanima zavidi.*
210. *Ne združuj se nikad sa dragim, baš kao ni s nedragim,
ne videti dragog jeste patnja, biti sa nedragim takođe.*
211. *Zato ne čini ništa sebi dragim, bolno je od dragog rastati se,
nema okova za one koji nadiđoše i drago i nedrago.*

209. *Ayoge yuñḍamattānaṃ, yogasmiñca ayodaṃ,*
atthaṃ hitvā piyaggāhī, pihetattānuyoginaṃ.
210. *Mā piyehi samāgañchi, appiyehi kudācānaṃ,*
piyānaṃ adassanaṃ dukkhaṃ, appiyānañca dassanaṃ.
211. *Tasmā piyaṃ na kayirātha, piyāpāyo hi pāpako,*
ganthā tesam na vidḍanti yesam natthi piyāppiyaṃ.

Komentar

Mladić, miljenik svojih roditelja, postade monah bez njihove saglasnosti. Ne mogavši da žive bez njega, i njegovi otac i majka pridružiše se monaškoj zajednici, ne bi li mu bili bliže. Pa ipak, nikako nisu mogli da prežale što više nisu u svom domu zajedno. Čuvši za ovo, Buda izreče gornje tri strofe.

IZ VOLJENOG TUGA SE RAĐA

212. *Iz voljenog bol se rađa, iz voljenog strah se rađa,
u onom ko se voljenog oslobodi, bola nema, a otkud bi strah?*
212. *Piyato dāyatī soko, piyato dāyatī bhayaṃ,*
piyato vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ?

Komentar

Otac je žalio sinovljevu smrt. Videvši da je spreman da dostigne prvi stupanj probuđenja, koji se naziva “ulazak u tok”, Buda ga je posetio i utešio ovim stihovima.

IZ SKLONOSTI BOL SE RAĐA

213. *Iz sklonosti bol se rađa, iz sklonosti strah se rađa,
u onom ko se sklonosti oslobodi, bola nema, a otkud bi strah?*

213. *Pemato dāyatī soko, pemato dāyatī bhayaṃ,
pemato vip̐pamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ?*

Komentar

Visākha je izgubila voljenu unuku i mnogo je patila. Buda je to znao i kada je jednom posetila manastir, upitao je da li zna koliko ljudi živi u Sāvattihiju i koliko ih umre svakoga dana, kako bi je podsetio da je smrt neizbežna. Tada je odrecitovao ovu strofu.

IZ USHIĆENJA BOL SE RAĐA

214. *Iz ushićenja bol se rađa, iz ushićenja strah se rađa,
u onom ko se ushićenja oslobodi, bola nema, a otkud bi strah?*

214. *Ratīyā dāyatī soko, ratīyā dāyatī bhayaṃ,
ratīyā vip̐pamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ?*

Komentar

Kada idu u prošenje hrane, monasi ne gledaju unaokolo, već sabrane pažnje, pogled drže oborenim, na nekoliko koraka ispred sebe. No jednoga dana, na praznik, dok su sa Budom išli u redovnu prošnju kroz Vesālī, on im reče da pogledaju neke prinčeve iz plemena Lićhavi, koji su, u svojim kitnjastim odelima, išli ka vrtovima užitka da dan provedu sa kurtizanima. Onako gizdave, Buda ih uporedi sa božanstvima nebeskog sveta Tāvātīmse.

No, kad su prinčevi stigli do vrta, ugledaše jednu naročito lepu kurtizanu i počеше da se svađaju kome će pripasti. Ubrzo izbi i sukob. Kad su se monasi vraćali u manastir videše kako neke od onih prinčeva

nose ranjene. Buda onda izreče ovu strofu, ukazujući na opasnost zaslepljenosti čulnim užicima.

IZ ČULNE ŽELJE BOL SE RAĐA

215. *Iz čulne želje bol se rađa, iz čulne želje strah se rađa,
u onom ko se čulne želje oslobodi, bola nema, a otkud bi strah?*

215. *Kāmato dāyatī soko, kāmato dāyatī bhayaṃ,
kāmato vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ?*

Komentar

U Sāvattihiju je živio mladić po imenu Anitthigandhakumāra. Trebalo je da se oženi lepom devojkom iz Sāgale. No, mlada se razbolela i umrla dok je putovala do njegove kuće. Mladić postade očajan, niko nije mogao da ga uteši.

Jednoga dana Buda je došao u njegovu kuću i pošto je bio poslužen hranom, upita ga zašto je tužan. Mladić mu ispriča o svojoj propaloj svadbi. Buda mu odgovori ovim stihovima, ukazujući mu da iz čulnih zadovoljstva i požude na kraju samo bol i tuga mogu nastati. Mladić na to dostiže prvi stupanj probuđenja.

IZ ŽUDNJE BOL SE RAĐA

216. *Iz žudnje bol se rađa, iz žudnje strah se rađa,
u onom ko se žudnje oslobodi, bola nema, a otkud bi strah?*

216. *Taṇhāya dāyatī soko, taṇhāya dāyatī bhayaṃ,
taṇhāya vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ?*

Komentar

U Sāvattihiju je živio neki braman. Iako nije bio njegov sledbenik, Buda ga je posećivao na polju dok je ovaj orao njivu, jer je znao da je sposoban da dostigne prvi stupanj probuđenja. Braman ga je dočekivao veoma prijateljski i često su razgovarali. Svaki put kada bi ga Buda posetio, braman mu je govorio da će mu dati pirinča posle žetve. Buda na to nije ništa odgovarao, jer je znao da braman te godine neće imati nikakvu žetvu.

I tako jednoga dana naišao je olujni oblak i uništio svu letinu. Braman je bio očajan, jer sada nije bio u stanju da ispuni svoje obećanje. Videvši ga koliko je utučen, Buda mu je uzvratio ovim stihovima, o tome da jedino žudnja stvara patnju i bol. Shvativši poruku, braman dostiže prvi stupanj probuđenja.

ČESTITI SU DRAGI SVIMA

217. *Ko je savršen u vrlini i uvidu, učvršćen u Učenju, ostvario istinu, ko je svoju dužnost ispunio, toga mnogi dragim smatraju.*

217. *Sīladassanasampannaṃ, dhammaṭṭhaṃ saścāvedinaṃ, attano kamma kubbānaṃ, taṃ ḍaṇo kurute piyaṃ.*

Komentar

Jednoga dana Buda zajedno sa nekim drugim monasima otide u Rāḍagaha u prošenje hrane. Usput su sreli grupu dečaka koji su nosili kotaricu punu kolača. Dečaci se pokloniše Budi i nastaviše dalje.

Odmah zatim naiđe i poštovani Mahā-Kassapa. Dečaci ga odmah ponudiše kolačima. Na to ovaj posavetova dečake da to isto urade i sa Budom i oni to učiniše. Kasnije su monasi diskutovali zašto je Kassapa toliko drag dečacima. Buda im odgovori ovim stihovima, ističući da svako ko ima vrline poput Kassape miljenik je i ljudi i božanstava.

ČESTITI SU DRAGI SVIMA

218. *U kom se rodi želja za neizrecivim, uma nadahnutim mudrošću, takav – nesputan čarima čula – u svet se ovaj više ne vraća.¹*

218. *Āhandaḍāto anakkhāte, manasā ā phuṭo siyā, kāmesu ā appaṭibaddhaṇṇo, uddhamasototi vuḍḍati.*

Komentar

Bio neki stari monah sa mnogo učenika. Često su ga zapitkivali o njegovom napretku na putu probuđenja, ali nikada nisu dobijali konkretan

¹ Misli se na jedan od četiri stupnja na putu probuđenja, na onaj sa kojeg se čovek posle smrti preporuča jedino u nematerijalnim sferama, a ne u materijalnom obliku, pošto je iskorenio želju za čulnim zadovoljstvima. Pošto se više ne vraća među ljude, on se naziva ne-povratnik (*anāgāmi*).

odgovor. Iako je dosegao treći stupanj probuđenja, bio je odlučio da nikada nikom o tome ne govori sve dok ne bude potpuno probuđen. No, dogodilo se da je umro pre toga, tako da nikada ništa nije rekao svojim učenicima.

Ubeđeni da njihov učitelj nije bio daleko doguraa i veoma razočarani, pitali su jednom prilikom o tome Budu. On im reče da je njihov učitelj zapravo dosegao treći stupanj probuđenja, ne-povratnika. Takođe, da se preporodio u Brama svetu i da se više nikada neće ponovo roditi među ljudima, jer će tamo postati probuđen. Onda dodade i ove stihove kao opis njihovog učitelja.

SAMO DELA PREŽIVE SMRT

219. *Kad se posle dugog izbivanja čovek sretno kući vrati,
rodbina i prijatelji radosno ga dočekuju.*

220. *Tako i dobra dela dočekuju počinioca u narednom životu;
poput srodnika radosnih u susret mu idu.*

219. *Ārappavāsim purisaṃ, dūrato sotthimāgataṃ,
ñātimittā suhaḍḍā ca, abhinandanti āgataṃ.*

220. *Tatheva katapuññampi, asmā lokā paraṃ gataṃ,
puññāni paṭigaṇhanti, piyaṃ ñātīva āgataṃ.*

Komentar

U Benaresu je živeo imućan čovek po imenu Nandiya. Jednom je slušao Budin govor o blagodetima davanja, te odluči da podigne manastir i potpuno ga opremi. I dok je gradio, ujedno je za njega nastajala i palata na Tāvatisma nebu, koja ga je čekala.

Poštovani Moggallāna jednom je posetio Tāvatisma svet i video palatu namenjenu za Nandiyu. Kada se vratio, pitao je Budu u vezi sa tim i ovaj mu odgovori ovim stihovima o tome da nas plodovi naših dobročinstava čekaju i u narednim životima.

17. BES

Kodha vaggo

ODBACI BES

221. *Odbaciti bes treba, napustiti gordost, svaki okov savladati,
ko je nevezan za ime i oblik, ko ničeg nema, taj ni patnje nema.*
221. *Kodhaṃ dahe vipphaḍaheyya mānaṃ, saṃyoḍanaṃ
sabbamatikkameyya,
taṃ nāmarūpasmimasaḍḍamānaṃ, akiñcanaṃ nānupatanti
dukkhā.*

Komentar

Poštovani Anuruddha jednom je došao u Kapilavatthu da obiđe svoju rodbinu. Svi su izašli da ga pozdrave, sem njegove sestre Rohinī. Anuruddha upita za nju i rekoše mu da je dobila neku kožnu bolest. On zamoli rođake da mu je dovedu i posavetova je da učini neko dobročinstvo. Rohinī odlučila da podigne mesnu dvoranu za okupljanje. Još pre nego što je zidanje bilo završeno, krenula je da je čisti svaki dan i naliva posude sa vodom. I odmah je počela da se oseća bolje.

Kada je dvorana bila završena, Buda i monasi behu pozvani na ručak. Posle jela Buda pozva Rohinī i otkri joj da je bila obolela zbog nedela učinjenog u jednom od svojih prethodnih života.

Tada je bila kraljica u Benaresu. Kralj je imao plesačicu koju je veoma voleo. Kraljica je postala ljubomorna i naredila je slugama da plesačicin krevet pospu nekim praškom koji izaziva svrab. Tako se ona cele noći češala, sve dok nije bila sva u ranama.

Buda onda ohrabri i nju i sve prisutne da odustanu od besa i gordosti, da se ne vezuju ni za šta. I zatim dodade ove stihove. Rohinī i još neki koji su ovo slušali tog trenutka dostigoše potpuno probuđenje. U isto vreme njena koža bi izlečena i postane ponovo glatka i lepe boje.

PRAVI KOČIJAŠ

222. *Onaj ko zauzdava nadolazeći bes k'o kočiju kad prebrzo krene, toga ja kočijašem zovem. Ostali samo uzde pridržavaju.*

222. *Yo ve uppatitaṃ kodhaṃ, rathaṃ bhantaṃva vāraye, tamahaṃ sārathīṃ brūmi, rasmiggāho itaro ḍāno.*

Komentar

Jednom je neki monah hteo sebi da podigne kolibu. Odabrao je drvo i spremio se da ga obori. Ali u njemu je živela žena-duh sa svojim sinom. Duh zamoli monaha da ne seče drvo, ali se on na to nije obazirao. Onda duh privi svog sina uz drvo u nadi da će to odvratiti monaha od njegovog nauma.

Ali monahova sekira je već letela ka drvetu i nije bio u stanju da je zaustavi. Sekira zaseče drvo, ali i odseče detetu ruku. To razjari duha i reši da ubije monaha. No u poslednjem trenutku se zaustavi, razmisli i odluči da ga neće povrediti, jer bi joj to donelo mnogo patnje. Umesto toga, ode do Bude i ispriča mu šta se dogodilo.

Buda joj reče ove stihove, hvaleći je zbog moći samokontrole i podučivši je Dhammi. Pošto je razmislila o onome što je čula, duh do kraja proniknu u Učenje. Potom joj je bilo ponuđeno drugo drvo, u blizini manastira, da u njemu boravi.

Posle ovog incidenta Buda je uveo pravilo kojim se zabranjuje monasima da povređuju bilo koju biljku.

NEKA BES BUDE POBEĐEN MIROM

223. *Mirom bes pobedi, loše dobrim pobedi, tvrdičluk darovima pobedi i lažova rečju istine.*

223. *Akkodhena dīne kodhaṃ, asādhūṃ sādhunā dīne, dīne kadariyaṃ dānena, saṁcēnālikavādināṃ.*

Komentar

U Sāvattihiju je živio bogataš po imenu Sumana i imao je slugu Punnu. Jednom su Punna i njegova žena nahranili poštovanog Sāriputtu i kao rezultat tog dobročinstva Punna je dok je orao polje pronašao ćup sa zlatom. Odmah je ćup odneo do kralja i predao mu ga. Na to ga kralj postavi za rizničara i čitava porodica postane izuzetno imućna i uticajna.

Jednom su Punna i njegova porodica sedam dana zaredom hranili Budi i monahe. Pošto su slušali Budino tumačenje Dhamme, svi oni, Punna, njegova žena i kćer Uttarā, dostigoše probuđenje.

Uttarā se potom udala za Sumaninog sina. Ali pošto njena nova porodica nisu bili budisti, nije mogla ni da stvara zasluge dobrim delima. Zato joj otac posla nešto para i postara se da žena po imenu Sirimā pazi na domaćinstvo nekoliko dana.

Tokom tog vremena Uttarā je spremala hranu za Budu i monahe. Kada ju je muž video šta radi, nasmejao se, jer nije razumevao značenje davanja i mislio je da je glupa što to radi. Ali Sirimā, koja se zaljubila u svog gazdu, kad je videla taj osmeh, postade jako ljubomorna na Uttaru. Zato donese ključalo ulje, s namerom da je njime polije. Iako je Uttarā znala šta joj sprema, nije osećala nikakav bes ili mržnju. Bila je zahvalna Sirimi za pomoć da bude u prilici da stiče zasluge. Donela je čvrstu odluku da neće dopustiti da joj bes ili mržnja zaposednu um.

Tako je ključalo ulje postalo bezopasno, poput hladne vode. Sirimā nije razumela o čemu se radi i odjuri po nov lonac sa uljem. No tada je sluge dohvatiše i prebiše je. Tada Sirimā shvati šta je učinila i zatraži oprostaj od Uttare. Ova joj reče da poseti “njezinog oca” – dakle Budu, koji ju je podučio Dhammi i pomogao joj da dostigne probuđenje.

Buda je saslušao šta se sve dogodilo, te pohvali Uttaru zato što u njoj nije bilo ni besa ni mržnje. Pohvalu završi ovim stihovima, a na to Uttarā oprosti Sirimi.

BUDI ISTINOLJUBIV

224. *Istinu govori, ne predaj se besu, i od malog daj kad ko zatraži;
idući duž ova tri puta, u društvo bogova ćeš stići.*

224. *Saṅcāṃ bhaṇe na kuḍḍheyya, daddā appampi yācīto,
eteḥi tīhi ṭhānehi, gaṇṇe devāna santike.*

Komentar

Poštovani Moggallāna jednom je posetio nebeski svet i pitao bogove koja su dobra dela činili kad su se preporodili u tako srećnom stanju. Različiti bogovi su davali različite odgovore. Jedan se rodio kao božanstvo zato što je uvek govorio istinu. Druga boginja reče da je bila sluškinja koja nikad nije bila besna na svog gazdu i nikada ga nije mrzela, iako je ponekad bio grub prema njoj. Neki su govorili da su davali onoliko koliko su mogli, iako je to bilo sasvim malo.

Moggallāna se vratio i pitao Budu je li zaista moguće preporoditi se kao božanstvo samo na osnovu takvih dela. Buda je potvrdio i izrekao ove stihove, potvrđujući da čak i mala dobra dela vode na nebo.

KO NIJE SMRTI UZROK, DO BESMRTNOSTI STIŽE

225. *Mudraci koji nikog ne povređuju, motreći stalno na dela svoja, takvi do večnog mesta stižu, gde za njih tuge nema.*

225. *Ahiṃsakā ye munayo, niccāṃ kāyena saṃvutā,
te yanti acćutaṃ ṭhānaṃ, yattha gantvā na soṇare.*

Komentar

Buda je jednom otišao u grad Sāketa da prosi hranu. Dok je prolazio pored kuće nekog bramana, domaćin ga pozdravi: “Sine, nismo te videli jako dugo. Dođi, ponovo nas poseti!” Kada je Buda ušao u kuću, bramanova žena ga takođe dočeka kao dugo odsutnog sina. Od tog dana redovno su davali hranu Budi i on je tri meseca ostao sa njima. Tokom tog perioda i braman i njegova žena dostigoše probuđenje.

Neki od monaha su se pitali zašto Budu nazivaju svojim sinom. Učitelj im objasni da on jeste bio njihov sin u mnogim prošlim životima. Kasnije su se monasi raspitivali gde su se njegovi domaćini preporodili, jer nisu shvatali da su oboje dosegli *nibbānu*. Buda odgovori ovim stihovima o arahantima, koji su izvan patnje stalnog rađanja i umiranja.

KO JE ISTRAJAN UKLANJA NEČISTOĆE

226. *Ko je uvek pažljiv, ko sebe kroti dan i noć,
odlučan da do slobode stigne - u toga nečistoće nestaju.*

226. *Sadā dāgaramānānaṃ, ahorattānusikkhinaṃ,
nibbānaṃ adhimuttānaṃ, atthaṃ gaṇḍhanti āsavā.*

Komentar

Bila jednom mlada služavka po imenu Punnā. Jedne noći radila je nešto pred kućom kad vide monahe kako idu u svoje odaje, pošto su slušali o Dhammi. Razmišljala je o tome da je ona budna ovako kasno zato što je siromašna i mora mnogo da radi. Ali nije mogla da razume zašto

monasi ostaju budni tako kasno.

Sledećeg dana napravila je sebi jednostavan kolač od pirinča i kre-
nula do obale da se malo odmori i pojede ga. Ali usput je naišla na Budu
i njemu ponudila kolač. Blaženi ga prihvati i pojede.

Pošto je završio, Buda joj objasni da su monasi budni tako kasno
jer razvijaju svesnost i uče na osnovu sopstvenog iskustva, bez obzi-
ra na vreme. Takođe joj je rekao ove stihove, ohrabrujući je da kroz
pažljivost iskoreni nečistoće u umu. Punṇā je istog trenutka razumela
Dhammu.

NEMA TAKVOG KOGA NIKO NE KUDI

227. *Stara je to stvar, o Atula, a ne od juče,
ljudi kude one koji u tišini sede, kude one koji govore mnogo,
čak i one koji govore malo. Nekuđenog na ovom svetu nema.*
228. *Nije bilo, neće biti, niti sada ima takvoga
koga bi ljudi samo kudili ili samo hvalili.*
229. *No, gledajući ga iz dana u dana, onoga mudri hvale
ko je besprekoran u delima, razborit, sa mudrošću i vrlinom.*
230. *Ko može da kudi takvoga, kad je nalik čistome zlatu?
Bogovi takvoga hvale, hvali ga čak i moćni Brama!*

227. *Porāṇametaṃ atula, netaṃ aḍḍatanāṃiva,
nindanti tuṇhimāsīnaṃ, nindanti bahubhāṇinaṃ,
mitabhāṇimpi nindanti, natthi loke anindito.*
228. *Na ēāhu na ēa bhavissati, na cetaṛahi viḍḍati,
ekantaṃ nindito poso, ekantaṃ vā pasaṃsito.*
229. *Yaṃ ēe viññū pasaṃsanti, anuvićća suve suve,
acēhiddavuttiṃ medhāviṃ, paññāsīlasamāhitaṃ.*
230. *Nikkhaṃ ḍambonadasseva, ko taṃ ninditumarahati,
devāpi naṃ pasaṃsanti, brahmunāpi pasaṃsito.*

Komentar

Bio neki čovek po imenu Atula. Jednom je zajedno sa prijateljem želeo da sluša o Dhammi. Onda odoše do poštovanog Revate. No on je u to vreme meditirao i ništa nisu mogli od njega čuti. Razočarani, odoše do poštovanog Sāriputte. On im izloži Dhammu do detalja, objašnjavajući mnoga duboka učenja, koja oni nisu bili u stanju da do kraja shvate. Još uvek nezadovoljni, odoše do poštovanog Ānande. Ovaj im ukratko izloži osnove Budinog učenja.

Atula i njegov prijatelj onda odoše do Bude i požališe mu se kako im Revata nije rekao ni reč, Sāriputta je govorio previše, a Ānanda premalo. I posle sveg tog šetanja još uvek nisu bili zadovoljni. Buda je to prokomentarisao sa ove četiri strofe, rekavši im da kao i u prošlosti, tako ni danas ne postoji na svetu taj koga niko nikad neće kritikovati. Ovo je u skladu sa našom poslovicom: Svetu je teško ugoditi.

PROČISTI TELO, GOVOR I UM

- 231.** *Čuvaj se nasilnih dela, sopstveno telo obuzdaj;
loše postupke telom napustivši, one dobre činiti treba.*
- 232.** *Čuvaj se nasilnih reči, sopstveni govor obuzdaj;
loše postupke rečju napustivši, one dobre činiti treba.*
- 233.** *Čuvaj se nasilnih misli, sopstveni um obuzdaj;
loše postupke mišlju napustivši, one dobre činiti treba.*
- 234.** *Tela obuzdanog mudraci, govora obuzdanog,
uma obuzdanog mudraci, tek ti su zaista obuzdani.*
-
- 231.** *Kāyappakopam rakkheyya, kāyena saṃvuto siyā,
kāyaduṅcāritam hitvā, kāyena suṅcāritam care.*
- 232.** *Vācīpakopam rakkheyya, vācāya saṃvuto siyā,
vācīduṅcāritam hitvā, vācāya suṅcāritam care.*
- 233.** *Manopakopam rakkheyya, manasā saṃvuto siyā,
manoduṅcāritam hitvā, manasā suṅcāritam care.*
- 234.** *Kāyena saṃvutā dhīrā, atho vācāya saṃvutā,
manasā saṃvutā dhīrā, te ve supariṣaṃvutā.*

Komentar

U manastiru u kojem je jednom boravio Buda, bila su i šestorica monaha koji su idući unaokolo nosili drvene klompe i štap. Hodajući kamenim stepenicama pravili su veliku buku, što je ometalo druge monahe u meditaciji. Kad je Buda od svog vernog pratioca Ānande čuo otkuda tolika buka, on ovim stihovima opomenu monahe. Tada je i uveo pravilo da monasi ne mogu nositi drvenu obuću.

18. MANE

Mala vaggo

SMRT TI JE BLIZU

235. *Nalik si uvelom listu, glasnici smrti već su tu,
dug put je pred tobom, a ništa da poneseš nemaš.*
236. *Zato postani sam sebi oslonac! Ne štedi truda, mudar budi!
Bez mana i čist, na božansko mesto plemenitih stići ćeš.*
237. *Život ti je na zalasku, ka bogu smrti krećeš ti,
na putu tome odmorišta nema, a ništa da poneseš nemaš.*
238. *Zato postani sam sebi oslonac! Ne štedi truda, mudar budi!
Bez mana i čist, u krug rođenja i smrti ući ponovo nećeš.*
235. *Paṇḍupalāsova dānisi, yamapurisāpi ċa te upaṭṭhitā,
uyyogamukhe ċa tiṭṭhasi, pātheyyampi ċa te na viḍḍati.*
326. *So karohi dīpamattano, khippaṃ vāyama paṇḍito bhava!
Niddhantamalo anaṅgaṇo, dibbaṃ ariyabhūmiṃ upehisi.*
327. *Upaṇītavayo ċa dānisi, sampayātosī yamassa santike,
vāso te natthi antarā, pātheyyampi ċa te na viḍḍati.*
238. *So karohi dīpamattano, khippaṃ vāyama paṇḍito bhava!
Niddhantamalo anaṅgaṇo, na punaṃ dātīdaraṃ upehisi.*

Komentar

U Sāvattihiju je živeo ostareli mesar koji je imao naviku da svakoga dana jede kari sa govedinom. I tako jednom odvoji meso za svoj kari i otide da se okupa. U međuvremenu, ne znajući za plan svog supruga, njegova žena proda upravo taj komad mesa. Kada se mesar vratio kući i shvatio šta se dogodilo, toliko se razljutio da ode u štalu i odseče jezik jednom volu.

Žena je mužu pripremila omiljeni obrok i on krene da ga jede. Kad

je hteo da zagriže komad mesa, desilo se da je sam sebi odgrizao jezik. Zbog obilnog krvarenja, umro je u velikim mukama i ponovo se rodio u čistilištu.

Mesarev sin se onda uplaši da će očeva loša dela pogoditi i njega, te napusti dom i krenu za grad Taksilu. Tamo je postao zlatar, oženio se i dobio decu. Kad je ostario, sa porodicom se vratio u Sāvātthi. Deca mu postadoše Budini sledbenici, ali ne i on. I pošto su deca brinula za oca i njegovu sudbinu posle smrti, oni jednom pozvaše Budu i monahe na ručak. Posle obeda rekoše Budi da je ovo darivanje bilo za dobrobit njihovog oca. Onda zamoliše Budu da održi govor starcu i pomogne mu da i sam uvidi istinu.

Buda starom zlataru izgovori ove stihove, a na kraju izlaganja zlatar dostiže prvi stupanj probuđenja. Zadovoljni, njegova deca pozvaše Budu na ručak i sledećeg dana, kada on izgovori naredne stihove:

PROČIŠĆUJ SEBE POSTEPENO

239. *Postepeno, malo pomalo, iz prilike u priliku,
mudrac sebe čisti, k'o zlatar što srebro čisti.*

239. *Anupubbena medhāvī, thokaṃ thokaṃ khaṇe khaṇe,
kammāro raḍdatasseva, niddhame malamattano.*

Komentar

Jednom je neki braman video grupu monaha kako se pripremaju da uđu u grad radi prošenja hrane. Nameštali su ogrtače, ali su njihovi krajevi bili suviše nisko i navlažili se od rose. Da bi to sprečio, braman je očistio to mesto od trave, ali su sutradan, na istom mestu, njihovi ogrtači postali su prašnjavi od gole zemlje. Onda odluči da tu pospe pesak. Posle nekoliko dana video je da se monasi oznoje kad pripeče sunce i budu mokri kad pada kiša. Zato on podiže i nadstrešnicu.

Kad ju je završio, braman pozva Budu i monahe na ručak. Tom prilikom im je objasnio kako je postepeno činio dobro delo. Buda mu odgovori ovim stihovima, uz savet da treba koristiti i najmanju priliku za dobročinstva i tako svoj um pročisti od nečistoća.

NEUMERENOST SAMU SEBE UNIŠTI

240. *Kao što rđa od gvožđa nastala izjeda samo to gvožđe,
isto tako i neumerenoga sopstvena dela do propasti dovode.*

240. *Ayasāva malaṃ samuṭṭhitam, tatutṭhāya tameva khādati,
evaṃ atidhonaṇācāriṇaṃ, sāni kammāni nayanti duggatim.*

Komentar

Neki monah po imenu Tissa dobio je divan ogrtač i bio je vrlo srećan. Pripremio se da ga obuče sutradan, ali te noći je umro. Pošto se bio silno vezao za taj ogrtač, preporodio se kao insekt.

Ostali monasi odlučiše da ogrtač podele među sobom. Onog insekta je to veoma naljutilo, te povika: “Oni će uništiti moj ogrtač!” Buda je to čuo i reče monasima da ne diraju ogrtač sedam dana.

Za to vreme je insekt umro i preporodio se na srećnom odredištu zbog svojih nekadašnjih dobrih dela. Buda onda objasni monasima da, ukoliko bi koristili onaj ogrtač dok je insekt još bio živ, tada bi on u sebi gajio novu mržnju i bes i to bi ga odvelo u novu bolnu egzistenciju. Na kraju Buda izgovori ove stihove, opominjući svoje monahe da se ne vezuju za bilo šta, pa ni za svoje najnužnije potrepštine.

UZROK MANAMA

241. *Nerecitovanje je mrlja na Učenju, lenjost je mrlja na domaćinu,
zapuštenost je mrlja na lepoti, a nepažnja na onom ko sebe čuva.*

241. *Asaḍḍhāyamaḷā mantā, anuṭṭhānamalā gharā,
malaṃ vaṇṇassa kosadḍaṃ, pamādo rakkhato malaṃ.*

Komentar

Monah Lāludāyi je bio ljubomoran na pohvale kojima su obasipana dva glavna Budina učenika zbog njihovog briljantnog tumačenja Dhamme. Za sebe je tvrdio da je podjednako vešt u izlaganju, ali kada su ga pozvali da održi govor o Dhammi, nije bio u stanju da bilo šta kaže. Onda je od srama počeo da beži glavom bez obzira i tako upao u bazen sa prljavom vodom. Kada su ljudi kasnije pričali o tome šta se desilo, Buda im reče da to nije prvi put. Onda im ispriča *Sukara dātaku*, priču o prethodnim rođenjima, i na kraju izreče ove stihove.

NEZNANJE JE NAJVEĆA MANA

242. *Neverstvo je mana žene, a tvrdičluk darovatelja,
loša dela mana su u svetu ovom, tako i u drugom.*
243. *Ali neznanje najveća je mana, veća od bilo koje druge.
Napustivši je, budite bez mana, o monasi!*
242. *Malitthiyā duccāritam, maćcheram dadato malam,
malā ve pāpakā dhammā, asmiṃ loke paramhi ca.*
243. *Tato malā malataram, aviddā paramam malam.
Etaṃ malam pahantvāna, nimmalā hotha bhikkhavo!*

Komentar

Novopečeni mladoženja bio je zapanjen i osramoćen preljubama svoje izabranice, tako da se potpuno povukao u sebe i izbegavao kontakte sa bilo kime. Kada je posle nekog vremena na njega došao red da daje hranu monasima, poverio se Budi. Na to ga je ovaj posavetovao da u sebi ne gaji bes i ispričao mu priču o tome kako je i sam u jednom od života bio u sličnoj situaciji. Na kraju te priče je izrekao gornje stihove.

LAKO JE ŽIVETI BESRAMNO

244. *Lak je život besramnome, poput gavrana drskome,
onom ko vređa druge, razmetljivom i bezobzirnomo.*
245. *Težak je život onom sa savešću, ko uvek ka čistoti teži,
iskrenom i obazrivome, ko živi čisto, motreći Istinu.*
244. *Suddhā aḥirikena, kākasūrena dhamṣinā,
pakkhandinā pagabbhena, saṃkiliṭṭhena dīvitam.*
245. *Hirīmatā ca duddhā, nićcam sućigavesinā,
alīnenāpagabbhena, suddhā dīvena passatā.*

Komentar

Monah po imenu Ćūlasāri živeo je zajedno sa poštovanim Sāriputtom. Jednom je izlečio nekoga i u znak zahvalnosti dobio ukusno jelo, koje je ponudio poštovanom. Uz to je obećao da će mu i ubuduće ponuditi

kad god dobije nešto takvo. Na to se Sāriputta udaljio bez reči. Kada su monasi pričali Budi o tome, on im reče da onaj ko pogrešno živi na dvadeset jedan način,¹ živi lako, ali onome ko je obziran nije lako.

NEMORALOM BUDALA SAM SEBE UNIŠTAVA

246. *Onaj ko druga bića ubija, govori laži,
uzima što mu nije dato i u preljubu srlja,*
247. *ko alkohol pije, čovek koji takve stvari radi
već u ovom životu sopstveni koren seče.*
248. *Ovako znaj, o čoveče, teško je lošem se odupreti.
Neka te pohlepa i neznanje ne pobede još zadugo.*

246. *Yo pāṇamatipāteti, musāvādañña bhāsati,
loke adinnamādiyati, paradārañña gaćchati,*
247. *surāmerayapānañña, yo naro anuyuññati
idhevameso lokasmim, mūlaṃ khaṇati attano.*
248. *Evam bho purisa dānāhi, pāpadhammā asaṇṇatā.
Mā taṃ lobho adhammo cā, ciraṃ dukkhāya randhayuṃ.*

Komentar

Pet nezaređenih sledbenika, od kojih je svaki poštovao jedno od pet pravila morala, govorili su o poteškoćama sa kojima se u tome suočavaju. Saslušavši ih, Buda se složio da je teško pridržavati se svakog od njih, ali i to da nijedno od njih nije ni manje, ni više važno od ostalih.

¹ To su poslovi kojima monah ne treba da se bavi: 1) lečenje; 2) prenosilac poruka; 3) obavljanje poslova u ime nezaređenih; 4) rezanje čireva; 5) spravljanje ulja za medicinsku upotrebu; 6) spravljanje sredstava za povraćanje; 7) spravljanje purgativa; 8) priprema ulja za nos; 9) priprema lekovitih ulja; 10) poklanjanje bambusa; 11) poklanjanje lišća; 12) poklanjanje cveća; 13) poklanjanje voća; 14) poklanjanje sapuna; 15) poklanjanje štapića za pranje zuba; 16) poklanjanje vode za pranje lica; 17) poklanjanje pudera; 18) laskanje; 19) govorenje poluistina; 20) milovanje dece; 21) izvršavanje porudžbina.

ZAVIST NAS NIKAD NE OSTAVLJA NA MIRU

249. *Ljudi daju u skladu sa svojom verom i predanošću.*

*Ko god zavidi na hrani i piću datim drugima,
takav ni danju ni noću sabranost ne pronalazi.*

250. *A ko takvu misao utrne, iz korena iščupa,*

takav i danju i noću sabranost pronalazi.

249. *Dadāti ve yathāsaddham, yathāpasādanam dāno.*

*Tattha yo maṅku bhavati, paresam pānabhoḍane,
na so divā vā rattiṃ vā, samādhim adhigaćhati.*

250. *Yassa ćetaṃ samućchinnam, mūlaghaćcam samūhatam,*

sa ve divā vā rattiṃ vā, samādhim adhigaćhati.

Komentar

Iskušeni Tissa, sin čuvara gradske kapije, razvio je u sebi vrlo lošu naviku da potcenjuje darove koje su monasima donosili nezaređeni sledbenici. Čak je kritikovao i darove velikih dobrotvora kao što su Anāthapindika, Visākha i kraljica Mallikā. Sa druge strane, hvalio se kako su njegovi rođaci vrlo imućni, nalik bunaru iz kojeg je moguće uzimati koliko želimo, a da se nikad ne isprazni.

Ostalim monasima se nisu dopale njegove reči, pa su se malo raspitali da otkriju istinu. Ispalo je da su svi Tissini rođaci vrlo siromašni i da se monah samo hvalisao. Kad obavestiše Budu o njegovom nedoličnom ponašanju, Buda ovim stihovima opisa mentalni stav onoga ko je pun zavisti i onoga ko nije.

NEMA VATRE KAO ŠTO JE POHLEPA

251. *Nema vatre kakva je pohlepa, ni zla poput mržnje;*

nema klopke kakva je obmana, niti bujice poput žudnje..

251. *Natthi rāgasamo aggi, natthi dosasamo gaho,*

natthi mohasamam dālam, natthi taṇhāsamā nadī.

Komentar

Pet nezaređenih sledbenika otiđoše Budi sa molbom da ih poduči Dhammi. Dok je govorio, jedan od njih odmah zaspao, drugi je nešto čeprkao

u zemlji, treći je drmao drvo kraj kojeg je sedeo, onaj do njega piljio u nebo, a samo je jedan pažljivo slušao. Monah Ānanda, koji je hladio Buda, primeti to i upita ga zašto neki od njih uopšte ne obraćaju pažnju kad ih Buda obasipa Dhammom kao olujni oblak pljuskom. Buda mu odgovori da je u mnogim od svojih prethodnih života jedan od njih bio zmija, tako da mu nikada nije dosta spavanja, drugi je bio glista, treći majmun, a onaj do njega astrolog. Čovek koji je pažljivo slušao bio je znalac triju Veda. Tako je Buda nepažljivost pripisao njihovim u prošlosti formiranim sklonostima. Onda izgovori gornje stihove, ukazujući koliko je teško umaći pohlepi, mržnji, obmani i žudnji.

LAKO JE VIDETI TUĐE GREŠKE

252. *Lako je tuđe greške uočiti, ali svoje zaista teško;
na tuđe pokazujemo, a svoje tajimo k'o kockar loše karte.*

252. *Sudassaṃ vaḍḍamaññesaṃ, attano pana duddasaṃ,
paresaṃ hi so vaḍḍāni, opunāti yathā bhusaṃ
attano pana ēhādeti, kalimva kitavā saṭho.*

Komentar

Jednom je, lutajući u oblasti Anga i Utara, Buda video da su bogataš Mendaka i njegova porodica spremni za stupanj probuđenja koji se naziva ulazak u tok. Otuda on otide do šume Ātija, blizu grada Bhadije. U prethodnom životu su Mendaka i njegova porodica morali da pretrpe strašnu glad. I kada im je ostala još samo po jedna merica pirinča, jedan od probuđenih stiže u prošenje hrane. Razmišljajući da je to što ga je snašlo usled pomanjkanja dobrih zasluga, Mendaka čim vide probuđenoga da dolazi ponudi mu porciju pirinča, sa iskrenom željom da više nikada ne mora da pati od gladi. Njegova žena, sin, snaha i unuka takođe ponudiše svoj deo sa istim željama. I sluga isto tako dade svoj deo, sa željom da opet bude sluga ovako velikodušnih gospodara. Zahvaljujući ovakvim delima i iskrenoj želji, tih šest ljudi nikada više nisu morali da trpe glad, niti siromaštvo, sve dok se nisu ponovo rodili, ovoga puta kao Mendaka i njegova porodice u vreme Bude Gotame. I ponovo je Mendakina porodica bila blagosiljana velikim bogatstvom.

Čuvši da je Buda stigao i da boravi u blizini, Mendaka požele da ga pozdravi. Idući do njega, srete usput neke jeretike, koji su pokušali

da ga odvrte od namere da poseti Budu. Ali on ih je ignorisao. Kasnije, saslušavši Budin govor o Dhammi, Mendaka i čitava njegova porodica udoše u tok. I kad na kraju Mendaka ispriča Učitelju koliko su ga ljudi koje je usput sreo kritikovali, Buda izgovori ove stihove.

GREŠKE DRUGIH MOGU BITI I NAŠE

253. *Ko vreba samo greške drugih, stalno se na njih žali,
u njemu je otrova sve više, a pročišćenje sve dalje.*

253. *Paravaḍḍānupassissa, nićcaṃ uḍḍhānasaññino,
āsavā tassa vaḍḍhanti, ārā so āsavakkhayā.*

Komentar

Jedan stariji monah je uvek kod drugih monaha pronalazio mane, čak i oko toga kako nose svoje ogrtače. Monasi se požališe Budi zbog toga. On im reče da onaj ko u skladu sa svojom dužnošću opominje drugog ne čini ništa loše, ali onaj ko kritikuje iz puke zlobe neće imati mir i nečistoće u njegovom umu će samo rasti. Onda je izgovorio i gornje stihove.

PUT KA SLOBODI

254. *Po nebu tragova nema, niti askete izvan ovog učenja;
puk se ushićuje maštarijama, u Tathāgati njih nema.*

255. *Po nebu tragova nema, niti askete izvan ovog učenja;
uslovljenih a večnih stvari nema, ali ni u Budnima kolebanja.*

254. *Ākāseva padaṃ natthi, samaṇo natthi bāhire,
papañcābhiratā paḍā, nippapañcā tathāgatā.*

255. *Ākāseva padaṃ natthi, samaṇo natthi bāhire,
saṅkhārā sassatā natthi, natthi buddhānamiñḍitaṃ.*

Komentar

Kada je Buda bio na samrtnom odru, uoči svoje *parinibbāne*, lutajući asketa po imenu Subhadda dođe i požele da ga nešto upita. Budin lični pratilac Ānanda ga zaustavi, ali mu Buda da znak da propusti Subhad-

du. Onda mu Subhadda postavi tri pitanja koja su ga odavno mučila, a postavljao ih je i mnogim drugim učiteljima: “Gospodine, postoji li takva stvar kao što je put kroz vazduh? Može li se nazvati asketom onaj ko je izvan Budine monaške zajednice? Ima li ičeg što nastaje na osnovu nekih uzroka, a da je večno?” Na to mu Buda odgovori ovim stihovima.

U jednom od prethodnih života Subhadda je bio seljak i mada je njegov mlađi brat prve plodove žetve devet puta zaredom poklanjao asketama, on je to uvek izbegavao, da bi tek na kraju to jednom učinio. Zahvaljujući tako lošoj kammi, morao je da sačeka poslednji trenutak Buddhinog života da bi uhvatio priliku da mu razjasni učenje i da do kraja razume Dhammu. Tako je on ostao upamćen kao poslednji Budin učenik.

19. PRAVEDNIK

Dhammaṭṭha vaggo

NE SUDI SE NA BRZINU

256. *Nije neko pravednik zato što prebrzo o dobru sudi.*

Kad mudar čovek dobro i zlo pažljivo odvagane,

257. *proceni druge bez žurbe, pravedno i bez naklonosti,*

tek takvog mudraca, čuvara zakona, pravednikom zovu.

256. *Na tena hoti dhammaṭṭho, yenatthaṃ sāhasā naye.*

Yo ēa atthaṃ anattañña, ubho niccāheyya paṇḍito,

257. *asāhasena dhammena, samena natatī pare,*

dhammassa gutto medhāvī, “dhammaṭṭho”ti pavuccāti.

Komentar

Neki monasi se skloniše u zgradu suda od iznenadnog pljuskas i dok su tamo bili, primetiše da neke sudije primju mito, kako bi u parnici presudili suprotno zakonu. Kad su o tome ispričali Budi, on odgovori gornjim stihovima.

NIJE NEKO MUDAR ZATO ŠTO MNOGO PRIČA

258. *Nije neko mudar samo zato što mnogo priča.*

Ko je spokojan, bez mržnje i straha, toga mudracem zovu.

258. *Na tena paṇḍito hoti, yāvatā bahu bhāsati.*

Khemī averī abhayo, paṇḍitoti pavuccāti.

Komentar

Grupa od šest monaha stalno se hvalisala unaokolo svojom mudrošću, podsmevala se ostalim monasima i iskušenicima, te time izazivala nezadovoljstvo unutar monaške zajednice. Čuvši za sve to, Buda je izrekao ove stihove.

KO DOBRO POZNAJE DHAMMU NE GOVORI MNOGO

259. *Nije neko znalac Dhamme samo zato što mnogo priča.*

*Onaj ko i malo čuje, te sam za sebe razume Učenje,
tek taj je znalac Dhamme, taj Učenje ne zanemaruje.*

259. *Na tāvatā dhammadharo, yāvātā bahu bhāsati;*

*yo ċa appampi sutvāna, dhammaṃ kāyena passati,
sa ve dhammadharo hoti, yo dhammaṃ nappamaḍḍati.*

Komentar

U nekoj šumi je živeo izvesni arahant, koji je znao samo jednu strofu svetih tekstova. I kad bi je na uposatha dan odrecitovao, božanstva bi mu aplaudirala. Jednog dana dvojica učenih monaha dođoše do mesta na kojem je boravio. Arahant ih pozva da govore o Dhammi, rekavši im da i lokalna božanstva obično dođu da slušaju i raduju se izgovorenom. Ali kada su monasi završili, nije se čuo bilo kakav aplauz. Na to gosti pomisliše da ih domaćin zamajava i pozvaše njega da govori o Dhammi. Kada je on odrecitovao svoju strofu, unaokolo se po običaju razlegao aplauz. Nezadovoljni ovakvom pristrasnošću božanstava, monasi čitav događaj ispričaše Budi, a on im kao objašnjenje izgovori ove stihove.

SEDA KOSA NE ZNAČI POŠTOVANJE

260. *Nije neko starešina samo zato što mu je glava seda;*

takav se naziva tek starcem što vek svoj uzalud proćerda.

261. *U onome u kojem su istina, Dhamma, nenasilje, obuzdanost,*

ko je sve nečistoće odbacio, njega starešinom zovu.

260. *Na tena thero so hoti, yenassa palitaṃ siro,*

paripakko vayo tassa, moghaḍḍiṇṇoti vućcati.

261. *Yamhi saćcañña dhammo ċa, ahimsā saṃyamo damo,*

sa ve vantamalo dhīro, thero iti pavućcati.

Komentar

Trideset šumskih monaha koji su došli da posete Budu videli su nekog mladog monaha kako prolazi kraj njih. Buda ih upita jesu li videli starešinu usput. Oni odgovoriše da nisu, samo mladog monaha. Na to im Buda

objasni da onaj ko razume četiri plemenite istine jeste starešina, dok je onaj ko samo sedu kosu ima, a nije pronikao suštinu Učenja, ostario uzalud. Zatim izgovori ove stihove i trideset monaha postadoše arahanti.

REČITOST NE ČINI PLEMITOG

262. *Niti samo svojim rečima, niti izgledom
čovjek uzor ne postaje, ako je uz to zavidan, sebičan, lažljiv.*

263. *Ko je presekao, uklonio i uništio koren svega toga,
tek takav mudrac, što mržnju odbaci, uzorom se zove.*

262. *Na vākkaraṇamattena, vaṇṇapokkharatāya vā
sādhurūpo naro hoti, issukī maćcharī saṭṭho.*

263. *Yassa cetaṃ samućchinnaṃ, mūlaghaćcaṃ samūhataṃ,
sa vantadoso medhāvī, sādhurūpo ti vućcāti.*

Komentar

Mnogi iskušeni i mladi monasi iskazivali su poštovanje prema svojim učiteljima tako što su umesto njih obavljali razne poslove, kao što je pranje i bojenje njihovih ogrtača ili čišćenje njihovih prostorija. Neki stariji monasi, dobri recitatori, bili su zbog toga ljubomorni. Vođeni niskim pobudama, otidoše do Bude i predložiše da mladim monasima savetuje da svete tekstove ne uče napamet bez njihovog vođstva, te da i njih smatraju svojim učiteljima. Razumevši koje su im namere, Buda ih opomenu ovim stihovima.

OBRIJANA GLAVA NE ČINI ASKETU

264. *Nije asketa neko obrijane glave, a nemoralan i lažljiv.
Prepunog želja i mržnje, kako je moguće asketom zvati?*

265. *Ko se sa rđavim delima izbori, malim i velikim podjednako,
taj se asketom zove, jer zlo svako odbacio je.*

264. *Na muṇḍakena samaṇo, abbato alikaṃ bhaṇaṃ.
Icchālobhasamāpanno, samaṇo kiṃ bhavissati?*

265. *Yo ēa sameti pāpāni, aṇuṃ thūlāni sabbaso,
samtattā hi pāpānaṃ, samaṇoti pavućcāti.*

Komentar

Kada bi bio pobeđen u raspravi, Hatthaka bi svog oponenta pozvao da se nađu na drugom mestu u dogovoreno vreme i nastave diskusiju. On bi tada otišao na to mesto nešto ranije i objavio da odsustvo njegovog protivnika znači da je priznao svoj poraz. Kada je za ovo saznao Buda, ispitao je Hatthaku i gornjim stihovima objasnio mu ponašanje pravog askete.

SAMO PROŠENJE HRANE NE ČINI MONAHA

266. *Nije monah neko ko samo hranu od drugih prosi;
ko tek spoljašnju formu sledi, istinski monah nije.*
267. *Onaj ko se u svetu ovom iznad i lošeg i dobrog uzdigne,
ko njime hodi prozrevši ga, tek taj se zaista monahom zove.*
266. *Na tena bhikkhu so hoti, yāvatā bhikkhate pare,
vissam dhammaṃ samādāya, bhikkhu hoti na tāvatā.*
267. *Yodha puññañca pāpañca, bāhetvā brahmaçariyavā,
saṅkhāya loke çarati, sa ve bhikkhūti vuççati.*

Komentar

Neki braman bio je napustio svoju porodicu i selo i živeo životom askete, lutajući od jednog do drugog mesta i proseći hranu. Jednom naiđe na Budu i zatraži od njega da ga oslovljava kao monaha, pošto i on živi od isprošene hrane kao i budistički monasi. Na to mu Buda odgovori da to nije dovoljno da bi ga smatrao pravim monahom.

SAMO ĆUTANJE NE ČINI MUDRACA

268. *Ne biva utihnulim mudracem onaj ko ćuti, pun zabluda i neznanja,
već onaj ko, kao da u ruci vagu drži, odmerava i dobro i zlo.*
269. *Kad zlo izbegava, tad se mudrac mudracem zove,
kad prozre oba sveta, zbog toga se mudracem zove.*
268. *Na monena munī hoti, mūlharūpo aviddasu,
yo ça tulaṃva paggayha, varamādāya paṇḍito.*

- 269.** *Pāpāni parivaddeti, sa munī tena so muni,
yo munāti ubho loke, muni tena pavuṇṇati.*

Komentar

Pošto bi jeli, neki askete ne-budisti imali su običaj da blagosiljaju darodavce, dok bi Budini učenici u istoj prilici otišli bez reči. Ljudi su se osećali uvređenima ovakvom naizgled neučtivošću. Buda je zbog toga savetovao monasima da i oni čine isto i počeše sve više da ih daruju. Kad su to videli, neki drugi askete ne-budisti iz zavisti počeše da ovako komentarišu: “Sledimo praksu utihnutih mudraca i priklanjamo se plemenitom ćutanju, dok učenici samane Gotame idu unaokolo i posle obroka pričaju naširoko i nadugačko.”

Na te primedbe Buda je odgovorio: “Monasi, postoje oni koji ćute zato što su neznalice i stidljivi, a neki ćute zato što ne žele da sa drugima podele svoje znanje. Samo onaj ko je nadišao loše može se nazvati utihnutim mudracem.” I zaključio gornjim stihovima.

NEPOVREĐIVANJEM DRUGIH POSTAJEMO PLEMENITI

- 270.** *Nije plemenit onaj ko druga bića povređuje;
tek kad pred svakim bićem štap ukloni, tad se plemenitim zove.*
- 270.** *Na tena ariyo hoti, yena paṇṇāni himṣati;
ahimsā sabbapāṇānaṃ, ariyoti pavuṇṇati.*

Komentar

Čovek po imenu Ariya beše ribar. Znajući da je taj čovek blizu ulaska u tok, Buda otide do mesta na kojem je ovaj pecao. Kad je video da mu se približavaju Buda i monasi, ribar odloži sa strane pecaroški štap i ustade sa svog mesta. Kad je došao do njega, Buda zamoli svoje vodeće učenike da kažu svoja imena, a ovi odgovoriše: “Ja sam Sāriputta,” “Ja sam Moggallāna” i tako dalje. Tada Buda upita onog čoveka, koji odgovori: “Ja sam Ariya (plemeniti), poštovani gospodine.” Buda mu na to reče ove stihove, kao opomenu da bude dostojan svoga ime. Kada ih je čuo, ribar dostiže ulazak u tok i tako zaista postade Ariya.

NEKA MONAH NE STANE NA POLA PUTA

- 271.** *Ne zadovolji se pravilima i obredima, niti velikim znanjem,
ni dobrom koncentracijom, niti životom u osami,*
- 272.** *misleći: “Uživam u sreći obuzdanosti, dalekoj prostom puku”,
ukoliko, o monaše, nečistoće uma još uvek uklonio nisi.*
- 271.** *Na sīlabbatamattena, bāhusaćcena vā pana,
atha vā samādhilābhena, vivittasayanena vā,*
- 272.** *phusāmi nekkhammasukhaṃ, aputhuḍḍanasevitaṃ,
bhikkhu vissāsamāpādi, appatto āsavakkhayaṃ.*

Komentar

Neki monasi koji su već bili dostigli razne nivoe duhovnog razvoja nisu se dovoljno trudili da postanu arahanti, smatrajući da to mogu učiniti u bilo koje vreme. Razumevši koje im se misli motaju po glavi, Buda ih je prekoreo što su posustali, ukazujući im da svaki oblik preporadjanja uključuje makar malo patnje, te bi to trebalo po svaku cenu da izbegnu.

20. PUT

Magga vaggo

NAJBOLJI JE OSMOSTRUKI PUT

273. *Među putevima, najbolji je osmostruki,
među istinama, četiri plemenite,
među stanjima uma, najbolje je odsustvo strasti,
među ljudima, oni što do uvida stigoše.*
274. *Ovo je put; do pročišćenja uma drugoga nema;
njime se zaputite i zavaracete Māru.*
275. *Idući tim putem, na kraj patnje stići ćete.
Uvideo sam kako strelu iščupati i tome sam vas podučio.*
276. *Svoj napor uložiti morate, Budni tek pravac pokazuju.
Ko putem ovim sabran ide, od okova Mārinih oslobođen biva.*
273. *Maggānaṭṭhaṅgiko seṭṭho, saṁcānaṃ cāturo padā,
virāgo seṭṭho dhammānaṃ, dvipadānañca cakkhumā.*
274. *Eseva maggo natthañño, dassanassa visuddhiyā,
etañhi tumhe paṭipaddātha, mārassetam pamohanaṃ.*
275. *Etañhi tumhe paṭipannā, dukkhassantaṃ karissatha,
akkhāto vo mayā maggo, aññāya sallakantaṃ.*
276. *Tumhehi kiṁcamātappaṃ, akkhātāro tathāgatā,
paṭipannā pamokkhanti, dhāyino mārabandhanā.*

Komentar

Kada se Buda posle lutanja jednom vratio u manastir u Sāvattihiju, za-teče neke monahe kako raspravljaju o različitim putevima asketskog života. Onda im reče da su svi ti putevi nebitni za njihovo oslobađanje i gornjim stihovima ih posavetovao da slede Plemeniti osmostruki put.

SVE TVOREVINE SU PROLAZNE

277. *“Sve tvorevine su prolazne. “ Kad mudrošću ovo uvidimo, od patnje se okrećemo: to je put ka pročišćenju.*

277. *Sabbe saṅkhārā paññāya passati, atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.*

Komentar

Jednom je grupa monaha dobila objekat meditacije od Bude i otišla u šumu da vežba. Međutim, slabo su napredovali. Zato su se vratili Budi i zatražili od njega neki drugi objekat. Buda je znao da su zbog svojih prošlih dela ovi monasi spremni da uoče prolaznost svih stvari. Onda im je rekao ove stihove i savetovao da meditiraju o njihovom značenju.

SVE TVOREVINE SU BOLNE

278. *“Sve tvorevine su nezadovoljavajuće. “ Kad mudrošću ovo uvidimo, od patnje se okrećemo: to je put ka pročišćenju.*

278. *Sabbe saṅkhārā dukkhāti, yadā paññāya passati, atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.*

Komentar

Jednom je grupa monaha dobila objekat meditacije od Bude i otišla u šumu da vežba. Međutim, slabo su napredovali. Zato su se vratili Budi i zatražili od njega neki drugi objekat. Buda je znao da su zbog svojih prošlih dela ovi monasi spremni da uoče nemogućnost uslovljenih stvari da nas trajno zadovolje. Onda im je rekao ove stihove i savetovao da meditiraju o njihovom značenju.

SVE STVARI SU BEZ TRAJNE OSNOVE

279. *“Sve stvari su bez trajne osnove. “ Kad mudrošću ovo uvidimo, od patnje se okrećemo: to je put ka pročišćenju.*

279. *Sabbe dhammā anattāti, yadā paññāya passati, atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.*

Komentar

Jednom je grupa monaha dobila objekat meditacije od Bude i otišla u šumu da vežba. Međutim, slabo su napredovali. Zato su se vratili Budi i zatražili od njega neki drugi objekat. Buda je znao da su zbog svojih prošlih dela ovi monasi spremni da uoče kako su sve stvari bez trajne suštine. Onda im je rekao ove stihove i savetovao da meditiraju o njihovom značenju.

LENJI NE STIŽU NA KRAJ PUTA

280. *Ko ne uloži napor kad je tome vreme, mlad i snažan, ali lenj,
bezvoljan i obuzet mislima tmurnim, taj put mudrosti ne nalazi.*

280. *Uṭṭhānakālamhi anuṭṭhahāno, yuvā balī ālasiyaṃ upeto,
saṃsannasaṅkappamano kusīto, paññāya maggaṃ alaso na vindati.*

Komentar

Pet stotina sinova iz dobrih porodica otišlo je u monahe, a kad su dobili objekat meditacije, nastaniše se u šumi. Tu su marljivo vežbali i dostigli probuđenje, svi izuzev jednog lenjog monaha, koji je ostao u manastiru. Kad se vratiše u Sāvatti, Buda se pozdravi sa njima, ali ne i sa onim koji je bio nemaran. To ga je podstaklo da stremi probuđenju. Te noći sedeo je dugo u meditaciji, ali ga kad se vraćao u sobu savlada pospanost, te se saplete i slomi nogu. Njegovi krici privukli su monahe, koji ga odnesoše u sobu da mu pruže pomoć. Buda je onda izrekao opasku o tome koliko je teško za lenjog čoveka da ostvari uvid.

PROČISTI MISLI, REČI I DELA

281. *Pažljiv na reči, sabranog uma, ne počini bilo šta loše telom;
ta tri izvora dela pročisti i put koji objaviše mudri pređi.*

281. *Vācānurakkhī manasā susaṃvuto, kāyena ca nākusalaṃ kayirā,
ete tayo kammapathe visodhaye, ārādhaye maggamisippaveditaṃ.*

Komentar

U vreme Bude Kassape, neki monah posvađao je druga dva monaha koji su dotle bili prijatelji. Kad je umro, preporučio se u Avīci čistilištu,

a u vreme Bude Gotame kao nakazan zloduh. Poštovani Moggallāna ga ugleda i pomenu to Budi, koji takođe potvrdi da ga je ranije video. Onda Buda ispriča priču o njegovom ranijem životu, kao upozorenje za pogubne posledice ogovaranja. Na kraju izreče ove stihove.

RAZVIJAJ MUDROST

282. *Vežbanjem znanje se stiče, a nevežbanjem gubi;
znajući ta dva puta nastanka i nestanka,
tako sebe usmeri, da mudrost u tebi raste.*

282. *Yogā ve dāyatī bhūri, ayogā bhūrisaṅkhayo;
etaṃ dvedhāpathaṃ nātvā, bhavāya vibhavāya ca,
tathāttānaṃ niveseyya, yathā bhūri pavaḍḍhati.*

Komentar

Poštovanog Poṭṭhila, iako je veoma dobro poznao Tipiṭaku, Buda je redovno oslovljavao kao Prazni Poṭṭhila, kako bi ga podstakao da dosegne stupanj arahanta. Ovaj je to razumeo i otišao je u neki udaljeni manastir, u kojem je živelo trideset arahanta. Tamo je najstarijeg među njima upitao da mu dā instrukcije za meditaciju, ali ga je ovaj smatrao suviše gordim da bi saslušao savet, te ga je poslao do monaha koji je po hijerarhiji bio odmah ispod njega. Ovaj je pomislio isto, te ga je prosledio do sledećeg na lestvici. I naredni ga je video na isti način, te je isto i učinio. Na kraju je stigao do najmlađeg monaha i zamoli ga da mu bude učitelj. Monah ga upita da li će poslušati njegove instrukcije, na šta on odgovori da će skočiti i u vatru ako treba. Na to mu mladi monah reče da skoči u obližnje jezero, kako bi testirao njegovu iskrenost, što ovaj i učini sa sva tri svoja ogrtača. Onda mu monah reče da izađe i poduči ga: “Da bismo uhvatili guštera koji je ušao u mravinjak sa šest otvora, treba da zatvorimo njih pet i motrimo na onaj šesti. Isto tako treba da zatvorimo pet svojih čula i motrimo na um. Poštovani Poṭṭhila je razumeo instrukcije i meditirao tako da dostigne stupanj arahanta. Videvši ga svojim duhovnim okom, Buda je projektovao sopstveni lik pred njim i izgovorio gornje stihove. Na kraju govora monah postade arahant.

NE VEZUJ SE

283. *Šumu strasti posecite, a ne jedno drvo. Iz te šume vas strah vreba.
Uklonivši stabla sve sa korenom, slobodni budite, o monasi.*

284. *Jer sve dok čak i najmanji koren strasti muškarca prema ženi
posečen nije, um je njegov vezan, kao i tele za kravlje vime.*

283. *Vanam ċhindatha mā rukkham, vanato dāyate bhayaṃ.
Ċhetvā vanañā vanathañā, nibbanā hotha bhikkhavo.*

284. *Yāva hi vanatho na ċhiḍḍati, aṇumattopi narassa nārisu
paṭibaddhamanova tāva so, vaċċho khīrapakova mātari.*

Komentar

Pet starijih ljudi odoše u monahe. Sagradili su sebi sklonište na obodu manastira, a u prošenje hrane su išli u kuće svojih sinova i kćeri. Takođe su jeli i u kući nekadašnje žene jednog od monaha, koja ih je obilato hranila. Kada je ona umrla, monasi su se okupili u svojoj kolibi i dugo plakali. Kada su o tome drugi monasi ispričali Budi, ovaj ih je posavetovao da se vežbaju u nevezivanju.

NEGUJ OVAJ PUT MIRA

285. *Iščupaj žudnju u sebi, k'o rukom svojom ljljan jesenji;
samo put smirenja u sebi neguj, slobodu što je Blaženi poduči.*

285. *Uċċhinda sinehamattano kumudaṃ sārādikaṃva;
santimaggameva brūhaya, nibbānaṃ sugatena desitaṃ.*

Komentar

Jedan mladić se zamonašio i postao učenik poštovanog Sāriputte. Razmišljajući: „Mladi ljudi su puni požude”, učitelj ga je savetovao da meditira na odbojnost tela. Posle mesec dana nije bilo nikakvog rezultata, te se mladić ponovo našao pred učiteljem, koji mu još jednom objasni kako da vežba sa tim objektom. Posle drugog i trećeg meseca, učitelj ga odvede do Bude, koji, shvativši prirodu njegovog karaktera, načini lotos od zlata, kako bi se na njega fokusirao tokom meditacije. Monah je ovoga puta bio uspešan u meditaciji, u dostizanju zadubljenja i razvijanju kvaliteta uma kako ga je Učitelj savetovao. Onda Buda učini

da lotos polako nestane. Stekavši na taj način uvid u prolaznost, mladi monah postade probuđen za samo jedan dan.

BUDALA NE MISLI NA SMRT

286. *“Ovde ću provesti vreme monsuna, ovde zimu i leto”
tako budala razmišlja, jer opasnosti ne razume.*

286. *Idha vassaṃ vasissāmi, idha hemantagimhisu
iti bālo vićinteti, antarāyaṃ na buddhāti.*

Komentar

Trgovac iz Benaresa krenuo je u Sāvatti sa pet stotina kola kako bi prodao robu tokom godišnje svetkovine. Ali je karavan zaustavila nabujala reka. Pošto je već bio prešao priličan deo puta, razmišljao je da se na tom mestu zaustavi i tu, prodajući robu, provede period monsuna, ali i hladan i topao period godine. Buda se samo nasmešio, jer je znao da će taj čovek poživeti još samo sedam dana. Poštovani Ānanda ga upita što se osmehuje, a kad je saznao, ode u prošenje hrane upravo tamo gde je trgovac boravio. Ovaj mu je, pun poštovanja, darovao hranu. Kada je monah upitao trgovca koliko namerava da ostane na tom mestu, ovaj mu ispriča koji su mu planovi. Poštovani Ānanda na to reče da je čoveku teško da vidi i ako mu je smrt vrlo blizu. Uznemiren, trgovac ga upita na šta misli, pa mu Ānanda reče šta je čuo od Bude. Ispunjen osećajem hitnosti, trgovac je sedam dana pozivao na obrok Budu i sve monahe iz njegove pratnje. Pri tome ga je Buda savetovao da meditira i na samrti uspeo je da dostigne prvi stupanj probuđenja, a sedmog dana je preminuo kao što je i bilo rečeno.

SMRT LAKO ZASKOČI NEOPREZNOGA

287. *Onoga ko se uma vezanog ushićuje porodom svojim ili stadom,
smrt odnosi nenadano, kao kad velika bujica zbriše usnulo selo.*

287. *Taṃ puttapasusammattaṃ, byāsattamanasaṃ naraṃ,
suttaṃ gāmaṃ mahoghova, maćcu ādāya gaćchati.*

Komentar

Priča uz ove stihove je izložena uz strofu 114.

U TRENUTKU SMRTI JE KASNO ZA ZAŠTITU

288. *Sinovi te ne mogu zaštititi, ni otac, ni rodbina ostala;
kad te jednom smrt ščepa, srodnici ti nikakva zaštita nisu.*

289. *Zato nek mudrac vrlinom obuzdan, znajući sve ovo,
što pre sebi prokrči put ka probuđenju.*

288. *Na santi puttā tāṇāya, na pitā nāpi bandhavā,
antakenādhīpannassa, natthi ṇātīsu tāṇatā.*

289. *Etamattavasam ṇatvā, paṇḍito sīlasamvuto,
nibbānagamanam maggam, khippameva visodhaye.*

Komentar

Priča uz ove stihove je izložena uz strofu 113.

21. RAZNO

Pakiṇṇaka vaggo

MALA ZADOVOLJSTVA NAPUSTI RADI VEĆEG BLAŽENSTVA

290. *Uvidevši da se odricanjem od manje sreće može zadobiti veća, oštrouman nek napusti manju i okrene se većoj sreći.*
290. *Mattāsukhaparićcāgā, passe će vipulaṃ sukhaṃ, Čaḍe mattāsukhaṃ dhīro, sampassaṃ vipulaṃ sukhaṃ.*

Komentar

Jednom je zavladala duga suša u Vesāliju i okolini. Za njom su usledili glad i razne bolesti. Ljudi su pokušavali na razne načine da sebi olakšaju situaciju, ali izgledalo je da ništa od toga ne pomaže. Na kraju, poslaše glasnike do Bude, sa pozivom da dođe u Vesāli. Buda prihvati poziv.

I čim je u pratnji velike grupe monaha stigao do grada, po celoj okolini izli se obilna kiša. Buda tom prilikom odrecitova poznatu *Ratana suttu*, te reče monasima da tokom narednih sedam dana idu po gradu i recituju je. Posle nedelju dana sve je u Vesāliju poprimilo svoj uobičajen tok.

Ljudi su bili zahvalni Budi što ih je spasao nesreće i od tog dana pa nadalje imao je veliki broj sledbenika u Vesāliju. A stihovi *Ratana sutte* sve do danas se koriste kao zaštita.

NA MRŽNJU NE UZVRAĆAJ MRŽNJOM

291. *Ko sebi sreću gradi stvarajući muku drugima, mržnje prepun, takav se mržnje nikad ne oslobađa.*
291. *Paradukkhūpadhānena, attano sukhamiḍḍhati, Verasaṃsaggasaṃsaṭṭho, verā so na parimuḍḍati.*

Komentar

Jednom je živela neka žena koja je imala kokošku. Kokoška bi joj svaki dan snela po jedno jaje, a žena bi ga razbila i pojela. Kokoška je bila vrlo ljuta zbog toga i počela je da mrzi ženu. Poželela je da se preporodi kao neko ko bi mogao da joj naudi. I tako je rođena kao mačka, a žena kao golubica, kojoj bi mačka pojela svako jaje koje je snela. U sledećem životu golubica postade leopard, a mačka jelen i tako su se međusobne osvete nastavljale.

U vreme Bude, jedna od njih se rodila kao žena, a druga kao demonka. Jednom se prilikom ta žena zajedno sa mužem i sinčićem vraćala iz posete rođacima. Na zgodnom mestu usput njen muže otide do reke da se okupa, a ona se sa sinom odmarala u hladu kraj puta. U jednom trenutku ona ugleda demonku i prepoznala ju je kao svog starog neprijatelja. Da bi se nekako spasla, žena zgrabi sina i pojuri ka obližnjem manastiru. Kada je stigla, položi dete pred noge Budine, koji je u tom trenutku podučavao neke monahe.

Ona demonka stiže do manastirskih vrata, ali je duh koji je čuvao manastir nije puštao dalje. Kad je Buda to video, posla Ānandu da je uvede. Onda im je obema ispričao čitavu njihovu povest. Na kraju ih je zamolio da prestanu da mrze jedna drugu, jer inače nikada neće biti slobodne. Ujedno im je izgovorio i ove stihove, kako bi ga što bolje razumele. Obe shvatiše pogubnost mržnje i izmiriše se.

U OBMANUTOME NEČISTOĆE SE GOMILAJU

292. *Ono što treba da uradi odbacuje, a što ne treba da uradi čini;
u sujetnom i nepažljivome svakakvo zlo buja.*

293. *Oni čija je pažnja neprekidno i čvrsto na telu,
takvi ne čine ono što činiti ne treba, ali čine ono što treba.
Nečistoće u tako sabranima, znalcima, lagano nestaju.*

292. *Yañhi kićcaṃ apaviddhaṃ, akićcaṃ pana kayirati,
unnañānaṃ pamattānaṃ, tesañ vaḍḍhanti āsavā.*

293. *Yesañca susamāradhā, nićcaṃ kāyagatā sati,
akićcaṃ te na sevanti, kićce sātācćakārino.
Satānaṃ sampadānānaṃ, atthaṃ gaćchanti āsavā.*

Komentar

U manastiru u gradu Bhaddīya živela je veća grupa monaha. Vremenom među njima je nastalo takmičenje ko će sebi napraviti lepše ukrašene sandale. Okupirani ovim poslom, zapostavili su meditaciju i tako prestali duhovno da napreduju. Za celu stvar je dočuo Buda i prekoreo ih ovim stihovima. Postiđeni, nastavili su marljivo da vežbaju i uspeali da dostignu probuđenje.

BRAMA JE BEZ KAJANJA

294. *Ubivši u sebi majku, oca i dva kralja ratnika,
razorivši zemlju, a s njom i podanike, bez kajanja odlazi braman.*

295. *Ubivši u sebi majku, oca i dva učena kralja,
razorivši put opasnosti, bez kajanja odlazi braman.*

294. *Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, rāḍāno dve ca khattiye,
raṭṭhaṃ sānućaraṃ hantvā, anīgho yāti brāhmaṇo.*

295. *Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, rāḍāno dve ca sotthiye,
veyagghapañcamāṃ hantvā, anīgho yāti brāhmaṇo.*

Komentar

Jednom je grupa monaha posetila Budu. I dok su mu se klanjali, neda-leko od njih prođe monah Lakunḍaka Bhaddiya, koji je već bio arahant. Ugledavši ga, Buda na to izreče monasima ove stihove i uputi ih da se ugledaju na ovog monaha. Jer on je ubio sopstvene roditelje i kraljeve, zapravo čitavu zemlju; a ipak ide unaokolo mirno, bez ikakvog kajanja.

Monasi su u prvi mah bili potpuno zbunjeni, jer bili su ubeđeni da ovaj arahant nije nikoga ubio. Onda im Buda objasni da „majka“ predstavlja žudnju (*taṇhā*), jer ona nam zapravo donosi novo rođenje. „Oca“ predstavlja verovanje u objektivno postojanje „ja“ ili duše, koja je po budističkom učenju tek privid. „Dva kralja-ratnika“ su dva ekstremna stanovišta, kakva su eternalizam (večno postojanje duše) i nihilizam (sve se završava našom smrću). Naša „zemlja“ su pet organa čula i objekti koje oni registruju, kao granice našeg sveta, a „podanici“ su vezanost za zadovoljstva čula i požuda. Na kraju, pet prepreka (*nīvaraṇa*)

na putu ka probuđenju su: 1. želja za zadovoljstvima čula (*kāmmačanda*), 2. zlovolja (*vyāpāda*), 3. tromost i tupost uma (*thīna-middha*), 4. uznemirenost i griža savesti (*uddhaćca-kukkućca*) i 5. opsesivna sumnja (*vićikićchā*).

NEPREKIDNO MEDITIRAJ

296. *Učenici Gotamini, čija je sabranost dan i noć okrenuta Budi, oni su uvek do kraja probuđeni.*
297. *Učenici Gotamini, čija je sabranost dan i noć okrenuta Dhammi, oni su uvek do kraja probuđeni.*
298. *Učenici Gotamini, čija je sabranost dan i noć okrenuta Sanghi, oni su uvek do kraja probuđeni.*
299. *Učenici Gotamini, čija je sabranost dan i noć okrenuta telu, oni su uvek do kraja probuđeni.*
300. *Učenici Gotamini, čiji je um dan i noć okrenut nenasilju, oni su uvek do kraja probuđeni.*
301. *Učenici Gotamini, čiji je um dan i noć okrenut meditaciji, oni su uvek do kraja probuđeni.*

296. *Suppabuddham pabuddhanti, sadā gotamasāvakā yesaṃ divā ēa ratto ēa, nićcaṃ buddhagatā sa.*
297. *Suppabuddham pabuddhanti, sadā gotamasāvakā yesaṃ divā ēa ratto ēa, nićcaṃ dhammagatā sati.*
298. *Suppabuddham pabuddhanti, sadā gotamasāvakā yesaṃ divā ēa ratto ēa, nićcaṃ saṅghagatā sati.*
299. *Suppabuddham pabuddhanti, sadā gotamasāvakā yesaṃ divā ēa ratto ēa, nićcaṃ kāyagatā sati.*
300. *Suppabuddham pabuddhanti, sadā gotamasāvakā yesaṃ divā ēa ratto ēa, ahimsāya rato mano.*
301. *Suppabuddham pabuddhanti, sadā gotamasāvakā yesaṃ divā ēa ratto ēa, bhāvanāya rato mano.*

Komentar

U gradu Rāḍagahi živeo je neki drvodelj. Jednoga dana pođe on sa sinom u šumu da seku drva. Na povratku, zaustaviše se kod groblja da pojedu hranu koju su poneli. I dok su jeli, volovi im odlutaše. Kada su to shvatili, otac ode da traži volove i reče sinu da ostane kraj kola. Pronašao ih je tek unutar gradskih zidina. Kad je hteo da se vrati, beše kasno i gradska kapija je već bila zatvorena.

I tako dečak ostade napolju sam. Podvukao se pod kola i zaspao. Tokom noći, dva duha dođoše i pokušashe da ga uplaše. Dečak povika: “Uzimam Budu za utočište”. Duhovi odmah shvatiše da treba da zaštite dečaka. Jedan otide do palate kralja Bimbisāre i donese kraljevski tanjir pun hrane. Dečak se najede i onda zaspao sve do jutro. Duhovi ostaviše poruku ispisanu na onom tanjiru (koju je jedino kralj mogao videti).

Ujutro kraljeve sluge počeshe svuda da traže onaj tanjir. Na kraju ga pronađoše kod dečaka. Mislili su da ga je ukrao, pa ga odvedoše pred kralja. Kada je video tanjir i poruku na njemu, shvatio je da ovo nije lak slučaj. Dečak je neprekidno ponavljao da su mu njegovi roditelji došli u snu i nahranili ga. Kralj pozva i njegove roditelje, koji rekoše da su spavali kod kuće.

Kralj onda odluči da ih sve zajedno odvede pred Budu. Buda objasni šta se dogodilo. Kralj onda upita da li sabranost pažnje na Budu predstavlja jedinu zaštitu pred opasnošću. Buda mu kroz ovih šest strofa objasni da su svih šest vrsta meditacije dobra odbrana pred opasnošću. Na kraju govora dečak i njegovi roditelji su dostigli stupanj ulaska u tok, a kasnije se zamonašise i postadoše potpuno probuđeni.

OBUZDAVANJE JE TEŠKO

- 302.** *Teško je monah postati, teško se tome radovati, teško kuću kućiti, teško je društvo nedoraslih, preporađanje je uvek bolno, zato, ne preporađaj se više, da te patnja dalje ne prati.*
- 302.** *Duppabbadḍaṃ durabhiraṃaṃ, durāvāsā gharā dukkhā, dukkhosamānasamvāso, dukkhānupatitaddhagū, tasmā na cāddhagū siyā, na cā dukkhānupatito siyā.*

Komentar

Jednom je bio veliki praznik u Vesāliju. Grad je sav bio osvetljen i prepun nasmejanih ljudi, svi su pevali i plesali. Sve ovo gledao je mladi monah, iz svog manastira, i osetio nezadovoljstvo monaškim životom.

Naglas se požalio da je njegova sudbina najgora na svetu. U tom trenutku, pojavi se njegov duh čuvar i reče mu da kao što oni u paklu zavide onima u raju, isto tako i ljudi iz grada zavide monasima u šumi. Monah uvide istinitost ovih reči.

Ujutro on ispriča sve Budi, koji ga opomenu ovim stihovima, dodajući da bi monah trebalo da bolje uoči prolaznost i bol, koji su sastavni delovi života svakog bića.

POSVEĆENI SU SVUDA POŠTOVANI

303. *Ispunjen pouzdanjem, vrlinom, obdaren slavom i bogatstvom,
gde god da se nađe, tamo sa poštovanjem biva dočekan.*

303. *Saddho sīlena sampanno, yasobhogasamappito,
yaṃ yaṃ padesaṃ bhaḍati, tattha tattheva pūḍito.*

Komentar

Poštovani Sāriputta je imao nezaređenog učenika po imenu Ćita. Iako ovaj nije bio monah, dostigao je treći stupanj probuđenja. Jednom se Ćita zaputio do Sāvattija da se pokloni Budi. Stigao je tamo vodeći karavan, sa mnoštvom kola natovarenih hranom i drugom robom. U manastiru se zadržao nekoliko dana, neprekidno darujući Budu i monahe. Ali i pored toga, tovar na onim kolima se nije smanjivao.

Dan pre nego što je trebalo da krene natrag u rodni grad, Ćita svu preostalu robu koju je doneo pokloni monaškoj zajednici. No njegova kola se preko noći opet napuniše! Bogovi ih natovariše raznim vrednim poklonima. Poštovani Ānanda je o ovome obavestio Budu, koji mu odgovori ovim stihovima, potvrdivši da će svako ko je kao Ćita uvek biti dočekivan s poštovanjem.

DOBRI SE VIDE JOŠ IZDALEKA

304. *Izdaleka blistaju dobri, slično vrhovima Himalaja;
rdavi, makar i blizu bili, nevidljivi su poput strele odapete u noć.*

304. *Dūre santo pakāsenti, himavantova pabbato,
asantettha na dissanti, rattiṃ khittā yathā sarā.*

Komentar

Anāthapindika i Uga su kao mladi bili učenici istog učitelja. Kasnije Anāthapindika je dobio kćer, a Uga sina. Kada su deca porasla, roditelj dogovoriše njihov brak. Anāthapindikina kćer Ćula Subhada otide da živi sa mužem i njegovim roditeljima.

Uga i njegova porodica nisu bili sledbenici Bude, već đainskih “golih isposnika”. Ćula Subhada ispriča svojoj svekrvi o Budi i ova požele da se susretne sa njim. Tako odlučiše da sutradan pozovu Budu kod sebe, kad bude krenuo da prosi hranu. Pošto je Ćetavana, hram u kojem je u to vreme boravio Blaženi, bio daleko od njihove kuće, Ćula Subhada je mogla jedino mislima da dozove Budu. Tako je otišla u gornji deo kuće i okrenuvši se u pravcu Ćetavane, izgovorila u sebi poziv. No on je i takav poziv razumeo i prihvatio.

Istoga dana Anāthapindika otide do manastira i pozva Budu da sutradan dođe u njegovu kuću na obed. No, Učitelj mu odgovori da je već prihvatio Ćula Subhadin poziv. Anāthapindika upita kako je to moguće, kad njegova kćer živi tako daleko. Buda mu odgovori ovim stihovima, govoreći da je dobre ljude moguće videti i čuti jako daleko.

Sutradan, Buda praćem velikim brojem monaha otide do Ugine kuće. Posle obroka, održa govor o Dhammi i tako čitava Uga porodica postadoše njegovi sledbenici.

RADUJ SE SAMOĆI

305. *Ko sedi sam, spava sam, ide sam neumorno,
sam sebe obuzdavajući – takav se ushićuje životom u šumi.*

305. *Ekāsaṇaṃ ekaseyyaṃ, eko ċaramatandito,
eko damayaṃattānaṃ, vanante ramito siyā.*

Komentar

Poštovani Ekavihāri je imao običaj da živi sam, jede sam i meditira sam. Nije voleo da provodi mnogo vremena u društvu sa ostalim monasima. To neki od njih nisu razumeli i celu stvar izneše pred Budu. Buda pohvali Ekavihārija i izgovori ove stihove o tome koliko je dobro za monaha da se okrene sebi i meditaciji u osami.

22. ČISTILIŠTE

Niraya vaggo

LAŽLJIVI PATE U ČISTILIŠTU

306. *Lažljivac u čistilištu¹ završava, kao i onaj ko poriče učinjeno;
obojuju prestupnika isto čeka kad umru, u sledećem životu.*

306. *Abhūtavādī nirayaṃ upeti, yo vāpi katvā na karomi cāha;
ubhopi te peccā samā bhavanti, nihīnakammā manuḍā parattha.*

Komentar

Buda je imao mnogo sledbenika. Neki od njih su bili prvo učenici drugih učitelja i prišli mu kad su čuli i razumeli Dhammu. Drugim učiteljima se to nije mnogo dopadalo i skovaše plan.

Nagovoriše devojkju po imenu Sundari da se ponaša kao da je imala ljubavnu vezu sa Budom. Uveče bi ona otišla u pravcu manastira, a ujutru se vraćala u grad. Svakome ko bi je zapitao odakle ide odgovorila bi da je Budina ljubavnica. Onda zaverenici unajmiše ubice da ubiju Sundari i baciše njezino telo blizu manastira u kojem je Buda boravio.

Telo bi pronađeno i zaverenici po gradu rašire priču da ne samo da je Buda imao ljubavnicu, nego ju je i ubio kada se za to pročulo. Buda je na sve to ostao miran i jedino je odgovorio ovim stihovima.

Kralj odluči da istraži čitavu stvar. Posle detaljne istrage, njegovi ljudi saznadoše za unajmljene ubice. Kad su ih pohvatali, priznali su ko ih je unajmio. Na to zaverenike naterашe da po gradu razglase svoju krivicu i Budinu nevinost. Tako Budina reputacija još više poraste i pridоше mu novi sledbenici.

¹ Osnovna postavka Budinog učenja jeste prolaznost i ona se odnosi na sve svetove u kojima se preporučaju živa bića, od nebeskih do onog u kojem je intenzitet patnji najveći. Tako su i životi božanstava i životi mučenika ograničeni; nema ni večnog raja, ni večnog pakla. Da bi se podcrtala ova razlika u odnosu na hrišćansko učenje, umesto reči „pakao” koja prva pada na pamet, pāli termin *niraya* je preveden sa „čistilište”.

ISKVAREN MONAH PATI U ČISTILIŠTU

307. *Mnogi su u žutom ogrtaču, ali sa rđavim delima, neobuzdani;
takve sopstvena rđava dela vode pravo u čistilište.*

307. *Kāsāvakaṇṭhā bahavo, pāpadhammā asaṇṇatā,
pāpā pāpehi kammehi, nirayaṃ te upapaḍḍare.*

Komentar

Poštovani Moggallāna jednom susrete grupu gladnih duhova (*preta*). Kada se vratio u manastir, upita Budu za njih. Buda mu odgovori da su oni nekada davno bili monasi, ali nisu se obazirali na svoje duhovno usavršavanje i počinili su mnoga loša dela. Zbog toga su patili u čistilištu jako dugo, da bi se sada preporodili takođe u stanju patnje.

Buda potom dodade ove stihove, kao opomenu učenicima da ako svoje monaške dužnosti ne shvate ozbiljno, sve što mogu očekivati jesu bolne posledice.

NE BUDI NEMORALAN

308. *Bolje je monahu i užarenu kuglu da proguta,
nego da, tako dvoličan, neobuzdan, jede ono što je isprosio.*

308. *Seyyo ayogulo bhutto, tatto aggisikhūpamo,
yañce bhuñḍeyya dussīlo, raṭṭhapiṇḍamasaṇṇato.*

Komentar

Jednom je zavládala glad i neki monasi su se, da bi obezbedili hranu, pred nezaređenima pretvarali da su probuđeni. Na to im ovi ponudiše najbolju hranu koju su imali i toliko da za njih same skoro ništa nije ostalo.

Na kraju povlačenja u vreme monsuna monasi otidoše do Bude. I dok su svi ostali bili bleđi i iznemogli, ova grupa je bila veoma zdrava i ugojena. Na Budino pitanje kako je to moguće, oni ispričaše kako su se snašli. Buda odgovori ovim stihovima, koreći ih da je za monaha pretvaranje da je dostigao ono što nije jedna od najgorih stvari koju može da uradi. Od tada je uvedeno da se takav prekršaj kažnjava gubljenjem monaškog statusa i napuštanjem zajednice.

PRELJUBA U ČISTILIŠTE VODI

309. Četiri nevolje čekaju nepromišljenog, koji tuđe žene zavodi:
gomilanje loših dela, nesanica, osuda i, kao četvrto, čistilište.
310. Taj nevoljnik gomila loša dela i preporuča se u čistilištu,
malo zadovoljstva ljubavi u strahu, a kazna vladareva odista teška.
Zbog svega toga, čovek nek ne juri za ženama tuđim.
309. *Ācattāri tñhānāni naro pamatto, āpaḍḍati paradārūpasevī.
Apuññalābhaṃ na nikāmaseyyaṃ, nindaṃ tatīyaṃ nirayaṃ
catutthaṃ.*
310. *Apuññalābho ēa gaṭī ēa pāpikā. Bhītassa bhītāya ratī ēa
thokikā.
Rādā ēa daṇḍaṃ garukaṃ paṇeti. Tasmā naro paradāraṃ
na seve.*

Komentar

Čuveni dobrotvor Anāthapindika je imao nećaka po imenu Khema. On nije bio samo bogat, već i veoma lep. Žene su ga saletale i Khema je često činio preljubu. Bio je nekoliko puta i uhvaćen na delu, ali kralj nije ništa preduzimao protiv njega, iz poštovanja prema njegovom ujaku. Kada je Anāthapindika doznao za sve to, odvede Khemu kod Bude. Buda tom prilikom izgovori ove stihove, nabrajajući posledice preljubice. Zamislivši se nad rečenim, Khema je promenio svoje ponašanje i nadalje se uporno pridržavao pet pravila morala.

ISKVAREN ŽIVOT DONOSI PATNJU

311. Baš kao što oštra kusa trava, uhvaćena pogrešno, poseće ruku,
tako i monaški život, shvaćen pogrešno, u čistilište odvodi.
312. Nesmotrena dela, lako kršenje zaveta,
sumnjiv monaški život – sve to mnogo dobrog ne donosi.
313. Ono što učiniti treba, uradi, bez oklevanja.
Svakim kolebanjem monah samo novu buru strasti diže.
311. *Kuso yathā duggahito, hatthamevānukantati,
sāmaññaṃ dupparāmaṭṭhaṃ, nirayāyupakaḍḍhati.*

- 312.** *Yaṃ kiñci sithilaṃ kammaṃ, saṃkiliṭṭhañña yaṃ vataṃ,
saṅkassaraṃ brahmaçariyaṃ, na taṃ hoti mahapphalaṃ.*
- 313.** *Kayirā ce kayirāthenaṃ, daḷhamenaṃ parakkame.
Sithilo hi paribbādo, bhiyyo ākirate raḍaṃ.*

Komentar

Jednom je neki monah nenamerno posekao nekoliko biljaka. Zbog toga ga je obuzelo kajanje i on drugom monahu priznade svoj prekršaj monaških pravila. Drugi monah počeo da ga ismeva, govoreći da je kidanje trave sasvim bezazlen prekršaj. Da bi mu to i praktično pokazao, uze da čupa travu oko sebe.

Kada je Buda doznao za ovo, on neopreznog monaha posavetova ovim stihovima da ne potcenjuje manja pravila. I biljke su živa bića i ne treba iz bezrazložno uništavati. Monah se u prvi mah nije na ovo mnogo obazirao, ali kasnije uvide važnost svih pravila koja usmeravaju život monaha. Nadalje ih je sledio i marljivo meditirao, tako da je na kraju uspeo da stigne i do probuđenja.

LOŠE DELO JE BOLJE NE UČINITI

- 314.** *Loše delo je bolje ostaviti neučinjenim, jer za njim muka sledi.
Mnogo je bolje učiniti dobro delo, jer tada muke nema.*
- 314.** *Akataṃ dukkaṭaṃ seyyo, paçcā tappati dukkaṭaṃ.
Katañña sukataṃ seyyo, yaṃ katvā nānutappati.*

Komentar

U Sāvaththiju je živela jedna vrlo ljubomorna žena. Kada je otkrila da njen muž ima odnose sa služavkom, u nastupu besa ju je vezala, odsekla joj uši i nos, pa je zaključala u ambaru. Kako bi prikrla šta je učinila, otide sa mužem do Ćetavana manastira.

Kada su služavkini rođaci došli do kuće gde je bila zarobljena, videše šta se dogodilo, oslobodiše je i povedoše kod Bude. Služavka je pred svima, pa i svojim poslodavcima, ispričala ceo događaj. Buda je prekoreo ljubomornu ženu ovim stihovima, da je bolje ne učiniti ništa loše, čak ni tajno, jer sve ipak ispliva na videlo. Žena uvide svoju grešku i od tada se trudila da umiri svoj burni temperamenat.

ZAŠTITI SEBE POPUT UTVRĐENOG GRADA

315. *Kao što je grad na granici dobro čuvan i spolja i iznutra,
isto tako sebe čuvajte. Neka vam ova šansa ne promakne.
Propuštene prilike zaista su bolne, u nevoljama okončavamo.*

315. *Nagaram yathā paćcantam, guttam santarabāhiram,
evam gopetha attānam, khaṇo vo mā upaścagā.
Khaṇātītā hi soćanti, nirayamhi samappitā.*

Komentar

Grupa monaha je period monsuna provela kraj nekog pograničnog grada. U početku su stanovnici dobro pazili na njih i obezbeđivali sve što im je bilo potrebno. Ali kasnije su neki pljačkaši prošli tuda i sve opustošili, odvođeci sa sobom i mnogo roblja. Tako je grad trebalo ponovo podići i ljudi nisu imali dovoljno ni vremena ni hrane da brinu o monasima.

Posle nekog vremena monasi odoše do Bude i ispričaše mu šta ih je zadesilo. On ih posavetova da ne budu pohlepni, već da se zadovolje i malim. A pri tom da, marljivo vežbajući, bez prekida motre na vratima čula. To je šansa koju ne treba da propuste.

STIDI SE ONOG ŠTO JE SRAMOTNO

316. *Ne stide se sramotnog, a stide onog što sramotno nije.
Kad tako pogrešno vide stvari, bića u mnoge nevolje srljaju.*

317. *Ne plaše se strašnog, a plaše onog što strašno nije.
Kad tako pogrešno vide stvari, bića u mnoge nevolje srljaju.*

316. *Aladditāye laḍḍanti, laḍḍitāye na laḍḍare.
Mićchādiṭṭhisamāḍānā, sattā gaćchanti duggatim.*

317. *Abhaye bhayadassino, bhaye cābhayadassino;
Mićchādiṭṭhisamāḍānā, sattā gaćchanti duggatim.*

Komentar

Grupa monaha je jednom videla grupu đainskih golih asketa kako idu u prošenje hrane. Iako su sami bili nagi, zdele su im bile pokrivene tkanim. Na to monasi prokomentarišaše da bi možda bilo bolje da su tom

tkaninom pokrili sebe. Gole askete im odgovoriše da pokrivaju zdele zato što ne žele da prašina upadne u nju, jer i u njoj ima živih bića.

Monasi se vratili u manastir i ispričali ovu zgodu Budi, a on na to odgovori ovim stihovima.

PRIHVATI ISPRAVNO GLEDIŠTE

318. *U ispravnom vide pogrešno, a u pogrešnom vide ispravno.
Kad tako pogrešno vide stvari, bića u mnogje nevolje srljaju.*

319. *Pogrešno kao pogrešno znaju, a ispravno kao ispravno.
Kad tako ispravno vide stvari, bića do mnogo sreće dolaze.*

318. *Avadde vadḍamatino, vadde cāvadḍadassino.
Micchādīṭṭhisamādānā, sattā gaścchanti duggatim.*

319. *Vadḍaṇca vadḍato ṇatvā, avadḍaṇca avadḍato.
Sammādīṭṭhisamādānā, sattā gaścchanti suggatim.*

Komentar

Svi članovi jedne porodice u Sāvattihiju bili su sledbenici nekog askete i nisu želeli da se njihova deca mešaju sa decom Budinih sledbenika. Naročito su im zabranjivali da odlaze u Ćetavana manastir.

Ali jednom su se deca igrala u blizini manastira i ožednela. Zamoliše svog druga, sina Budinih sledbenika, da ode u manastir po vodu. Dečak otide, pokloni se Budi i ispriča mu o svojim prijateljima kojima nije dopušteno da tu dolaze.

Na to Buda pozva svu decu da uđu i napiju se koliko žele, a onda ih i poduči. Na kraju deca postadoše njegovi sledbenici.

Kada su se vratili kući, ispričali su roditeljima šta se dogodilo. Roditelji su bili vrlo besni i optuživali su svoju decu da su nezahvalni. No, njihovi susedi, kojima je Buda bio učitelj, malo-pomalo su uspeli da promene njihov stav i ne zadugo čitava porodica prihvati Budu kao svoje utočište.

Kada je za to saznao, Buda im odrecitova ove stihove kao poziv da koriste svoju sposobnost razumevanja i razluče šta je dobro, a šta rdavo. Jer bez toga možemo vrlo lako zameniti loše za dobro i obrnuto.

23. SLON

Nāga vaggo

SAM SEBE OBUZDAJ

320. *Kao što slon u bici podnosi strele iz luka odapete,
tako ću i ja uvrede podnositi. Mnogo je ljudi slabog morala.*
321. *Ukroćenog slona među gomilu vode, ukroćenog i kralj jaši.
Ukroćeni je najbolji i među ljudima, onaj uvredama neokrznut.*
322. *Izvanredne su ukroćene mule, čistokrvni atovi iz Sinda
i slonovi moćnih kljova, al' još je bolji onaj ko je sebe ukrotio,*
323. *jer ne može se ni sa svima njima u zemlju još neposećenu¹ stići,
k'o što to obuzdani čini, kroteći i usmeravajući sopstveni um.*
320. *Ahaṃ nāgova saṅgāme, cāpato patitaṃ saraṃ,
ativākyam titikkhissaṃ, dussīlo hi bahuḍḍano.*
321. *Dantaṃ nayaṃti samitiṃ, dantaṃ rādābhiraṃhati.
Danto seṭṭho manussesu, yotivākyam titikkhati.*
322. *Varamassatarā dantā, āḍānīyā ca sindhavā
kuṇḍarā ca mahānāgā, attadanto tato varam,*
323. *na hi etehi yānehi, gaćcheyya agataṃ disaṃ,
yathāttanā sudantena, danto dantena gaćchati.*

Komentar

Kraljica Māgandiyā, jedna od tri žene Udene, kralja iz Kosambīja, mrzela je Budu. Kada je on došao u Kosambī, unajmila je neke lupeže da svuda idu za njim i vređaju ga. Poštovani Ānanda predložio je da napuste Kosambī i odu negde drugde da prose hranu. Buda ga na to upita šta će se desiti ako ih i na tom drugom mestu budu vređali i ismevali. Da li

¹ *Nibbāna.*

će opet negde pobeći? Nije li bolje rešiti problem tu, na licu mesta? Na kraju izreče ove stihove, ovu pohvalu strpljivosti i obuzdanosti.

SLON ZA ŠUMOM ČEZNE

- 324.** *Slon po imenu Dhanapāla, silan i za kroćenje pretežak,
u ropstvu hranu niti da onjuši, sve tužeći za šumom svojom.*
- 324.** *Dhanapālo nāma kuṇḍaro, kaṭukabhedano dunnivārayo,
baddho kabaḷaṃ na bhuṇḍati, sumarati nāgavanassa kuṇḍaro.*

Komentar

U Sāvaththiju je živeo imućni braman. Kad mu je žena umrla, razdelio je imetak sinovima, ali posle toga oni nisu uopšte vodili brigu o njemu. Tako je ostao bez ičega i morao je da prosi. Na kraju je otišao do Bude i zamolio za savet.

Buda mu reče da kad god se nađe u većoj grupi ljudi ispriča šta mu se dogodilo. I tako ovaj braman otide na veliki skup svih bramana u Sāvaththiju (kojem su prisustvovali i njegovi sinovi) i ispriča svoju priču. Takva nezahvalnost veoma razljuti sve prisutne, a njegovi sinovi ostadoše poštiđeni.

Od tad pa nadalje, veoma su se brinuli o ocu. Tako je braman svaki dan dobijao četiri poslužavnika sa hranom, od kojih bi dva davao na poklon Budi. Posle nekog vremena, najstariji sin pozva Budu u svoju kuću da ga ugosti. Tom prilikom ovaj je izgovorio stihove o slonu koji je i u ropstvu još uvek mislio o svojim roditeljima u šumi.

OBUZDAJ SEBE U JELU

- 325.** *Lenjivac, onaj ko je proždrljiv i onaj ko uvek spava i lenčari
poput kakve svinje pregojene, takav se zaista uvek iznova
preporađa.*
- 325.** *Middhī yadā hoti mahagghaso éa, niddāyitā samparivattasāyī
mahāvarāhova nivāpapaṭṭho, punappunaṃ gabbhamupeti
mando.*

Komentar

Pasenadi, kralj Kosale, jednom je posetio Budu neposredno pošto je obilno jeo. Zato se osećao tromim i pospanim, te nije mogao da se skoncentriše na ono što mu Buda govori i skoro da je zaspao. Na kraju se izvinio Budi i ispričao mu koliko se mnogo najeo. Buda mu odgovori ovim nimalo blagim stihovima o navici prejedanja. Kralj je poslušao savet, nadalje je manje jeo i bio mnogo zdraviji i aktivniji.

MOTRI NA SVOJE MISLI

326. *Ovaj um moj je na besciljno lutanje navikao,
kad mu se svidi, kud mu se prohte i kako god želi,
ali danas ću ga do kraja obuzdati,
kao što gonič štapom svog slona kroti.*

326. *Idaṃ pure cīttamaćāri cārikam,
yenićchakam yatthakāmaṃ yathāsukham,
tadaḍḍhaṃ niggahessāmi yoniso,
hatthippabhinnaṃ viya añkusaggaho.*

Komentar

Sānu je bio mladi samanera (iskušenik). Redovno je recitovao Učenje i na kraju bi svoje zasluge za to posvetio svojim roditeljima. Kao rezultat toga, veoma su ga poštovali duhovi i božanstva.

No kako je vreme prolazilo Sānu postade nezadovoljan životom monaha. Tako je jednom posetio majku i rekao joj da namerava da se razmonaši. Majka je pokušavala da ga ubedi da to ne čini, ali on je ostajao pri svojoj nameri. Neki duh je čuo taj razgovor i zaposede mladićevo telo, tako da on počne da se valja po podu. Ljudi su se okupili i razgovarali o prednostima monaškog života. Ako se Sānu razmonaši, neće biti u stanju da dostigne probuđenje. Na to duh izađe iz njegovog tela. Posle ovog iskustva Sānu odluči da nastavi svoje putovanje ka konačnom cilju. Vratio se u manastir i dobio puno zaređenje kao bhikkhu (monah).

Buda je želeo da mu pomogne i zato je izgovorio ove stihove, savećujući Sānu da kontroliše svoj um. Sānu je razmišljao o ovoj poruci i kasnije, uporno kroteći um, postao probuđen. Čak je postao poznat kao vrlo poštovan i vešt učitelj.

SKRENI SA LOŠEG PUTA

327. *Ushićuj se marljivošću, štiti sopstveni um,
sa lošeg puta sam sebe uzdigni, kao i slon kad u mulj upadne.*
327. *Appamādaratā hotha, sa'cittamanurakkhatha,
duggā uddharathattānaṃ, paṅke sannova kuṇḍaro.*

Komentar

Beše neki slon vrlo snažan, ali kada je ostario i snaga ga napusti. Jednom se zaputio do pojila i tu se zaglavio u mulju na obali. Kralj posla nekoliko krotitelja slonova da mu pomognu. Oni odoše do mesta na kojem je bio i počеше da udaraju u borbene bubnjeve. Kad ih je slon čuo, to ga obodri i nekako uspe da se izvuče iz klopke.

Buda je ovo iskoristio kao priliku da ukaže kako i mi treba da uložimo sav moguć napor i sami sebe iščupamo iz kaljuge mentalnih nečistoća i patnje.

ILI SE SA MUDRIMA DRUŽI ILI OSTANI SAM

328. *Ako naiđeš na mudrog saputnika, čistih dela, čvrstog u vrlini,
prevladavši prepreke sve, takvom se obradovan i sabran pridruži.*
329. *Ako ne naiđeš na mudrog saputnika, čistih dela, čvrstog u vrlini,
tada k'o kralj što zemlju u boju izgubi ili slon u šumi, sam se zaputi.*
330. *Bolje je živeti sam, jer nema drugarstva sa budalom.
Sam se kreći i ne čini ništa loše,
zadovoljan i s malim, k'o slon u šumi samotan.*
328. *Sa'ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, saddhiṃ caraṃ
sādhuvihāridhīraṃ,
abhibhuyya sabbāni parissayāni, careyya tenattamano satīmā.*
329. *No će labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, saddhiṃ caraṃ
sādhuvihāridhīraṃ,
rādāva raṭṭhaṃ viḍitaṃ pahāya, eko care mātaṅgarañṇeva nāgo.*
330. *Ekassa caritaṃ seyyo, natthi bāle sahāyatā.
Eko care na ca pāpāni kayirā, appossukko mātaṅgarañṇeva
nāgo.*

Komentar

Jednom su se monasi iz Kosambija sporečkali oko nekih trivijalnih stvari. I pošto niko nije hteo da popusti, malo-pomalo čitava stvar se izrodila u veliku svađu tolikih razmera da čak ni Buda nije uspeo da ih izmiri. Videvši da nema pomoći, Buda napusti Kosambi i otide u šumu da jedno vreme proboravi u samoći.

Posle nekog vremena monasi su se dozvali pameti i uvideli grešku. Zato otidoše u šumu do Bude, da ga zamole za oprostaj. Tada im Buda reče ove stihove, naglašavajući vrednost istinskog prijateljstva.

IZVORI BLAŽENSTVA

331. *Sreća je imati prijatelje kad nevolja naiđe.*

Sreća je kad smo i sa malo zadovoljni.

Sreća su mnoga naša dobročinstva kad život okončavamo.

Sreća je kad se oslobodimo svake patnje.

332. *Sreća je na svetu ovom pomagati sopstvenoj majci, sopstvenom ocu,*

sreća je na svetu ovom monah biti, istinski probuđen biti.

333. *Sreća je čestit biti sve do smrti, sreća je imati veru čvrstu,*

sreća je mudrost steći; ne činiti zlo jeste sreća.

331. *Atthamhi dātamhi sukhā sahāyā. Tuṭṭhī sukhā yā itarītarena.*

*Puññaṃ sukhāṃ dīvitasāṅkhayamhi. Sabbassa dukkhassa
sukhaṃ pahānaṃ.*

332. *Sukhā matteyyatā loke, atho petteyyatā sukhā,*

sukhā sāmaññatā loke, atho brahmaññatā sukhā.

333. *Sukhaṃ yāva dārā sīlaṃ, sukhā saddhā paṭiṭṭhitā,*

sukho paññāya paṭilābho, pāpānaṃ akaraṇaṃ sukhāṃ.

Komentar

Buda je jednom razmišljao koliko ljudi pati zbog loših vladara. I pokušao je da smisli način na koji bi ubedio kraljeve da vladaju pravednije. Māra na to počeo da nagovara Budu da je najbolje da on sam postane vladar. Ali Buda mu je odgovorio ovim stihovima, pokazujući šta su pravi izvori sreće, te da je nemoguće Māri nagovoriti ga da postane kralj.

24. ŽUDNJA

Taṇhā vaggo

U NEPAŽLJIVOME SE ŽUDNJE MNOŽE

334. *U čoveku koji je nepažljiv, žudnja buja kao maluva puzavica,
taj iz života u život luta, k'o majmun u šumi što za plodom traga.*
335. *Koga god kobna žudnja savlada, ta vezanost za ovaj svet,
u njemu jadi narastaju, kao i bujna trava birana.*
336. *A ko god kobnu žudnju nadjača, tako tešku da se prevlada,
sa njega jadi otpadnu, k'o kišne kapi sa lista lotosovog.*
337. *Kažem vama koji se okupiste ovde:
„Koren žudnje iskopajte, k'o travar mirisni koren birana trave,
neka vas Māra ne savlada kao što bujica trsku prelomi.“*
334. *Manuḍassa pamattaācārino, taṇhā vadḍhati māluvā viya,
so plavatī hurā huram, phalamiēcchaṃva vanasmi vānaro.*
335. *Yaṃ esā sahate dāmmī, taṇhā loke visattikā,
sokā tassa pavaḍḍhanti, abhivaṭṭhaṃva bīraṇaṃ.*
336. *Yo cetam sahate dāmmim, taṇham loke duraścayaṃ,
sokā tamhā papatanti, udabinduva pokkharā.*
337. *Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo, yāvattettha samāgatā,
taṇhāya mūlaṃ khaṇatha, usīratthova bīraṇaṃ,
mā vo naḷaṃva sotova, māro bhañḍi punappunaṃ.*

Komentar

Ribar iz Sāvattija jednom je ulovio prekrasnu zlatnu ribu. Ali kada je otvorila usta, iz njih ga zapahnu odvratan smrad. Kad mu se ukazala prilika, upitao je Budu zašto je to tako. Ispostavilo se da je ta riba u nekom od prošlih života bila monah po imenu Kapila. Kapila je bio veoma učen i poznat, te je mnoge podučavao Dhammi. No, zbog svega

toga osvojila ga je oholost i na druge je počeo da gleda sa visine. A ako bi ga neko od monaha sa kojima je živeo u nečemu ispravio, žestoko bi se raspravljao. Zbog oštrog jezika, uskoro su ga svi izbegavali. Tako se bes u Kapili još više gomilao, sve dok na kraju nije omrzao i monahe i Dhammu.

Kao posledica tolike mržnje i oholosti, dugo je patio preporadajući se iz jednog u drugi život. Zato što je druge podučavao Dhammi, imao je lep ten nalik boji zlata. Ali zato što je vređao monahe i Učenje, iz usta mu se širio strašan smrad.

ŽUDNJA JE IZVOR PATNJE

338. *Baš kao što će drvo, makar i posečeno, ponovo izrasti,
samo ako mu je korenje jako i neoštećeno,
tako će i ova patnja uvek ponovo bujati,
ako pritajena žudnja uništena nije.*
339. *U kome trideset šest moćnih bujica ka prijatnim stvarima teku,
njega pogrešna gledišta i misli pune strasti odnose.*
340. *Te bujice na sve strane teku, k'o puzavica kad se uspuže i čvrsto stoji.
Videvši je da sve više buja, mačem mudrosti koren joj presecite.*
341. *Ljude ispunjava ushićenje što od čula dolazi i prepuno je želja,
užitkom vezani, slasti žedni, večno putuju od rođenja do smrti.*
342. *Ljudi gonjeni žudnjom skaču unaokolo poput zeca ulovljenog;
sputani sa deset okova, kroz patnje prolaze, dugo, zaista dugo.*
343. *Ljudi gonjeni žudnjom skaču unaokolo poput zeca ulovljenog,
zato išćupaj žudnju, nastoj da sebe strasti oslobodiš.*
338. *Yathāpi mūle anupaddave daḷhe, cīnnoṇṇi rukkhō punareva rūhāti,
evaṃpi taṇhānusaye anūhate, nibbattaṭṭi dukkhamidaṃ punappunam.*
339. *Yassa cīhattiṃsati sotā, manāpasavanā bhusā,
māhā vahanti duddiṭṭhiṃ, saṅkappā rāganissitā.*
340. *Savanti sabbadhi sotā, latā uppaḍḍa tiṭṭhati.
Tañca disvā lataṃ dātāṃ, mūlaṃ paññāya cīndatha.*
341. *Saritāni sinehitāni ca, somanassāni bhavanti dantuno,
te sātasiṭā sukhesino, te ve dātīdarūpagā narā.*

342. *Tasiṇāya purakkhatā padā, parisappanti sasova bandhito,
saṃyođanasaṅgasattakā, dukkhamupenti punappunaṃ cīrāya.*
343. *Tasiṇāya purakkhatā padā, parisappanti sasova bandhito,
tasmā tasiṇaṃ vinodaye, ākaṅkhanta, virāgamattano.*

Komentar

Jednom je Buda video krmaču i nasmejao se. Na pitanje poštovanog Ānande zašto se nasmejao, rekao je da je ova krmača u vreme prethodnog Bude bila kokoška. Živela je blizu manastira i otuda je čula mnogo govore o Dhammi. Kasnije se preporodila kao princeza. Jednom je primetila neke crve u kupatilu i počela je da meditira o odbojnosti tela. U narednom životu se preporodila kao božanstvo u Braminom svetu. A onda se, zbog neke davne loše kamme, ponovo rodila kao krmača. Buda je ovim stihovima prokomentarisao kako jednostavno nema kraja krugu preporađanja na osnovu dobre i loše kamme.

VRAĆANJE U LAIČKI ŽIVOT JE NEPROMIŠLJENO

344. *Napustivši šikaru¹, u šumi živi²; a onda iz šume u šikaru opet juri
Pogledaj ga! Tek što se izbavio, u okove ponovo srlja.*
344. *Yo nibbanatho vanādhimutto, vanamutto vanameva dhāvati,
taṃ puggalametha passatha, mutto bandhanameva dhāvati.*

Komentar

Neki monah bio je učenik poštovanog Mahā-Kassape. Iako nije postigao bilo kakav stupanj probuđenja, bio je u stanju da uđe u bilo koje od četiri mentalna zadubljenja. Jednom kada je posetio svog ujaka zlatara u njemu se razvila snažna žudnja za zlatnim nakitom. Zato je odlučio da napusti monašku zajednicu i preseli se da živi kod ujaka.

No, pošto je bio lenj, ujak ga izbaci iz kuće. Onda on postade lopov. Posle nekog vremena uhvatiše ga i osudiše na smrt. Na gubilištu nije pokazao bilo kakav strah i umesto toga ušao je u duboko zadubljenje. Kad dželat to vide, veoma se iznenadio i brže-bolje je o tome

¹ Misli se na šikaru želja koje sa sobom nosi život domaćina.

² Kao monah.

obavestio kralja. Kralj naredi da se čovek oslobodi.

Buda je prekoreo monaha ovim stihovima, pokazujući mu koliko je bilo nepromišljeno što je napustio monaštvo. Dalje ga je uputio u meditaciju uvida. Tako ovaj dostiže prvi stupanj probuđenja i kasnije se ponovo priključio prosjačkoj zajednici, da bi na kraju postao i potpuno probuđen.

VEZANOST JE JAČA OD LANACA

- 345.** *Nije jaka ona spona, govore mudri,
načinjena od metala, drveta ili babađa trave.
Opčinjenost draguljima i ukrasima,
žudnja za sinovima i ženama mnogo je snažnija,*
- 346.** *Ta spona je zaista jaka, kažu mudri.
Čini se labavom, ali te sa puta odvodi i teško je se osloboditi.
Koji taj okov raskinu, bez želja idu poput monaha,
sve čulne želje za njima ostale su daleko.*
- 345.** *Na taṃ daḷhaṃ bandhanam āhu dhīrā,
yad āyaṣaṃ dāruḍaṃ babbadañña.
Sārattarattā maṇikuṇḍalesu,
puttesu dāresu ca yā apekkhā.*
- 346.** *Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā,
ohāriṇaṃ sithilaṃ duppamuññaṃ.
Etampi chetvāna paribbādanti,
anapekkhino kāmasukhaṃ pahāya.*

Komentar

Grupa monaha zaputi se jednom u Sāvatti u prošenje hrane. Usput naiđoše na grupu zatvorenika, ruku i nogu okovanih u lance. Kad su se vratili u manastir, ispričaše o tome Budi.

Buda odgovori ovim stihovima i objasni im da su strast i žudnja za voljenim stvarima i bićima mnogo jači okovi od svakog gvožđa. One bića vezuju za točak saṃsāre. Samo napuštanje tih žudnji može nas osloboditi novih rođenja i patnje.

KO ŽUDI U SOPSTVENU MREŽU ULOVLJEN BIVA

347. *Raspaljeni strašću padaju u taj vrtlog, k'o pauk u sopstvenu mrežu.
Kad okov raskinu, bez želja idu mudri, sve patnje za njima
ostaju daleko.*
347. *Ye rāgarattānupatanti sotam, sayamkatam makkaṭakova dālam.
Etampi chetvāna vadanti dhīrā, anapekkhino sabbadukkham
pahāya.*

Komentar

Kraljica Khema bila je žena kralja Bimbisare i nadaleko čuvena po svojoj lepoti. Kralj je želeo da ona ide u manastir i sluša Budine govore. No, ona je znala da Buda često govori o prolaznosti i nevezivanju za telo, tako da se nije usuđivala da se sa njim sretne.

Na kraju kralj naredi muzičarima da sviraju pesmu u pohvalu Veluvana manastira i kraljica se najzad odluči da ode tamo. Sela je među slušaoce dok je Buda izlagao učenje. Onda Buda stvori lik devojke vidljiv samo Khemi i postavi je da sedi pored njega i hladi ga. Bila je vrlo mlada i izuzetno lepa. Khema je ugleda i istog trenutka shvati da u poređenju sa lepotom ove nepoznate devojke ona liči na majmuna.

I dok ju je netremice gledala, devojka lagano poče da stari. Prvo je postala mlada žena, potom malo starija, dok nije došla u srednje godine, a zatim sve starija, da bi na kraju postala starica. Khema utom shvati da je promena tela neprekidni proces, kao što se i ova divna devojka pretvorila u smežuranu, ružnu staricu. No, proces se nije zaustavio na tome. Pošto nije bila u stanju više da sedi, ona starica je legla na pod i na kraju umrla. Telo joj se nadulo i počeše da ga riju crvi.

Khema konačno uvide da je i njezina lepota prolazna – podložna bolesti, starosti i smrti. Buda ju je dodatno uputio ovim stihovima i na kraju Khema dostiže probuđenje. Kasnije se pridružila redu monahinja i postala glavna ženska učenica Budina.

NE PRIJANJAJ!

348. *Oslobodi se prošlosti, oslobodi se budućnosti,
oslobodi se sadašnjosti. Kad na drugu obalu pređeš
i um tvoj će biti potpuno slobodan,
u krug rođenja i umiranja ne vraća se.*

- 348.** *Muñca pure muñca paćchato,
mađđhe muñca bhavassa pāragū,
Sabbattha vimuttamānaso,
na punaṃ dātīdaraṃ upehisi.*

Komentar

Jednom je grupa putujućih akrobata došla u Rāḍagahu. Mladić po imenu Uggasena zaljubi se u jednu od plesačica, oženi je i pridruži se trupi. No, pošto sam nije bio akrobata, mogao je jedino da pomaže kao nosač, vozar kola i slično. Devojka kasnije rodi sina, ali je često grdila muža što nije u stanju da učini nešto više za njih do da radi kao sluga. Zato Uggasena vremenom savlada akrobatske veštine i postade i sam vrlo dobar akrobata.

Jednoga dana trupa se ponovo obrela u Rāḍagahi. Uggasena je naročito želeo da dobro izvede svoju tačku i bude nagrađen aplauzom u rodnom gradu. I dok ju je izvodio, nedaleko naiđe Buda i svi gledaoci se okrenuše prema njemu. Uggasena sede na pozornicu potpuno razočaran. Na to mu Buda izreče ove stihove i u trenu Uggasena postade probuđen. Odmah se i zamonašio.

Kasnije je Buda Uggaseni ispričao priču. Nekada davno, u vreme Bude Kassape, Uggasena je nahranio monaha i poverio mu se da bi jednoga dana želeo da postane probuđen. Taj monah je već bio arahant i pošto je video u budućnosti da će Uggasenina želja biti ispunjena, samo se nasmejao. Uggasena je pogrešno protumačio ovaj gest, pomislio je da mu se monah podсмеja i spopade ga jak bes. Zato je morao da jedan deo života provede kao putujući akrobata pre nego što je dosego svoj cilj.

U NEOBUZDANOME ŽUDNJA BUJA

- 349.** *U čoveku zbrkanom, snažne žudnje, samo u prijatnosti zagledanog,
želje se umnožavaju; takav svoje okove samo još snažnijim čini.*
- 350.** *A onaj ko je smirenju predan, ne beži od neprijatnog, uvek sabran,
takav na kraj žudnji stiže, takav Mārīne okove preseca.*
- 349.** *Vitakkamathitassa dāntuno, tibbarāgassa subhānupassino,
bhiyyo taṇhā pavaḍḍhati, esa kho daḥhaṃ karoti bandhanaṃ.*
- 350.** *Vitakkūpasame ēa yo rato, asubhaṃ bhāvayate sadā sato,
esa kho byanti kāhiti, esa cēcēhati mārābandhanaṃ.*

Komentar

Mladi monah je zamolio za malo vode u kući u kojoj je mlada žena živela sama. Ona se smesta zaljubi u njega i pozva ga da dođe kod nje po hranu kad god poželi. Kad je drugi put došao, ona mu nagovesti da ima dovoljno novca, ali se oseća usamljenom. Monah oseti privlačnost prema njoj i počeo da razmišlja da se razmonaši i oženi je. Naglo je izmršaveo i postao nervozan zbog misli koje su ga mučile, tako da drugi monasi čitavu stvar prijaviše Budi.

Buda reče monahu da je u prethodnom životu ta žena bila njegova supruga. I jednom su putovali i susreli neke lopove. Ona se zaljubila u vođu bande i pomogla mu da ubije njenog muža. Baš kao što je u prethodnom životu bila izvor njegove smrti, tako i u ovom može postati razlogom njegove propasti kao monaha. Buda tada reče ove stihove, a monah uze njegov savet ozbiljno i posveti se marljivom vežbanju.

NEMA STRAHA U ONOM KO JE STIGAO NA CILJ

351. *Onaj ko je dosegao savršenstvo, ko je bez straha i bez želje, čist, ko strele života iz sebe iščupa, takvome ovaj život jeste poslednji.*

352. *Onaj ko je bez žudnje, bez okova, znalac svetih reči, vešt da ih pravim redosledom izgovori, taj je kao mudrac znan, što svoj poslednji život živi.*

351. *Ñiṭṭhaṅgato asantāsī, vītataṇho anaṅgaṇo,
acćhindi bhavasallāni, antimoyaṃ samussayo.*

352. *Vītataṇho anādāno, niruttipadakovido,
akkharānaṃ sannipātaṃ, ḍaṇṇā pubbāparāni ca,
sa ve “antimasārīro, mahāpaṇṇo mahāpuriso”ti vućcati.*

Komentar

Velika grupa monaha došla je da poseti Đetavana manastir. Budin sin, monah Rāhula, morao je zato da spava pred vratima Budine odaje. Onda se Māra pretvori u slona i pokuša da uplaši Rāhulu. Ovaj nije pokazivao ni najmanji znak straha. Na to Buda izađe i reče Māri ove stihove, ukazujući mu da je Rāhula probuđen i ništa ga na ovome svetu ne može uplašiti. Shvativši da je ovo istina, Māra istog trenu nestade.

ONAJ KO SVE ZNA NEMA UČITELJA

353. *Sve sam savladao i sve razumeo,
nijednom stvari uprljan nisam,
sve sam napustio i gašenjem žudnje sebe oslobodio,
sve sâm otkrio. Koga onda učiteljem svojim da nazovem?*

353. *Sabbābhibhū sabbavidūhamasmi,
sabbesu dhammesu anūpalitto,
sabbañḍaho taṇhakkhaye vimutto,
sayam abhiññāya kamuddiseyyam.*

Komentar

Nedugo pošto je Buda dostigao probuđenje, zaputio se ka Parku jelena kraj Vāranasija, gde su boravili petorica njegovih nekadašnjih saputnika na asketskom putu, kako bi im saopštio svoje otkriće. Usput je sreo lutajućeg adivaka asketu po imenu Upaka, koji je bio vrlo impresioniran Budinom pojavom: „Prijatelju, bistar ti je lik, čist i svetao. Po čijoj si se uputi odrekao sveta, ko ti je učitelj, čije učenje ispovedaš?“ Na to mu je Buda odgovorio gornjim stihovima, tvrdeći da nema učitelja, već da je isključivo sopstvenim naporom postao probuđen. Ne baš ubeđen ovakvim tvrdnjama, Upaka odgovori: „Pa neka ti bude, prijatelju!“, i odmahujući glavom skrenu na sporedni put. Ovaj događaj opisan je u *Ariyapariyesana sutti* (MN 26).

NEMA VEĆEG DARA OD ISTINE

354. *Dar Učenja sve druge darove nadmašuje,
ukus Učenja sve druge ukuse nadmašuje,
užitak Učenja svaki drugi užitak nadmašuje,
iskorenjivanje žudnje svaku patnju pobeđuje.*

354. *Sabbadānaṃ dhammadānaṃ dīnāti,
sabbarasaṃ dhammaraso dīnāti,
sabbaratiṃ dhammarati dīnāti,
taṇhakkhaya sabbadukkhaṃ dīnāti.*

Komentar

Bogovi su se jednom raspravljali oko četiri pitanja: Od svih darova, koji je najveći? Od svih ukusa, koji je najbolji? Od svih užitaka, koji je

najveći? Zašto se za iskorenjivanje žudnje kaže da je najbolje? I nikako nisu mogli da se saglase oko odgovora, te Sakka, prvi među bogovima, poseti Budu i postavi mu ista pitanja. Ovaj mu odgovori gornjim stihovima. Na to je Sakka zatražio da i bogovi budu pozivani da dele zasluge stečene darivanjem Dhamme. Buda se saglasio i od tada je postao običaj da se prizivaju bogovi da učestvuju u zaslugama kad god se čini neko dobro delo.

IMETAK RANJAVA NEZNALICU

355. *Imetak ranjava neznaicu, ne i tragača za drugom obalom;
zaslepljen željom za imetkom, neznaica povređuje druge,
ali i sebe samoga.*

355. *Hananti bhogaḍa dummedhaṃ, na ā paṛagavesina,
bhogaṭaṇhāya dummedha, hanti aṇṇeva attanaṃ.*

Komentar

Kralj Kosale je jednom došao da vidi Budu i reče mu kako je neki imućni stanovnik Sāvattihija toga dana umro. Nije imao naslednika, te je čitavo imanje otišlo u državni trezor. Reče mu i da je pokojnik bio izuzetno škrt i nikada ništa nije poklanjao. Buda potom ispriča kako je isti taj čovek bio bogat i u jednom od svojih prošlih života. Tako se desilo da je jednom dao hranu monahu, ali da se usled škrtosti odmah potom pokajao što je to učinio. Sem toga, njegov brat, takođe vrlo imućan čovek, imao je sina i taj čovek ubio je svog bratića kako bi on nasledio bratovljev imetak. Zbog svega toga dugo je patio. I u ovom životu ništa nije učinio da dobrim delima sakupi zasluge, te je opet protraćio priliku da učini nešto dobro sa svojim bogatstvom.

ŠTA UNIŠTAVA LJUDE

356. *Njive uništava korov, ljude uništava pohlepa,
zato ono što je dato nesebičnima, velike zasluge donosi.*

357. *Njive uništava korov, ljude uništava mržnja,
zato ono što je dato nemrziteljima, velike zasluge donosi.*

358. *Njive uništava korov, ljude uništava obmana,
zato ono što je dato neobmanutima, velike zasluge donosi.*

359. *Njive uništava korov, ljude uništava žudnja,
zato ono što je dato nepožudnima, velike zasluge donosi.*

356. *Tiṇadosāni khetṭāni, rāgadosā ayam paḍā;
Tasmā hi vītarāgesu, dinnam hoti mahapphalam.*

357. *Tiṇadosāni khetṭāni, dosadosā ayam paḍā;
Tasmā hi vītadosesu, dinnam hoti mahapphalam.*

358. *Tiṇadosāni khetṭāni, mohadosā ayam paḍā;
Tasmā hi vītamohesu, dinnam hoti mahapphalam.*

359. *Tiṇadosāni khetṭāni, icchādosā ayam paḍā;
Tasmā hi vigaticchesu, dinnam hoti mahapphalam.*

Komentar

Kada je Budina majka umrla sedam dana posle porođaja, postala je božanstvo po imenu Santusita na Tāvatisu nebu. Pošto je postao probuđen, Buda je otišao da je poseti i poduči Dhammi. Dok je boravio tamo, sreo se sa druga dva božanstva. Jedno od njih, Indaka, bio je čovek u prethodnom životu, koji je jednom dao hranu Anuruddhi, Budinom učeniku. Drugo božanstvo, Ankura, često je davao hranu tokom svog života kao ljudsko biće, ali nijednom to nije bilo probuđenom čoveku. Zato Ankura upita Budu kako je moguće da je davao toliko mnogo, a ipak se preporodio u istom nebeskom svetu kao i Indaka, koji je hranu dao samo jednom. Buda mu odgovori ovim stihovima, objašnjavajući da je kvalitet važniji od kvantiteta.

Darivanje hrane je veoma važno, ali takođe moramo praviti razliku kome dajemo. Darovi onima koji su se oslobodili vezanosti donose mnogo više plodova nego onome ko je u vlasti žudnje, mržnje i neznanja. Zato je Buda želeo da naglasi važnost podržavanja onih koji to zaista zaslužuju. Hraniti one koji su jednostavno lenji da sami za sebe obezbede hranu šteti kako celome društvu, tako i samim tim ljudima.

25. MONAH

Bhikkhu vaggo

STRAŽARI NA VRATIMA ČULA

360. *Obuzdanost oka je dobra, dobra je obuzdanost uha,
obuzdanost nosa je dobra, dobra je obuzdanost jezika.*
361. *Obuzdanost tela je dobra, dobra je obuzdanost govora,
obuzdanost uma je dobra, dobra je uvek obuzdanost.
Uvek obuzdan monah, svake muke oslobođen biva.*
360. *Ācakkhunā saṃvaro sādhu, sādhu sotena saṃvaro,
ghānena saṃvaro sādhu, sādhu dīvhāya saṃvaro.*
361. *Kāyena saṃvaro sādhu, sādhu vācāya saṃvaro,
manasā saṃvaro sādhu, sādhu sabbattha saṃvaro.
Sabbattha saṃvuto bhikkhu, sabbadukkhā pamuṇṇati.*

Komentar

U Sāvattthiju su živeli pet monaha i praktikovali obuzdanost samo po jednog čula. I svaki od njih tvrdio je da upravo on vežba najvažniju vrstu obuzdanosti. Dugo su se oko toga prepirali i nikako nisu mogli da se usaglase. Na kraju odoše da pitaju Budu, čiji je odgovor zapisan u ovim stihovima, i on kaže da je za probuđenje potrebno vladati svim svojim čulima (što znači i umom, jer se on u budizmu smatra našim šestim čulom).

Bez takvog napora ne napredujemo u meditaciji, jer nam pažnju uvek odvlače razni podražaji koji nam dolaze kroz čula. Zato tokom čitavog dana treba da vežbamo koncentraciju i svesnost, a formalne, sedeće meditacije su samo intenziviranje tog vežbanja.

MONAH SEBE OBUZDAVA

362. *Ko je obuzdao ruke, noge i govor; ko je sebe potpuno obuzdao, u svojoj radosti učvršćen, u osami zadovoljan, toga monahom zovu.*

362. *Haṭṭhasaṃyato pādasāṃyato, vācāsāṃyato saṃyatuttamo, aḍḍhattarato samāhito, eko santusito tamāhu bhikkhuṃ.*

Komentar

Pošto su se okupali u reci Aćiravatī, dva monaha su se brisala na obali na popodnevnom suncu i razgovarali. Onda jedan od njih ugleda divlju gusku, zgrabi kamen i ubi je pogodivši je u oko. Drugi monasi koji su se tu našli odvedoše ga pred Buda. Učitelj ga je prekoreo, pominjući kako su oduvek mudraci bili oprezni da ne učine nijednu lošu stvar. Onda on dalje ispriča okupljenima *Kurudhamma dātaku* (Ḍā 276).

OBUZDAJ GOVOR

363. *Slatke su reči monaha koji obuzda svoj jezik, govori blago i bez oholosti izlaže Učenje i njegovo značenje.*

363. *Yo mukhasāṃyato bhikkhu, mantabhāṇī anuddhato, atthaṃ dhammañca dīpeti, madhuraṃ tassa bhāsitaṃ.*

Komentar

Buda je ove stihove izgovorio u vezi sa Kokālikom, koji je kritikovao dva njegova glavna učenika, optuživši ih da imaju zle namere.¹ Kada

¹ *Kokālika sutta*, SN 6:10, Sn stihovi 662-683. U *Sutta nipāti* se on naziva Ćūḷa Kokālika, da bi se razlikovao od Devadattinog učenika koji se takođe zvao Kokālika. Jednom je došao kod Bude, poklonio mu se i rekao da poštovani Sāriputta i Moggallāna gaje u sebi loše želje. Buda ga posavetova da ne govori tako, zato što su njih dvojica uzorni monasi. Kokālika ponovi svoje optužbe tri puta, zatim se ponovo pokloni i ode. Uskoro, po čitavom telu su mu iskočili čirevi, koji su sve više rasli, sve dok ne bi prsli i iz njih krenuo gnoj da curi. Uskoro je od toga i umro i preporodio se u Lotos čistilištu. Tokom te noći Brama Sahampati dođe kod Bude i obavesti ga da je Kokālika umro i gde mu je novo odredište, zato što je gajio toliku mržnju prema Sāriputti i Moggallāni. Sledećeg dana Buda je sve to ispričao monasima i jedan od njih ga upita: „Koliko traje život u Lotos čistilištu?” Učitelj odgovori da ga nije lako izmeriti u godinama, hiljadama godina, stotinama hiljada godina. Onda monah upita je li moguće izraziti ga kroz poređenje. Na to Buda reče da ako bi postojao tovar sezamovog semena na kolima i neko svakih sto godina sa njega uzimao po jednu semenku, pre bi uklonio ceo tovar sa kola nego što bi protekao

su monasi jednom razgovarali o Kokāliki, naišao je Buddha i upitao ih o čemu pričaju. Kad su mu rekli, on im ispriča *Kačchapa dātaku*, da bi pokazao kako je ne samo u ovom životu, već i u prethodnom, Kokāliku zadesila teška nesreća zbog toga što nije mogao da kontroliše svoj jezik. Tada je bio kornjača u nekom jezeru koje je počelo da presušuje. Dve divlje guske ponudiše joj da je prenesu u drugo jezero tako što će u kljunovima držati štap na oba kraja, a kornjača će snažno zagristi štap u sredini i tako se držati dok budu leteli. Tako je i bilo, ali na putu ih spasiše neka deca i počеше da viču kakvo je to čudo da kornjača leti. Kornjača smesta zausti da im odgovori, tresnu o zemlju i rasprсну se.

RADOST UČENJA

364. *Monah koji boravi u Učenju, koji se ushićuje Učenjem, misli o Učenju, pamti Učenje, takav od istinskog Učenja ne otpada.*

364. *Dhammārāmo dhammarato, dhammaṃ anuvićintayaṃ, Dhammaṃ anussaraṃ bhikkhu, saddhammā na parihāyati.*

Komentar

Poštovani Dhammārāma, pošto je čuo od Bude da će dostići *parinibbānu* (konačno utruće) za četiri meseca, izbegavao je druženje sa drugim monasima i umesto toga meditirao u osami, stremeći probuđenju. Smatrajući da time pokazuje nepoštovanje prema Učitelju i svojim saputnicima u svetačkom životu, ostali monasi se jednom požališe Budi. Kada je pred svima poštovani objasnio svoje postupke, Buda ga pohvali ovim stihovima, govoreći da oni koji ga poštuju treba da se ponašaju isto kao i Dhammārāma. Jer najbolji izraz poštovanja jeste da vežbaju marljivost u skladu sa učenjem. I kad je Buda završio svoj govor, poštovani Dhammārāma dostiže probuđenje.

jedan život u Abudda čistilištu. Dvadeset puta duži od toga je život u Nirabbuda čistilištu ... u Ababa čistilištu ... u Aṭaṭa čistilištu ... u Ahaḥa čistilištu ... u Kumuda čistilištu ... u Sogandhika čistilištu ... u Uppala čistilištu ... u Puṇḍarika čistilištu, a dvadeset puta duži od toga je život u Paduma (Lotosovom) čistilištu.

NE ZAVIDI DRUGIMA

365. *Ne preziri ono što dobiješ, ne živi zavideći drugima.
Monah kog zavist muči do sabranosti ne doseže,*
366. *Ako monah ne prezire ono što dobije, makar to bilo i malo,
njega zaista bogovi hvale kao biće čista života i marljivo.*
365. *Salābhaṃ nātimaññeyya, nāññesaṃ pihayaṃ éare.
Aññesaṃ pihayaṃ bhikkhu, samādhim nādhigaéhati.*
366. *Appalābhopi ée bhikkhu, salābhaṃ nātimaññati,
taṃ ve devā pasamsanti, suddhāḍṭvim atanditaṃ.*

Komentar

Neki monah, dok je išao u prošenje hrane, naiđe na svog prijatelja koji je bio Devadattin učenik. Prijatelj mu reče da ih je kralj Adātasattu sve bogato darovao i pozvao ga da ostane u manastiru koji je podigao specijalno za Devadattu. Tako on provede nekoliko dana uživajući u prijateljevom gostoprimstvu. Kada se vratio u Veļuvana manastir, neki monasi ga prijaviše Budi. Onda ga Učitelj pozva i raspita se o tome gde je bio i šta je radio. Monah mu odgovori da iako je boravio u tom manastiru, on nije prihvatio Devadattina pogrešna gledišta. Buda ga na to prekori da i pored toga što nije prihvatio gledišta, drugi mogu pomisliti da jeste, te zato ne treba to da radi, već da bude zadovoljan onim što sam isprosi. I dodade da to nije prvi put da boravi u pogrešnom društvu i ispriča *Mahilāmukha dātaku*.¹ Na kraju Buda izlaganje završi ovim stihovima.

¹ Dātaka.26. U prethodnom životu ovaj monah je bio slon blagog lica po imenu Mahilāmukha. Ali dogodilo se da su se kraj njegove štale često nalazili članovi neke bande i pričali o svojim nedelima ili kovali planove za nove pljačke i ubistva. Slušajući ih, do tada blagi slon postane i sam okrutan i divalj, te tako ubi neke od ljudi koji su se o njemu i drugim slonovima u kraljevskoj štali starali. Bodhisatta, koji je u to vreme bio kraljev savetnik, istražio je čitavu stvar i pronašao šta je razlog svemu tome. Zato je naredio da neko vreme u štali borave izuzetno dobri ljudi i svojom blagošću utiču na slona. Tako je ovaj povratio svoju dobru narav.

MONAH SE NE VEZUJE

367. *Ko god kao svoje ne računa bilo šta što je ime-i-oblik¹,
ne trči za nečim što ne postoji, njega monahom zovu.*

367. *Sabbaso nāmarūpasmim, yassa natthi mamāyitam,
asatā ca na soṇati, sa ve bhikkhūti vuṇṇati.*

Komentar

Neki braman je imao naviku da u vreme žetve, vršidbe, skladištenja, kuvanja ili jela daruje druge pre nego što bi i sam nešto uzeo za sebe. Jednoga dana je seo da doručkuje leđima okrenut vratima, kada se pred kućom pojavio Buda proseći hranu. Bramanova žena, pošto nije htela da ponovo kuva za monaha, pokušala je da sakrije od muža ko stoji pred kućom. Zato se iskrade napolje i šapatom reče Budi da nemaju ništa da mu daju. Buda samo odmahnu glavom i nastavi da stoji na istom mestu. Žena poče glasnije da govori i braman čuvši glasove pogleda sa kim razgovara. Kad je video Budu, izgrdi je i dade mu ono što mu je preostalo na tanjiru, izvinjavajući se što je skoro već pola pojeo. Buda prihvati ponuđeno, rečima da bi i poslednja kašika bila dovoljno. Zadovoljan, braman ga upita: „Poštovani gospodine, vi vaše učenike nazivate ‘monasima’ (*bhikkhu*) – šta znači reč ‘monah’?” Buda mu odgovori ovim stihovima i braman i njegova žena postadoše ne-povratnici.

MONAH ZRAČI LJUBAVLJU

368. *Monah što živi u ljubavi, s poverenjem u učenje Budnoga,
na mirno mesto će stići, do nestanka svega uslovljenoga.*

369. *Isprazni ovaj čamac, o monaše! Jednom prazan, brže će poći.
Presekavši strasti i mržnju, ka slobodi ćeš zaploviti.*

370. *Preseći treba pet, napustiti treba pet, posebno razviti treba pet.
Monaha koji nadiđe pet vezanosti zovu “onaj što bujicu pređe”.*

371. *Meditiraj monaše i nepromišljen ne budi,
neka ti um za užicima čula ne juri,
da tako lakom vrelu kuglu ne progutaš,
pa dok te prži povičeš: “Patnja!”*

¹ Ime-i-oblik, *nāma-rupa*, sintagma kojom Buda označava celinu ljudskog bića, sačinjenu od uma i tela. Ovaj stih se odnosi na nevezivanje ni za jednu od mentalnih i telesnih komponenti sopstvenog bića.

372. *Nema meditacije bez znanja, ni znanja bez meditacije.
U kome su i meditacija i znanje, taj je zaista na pragu slobode.*
373. *Monaha što na pustom mestu boravi, čiji um jeste smiren,
nadljudsko blaženstvo obuzima kad jasno sagleda Istinu.*
374. *Kad god razume nastanak i nestanak sastojaka bića,
obuzmu ga sreća i ushićenje. To je mesto besmrtnosti za one
koji znaju.*
375. *Ovo je početak za mudrog monaha: stražarenje na vratima čula,
i malim zadovoljenost, u monaškoj disciplini obuzdanost.*
376. *Sa iskrenim prijateljima se druži, koji čistom životu streme.
Postupaj prijateljski, da sve što činiš na korist bude.
Tek tada ćeš, radosti pun, na kraj patnje stići.*
368. *Mettāvihārī yo bhikkhu, pasanno buddhasāsane,
adhigaćche padaṃ santam, saṅkhārūpasamam sukham.*
369. *Siñña bhikkhu imaṃ nāvaṃ, sittā te lahumessati.
Ćhetvā rāgañña dosañña, tato nibbānamehisi.*
370. *Pañña cīhinde pañña dāhe, pañña cūttari bhāvaye.
Pañña saṅgātigo bhikkhu, oghatiṇṇoti vućcati.*
371. *Ďhāya bhikkhu mā pamādo, mā te kāmaguṇe ramessu cīttam,
mā lohaguḷam gilī pamatto, mā kandi dukkhamidanti
ḍayhamāno.*
372. *Natthi dhānaṃ apaññassa, paññā natthi adhāyato.
Yamhi dhānañña paññā cā, sa ve nibbānasantike.*
373. *Suññāgāraṃ paviṭṭhassa, santaćittassa bhikkhuno,
amānusī rati hoti, sammā dhammaṃ vipassato.*
374. *Yato yato sammasati, khandhānaṃ udayabbayaṃ,
labhatī pītipāmodḍam, amataṃ taṃ viḍānatam.*
375. *Tatrāyamādi bhavati, idha paññassa bhikkhuno,
indriyagutti santuṭṭhi, pātimokkhe cā saṃvaro.*
376. *Mitte bhaḍassu kalyāṇe, suddhāḍṭive atandite.
Paṭisanthāravutyassa, ācārakusalo siyā.
Tato pāmodḍabahulo, dukkhassantaṃ karissati.*

Komentar

U pokrajini Avantī živeo je Soṇa, sin Kālī i predani učenik poštovanog Kaćcāyane. Iako iz veoma imućne porodice, želeo je da ga poštovani zamonaši. No ovaj je dva puta odbio njegovu molbu, govoreći da je monaški život veoma težak. Kada je ovaj i treći put zatražio, složio se da zamonaši Soṇu. U toj graničnoj oblasti bilo je teško pronaći monahe, te je trebalo tri godine da okupi deset monaha koliko je potrebno za ceremoniju potpunog zaređenja. Onda, u želji da vidi Budu, Soṇa zatraži dozvolu da poseti Učitelja u Sāvattihiju. Poštovani Kaćcāyana mu dopusti i ovaj je više dana hodao do Ćetavana manastira. Kada je najzad stigao, Buda pozdravi Soṇu vrlo srdačno i odredi da će noćiti u Mirisnoj dvorani. Pošto je veći deo noći proveo u meditaciji na verandi, Soṇa na kraju otide do svog mesta da se odmori. Ujutro Buda ga zamoli da odrecituje ono što je naučio i Soṇa odrecitova celu osmu knjigu iz *Anguttara nikaye*. Buda mu čestita na elokvenciji i znanju rečima “sādhū” tri puta, a aplaudirala su i božanstva koja su se tu našla. U isto vreme, mnogo kilometara daleko, Kālī začu božanstva kako aplaudiraju, a kad su joj božanstva iz njene kuće rekla i zašto, njezino telo obuze pet vrsta zadovoljstva.

Buda onda upita Soṇu treba li mu nešto. Soṇa iskoristi priliku da prenese molbu svoga učitelja da mu se dopusti da u graničnoj provinciji obavi ceremoniju potpunog zaređenja sa pet monaha, od kojih je barem jedan dobro upućen u Vinayu. Buda se saglasi. Pošto je ostao još nekoliko dana sa Učiteljem, Soṇa se oprusti od svih i vrati se u rodni grad.

Po povratku, zajedno sa svojim učiteljem, Soṇa otide do majčine kuće i tu Kālī predloži Soṇi da uskoro održi govor o Dhammi. U međuvremenu je dala da se u manastiru sagrađi paviljon i kada je sve bilo spremno, otide tamo sa svim ukućanima, izuzev jedne služavke. Ona je ostala sama u kući opasanoj sa sedam zidova i krvoločnim psima čuvarima.

Dok je Soṇa tumačio Dhammu majci i mnogim drugima koji su se okupili, grupa od devetsto razbojnika uspe da uđe u Kālīnu kuću tako što su prokopali tunel. Vođa bande posla jednog od svojih ljudi da motri na gazdaricu i da je ubije ako krene kući pre nego što završe pljačku. Ona služavka kad je videla šta se događa, otrča do manastira i obavesti Kālī da lopovi kradu bakrenjake iz riznice. Ali ova je posla natrag reči-ma: “Neka lopovi uzmu šta god hoće”, ne želeći da je ova uznemirava dok sluša o Dhammi. Drugi put služavka dođe da joj kaže da lopovi

sada odnose srebrnjake, a treći put da odnose zlatnike. Kālī bi je svaki put rekla da je ne uznemirava. Čuvši od svog špijuna šta se događa, vođa bande je bio veoma impresioniran Kālīnom predanošću Dhammi. Zato naredi pljačkašima da vrate sve što su uzeli, strahujući da će ih sigurno negde poubijati grom zato što su opljačkali tako čestitu ženu. Potom svi odoše do paviljona da odslušaju ostatak govora o Dhammi. Kad on bi završen, zatražiše oprostaj od Kālī i zamole je da nagovori sina da i njih zamonaši. Tako svi postadoše monasi, dobiše objekat meditacije koji je svakom od njih odgovarao, te krenuše da vežbaju. I dok su bili u meditaciji, Buda je projektovao svoju sliku pred njima i izgovori ove stihove, primerene njihovim različitim temperamentima. Kad to bi izgovoreno, svi postadoše oslobođeni znanjem.

UKLONI POŽUDU I MRŽNJU

377. *Kao što jasmin odbaci cvetove svoje uvele,
tako i vi, o monasi, svoju žudnju i mržnju odbacite.*

377. *Vassikā viya pupphāni, maddavāni pamuñcati,
evaṃ rāgañña dosañña, vipparamuñcetha bhikkhavo.*

Komentar

Pošto su dobili objekat meditacije od Bude, petsto monaha su se osamili i meditirali. Jednoga dana, ugledavši opale latice jasmina oko sebe, bili su podstaknuti da sa još više truda prionu na vežbanje. Onda je Buda projektovao svoju sliku pred njima i izgovorio ove stihove, koje im pomogoše da postanu probuđeni.

MONAH SEBE STIŠAVA

378. *Monah stišanog tela, stišane misli, govora stišanog, skoncentrisan,
od ovog sveta odvrćen, takav se “utihnulim” zove.*

378. *Santakāyo santavāco, santavā susamāhito,
vantalokāmisso bhikkhu, upasantoti vuccati.*

Komentar

Neki monah bio je vrlo blage naravi i tih, te je takva njegova sabranost privlačila pažnju ostalih monaha. Buda, kad je čuo kakav im primer daje, posavetova ovim stihovima i ostale monahe da ga slede.

KO SEBE ČUVA, SREĆNO ŽIVI

- 379.** *Samim sobom sebe obuzdaj, samim sobom sebe istražuj,
sebe čuvajući i sabran, srećno ćeš živeti, o monaše.*
- 380.** *Sam si, zaista, zaštitnik svoj, sam si, zaista, utočište svoje.
Motri zato na samoga sebe, k'o i trgovac na konja dobre sorte.*

379. *Attanā codayattānaṃ, paṭimaṃsetha attanā,
so attagutto satimā, sukhaṃ bhikkhu vihāhisi.*

380. *Attā hi attano nātho, attā hi attano gati.
Tasmā saṃyamamattānaṃ, assaṃ bhadraṃva vāñiḍo.*

Komentar

Jednom je neki monah ugledao orača koji je od imovine imao samo svoju odeću i plug. Predložio mu je da postane monah i čovek pristade. Ostavio je svoju jednu imovinu pod jednim drvetom i obuče monaški ogrtač. Ali uskoro je postao nezadovoljan i pomišljao je da bi bilo dobro da se razmonaši. Otišao je do onog drveta, ali se ipak predomislio. I tako se lomio nekoliko dana. Drugi monasi su ga videli kako ide tamo-amo i pitali ga gde on to ide. Odgovorio im je da ide da poseti svog učitelja. Posle nekog vremena postao je probuđen i više nije odlazio do onog drveta. Monasi su ga sad pitali zašto više ne ide kod učitelja. Odgovori im da pošto je raskinuo sve veze sa ovim svetom, nije mu potrebno više ni da viđa učitelja. Na kraju monasi sve ispričaše Budi, koji je potvrdio da je monah probuđen i izgovori ove stihove.

DOLAZAK DO MIRA

- 381.** *Monah pun radosti i poverenja u učenje Budnoga,
do mesta mira stiže, do sreće i smiraja svega uslovljenoga.*
- 381.** *Pāmoḍḍabahulo bhikkhu, pasanno buddhasāsane,
adhigacché padaṃ santaṃ, saṅkhārūpasamaṃ sukhaṃ.*

Komentar

Neki mladić, opsednut fizičkim izgledom Budinim, zamonašio se samo zato da bi stalno mogao da ga gleda. Jedno vreme Buda mu ništa nije

govorio, ali onda shvati da je Vakkalijev uvid sazeo i prekore ga što stalno pilji u njega: „Onaj ko vidi Dhammu vidi i mene”. Kad je bilo vreme za period povlačenja tokom monsuna, Buda se uputi za Sāvatti, rekavši poštovanom Vakkaliju da se vrati u Rādagahu. Pošto nije mogao da podnese tromesečno razdvajanje od Bude, Vakkali je nameravao da izvrši samoubistvo tako što će skočiti sa Lešinareve stene. U tom se lik Budin pojavi pred njim i izgovori ove stihove. Iako je bio ophrvan tugom, Vakkali ja iznenada obuze sreća. Onda Buda ponovo progovori:

„Dođi, Vakkali! Podići ću te kao što gonič izvlači slona iz mulja.

Dođi, Vakkali! Oslobodiću te kao što Rāhu oslobađa Sunce posle pomračenja.

Dođi, Vakkali! Oslobodiću te kao što Rāhu oslobađa Mesec posle pomračenja.”

Pošto nije video bilo kakav put kojim bi došao do Bude, Vakkali skoči sa planinskog vrha¹ i dostiže probuđenje, zajedno sa natprirodnim moćima. Spustivši se bezbedno pred Budu i poklonivši mu se, Vakkali stade pred njega.

PREDAN MONAH OSVETLJAVA OVAJ SVET

382. *Monah koji još u mladosti sebe posveti učenju Budnoga, osvetljava ovaj svet, kao Mesec kad iza oblaka izroni.*

382. *Yo have daharo bhikkhu, yuñḍati buddhasāsane, somam lokam pabhāseti, abbhā muttova cāṇḍimā.*

Komentar

U vreme Bude Padumuttare, neki čovek, kad je video Učitelja kako hvali jednog od svojih učenika kao prvog među onima koji poseduju duhovno oko, ponudi Budi i Sanghi bogate darove tokom sedam dana. Pri tome je u sebi izgovorio iskrenu želju da i sam postane prvi među onima sa duhovnim okom u vreme narednog Bude. I Buda Padumuttara predvide da će se to dogoditi u vreme Bude Gotame. Kada je Buda Padumuttara dostigao *parinibbānu*, onaj čovek postavi vatreni prsten oko stupe koja je bila podignuta da sačuva njegove posmrtno ostatke.

¹ Ne pokušavajte ovo da sami izvedete! Vakkali je posedovao neophodne kvalitete da stekne natprirodne moći i stanje arahanta. Kasnije ga je Učitelj izdvojio i hvalio kao monaha sa najsnažnijim poverenjem u Budu.

Pošto se dugo preporučao u nebeskim svetovima, došlo je vreme i da se rodi kao siromašan nadničar Annabhāra (onaj koji donosi hranu), u službi darežljivog bogataša po imenu Sumana. Jednoga dana, Annabhāru je duhovnim okom ugledao utihnuli Buda (*paćceka Buda*) po imenu Upariṭṭha i u želji da izlije blagodat na Annabhāru, uze prosjačku zdelu i stvori se pred njim. Annabhāra ga zamoli da sačeka i brzo ode do kuće i donese hranu koju je žena pripremila za njega. Ponudivši ovo kao dar usamljenom Budi, on u sebi izgovori iskrenu želju da više nikada ne čuje reči „natthi” – „nema više”. Božanstva su se obradovala i aplaudirala njegovom darivanju, uključujući i božanstvo koje je boravilo u suncobranu bogatog darodavca Sumane. Pošto je čuo takav aplauz po prvi put, Sumana se pitao šta bi to moglo biti. Božanstvo mu reče da je upućen daru koji je prineo Annabhāra, jedan od njegovih radnika. Sumana onda zamoli Annabhāru da mu ustupi polovinu svojih zasluga za hiljadi zlatnika. Annabhāra otide da se o tome posavetuje sa usamljenim Budom, koji mu reče da će deljenjem zasluge u stvari biti udvostručene, baš kao što i vatra sa baklje kojom su upaljene druge samo uvećava svetlost vidljivu svima. Annabhāra prihvati Sumaninu ponudu, koji ga posavetova da dobijenim novcem izgradi sebi kuću i da je opremi čime god hoće iz gospodarevih skladišta. Tako Annabhāra postade prijatelj sa imućnim darodavcem Sumanom.

Kasnije se Annabhāra rodio kao rođak Siddhattha Gotama u porodici Amitodane¹ Sakyanina iz Kapilavatthua i dobio je ime Anuruddha. Kad je poodrastao, imao je običaj da igrajući se sa drugovima, šalje majci poruku da pošalje još kolača za njih, sve dok ova nije odlučila da mu da lekciju i poslala praznu činiju sa porukom: „Nema više”. Zbog njegovog zaveta u prethodnom životu, božanstva napuniše usput činiju božanskim kolačima. Kada se Anuruddha vratio kući, upita majku da li ga zaista toliko voli kad mu je poslala kolače ukusnije nego ikada ranije. Od tada, kad god bi Anuruddha zatražio kolača, majka je slala praznu činiju i božanstva bi je napunili najlepšim kolačima.

Kada je Anuruddha odrastao, njegov stariji brat Mahānāma predložio je da jedan od njih dvojice postane monah, pošto to još niko iz njihove porodice nije učinio. Anuruddha je smatrao da nikada neće biti u stanju da podnese sve tegobe monaškog života, te ga brat uputi u poslove oko zemljoradnje. No, Anuruddha je bio toliko razmažen, da nije znao čak ni odakle dolazi hrana koju jede. I dok je njegov prijatelj Ka-

¹ To je brat Suddhodane, Siddhatthinog oca.

mila mislio da ona dolazi iz ambara, a drugi prijatelj Bhaddiya da dolazi iz lonca, Anuruddha je verovao da dolazi iz zlatne činije, jer nikada nije ni video kako se hrana priprema. I tako, kada mu je Mahānāma objasnio sve dužnosti oko domaćinstva i njiva, Anuruddha odluči da je ipak bolje zamonašiti se, a svog brata Mahānāmu ostavi da se brine oko porodice. Tako su Anuruddha, Kimila i Bhaddiya, tri princa i dobra prijatelja od detinjstva, zajedno postali učenici Bude Gotame.¹ Vremenom je Anuruddha postao arahant, sa trostrukim znanjem. Sećao se prethodnog života, kada je nahranio usamljenog Budu Upariṭṭhu. I pitao se šta se dogodilo sa njegovim prijateljem iz tog vremena, bogatim darodavcem Sumanom. Razmišljajući o tome otkri da je Sumana rođen u trgovačkom gradu Muṇḍa, u Viṇḍha šumi, kao Ćūlasumana, mlađi sin sledbenika po imenu Mahāmuṇḍa. Pošto se bližio period monsuna, Anuruddha otide tamo leteći kroz vazduh uz pomoć svojih natprirodnih moći i pojavi se na kapiji grada. Videvši poštovanog Anuruddhu kako oblači svoj ogrtač, sledbenik posla svog starijeg sina da pozove monaha na obed, a sam pripremi sedište za njega. Tokom tromesečnog povlačenja monaha u vreme monsuna sledbenik je uvek čekao na poštovanog da ga nahrani i kada je na kraju došao Pāvāraṇa praznik doneo mu je kocke šećera, ulje, oljušteni pirinač i druge potrepštine. No, poštovani odbi da primi sve te poklone, objašnjavajući da nema iskušenika sa sobom koji bi se starao o tim stvarima. Kada sledbenik ponudi Mahāsumanu kao iskušenika, poštovani ponovo odbi, rekavši da mu nije potreban Mahāsumana.

Onda domaćin ponudi Ćūlasumanu da se pridruži Sanghi i monah se saglasi sa time. I dogodi se da dok su brijali Sumaninu glavu, on doživi probuđenje. Tako su učitelj i iskušenik ostali na tom mestu još naredne dve nedelje, a onda se zaputiše natrag u Himalaje, u monahovu kolibu u šumi.

Kad su učitelja mučili bolovi u stomaku, iskušenik bi zahvatao vode iz himalajskog jezera Anotatta. I kada su učitelj i učenik kasnije posetili Budu, drugi monasi su tretirali iskušenika kao dete. U želji da pokaže dečakove moći, Buda reče poštovanom Ānandi da zamoli sve iskušenike da donesu malo vode iz jezera Anotatta. Samo je Sumana to bio u stanju da učini. Hvaleći Sumanu zbog njegovih natprirodnih moći, Buda izgovori ove stihove.

¹ U isto vreme kada i Ānanda, Bhagu, Devadatta i njihov berberin Upāli.

26. BRAMAN

Brāhmaṇa vaggo

ZNALAC NEUSLOVLJENO VIDI

383. *Uloži napor, preseci bujicu! Čulne želje odbaci, o bramanu¹.
Uočivši kraj uslovljavanja, saznaješ nestvoreno, o bramanu.*

383. *Čhinda sotam parakkamma, kāme panuda brāhmaṇa.
Saṅkhārānaṃ khayam űatvā, akataññūsi brāhmaṇa.*

Komentar

Braman snažne vere služio je redovno u svojoj kući hranu za šesnaest monaha. Kad god bi im se obratio, činio bi to sa „arahanti”. U njihovoj skromnosti, monasima se to nije dopadalo, te su prestali da dolaze u njegovu kući. Braman beše razočaran i otišao je do Bude da pita zašto ga monasi više ne posećuju kad prose hranu. Monasi rekoše razlog Budi, a on im objasni da je braman tako govorio isključivo iz poštovanja i da bi trebalo da ulože napor da zaista i postanu arahanti, tako što će preseći bujicu žudnji u sebi.

NEGUJ KONCENTRACIJU I UVID

384. *Kada u dve stvari² braman na drugu obalu stigne,
time za njega, znalca, svi okovi nestaju.*

384. *Yadā dvayesu dhammesu, pāragū hoti brāhmaṇo,
athassa sabbe saṃyogā, atthaṃ gačchanti dānato.*

¹ Bramani su predstavljali najvišu kastu u okviru vedske kulture stare Indije. Kao i u više drugih slučajeva, Buda i ovde koristi jedan termin te kulture da bi se približio svojim slušaocima, ali mu pridaje i novo značenje. Ovde pojam “braman” takođe označava najvišeg, probuđenog čoveka, onog koji vidi stvari kakve zaista jesu.

² Misli se na dva tipa meditacije: smirenje (*samatha*) i uvid (*vipassanā*).

Komentar

Znajući da su neki monasi koji su došli izdaleka da posete Budu sazreli da dostignu *nibbānu*, poštovani Sāriputta otišao je do Učitelja i upitao ga o ova dva vida meditacije, koja je on uvek isticao. Kao odgovor, Buda je izgovorio ove stihove.

BRAMAN NE ZNA ZA STRAH

385. *Za koga ni dalja, ni bliža obala¹ ne postoje, nijedna od njih, takvog neustrašivog, bez ikakvih spona, ja bramanom zovem.*

385. *Yassa pāraṃ apāraṃ vā, pārāpāraṃ na viḍḍati, vītaddaraṃ viṣaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Pretvorivši se u čoveka, Māra je došao do Bude i ispitivao ga o daljoj obali. Pošto ga je prepoznao, Buda ga prekide rečima da za njega ona nema nikakvog smisla, jer je dostižu samo moralno pročišćeni. I potom je izgovorio ove stihove.

BRAMAN JE NEUPRLJAN

386. *Ko je zadubljen, pročišćen, u osami, ko svoj je zadatak obavio, bez mrlja i do najvišeg cilja stigao, njega ja bramanom zovem.*

386. *Dhāyīṃ viraḍamāsīnaṃ, katakiḍḍamanāsavaṃ, uttamatthamanuppattaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Neki braman primetio je da se Buda nekad svojim učenicima obraća sa „bramani”, te je mislio da zaslužuje da se i njemu tako obrati, jer je braman po rođenju. Pitao je Budu o tome i ovaj mu reče da se svetim

¹ Za razliku od drugih svojih govora, gde “ovom” i “suprotnom obalom” Buda označava svet u kojem živimo i *nibbānu*, u ovom slučaju “ova obala” označava naših šest čula (u budizmu i um je jedan od čula), a “druga obala” su šest vrsta objekata koja ta čula registruju (slike, zvukovi, mirisi itd.). Onaj ko se ni sa jednim od tih objekata ne poistovećuje i ne shvata ga kao “ja” i “moje”, oslobađa sebe svakog nepovoljnog mentalnog stanja, te se otuda smatra bramanom.

čovekom ne postaje samim rođenjem, već dostizanjem najvišeg cilja. Pošto je završio govor kojim mu je razjasnio razliku, braman postade onaj koji je ušao u tok.

BUDA BLISTA I DANJU I NOĆU

- 387.** *Sunce sija danju, Mesec svetli noću,
ratnik u oklopu blista, a braman kada meditira;
ali Budni sjaji u izobilju, i danju i noću.*
- 387.** *Divā tapati ādićco, rattimābhāti ćandimā,
sannaddho khattiyo tapati, dhāyī tapati brāhmaṇo,
atha sabbamahorattiṃ, buddho tapati teḍasā.*

Komentar

Na kraju perioda kiša, neposredno pred svetkovinu Pāvārāne, u manastir je sa darovima za monahe stigao kralj Pasenadi, obučen u najbolje odelo i sav okićen. U tom trenutku Sunce je zalazilo, a Mesec izlazio. Poštovani Kāḷudāyī je sedeo u meditativnom zadubljenju. Posmatrajući kralja u punom sjaju, blistavo telo poštovanog Kāḷudāyīja, sunce na zalasku, mesec na nebu i na kraju Budu, poštovani Ānanda primeti da od svih najviše blista Buda. Na to Učitelj izreče ove stihove, kao potvrdu učenikovog zapažanja.

BRAMAN JE ODBACIO SVE LOŠE

- 388.** *Ko zlo ne čini jeste braman, ko u miru živi, zovu ga asketom,
kad brlog nečistoća napusti, zato se "beguncem" zove.*
- 388.** *Bāhitapāpoti brāhmaṇo, samaćariyā samaṇoti vuććati,
pabbādayamattano malam, tasmā pabbaditoti vuććati.*

Komentar

Neki asketa došao je do Bude i zatražio od njega da ga oslovljava sa „begunac” (*pabbādito*). Buda izreče ove stihove, objašnjavajući mu da se „beguncem” može nazvati jedino onaj ko je umakao svojim strastima i drugim mentalnim nečistoćama.

NE POVREĐUJ BRAMANA

- 389.** *Niko neka ne udari bramana, niti on uzvrati onima koji to učine.
Teško onom ko bi udario bramana, a još teže ako on na to uzvrati.*
- 390.** *Nije mali dobitak za bramana kad um okrene od prijatnih stvari;
što se više nasilja kloni, to više patnje u sebi stišava.*
- 389.** *Na brāhmaṇassa pahareyya, nāssa muñcetha brāhmaṇo.
Dhī brāhmaṇassa hantāraṃ, tato dhī yassa muñcati.*
- 390.** *Na brāhmaṇassetadakiñci seyyo, yadā nisedho manaso piyehi;
yato yato himsamano nivattati, tato tato sammatimeva dukkhaṃ.*

Komentar

Nezaređeni sledbenici poštovanog Sāriputte hvalili su njegovu stpljivost, govoreći da on nikada nije ljut. Neki braman kad je čuo taj razgovor reče da će on naljutiti monaha. I tako, dok je ovaj išao u prošnje hrane, braman ga snažno udari pesnicom u leđa. Sāriputta se nije razbesneo, već je samo rekao: „Šta to bi?” i nastavio svojim putem, ni ne obazrevši se više. Istog trena braman oseti kajanje zbog onoga što je učinio, te se sustigavši monaha baci pred njim na zemlju, moleći za oprostaj. Poštovani mu oprost i prihvati poziv da primi hranu u bramanoj kući.

Neki koji su sve to gledali, ljutiti što je braman udario monaha, dograbiše štapove i kamenje, te odoše pred njegovu kuću rešeni da ga ubiju. Na to Sāriputta izađe pred gomilu, u pratnji bramana koji je išao iza njega i nosio mu prosjačku zdelu. Okupljeni mu rekoše da uzme svoju zdelu, a bramanu da se vrati u kuću, jer oni znaju šta će sa njim. Onda ih Sāriputta upita da li je braman udario njih ili njega. I reče da je on bramanu oprostio, te da se razidu.

Kasnije, kada su monasi čuli za ovaj događaj, raspravljali su o tome i plašili se da od sada svako ko hoće da udari monaha može to da uradi bez posledica. U jednom trenutku naiđe Buda i kada je čuo o čemu razgovaraju, ovim stihovima pohvali poštovanog Sāriputtu zbog njegove izuzetne strpljivosti.

BRAMAN JE OBUZDAN

391. *Ko loše ne čini telom, rečju, a ni mišlju,
obuzdanog na ova tri načina, njega ja bramanom zovem.*

391. *Yassa kāyena vācāya, manasā natthi dukkaṭaṃ,
saṃvutaṃ tīhi ṭhānehi, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Neke monahinje nisu želele da prisustvuju uposatha ili Pāvāraṇa ceremoniji zajedno sa Mahā-Padāpati Gotamī, jer nisu bile sigurne da li je ona pravilno zaređena kao monahinja. Buda im onda objasni da u trenutku kada je prihvatila „osam teških pravila”, to je bilo njeno zaređenje i da je on njen učitelj. Zato ne bi trebalo imati sumnje u nju koja je uklonila iz sebe sve nečistoće. Kad je Buda završio svoje izlaganje, mnoge od onih koje su ga slušale dostigoše stupanj ulaska u tok.

POŠTUJ DOSTOJNE POŠTOVANJA

392. *Od koga možeš naučiti poruku potpuno Probuđenoga,
toga poštuj, kao što braman poštuje žrtveni oganj svoj.*

392. *Yamhā dhammaṃ viđāneyya, sammāsambuddhadesitaṃ,
sakkaćcaṃ taṃ namasseyya, aggihuttaṃva brāhmaṇo.*

Komentar

Poštovani Sāriputta je prvi put čuo Dhammu od poštovanog Assađija i od toga dana, pošto je ušao u tok, imao je običaj da se svako veče pokloni u onom smeru u kojem je tada njegov učitelj boravio. Neki monasi su ovakvo ponašanje pogrešno protumačili i izvestili Budu da Sāriputta nije napustio svoja ranija pogrešna gledišta, te da se klanja stranama sveta. Buda stade u odbranu poštovanog, objašnjavajući da je to ispravan stav učenika prema svom učitelju.

BRAMAN JE ISTINOLJUBIV

393. *Ni po upletenoj kosi, ni po rodoslovu, ne postaje se braman.
U kojem je istina, u kojem Dhamma, tek taj je čist, taj je braman.*

393. *Na đatāhi na gottena, na đacćā hoti brāhmaṇo.
Yamhi saćcañña dhammo ēa, so sućī so ēa brāhmaṇo.*

Komentar

Neki braman koji je živio kao đatila asketa¹ razmišljao je kako Buda svoje učenika nekad naziva „bramani”, te da bi i njega tako trebalo da oslovljava, jer je po rođenju braman. Onda dođe kod Bude sa takvim zahtevom. No, Buda ga odbi ovim stihovima.

PROČISTI SEBE IZNUTRA

394. *Šta će ti upletena kosa, ludo, što se antilopinom kožom ogrnu?*
U tebi je džungla, a spoljašnjost glancaš.

394. *Kiṃ te đatāhi dummedha, kiṃ te ađinasāṭiyā.*
Abbhantaraṃ te gahanaṃ, bāhiraṃ parimaḍḍasi.

Komentar

Neki asketa zakačio se nogama za granu i tako visio sa drveta u blizini gradske kapije Vesālīja. Pretio je da će se otpustiti, pasti na glavu i ubiti, što će čitav Vesālī pretvoriti u prah, ukoliko mu građani ne donesu ono što želi. Kada su se monasi vraćali iz prošenja hrane u gradu, on je još visio na istom mestu. Neki ljudi su mu donosili ono što bi im on rekao, u strahu da će naškoditi gradu. Kasnije tog dana monasi videše istog asketu u blizini manastira i upitaše ga je li dobio sve što je želeo. Kada su o svemu tome ispričali Blaženom, on reče da je ne samo u ovom životu, već i u prethodnom taj asketa bio prevarant. Tada im ispriča *Godhā đātaku* (Ḍā 138).

Jednom davno Bodhisatta se rodio kao gušter koji je živio u mravljem gnezdu. Svakoga dana klanjao se čestitom asketi koji je živio u blizini. Kada je ovaj jednom otišao dalje, na isto mesto je došao drugi asketa i Bodhisatta je nastavio svoje svakodnevne posete, smatrajući da je i ovaj takođe pun vrlina. I tako jednoga dana taj asketa je primio meso guštera za obrok i pošto mu se dopao ukus, pomislio je da ubije tog guštera što mu svaki dan dolazi, tako što će sakriti štap ispod monaškog ogrtača. Međutim, gušteru je postalo sumnjivo njegovo ponašanje i uspeo je da se spase.

¹ Posebna vrsta asketa koji su dobili ime po jednoj od svojih asketskih praksi da nikada ne seku kosu, već je vezuju u ogromnu pundu (*dati*).

BRAMAN MEDITIRA SAM U ŠUMI

395. *Kome je ogrtač od odbačenih krpa, ko je ispošćen, nabreklih žila, ko u osami šume meditira, toga ja zovem bramanom.*

395. *Pamsukūladharaṃ ḍantum, kisaṃ dhamanisanthataṃ, ekaṃ vanasmiṃ dhāyantaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Jednom je Sakka, vladar bogova, posetio Budu pri kraju prve trećine noći, praćen velikom grupom drugih božanstava, kako bi slušao izlaganje o Dhammi. Poštovana Kisāgotamī, koja je sama meditirala u šumi, u ogrtaču od krpa pokupljenih na smetlišu, dolete takođe da poseti Budu. Sakka upita ko je ona. Buda reče da je to njegova kći Kisāgotamī, prva među onim monahinjama koje nose ogrtač od starih krpa. Zatim izreče ove stihove i mnogi prisutni dostigoše ulazak u tok.

BRAMAN JE NESPUTAN

396. *Ne zovem bramanom ni u materici bramanke rođenoga, onog ko od takve majke nastade. Ako nije sputan, samo “bho” govori.¹ Onog bez igde ičega, bez vezanosti, njega bramanom zovem.*

396. *Na cāhaṃ brāhmaṇaṃ brūmi, yonidaṃ mattisambhavaṃ, bhovādi nāma so hoti, saṇe hoti sakiñcana. Akiñcanaṃ anāḍānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Neki braman tražio je od Bude da mu se obraća sa “bramane” samo zato što je rođen u bramanskoj porodici. Kao odgovor na to Buda je izrekao ove stihove.

BRAMAN JE RASKINUO SVE OKOVE

397. *Ko zaista presekavši sve okove ne drhti, ko prijanjanje nadiđe, bez spona ikakvih, njega ja bramanom zovem.*

¹ *Bho* je reč koja se koristi da nekog oslovimo sa poštovanjem, otprilike kao naše “gospodine”. Dakle, takav samo poznaje etikeciju, formu, ali ne i suštinu.

397. *Sabbasaṃyodanaṃ c'hetvā, yo ve na paritassati,
saṅgātigaṃ viṣaṃyuttaṃ, tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Priča o Uggaseni je ispričana uz strofu 348. Buda je izgovorio ove stihove kada su mu monasi ispričali da poštovani Uggasena tvrdi kako u njemu nema bilo kakvog straha.

BRAMAN JE PRESEKAO VEZE

398. *Ko preseče am (zlovolje) i remen (žudnje), lanac pogrešnih stavova,
ko prepreku neznanja ukloni, probuđen, njega bramanom zovem.*

398. *Āc'hetvā naddhiṃ varattañña, sandānaṃ sahanukkamaṃ,
ukkhittapalighaṃ buddhaṃ, tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Dva seljaka raspravljala su se oko toga čiji je vo snažniji. Isprobavali su ih tako što su kola natovarili peskom, pa terali svako svog vola da ih vuče. Kola su nekako izdržala, ali se pokidaše i amovi i remenje kojima su upregli jadne životinje. Neki monasi su se nedaleko odatle kupali u reci, pa kasnije ispričaše Budi šta su videli. Na to ih on posavetova da i sami pokidaju amove i remenje u svojim umovima.

BRAMAN JE STRPLJIV

399. *Ko ne čineći ništa našao, strpljivo podnosi porugu, udarce i zatvor,
čija je snaga u strpljenju, toj sili moćnoj, njega bramanom zovem.*

399. *Akkosaṃ vadhabandhañña, aduṭṭho yo titikkhati,
khaṇṭibalaṃ balāṇikaṃ, tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Dhanañḍānī je bila dostigla prvi stupanj probuđenja i imala je običaj da hvali Budu kad god bi kinula, nakašljala se ili spotaknula. I tako se jednoga dana dok je služila neke bramana spotakla i po navici počela da recituje: “*Namo Tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.*”¹ Njen muž se razbesni i počeo da je prekoreva. Kasnije je otišao do Bude

¹ Poštovanje Blaženom, Dostojnome, Potpuno probuđenome.

i ne baš najučtivije stao sa strane i upitao ga u stihovima:

*„Kad šta presećemo, živimo u miru?
Šta presekavši, više ne žalimo?
Gotama, šta je ta jedna stvar koju ti savetuješ da se uništi?“*

Buda mu odgovori:

*„Kad presećemo bes, živimo u miru.
Presekavši bes, više ne žalimo.
Koren besa je otrovan, sa slatkim vrhom.
Plemeniti hvali razaranje besa;
kad on uništen je, tada ni tuge više nema.“*

Kad je čuo ovakav odgovor, izrečen sa mnogo strpljenja, gnevni muž se preobrati, priključi se Sanghi i kasnije postade arahant. Tri njegova mlađa brata dolazila su jedan za drugim da grde Budu zato što je promenio njihovog brata. Buda je strpljivo podnosio njihove uvrede i podučio ih Dhammi. Tako se i oni preobraće, postadoše askete i na kraju probuđeni. Kada su jednom monasi govorili o Učiteljevom velikom strpljenju dok je podučavao četiri brata, iznenada se među njima pojavi i Buda i upita ih o čemu razgovaraju. A onda im reče ove stihove.

U BRAMANU GNEVA NEMA

- 400.** *Ko je bez srdžbe uzeo zavet, vrlina pun, pročišćen,
ukroćen, u poslednjem telu, njega bramanom zovem.*
- 400.** *Akkodhanam vatavantam, sīlavantam anussadam,
dantam antimasārīram, tamaham brūmi brāhmaṇam.*

Komentar

Poštovani Sāriputta otišao je da prosi hranu u selu Nālaka i tako stigao i do vrata svoje majke. Ona mu pripremi sedište i nahrani ga, ali ga je takođe grdila zato što se odrekao velikog imetka da bi postao monah koji živi od ostataka hrane nepoznatih ljudi. Poslužila je i druge monahe i njih grdeći što su od njenog sina napravili svog ličnog pratioca. Poštovani Sāriputta i ostali monasi strpljivo su tolerisali njezine reči, pa pošto su jeli, vratiše se u manastir. Kad Buda upita Rāhulu gde je išao po hranu, ovaj mu reče da su bili u kući majke onoga ko ga je zaredio.

Buda ga dalje upita šta im je ona rekla i Rāhula ispriča kako ih je sve izgrdila ali da joj niko ništa nije odgovorio. Kada su monasi čuli za ovo, počеше da hvale Sāriputtino zavidno strpljenje. Čuvši o čemu razgovaraju, Buda im uputi ove stihove.

BRAMAN NE UŽIVA U ZADOVOLJSTVIMA ČULA

401. *Ko ne prijanja za slasti čula, baš kao ni kap kiše za list lotosov
ili gorušice seme za vrh igle, njega ja bramanom zovem.*

401. *Vāri pokkharapatteva, āraggeriva sāsapo
yo na limpati kāmesu, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Priča o Uppalavaṇṇi je ispričana u komentaru za strofu 69. Kada ju je silovao nekadašnji prosac, monasi su počeli da raspravljaju da li i arahanti osećaju čulna zadovoljstva. Buda objasni da je razlika u tome što se um arahanta ne vezuje za ta zadovoljstva i nije njima uznemiren.

BRAMAN JE ODLOŽIO TERET

402. *Ko upravo na ovom mestu upozna i kraj sopstvenoj patnji,
odloži tovar i bez ikakvih je veza, njega ja bramanom zovem.*

402. *Yo dukkhassa paḍānāti, idheva khayamattano,
pannabhāraṃ viṣaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Pre nego što je uveo pravilo kojim zabranjuje zaređenje robova, desilo se da se rob nekog bramana pridružio Sanghi i uskoro dosegao probuđenje. Videvši ga kako ide u prošenje hrane, bivši gospodar ga zgrabi za kraj ogrtača. Na to se Buda okrenu i upita o čemu se radi, a braman uzviknu: „On je moj rob!” Buda mu reče da je taj čovek odložio svoj teret i postao sveti čovek, te zaključi ovim stihovima. Braman na to dostiže ulazak u tok.

BRAMAN JE DOSEGAO CILJ

403. *Ko je dubokog znanja, mudrosti ima da dobar put od lošeg razluči, ko na najviši cilj stigao je, njega ja bramanom zovem.*

403. *Gambhīrapaññaṃ medhāviṃ, maggāmaggaṣṣa kovidaṃ, uttamatthamanuppattaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Jednom je tokom noći Sakka, kralj bogova, praćem velikom svitom drugih božanstava, došao da vidi Budu i sluša o Dhammi. Poštovana Khemā je takođe došla u posetu Budi, ali kada je videla Sakku, samo se poklonila Učitelju i otišla. Onda Sakka upita ko je ona, a Buda mu odgovori da je to njegova kći Khemā, koja je mudra i vešta u razlikovanju koji je ispravan, a koji pogrešan put bića.

BRAMAN SE NE VEZUJE NI ZA KOGA

404. *Ko se ne meša ni sa kućedomaćinima, a ni sa beskućnicima, ko svog boravišta nema, a malo želja, njega ja bramanom zovem.*

404. *Asaṃsaṭṭhaṃ gahaṭṭhehi, anāgārehi cūbhayaṃ, anokasārimappiṇṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Poštovani Tissa dobio je objekat meditacije od Učitelja i smestio se u nekoj pećini, s namerom da tu provede čitav period monsuna. No, zlo-duh čuvar pećine, koji je do tada obitavao u njoj, videvši da je Tissina vrlina besprekorna, nije se usuđivao da ostane u istoj pećini sa njim, već ju je napustio. No stalno je smišljao kako bi ga naveo da učini nešto loše i time izgubi poverenje seljana koji su ga hranili.

Zato zaposednu telo sina jedne od Tissinih sledbenica, a njoj reče da će dete izlečiti ako ga poprska vodom kojom je poštovanom oprala noge. Kada je lakoverna žena tako i učinila, sin joj bi izlečen. Kad se Tissa vratio u pećinu, duh mu reče da ne ulazi, jer je njegov moral uprljan time što se bavi magijom. Monah se nije na to naljutio, već umesto toga promisli o svojim delima i vide da su ona potpuno čista. Zatim prekore duha zbog optužbi i reče mu da ide.

Kasnije je sve ispričao drugim monasima. Kada ga oni upitaše je li bio ljut na zloduha, reče im da nije. Ovi sve to kasnije ispričaše Budi,

misleći da ih je poštovani Tissa slagao. Buda im odgovori ovim stihovima, kako bi potvrdio da je on zaista probuđen.

BRAMAN NE ČINI NASILJE

405. *Ko god se okanuo štapa prema svakom biću, ko ne ubija,
niti zbog njega iko ubijen biva, njega ja bramanom zovem.*

405. *Nidhāya daṇḍaṃ bhūtesu, tasesu thāvaresu ēa,
yo na hanti na ghāteti, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Pošto je dobio objekat meditacije od Bude, neki monah otide u šumu. Posle marljivog vežbanja, dostigao je probuđenje, te krete natrag do Učitelja da mu se zahvali za blagodet koju mu je podario. Kroz istu šumu zaputila se i žena koja se posvađala sa svojim mužem, u želji da se vrati u dom svojih roditelja. Kako bi bila sigurnija, išla je na kratkom rastojanju iza monaha. Kad je muž video da žene nema, krenu kroz šumu da je traži i vide je kako ide u stopu prateći nekog monaha. Ubeđen da mu monah odvodi ženu, sustiže ga i prebi namrtvo, i pored preklinjanja ženinih da nije nevinog čoveka.

Kada je poštovani na kraju ipak stigao do manastira, ostali monasi videše da je sav u modricama i ranama, a on im ispriča šta se dogodilo. Onda ga upitaše je li osetio bes zbog svega što ga je zadesilo, ali im on reče da nije bilo nimalo besa u njegovom umu. Kad su sve to monasi ispričali Budi, uzvratio im je ovim stihovima, posle kojih mnogi dostigoše ulazak u tok.

U BRAMANU NI PREMA MRZITELJIMA NEMA MRŽNJE

406. *Trpeljiv među netrpljevim, smiren među nasilnima,
ne žudi među žudnjom zaslepljenima, njega ja bramanom zovem.*

406. *Aviruddhaṃ viruddhesu, attadaṇḍesu nibbutaṃ,
sādānesu anādānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Jedna Budina sledbenica pripremila je hranu i poslala muža u manastir da pozove na ručak četiri starija monaha. Kada je ovaj stigao u mana-

stir, reče: „Molim vas, dajte mi četiri arahanta.” Međutim, dodeljena su mu četiri iskušenika – Samkičča, Paṇḍita, Sopaka i Revata – koji su postali probuđeni još sa sedam godina. Žena je kod kuće pripremila četiri luksuzno ukrašena sedišta i stajala je na vratima, čekajući muža da se vrati. Kad je videla da dolazi sa četiri iskušenika, razbesnela se i počela da grdi muža što dovodi četiri dečaka koji mu mogu biti unuci. Brzo je pripremila niža sedišta i reče im da tu sednu, te opet posla muža da joj dovede četiri arahanta. Ovaj naiđe na poštovanog Sāriputtu i pozva ga u svoju kuću. Kada je stigao, Sāriputta upita: „Jesu li ovi arahanti već posluženi?” Kad mu rekoše da nisu, pošto je znao da je hrana pripremljena za četiri osobe, uze svoju zdelu i napusti kuću. Kad žena upita muža zašto je otišao, ovaj joj ispriča šta se dogodilo. I opet žena posla muža u manastir. Ovoga puta doveo je poštovanog Moggallānu, koji reče isto i napusti kuću.

Do tada iskušenici su već bili dobro ogladneli, tako da kada je žena ponovo poslala muža u manastir, Sakka se pojavi u obliku starijeg monaha. Kad ga je muž video, sav radostan pozva ga na obed u svoju kuću. I domaćica je bila presrećna kad ga je videla, te dva sedišta pripremi kao jedno i tu ga ponudi da sedne. Međutim, Sakka se pokloni iskušenicima, te sede kraj njih. Žena je bila sada van sebe od besa i ponovo je grdila muža što joj je doveo nekakvog senilnog monaha, dovoljno starog da mu može biti otac. Zato mu naredi da ga iznese iz kuće. No, makoliko se muž upinjao da ga podigne, nije uspevao. Onda su pokušali zajednički, ali kad su mislili da su uspeali da ga izbace i vratili se u prostoriju, nađoše ga kako opet sedi tamo gde i pre. Preneraziše se i kada je Sakka otkrio ko je u stvari, bračni par brže-bolje iznese hranu svoj petorici gostiju. Posle obeda svaki od njih napusti kuću u različitom pravcu, prolazeći kroz zidove i krov, tako da je nadalje njihova kuća bila poznata kao kuća sa pet otvora.

Kad su se iskušenici vratili u manastir, monasi ih upitaše: „Kako je bilo?” „Bolje da nas niste pitali”, rekoše ovi i ispričaše šta im se desilo. Kad su završili, monasi ih upitaše da li ih je sve to razljutilo, a iskušenici rekoše da nije. Kasnije su monasi sve to ispričali Budi, a on je ovim stihovima odgovorio.

BRAMAN JE UGASIO SVAKU STRAST

407. *Sa koga su pohlepa i mržnja, gordost i licemerje otpali
k'o seme gorušice sa vrha igle, njega ja bramanom zovem.*

- 407.** *Yassa rāgo ċa doso ċa, māno makkho ċa pātito
sāsaporiva āraggā, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Poštovani Mahāpanthaka reče svom bratu Ćūlapanthaki da napusti monaški život, jer ovaj ni posle četiri meseca vežbanja nije bio u stanju da zapamti nijedan stih. Ostali monasi su pomislili da je stariji brat to učinio iz besa, pa upitaše Budu je li moguće da, iako je probuđen, on ipak oseća bes. Buda im objasni da u arahantima nema bilo kakvih loših mentalnih stanja i da je jedini motiv Mahāpanthakin njegova briga za bratovu dobrobit i poštovanje prema Dhammi.

BRAMAN NE VREDA NIKOGA

- 408.** *Ko god zbori reči ne grube, već poučne, prijatne, reči koje
nikoga ne povređuju, njega ja bramanom zovem.*
- 408.** *Akakkasaṃ viññāpaniṃ, girāṃ saććamudīraye
yāya nābhisaḍe kañči, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Poštovani Pilindavaćcha je imao naviku da se drugima obraća sa „Vasali”, što je način kojim se oslovljavaju samo oni koji nisu pripadali nijednoj kasti, već su bili izopšteni iz društva i nazivali su ih „nedodirljivi”. Monasima se to nije dopadalo i požalili su se Budi. On im objasni da se poštovani poslednjih petsto egzistencija preporučao u bramanskim porodicama, koje su sebe smatrale superiornim u odnosu na druge. Dakle, da on to ne čini iz loše namere, već samo gonjen navikom. Arahant nema potrebu da povređuje i omalovažava druge. I potom izgovori ove stihove.

BRAMAN NE KRADE

- 409.** *I ko god ne uzima ono što mu dato nije, dugo ili kratko,
malo ili veliko, prijatno ili neprijatno, njega ja bramanom zovem.*
- 409.** *Yodha dīghaṃ va rassāṃ vā, aṇuṃ thūlaṃ subhāsubhaṃ,
loke adinnaṃ nādiyati, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Neki monah naiđe na parče krpe na putu i pošto je mislio da ne pripada nikome, uze je. No vlasnik je to video i optužio ga za krađu. Monah mu objasni da je nije uzeo sa namerom da je ukrade i predade mu je. Kasnije je ispričao drugim monasima o ovom događaju. Monasi počеше da mu se podsmevaju. A Buda im na to objasni da arahant nikada ne krade bilo šta od bilo koga.

BRAMAN ŽUDNJI NEMA

410. *Ko želja nema za svetom ovim, za svetom narednim,
takvoga bez strasti, nesputanoga, ja bramanom zovem.*

410. *Āsā yassa na vidḍanti, asmim loke paramhi ēa,
nirāsāsaṃ visamyuttam, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Poštovani Sāriputta proveo je period monsuna zajedno sa mnoštvom drugih monaha. Kad je došlo vreme da krene dalje, nezaređeni sledbenici još uvek nisu bili doneli sve ogrtače i ostale monaške potrepištine koje su obećali. On predloži monasima da razdele ogrtače mladim monasima i iskušenicima, a da ostalima kažu da ništa više nije poklonjeno. Neki od starijih monaha pomisliše da u njemu još uvek ima pohlepe i da želi sve da zadrži za sebe. Buda im je kasnije objasnio da je poštovani Sāriputta razmišljao: „Neka darovaoci steknu zasluge za ono što su darovali, a mladi monasi i iskušeni dobiju ono što im je bilo obećano.”

BRAMAN ŽELJA NEMA

411. *Ko želja nema, kog sumnje ne muče
i na čvrsto tlo besmrtnosti stupio je, njega ja bramanom zovem.*

411. *Yassālayā na vidḍanti, aññāya akathaṃkathī
amatogadhamanuppattam, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Ova priča je slična kao i prethodna. Ovoga puta slične optužbe bile su upućene poštovanom Moggallāni.

BRAMAN JE NADIŠAO DOBRO I LOŠE

412. *Ko god je vezanost i za dobro i za zlo nadišao,
bez žalosti, bez strasti, njega ja bramanom zovem.*
412. *Yodha puññañca pāpañca, ubho saṅgamupaćcagā,
asokaṃ viradāṃ suddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

U komentaru uz strofu 98 ispričano je kako je poštovani Revata koristeći psihičke moći izgradio čitav manastir. Kada su monasi razgovarali o velikim zaslugama koje je time stekao, Buda im objasni da je poštovani sa one strane bilo kakvih zasluga ili pogrešaka, jer ih je oboje napustio.

BRAMAN JE PROČIŠĆEN

413. *Blistavog i čistog poput Meseca, spokojnog, a ne uzburkanog,
s radošću i bez žeđi za novim rođenjem, njega ja bramanom zovem.*
413. *Ācandaṃva vimalaṃ suddhaṃ, vipassannamanāvilāṃ,
nandībhavaṃ parikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Neki čovek donese komad sandalovog drveta obrađenog u obliku Mesečevog diska u hram Bude Kassape, koji je podignut kad je on dostigao *parinibbānu*. Zbog takvog dela, kada se ponovo rodio u vreme Bude Gotame, iz pupka mu je zračila svetlost poput Meseca. To su iskoristili bramani i sa njime putovali po čitavoj zemlji, nudeći ljudima za novac da dodirnu „Mesečev disk” za sreću. Kada su stigli u Sāvatti, naiđoše na Budine učenike, koji uopšte nisu bili impresionirani ponudom. Umesto toga, oni povedoše „Mesečev disk” do Bude. I čim se pojavio pred Učiteljem, njegov sjaj nestade. Pomislio je da Buda zna neku čaroliju kako da ukloni taj sjaj. Buda mu onda obeća da će ga naučiti čaroliji ako pristupi Sanghi. Tako čovek obavesti svoje kompanjone da će naučiti čaroliju, a onda im se vratiti da nastave dalje. Postao je monah, naučio da kontemplira trideset dva dela tela, te na kraju dostigao probuđenje.

Kad su ga bramani kasnije pitali je li naučio čaroliju, on im reče da je dostigao status onoga koji se nikada više neće vratiti u ovaj svet. Kad su monasi pitali Budu je li to tačno, on im potvrdi ovim stihovima.

BRAMAN SE NI ZA ŠTA NE VEZUJE

414. *Ko je prešao močvaru želja, ko obmanu ovu prozre
i drugu obalu dosegne, zadubljen, bez žeđi i sumnji,
ko je do slobode stigao, njega ja bramanom zovem.*

414. *Yomaṃ palipatham duggaṃ, saṃsāraṃ mohamaćcagā
tiṇṇo pāragato dhāyī, anedo akathaṃkathī,
anupādāya nibbuto, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Ove stihove Buda je izgovorio dok je boravio u Kuṇḍadhāna šumi, a u vezi sa arahantom Sīvalījem, koji je morao da pati sedam dana u majčinoj utrobi.¹ Naime, Suppavāsā, kći Koliya klana, nosila je dete u utrobi sedam godina i trpela porođajne bolove sedam dana. Za to vreme je kontemplirala o tome kako je Buda prevazišao svaku patnju, kako je tome podučavao i druge, te kako su njegovi učenici, vežbajući na pravi način, u tome uspeali. Na kraju, poslala je muža Budi da ga obavesti o njezinom stanju. Učitelj ju je blagoslovio rečima: “Neka Suppavāsā, kći Koliya klana, bude dobro i srećna, neka rodi zdravog sina.” U tom trenutku je Suppavāsā rodila Sīvalīja. Majka je u znak zahvalnosti kasnije pozvala Budu i monahe, te ih hranila tokom sedam dana. U isto vreme je Sīvalī cedio vodu za monahe, kako ne bi pijući slučajno ubili bilo kakav živi organizam. Kad je odrastao, zamonašio se i dostigao probuđenje.

Jednoga dana su monasi diskutovali o Sīvalījevoj patnji tokom boravka u materici, kad je Buda naišao i izrekao ove stihove kao znak da je Sīvalī prevazišao svaku patnju.

¹ Razlog za to je dat u *Asātarūpa dātaki* (Dā 100). U prethodnom životu Sīvalī je bio sin kralja Benaresa. Onda je kralj Kosale ubio njegovog oca i odveo mu majku kao robinju. Princ je uspeo da pobegne kroz odvodni kanal i okupi veliku vojsku. Po savetu majke, držao je opsadu sve dok, posle sedam godina, ljudi nisu sami odrubili glavu kralju Kosale i predali mu grad. Zbog svega toga, majka mu se preporodila kao Suppavāsā i morala je da nosi Sīvalīja u materici sedam godina. Isto tako, morala je da trpi porođajne bolove sedam dana.

BRAMAN JE ODUSTAO OD ZADOVOLJSTAVA ČULA

415. *Ko god odustavši od slasti čula, među beskućnike pobegne,
bez žudnje za užicima i novim životom, njega ja bramanom zovem.*

415. *Yodha kāme pahantvāna, anāgāro paribbaḍe,
kāmahavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Sundarasamudda je bio sin bogate porodice iz Sāvattthija. Jednoga dana video je da svi ljudi idu u pravcu Ćetavana manastira i nose poklone, te odluči da im se i on pridruži. Slušajući kasnije Budin govor o Dhammi, pozeleo je da se zamonaši i kada je govor bio završen, zatraži odobrenje. Buda mu reče da mora tražiti saglasnost svojih roditelja, što je on i učinio. Postavši monah, odlučio je da napusti Sāvattthi i zadrži se u Rāḍagahi.

Jednoga dana, u vreme praznika, njegovi roditelji ugledaše mladiće kako se zabavljaju i počеше da plaču, misleći kako je njihov sin sve to napustio. Kad ih je jedna kurtizana videla kako plaču, upita ih šta bi joj dali ako njihovog sina navede da napusti Sanghu. Obečaše joj da će je načiniti gospodaricom doma i još joj dati i novca. Kurtizana otide za Rāḍagahu i kupi kuću u ulici kojom je poštovani išao u prošenje hrane. Onda je pripremila ukusnu hranu i davala mu je svakoga dana. Kasnije je na verandi pripremila sedište i pozvala ga da tu jede. Sledeće, podmitila je neke dečake kolačima da na ulici dižu prašinu dok monah bude jeo i da ne prestaju čak i kad im ona kaže da to učine. A u isto vreme je pripremila sedište unutar kuće i onda pozvala gosta da jede podalje od sve te prašine. Sledećeg dana je nagovorila dečake da prave veliku buku i nagovorila gosta da jede na gornjem spratu. Na taj način je upotrebila sve svoje umeće kako bi zavela monaha, a on je toliko zavoleo njezinu hranu da nije shvatao šta se događa. Na kraju je počela da se svlači i tek tada on uvide šta mu se sprema, te pomisli: „Zaista sam svojom nepromišljenošću i nemarnošću načinio veliku grešku”.

U Sāvattthiju, Buda je sve to video svojih duhovnim okom i nasmešio se. Kad je video da se osmehuje, poštovani Ānanda ga upita za razlog. Buda mu reče da se u Rāḍagahi vodi velika bitka između kurtizane i monaha. Kad ga je upitao ko će pobediti, Buda reče da će to biti monah. Onda je projektovao svoju sliku pred monahom i izgovorio ove stihove. Kad ih je čuo, monah postade probuđen i stekne velike psihičke moći, te uspe da pobegne kroz krov na kući. Spustio se u Sāvattthiju i poklonio se Budi.

Kad su monasi diskutovali o ovim događajima, Buda im reče da to nije prvi put da je spasao Sundarasamuddu u situaciji kad ga je mučila žudnja za prijatnim ukusima. U prethodnom životu se to isto dogodilo. A onda im ispriča *Vātamiga dātaku* (Ḍā 14).

BRAMAN NE ŽUDI

416. *Ko god odustavši od žudnje, među beskućnike pobegne,
bez žudnje za užicima i novim životom, njega ja bramanom zovem.*

416. *Yodha taṇhaṃ pahantvāna, anāgāro paribbaḍe,
taṇhābhavaparikkhīṇaṃ, tamaḥaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Pošto je preminuo Buda Kassapa, jedan od arahanta krenuo je u sakupljanje priloga da se podigne stupa za njegove posmrtnie ostatke. Tako je stigao i do kuće nekog zlatara, koji se upravo u to vreme svađao sa svojom ženom. Kad ga je video, počeo da grdi monaha: „Baci taj njegov prah negde i vrati se u manastir!” Na to ga žena prekore: „Ako si ljut na mene, ne moraš da ismevaš monaha. Veliku si nepravdu učinio.” Zlatar shvati da je pogrešio i kako bi se iskupio načini cvetove od zlata, stavi ih u tri zlatne posude i priloži kao dar za stupu Bude Kassape.

U narednom životu rodio se kao vanbračni sin kćeri nekog bogataša iz Benaresa. Njena služavka uzela je dete kad se rodilo i u drvenoj posudi ga pustila niz Gang. Nizvodno, dve žene su videle posudu kako plovi niz reku. Jedna odmah reče da je posuda njena, a druga da je sadržaj posude njen. Ova druga je bila učenica poštovanog Kaścāyane. I kad je dete odnela kući i oprala ga, kosa mu se sama ukovrdžala u pundu. Tako je i nazvan Đaṭila. Čim je bio u stanju da hoda, ponudila je svom učitelju da ga zamonaši. Pošto mu je želeo što bolju budućnost, Kaścāyana ga posla svom sledbeniku u Takkasilu. Radio je kod njega, a vremenom je i oženio njegovu kćerku. Ubrzo posle venčanja, u dvorištu svoje novopodignute kuće otkrio je velika grumen zlata, tako da je Đaṭila postao izuzetno bogat čovek. Imao je tri sina, a pred kraj života se povukao u osamu i postao probuđen.

Buda je jednom, praćen monasima među kojima je bio i Đaṭila, prosio hranu i dođoše i do kuće u kojoj su živela tri Đaṭilina sina. Ovi su monahe hranili tokom petnaest dana. Jednom neki iz grupe upitaše Đaṭilu je li mu žao što više nije u svojoj kući i ne poseduje onaj veliki

grumen zlata. On im odgovori da ni najmanje za tim ne žudi. Kada su to ispričali Budi, on je ovim stihovima potvrdio da Đaṭila govori istinu.

* * *

Zbog¹ njegovih zasluga u jednom od prethodnih života, kada je podigao Mirisnu dvoranu za Budu Vipassija, na dan Đotikinog rođenja sva Rādagaha bila je okupana svetlošću. Tako je i dobio ime Đotika (Blistavi), a kralj Bimbisāra je ponudio hiljadu zlatnika ako mu ustupe dete. Vremenom je postao izuzetno bogat i sebi podigao palatu izuzetne lepote. Kada ga je jednom kralj Bimbisāra posetio zajedno sa svojim sinom Aḍātasattuom, ovaj se videvši u kakvoj palati živi njihov domaćin zakleo da će je jednoga dana preoteti. Bimbisāra je kasnije postavio Đotiku za gradskog rizničara, a ovaj postade predani sledbenik Budin.

Još kasnije, kada je Aḍātasattu postao kralj, pokušao je da jednom prilikom zaposedne Đotikin dom dok je ovaj bio u poseti Budi i slušao njegov govor o Dhammi. No božanstva čuvari Đotikinog doma, oterala su kralja i ovaj potom pronađe vlasnika kako sedi pred Budom. Odmah ga optuži da se pravi da sluša govor, a do malopre se borio protiv kralja. Na to mu ovaj reče: „Poštovani kralju, vi ne znate da ništa što je moje ne može mi biti oduzeto na silu”. I na to ispruži šake pred kralja, sa svojim zlatnim prstenjem, nudeći mu da uzme prstenje ako može. Koliko god da je kralj vukao, nije mogao da skine nijedan prsten sa prsta. Onda Đotika reče kralju da raširi tkaninu na zemlju i kad to bi učinjeno, ispruži prste nad njom i prstenje samo popada na tkaninu.

Zatim Đotika zamoli kralja za odobrenje da se zamonaši i Aḍātasattu brže-bolje pristade, nadajući se bogatom plenu. Ali čim se Đotika zamonašio, njegova palata nestade kao da je nikada nije ni bilo, a njegova supruga se vratila u Uttarakuru, nebeski svet sa kojeg je i došla. Kad su ga kasnije monasi pitali da li mu nedostaju njegova palata i žena, poštovani Đotika reče da mu ne nedostaju. A Buda izreče ove stihove kao potvrdu da su u ovom probuđenom monahu sve žudnje ugasle.

BRAMAN JE RASKINUO SVE VEZE

417. *Ko je leđa okrenuo vezama ljudskim, i božanske nadišao, svaku vezu presekao, njega ja bramanom zovem.*

¹ Uz ovu strofu date su u komentarima dve priče.

417. *Hitvā mānusakam yogam, dibbam yogam upacćagā,
sabbayogavisamyuttam, tamaham brūmi brāhmaṇam.*

Komentar

Jednom je Nataputtaka, plesač i zabavljač, imao priliku da čuje Budin govor. Poželeo je da se pridruži monaškom redu i vremenom dosegnu do probuđenja. Tako je jednom zajedno sa Učiteljem i grupom monaha išao u prošenje hrane, kad na jednom uglu ugledaše nekog mladog plesača kako zabavlja okupljene. Monasi upitaše Nataputtaku da li još čezne za pozornicom, a ovaj sa punim ubeđenjem odgovori odrečno. Kao komentar te njegove velike promene u životu i dostizanje probuđenja, Buda je izrekao ove stihove.

ODUSTAO OD SVIĐANJA I NESVIĐANJA

418. *Napustio je i zadovoljstvo i nezadovoljstvo, ohlađen, bez gomilanja,
pobednik nad čitavim svetom, heroj, njega ja bramanom zovem.*
418. *Hitvā ratiñća aratiñća, sītibhūtam nirūpadhiṃ,
sabbalokābhibhuṃ vīram, tamaham brūmi brāhmaṇam.*

Komentar

Priča uz ovu strofu je gotovo ista kao i prethodna.

BRAMAN JE NESPUTAN

419. *Ko god zna sve načine nestanka i nastanka bića,
nesputan, dobrih dela, budan, njega ja bramanom zovem.*
420. *Čije mesto preporađanja ne znaju ni bogovi, ni duhovi, a ni ljudi,
ko je svaki trag za sobom izbrisao, njega ja bramanom zovem.*
419. *Ćutiṃ yo vedi sattānam, upapattiñća sabbaso,
asattam sugatam buddham, tamaham brūmi brāhmaṇam.*
420. *Yassa gatiṃ na dānanti, devā gandhabbamānusaḥ,
khīṇāsavaṃ arahantaṃ, tamaham brūmi brāhmaṇam.*

Komentar

Čovek po imenu Vaṅgīsa bio je u stanju da proriče gde će se preporoditi pokojnik, tako što je kuckao po njegovoj lobanji. Bramani su ga vodili svuda po Indiji i dobro zarađivali od njegove veštine. Tako su jednom stigli i u Sāvatti, ali Budini učenici nisu bili baš impresionirani njihovim tvrdnjama, te ovi pokušashe da ih ubede. Kad nisu uspeali, reše da odu do Bude, misleći da će tako postići svoj cilj. Pošto je znao da mu bramani iz Vaṅgīsa dolaze u posetu, Buda unapred poređa pet lobanja pred sobom. Kad su stigli, upita Vaṅgīsu da pogodi gde su pokojnici sada. Kada je Vaṅgīsa uspeo da odredi mesto preporađanja za četvoricu – čistilište, životinjski svet, duhovi i božanstva – Buda ga pohvali. Međutim, peta je bila lobanja arahanta i Vaṅgīsa je bio potpuno zbunjen. Zato zamoli Budu da ga nauči mantru uz pomoć koje će biti u stanju da kaže sudbinu i tog čoveka. Buda mu reče da takvu mantru ne može podučiti nekog ko nije zamonašen. S namerom da je nauči, Vaṅgīsa se zamonaši i nauči da meditira na trideset dva dela tela. Marljivo je vežbao i uskoro postao probuđen.

Kada su ga kasnije prijatelji bramani pitali je li naučio mantru, on im odgovori: „Bolje se vratite odakle ste došli. Nemam više bilo kakvu potrebu za takvom mantrom. Došao sam do znanja i bez nje.” Misleći da laže da je probuđen, neki monasi koji su to čuli prijaviše ga Budi, ali ovaj potvrdi da je Vaṅgīsa stekao znanje o rođenjima i smrti živih bića. Na kraju im reče ove stihove.

NE ČEZNE ZA BILO ČIME

421. *Za njega ničega nema, ni pre ni posle, a ni u sredini,
bez ičega, ničim zarobljen, njega ja bramanom zovem.*

421. *Yassa pure ēa pačcā ēa, maḍḍhe ēa natthi kiñcaṇaṃ,
akiñcaṇaṃ anāḍānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Ovo učenje je bilo dato dok je Učitelj boravio u Bambusovom gaju, kraj Rāḍagahe. Jednog dana je Viśākha, muž Dhammadinne, dostigao stupanj ne-povratnika dok je slušao o Dhammi. Kad je stigao kući, nije se smešio kao obično, već je pojeo svoj obrok u tišini. Misleći da joj je muž nešto ljut, Dhammadinnā je ćutala i čekala da se odobrovolji. Posle

obroka, Visākha je pozva i reče joj da ne želi više da se bavi svojim poslovima, te da ona preuzme upravljanje čitavom njegovom imovinom. Ne želeći da uzme ono čega se on odrekao, Dhammadinnā ga zamoli za saglasnost da i ona postane monahinja. On se saglasi i posla je u manastir sa bogatim darovima. Visākha je odabrala da živi povučeno, daleko od Rāḍagahe, te je uskoro postala probuđena i stekla natprirodne moći. A onda je poželeva da od njenog dela imaju koristi i njezini rođaci, te se vratila u rodni grad.

Zbunjen time što se vratila, ali shvatajući da bi bilo neučtivo pitati je li nezadovoljna životom monahinje, Visākha zapodenu s njom razgovor o svakom od četiri puta probuđenja, a ona je na njegova pitanja vrlo lako odgovarala. Kad je završila, ona uputi Visākhu na Budu ukoliko bude imao nekih drugih pitanja. Čuvši kakve je odgovore Dhammadinnā dala Visākhi, Buda pohvali njezinu mudrost i to zaključivši ovim stihovima.

BRAMAN JE PROBUĐEN

422. *Ko god je predvodnik ljudi, plemenit, heroj, veliki mudrac,
utrnulih žudnji, čist, probuđen, njega ja bramanom zovem.*

422. *Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, mahesiṃ viḍitāvināṃ,
anedaṃ nhātaṃ buddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Priča povezana sa ovom strofom ispričana je uz strofu 177. Monasi su upitali poštovanog Aṅgulimālu da li se uplašio kad mu je slon Dhanapāla držao suncobran iznad glave tokom masovne ceremonije darivanja koju su organizovali kraljica Mallikā i kralj Pasenadi. Poštovani reče da se nije plašio. Monasi rekoše to Budi, ubeđeni da Aṅgulimāla ne govori istinu. Buda im je odgovorio ovim stihovima, misleći na Aṅgulimālinu neustrašivost.

SAM JE SEBE PROČISTIO

423. *Ko svoja ranija boravišta zna, ko vidi i nebesa i paklove,
a života novih pred njim nema, utihnuli mudrac u znanju savršen,
najviši cilj je dostigao, njega ja bramanom zovem.*

423. *Pubbenivāsaṃ yo vedī, saggāpāyañña passati,
atho dātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni;
sabbavositavosānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.*

Komentar

Jednom je Buda patio od poremećaja izazvanog elementom vazduha.¹ Zato je poslao poštovanog Upavāṇu² do bramana Devahite da mu done-se tople vode. Braman je bio oduševljen da je Buda odabrao upravo od njega da traži, te mu je poslao dovoljno vode da se okupa, kao i posudu sa melasom da se okrepi. Kad se Buda izlečio, braman Devahita otide do Bude da ga poseti. U razgovoru pomeni i darivanje, te upita Budu koga kada darujemo, to donosi najviše zasluga. Gornjim stihovima Buda mu je odgovorio da su to probuđeni, nakon čega braman postade predani Budin sledbenik.

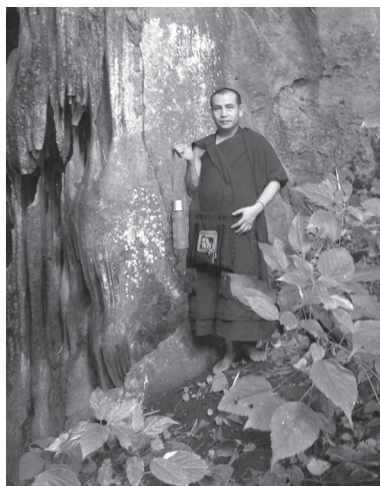
¹ *Vātaroga*, bolest izazvana elementom vazduha može značiti neku vrstu poremećaja u varenju, ali isto tako i poremećaj u cirkulaciji ili reumatski bol.

² On je bio Budin lični pratilac pre poštovanog Ānande, što znači da se ovaj događaj odigrao u Budinim zrelim godinama. Upavāṇa je bio arahant i posedovao je natprirodne moći.

BIBLIOGRAFIJA

- Achariya Buddharakita: *The Dhammapada: The Buddha's Path to Wisdom*, Kandy 1985.
- Burlingame, E. W.: *Buddhist Legends I-III*, Cambridge, 1921.
- Byrom, Thomas: *The Dhammapada: the sayings of the Buddha*, New York 1976.
- Chaṭṭha Saṅgāyana - Pāli Tipiṭaka*, Vipassana Research Institute, Igatpuri, 2008.
- Daw Mya Tin: *The Dhammapada: verses & stories*, Yangon 1995.
- Gambiro Bhikkhu: *Dhammapada Stories*, Buddha Dharma Education Association 2007.
- Mendis N.K.G.: *Inspiration from the Dhammapada*, Kandy 1980.
- Narada Thera: *The Dhammapada: sayings of Buddha*, Boston 1993.
- Pesala Bhikkhu (Ed.): *Dhammapada and Commentary*
- Piyadassi Thera: *Selection from Dhammapada: sayings of the Buddha ; with introductory essays and notes*, Kandz 1974.
- Weragoda Sarada Maha Thero: *Treasury of Truth - Illustrated Dhammapada*, Taipei, 1993.

POŠTOVANI KHUVA BUNČUM (1964 -)

Ovo srpsko izdanje *Dhammapāde* je za besplatnu distribuciju objavljeno uz velikodušnu pomoć sledbenika poštovanog Khuva Bunčuma, u znak obeležavanja njegovog zlatnog jubileja (50 godina života), koji se navršava 5. januara 2013 (po budističkom kalendaru 2556). Poštovani Khuva Bunčum pripada šumskoj monaškoj tradiciji i već od svoje trinaeste godine dobro je poznat sledbenicima u Laosu, Sipsongbanu (u kineskoj provinciji Junan), u saveznoj državi Šan (Mjanmar) i u Tajlandu,

po svojoj praksi meditacije u izolaciji.

Poštovani Khuva Bunčum je rođen 1964 (po budističkom kalendaru 2507) u selu Pa Maisak, Čiang Saen oblasti u severnom Tajlandu, sada dobro poznatoj kao Zlatni trougao. Dobio je ime Bunčum (Znak blagoslova) zato što je njegova majka sanjala upečatljiv san sa divnom zlatnom pagodom u vreme njegovog začeća. Bunčumovi deda i baba su poticali iz Mong Jonga, blizu Kengtunga (Čiangtunga) u istočnom delu države Šan i preselili su se u Čiang Saen, gde se i rodila Nang Saeng La, Bunčumova majka.

Bunčum je najstariji od četvoro dece u porodici i njegov otac, Lung Kham La, umro je kad je on imao svega šest meseci. Majka mu se preudala i rodila još troje dece. Prema običaju u jugoistočnoj Aziji, gde se dečaci zamonaše kao iskušenici (samanera) već vrlo mladi, Bunčum je to uradio sa jedanaest godina, zajedno sa još trideset dva dečaka, pošto je 1975. godine završio osnovno obrazovanje. Posle godinu-dve svi oni su se vratili kući, izuzev samanere Bunčuma, koji se veoma za-

interesovao za meditaciju. Pošto je godinu dana proučavao budističke tekstove i položio nak-dhamma tri, prvi formalni državni ispit iz poznavanja Dhamme, zaključio je da formalno obrazovanje, kako mu je bilo prezentirano, suviše insistira na teorijskom razumevanju i ispitima, a da on želi da Budino učenje upoznaje više na praktičan način. Tako je, kad god bi mu se ukazala prilika, odlazio kod dobro poznatih učitelja meditacije u severnom Tajlandu i učio od njih. Nekada bi za mesto meditacije odabrao groblja, a kao objekat meditacije uzimao leševe. Pošto je bio neuobičajeno tih i meditativan za svoje godine, drugi iskušenici su ga često zadirkivali. Ali ga to nije omelo da u meditativnu praksu ulazi dublje i ozbiljnije nego što je to bilo koji manastir mogao da ponudi mladom monahu njegovih godina.

Takva ozbiljna praksa počela je da privlači sledbenike i bogate darove, ali ih je on sve prosleđivao drugima. Kad god bi mu došli neki sledbenici, on bi recitovao kako bi prizvao Budine blagoslove za njih i jednostavnim rečima im objašnjavao Budino učenje. Često je govorio o svom divljenju prema Budinom životu, što ga je vodilo ka meditaciji o Budi (*Buddhanussati*), o Budinom učenju o pet pravila morala, o odbojnoj prirodi tela (*asubha-bhavana*), neizbežnosti smrti (*maranassati*), kao i meditaciji prijateljske ljubavi (*metta*). Njegovo recitovanje bi potrajalo oko dva sata, uz duboku koncentraciju i divan glas. Recitovao je na jeziku pāli i ono što je bilo sačuvano u šumskoj meditativnoj tradiciji oblasti Lanna (severni Tajland) i državi Šan. Njegov način recitovanja i snažna posvećenost probudili su iskru predanosti u mnogima koji su ga slušali.

Sa trinaest godina i sa tek dve godine monaškog staža, bio je već dovoljno poznat da prikupi sredstva za obnovu pagode u selu po imenu Wieng Keau, nedaleko od njegovog rodnog mesta. Ovakve stvari inače u stanju su da urade tek stariji i ugledni monasi. Međutim, on je nastavio da luta, zadržavajući se na jednom mestu samo tokom perioda monsuna (*vassa*), u potrazi za samoćom i učiteljima meditacije. Sa šesnaest godina otišao je da meditira u šumu Pa-sah, kraj Mong Phong sela, Tačilek u saveznoj državi Šan, što je zapravo na drugoj obali reke Mekong u odnosu na mesto gde je rođen. Pa-sah šuma je bila gusta i zavoleo je osamu koju mu je ponudila. Njegov boravak na tom mestu naveo je seljane da mu podignu šumski manastir i od tada je poznat kao Sao (Čao) Mong Phong ili poštovani Mong Phong (Maing Phone prema burmanskome izgovoru). Iz poštovanja, neki ljudi bi ga zvali Sao Ton Bun (Poštovani blagoslov) ili Sao Paw Sildham (Poštovani otac više

vrline). Kao iskušenik, poslednje povlačenje tokom monsuna proveo je u Himalajima, pošto je išao na hodočašće u Bodh Gaju u Indiji i na Šri Lanku.

Godine 1984 (2529. po budističkom kalendaru), uz pokroviteljstvo porodice gosp. Sai Numa i gospođe Nang Sam Seng, kao i porodice gosp. Nan Šve i gospođe Nang Šve iz sela Mong Phong, Tačilek, primio je više zaređenje, *upasampada*, u sedam vekova starom manastiru Vat Suan-dok (Cvetni vrt) u Čiang Maiju. Da bi simbolizovali Budino učenje o 38 vrsta blagoslova, pozvano je 38 monaha da učestvuju u ceremoniji zaređenja. Posle toga, i u znak priznanja za njegovo umeće meditacije, postao je poznat kao Khuva Bunčum. Khuva (Khruva u tajlandskom izgovoru, kao kod Phra Khruva Srivičai, 1878-1938) znači učitelj i isto je kao i phra ađahn na tajlandskom i sajado na burmanskom. Monaško ime na pāliju mu je Nanasamvaro, “onaj koji svoj um čuva mudrošću”. Na burmanskome je poznat kao Mong Phong Sajado.

Posle potpunog zamonašenja, Khuva Bunčum je svaki tromesečni period povlačenja tokom monsuna provodio u samoći, u različitim pećinama severnog Tajlanda, severnog Šana i u Butanu, gde je poznat kao lama Khuva. Mimo toga, često bi se povlačio u pećinu radi odmora i meditacije.

Tokom godina postao je vrstan govornik o Budinoj Dhammi, koju može da izlaže na više jezika: tajlandski, lanna, laoski, šan, dai i tai lue. Bez mnogo učenja, takođe je vrlo brzo, kroz slušanje, naučio butanski i pomalo kineski. Tako je do sada održao na stotine govora o Dhammi, neprekidno putujući od sela do sela i nikada se duže ne zadržavajući na jednom mestu. Njegovo pāli recitovanje je postalo nadaleko poznato, a povremeno recituje i na tibetanskom.

Od aprila 2010. poštovani Khuva Bunčum živi u osami u Rađagrha pećini, u pokrajini Lampang, na severu Tajlanda. Njegova odluka je da tako provede tri godine, tri meseca, tri nedelje i tri dana. Vegetarijanac od rođenja, živi od voća i hleba koji mu sledbenici donose i ostavljaju na ulazu u pećinu. Iz nje povremeno izlazi da uzme hranu i to kada nikoga nema u blizini. Sve vreme povlačenja ne govori, ali odgovara na pisana pitanja o Dhammi koja mu nekada takođe ostavljaju.

Od svega rđavog se okreni,
svako dobro u sebi neguj
srce i um svoj pročisti,
to je učenje Budnih.

Strpljiva istrajnost je najviši asketizam,
utrnuće krajnji cilj, kažu Bude.
Nije monah ko povređuje druge,
niti asketa ko ih zlostavlja.

Druge ne vređaj, niti povređuj,
u zavetu obuzdan budi,
u hrani uvek umeren,
u osami ostani, meditirajući –
to je učenje Budnih.

